

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

František Hrubíš

životní osud legionáře a podplukovníka československé armády

František Hrubíš

life fate of a legionary and lieutenant colonel of the Czechoslovak army

Bc. Karel Urban

Vedoucí práce: doc. PhDr. Petr Koura, Ph.D.

Studijní program: Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy a střední školy

Studijní obor: Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy a střední školy
se sdruženým studiem Učitelství českého jazyka pro 2. stupeň
základní školy a střední školy

Odevzdáním této diplomové práce na téma František Hrubíš životní osud legionáře a podplukovníka československé armády potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 30. května 2024

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování panu doc. PhDr. Petru Kourovi, Ph.D. za jeho rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěl poděkovat své matce PhDr. Haně Urbanové.

Abstrakt

Tato diplomová práce je kompletní biografií podplukovníka Františka Hrubíše (1897-1967). Zaměřuje se na všechny známé aspekty jeho života a specificky se zaměřuje na důležité události, které jeho život nejvíce ovlivnily. Diplomová práce zasazuje život Františka Hrubíše do kontextu rodinného a historického, specializuje se převážně na jeho školní léta, vojenskou kariéru, zajetí v koncentračním táboře Buchenwald a jeho profesní kariéru po druhé světové válce. Diplomová práce vychází převážně z dokumentace českých i německých archivů, rozhovoru s pamětníkem a rodinných fotografií a korespondencí. Závěr představuje shrnutí získaných informací a analýzu poválečného směřování Františka Hrubíše.

Klíčová slova

František Hrubíš, československé legie, první světová válka, československá armáda, druhá světová válka, Buchenwald, Rudolf Margolius, Svaz protifašistických bojovníků

Abstract

This thesis is a complete biography of Lieutenant Colonel František Hrubíš (1897-1967). It focuses on all known aspects of his life and specifically focuses on the important events that most influenced his life. The thesis places the life of František Hrubíš in a family and historical context, specializing mainly on his school years, his military career, his captivity in the Buchenwald concentration camp, and his professional career after World War II. The thesis is based mainly on documentation from Czech and German archives, interview with the witness and family photographs and correspondence. The conclusion presents a summary of the information obtained and an analysis of František Hrubíš's post-war direction.

Key Words

František Hrubíš, Czechoslovak Legion, First World War, Czechoslovak Army, Second World War, Buchenwald, Rudolf Margolius, Union of Anti-Fascist Fighters

Obsah

1	Předmluva	8
2	Úvod.....	9
3	Rodina Hrubíšova	11
3.1	Rodiče Františka Hrubíše	11
3.2	Sourozenci Františka Hrubíše	14
4	Mladá léta	20
4.1	Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži	22
5	Začátky vojenské dráhy	30
5.1	Vstup do armády	30
5.2	Zajetí.....	31
5.3	Život v zajetí.....	32
5.4	Vstup do československých legií	36
5.5	Bitva u Zborova.....	40
5.6	Jaký byl život v legiích.....	41
5.7	Návrat do vlasti z Ruska.....	42
6	Rodinný i profesní život	45
6.1	Manželka Anna a její rodina	45
6.2	Manželství s Františkem Hrubíšem.....	47
6.3	Studium na válečné škole v Paříži.....	47
6.4	Pokračování vojenské dráhy ve třicátých letech	49
7	Události po Mnichovu	55
8	Pobyt ve Francii	56
8.1	Nevers.....	57
8.2	Práce ve firmě Siamec.....	58
8.3	Život Františka Hrubíše ve vesnici Pouyastruc.....	59
9	Zatčení	61
9.1	Koncentrační tábor	63
9.2	Útěk z pochodu smrti a návrat domů	71
10	Život po válce	73
10.1	Členství ve straně	74
10.2	Krátké zaměstnání v Poldi.....	74
10.3	Přelom 40. a 50. let.....	75

10.4	Politické procesy	76
11	Život Františka Hrubíše v důchodu	78
12	Závěrem	81
	Obrazová příloha – seznam	84
	Obrazová příloha - fotografie	89
	Obrazová dokumentace – seznam	119
	Obrazová příloha – dokumenty	120
	Tabulka – přehled vojenské kariéry Františka Hrubíše.....	133
	Poznámkový aparát	138
	Textová příloha - Analýza válečných lístků Františka Hrubíše ze zajateckého tábora.....	158
	Válečné lístky – seznam.....	160
	Seznam použitých zkratk.....	178
	Seznam použitých pramenů a literatury	179

1 Předmluva

Tato biografie Vás zavede do nejvýraznějšího období našich i světových dějin prostřednictvím života mého předka Františka Hrubíše. Domnívám se, že takoví lidé jako František Hrubíš nemají být zapomenuti, právě naopak. František Hrubíš měl tak výrazný a pohnutý životní osud, že je dobré si jej připomenout, vážit si takových předků, vzít si z toho poučení a předávat toto poselství dále dalším generacím.

Provedu Vás celým jeho životem, od narození, popisem jeho rodiny, rodného kraje i jeho mládím, které bylo poznamenáno světovými válkami, vstupem do rakousko-uherské armády a také jeho zajetím v Rusku. Dále jeho profesním i rodinným životem během obou světových válek, deportaci do koncentračního tábora, i životem po válce, po nástupu komunistického režimu.

Obsah diplomové práce vychází z části z mojí bakalářské práce, která se zabývala právě osobností Františka Hrubíše. Veškeré informace, které jsem získal, vychází z údajů nalezených v různých dokumentech Vojenského historického ústavu Praha, z Archivu bezpečnostních složek a sbírek písemností uložených v Národním archivu Praha, ve Státním oblastním archivu v Praze na Chodově, i různých matričních knih, jakožto i z osobních, rodinných fotografií a korespondencí. Vycházel jsem také ze zahraničních zdrojů, konkrétně z online archivu Arolsen Archives, ze kterého čerpá Památník Buchenwald. Dalším zdrojem informací bylo také živé svědectví dcery Františka Hrubíše Jarmily Filipové, se kterou byl proveden rozhovor v roce 2020 v Praze, kdy ještě žila a další svědectví ještě žijících příbuzných.

2 Úvod

V této diplomové práci jsem se snažil zmapovat celý život v pohnutých dobách minulého století mého předka Františka Hrubíše, československého legionáře a podplukovníka generálního štábu československé armády. Usiloval jsem o to nejen popsat jeho osobní život, od narození až do smrti, ale také i jeho začlenění do určitého historického, společenského a geografického kontextu, ve kterém žil. Snažil jsem se také přiblížit a popsat životní příběhy nejbližších členů rodiny Františka Hrubíše, tj. jeho rodičů a sourozenců.

František Hrubíš, rodák z Velkých Kunčic, nevelké obce v Moravskoslezském kraji, byl svého času uznávanou osobností. Velice nadaný a vzdělaný člověk ovládající několik jazyků, který se během svého života účastnil mnoha významných událostí české historie. Nejprve jako československý legionář v Rusku, poté jako důstojník československé armády. Za druhé světové války byl zatčen gestapem a deportován do koncentračního tábora Buchenwald. Díky svým činům za druhé světové války byl Francouzi navržen na Řád čestné legie a hodnost generála, což však nakonec odmítl. Získal i několik ocenění za své služby.

Písemné záznamy o Františkovi Hrubíšovi nejsou příliš obsáhlé, ale existuje několik zásadních informací o jeho vojenské kariéře, osobní výkazy, kmenové listy, kvalifikační listiny, kopie několika dotazníků, které po válce vyplňoval, dopis francouzského generála Jeana Ganevala, včetně dalších podepsaných osvědčení a svědectví, které je možné nalézt ve složkách Národního archivu v Praze, dále ve složkách Vojenského historického ústavu v Praze a jen několik jmenných zmínek ve složkách Archivu bezpečnostních složek. Cenným zdrojem informací mi byla spolupráce s Památníkem Buchenwald, ovšem archivy Památníku Buchenwald (Gedenkstätte Buchenwald) nemají původní záznamy o koncentračním táboře Buchenwald, ale pouze neúplnou sbírku dokumentů. Tudíž ve výzkumu vězňených v Buchenwaldu pracuji hlavně se skeny původních dokumentů, které jsou nyní v archivu Arolsen (Arolsen Archives – International Center on Nazi Persecution), a jsou veřejně přístupné prostřednictvím Arolsen Online Archive. Zde se mi podařilo najít některé dokumenty o Františku Hrubíšovi z doby jeho věznění v tomto koncentračním táboře.

Některé velice hodnotné zdroje, včetně jeho deníku, který si psal v zajetí, nebo legionářského průkazu, byly po jeho zatčení spáleny jeho manželkou. Nebyly ani nalezeny fotografie z klíčových období jeho života, např. svatební fotografie nebo i společné rodinné fotografie s dětmi a manželkou, neboť i tyto jeho manželka spálila. Cenným pramenem je nález jeho zachované osobní korespondence, u které byla provedená následná analýza a která je součástí přílohy této diplomové práce.

Pro ověření a potvrzení různých dat narození, svatby či úmrtí zde byly velmi užitečné odbory vnitřní správy/oddělení matrik několika městských úřadů a také Hřbitovy a pohřební služby hl. m. Prahy.

Dalším zdrojem informací je svědectví jeho dcery Jarmily Filipové (rozené Hrubíšové), se kterou na toto téma byl proveden rozhovor roku 2020 u ní v domě v Praze 6 - Vokovicích. Rozhovor byl nahrán a poté byla provedena transkripce a následná archivace.

Dokumentů i fotografií o Hrubíšově rodině jsem nasbíral větší množství, a to především díky pomoci mnoha žijícím členům rodiny, ale i lidí, kteří mé předky znali, pracovali s nimi, či byli přáteli apod. Dokázal jsem se také např. spojit s Arcibiskupským gymnáziem v Kroměříži, kde jsem získal nejen zajímavé informace o životě studentů na tomto gymnáziu, kde studoval František Hrubíš, ale i některé vzácné dobové školní fotografie.

3 Rodina Hrubišova

Rod Hrubišů pochází z Polska z města Hrubieszów¹ (česky Hrubešov), což je dnes okresní město nalézající se v Lublinském vojvodství v nejvýchodnější části Polska. Tato oblast byla vždy neklidná a pod neustálým nájezdem Tatarů (od 15. století až do 18. století), a proto se Hrubišové (polsky Hrubieszówé), příslušníci místní nižší šlechty, rozhodli nalézt klidnější místo k životu. Patrně ho tehdy našli v obci Gross Kuntschitz (název vesnice od roku 1676 – 846), Hrubé Kunczice (název od roku 1846–1872). Od roku 1872 se nazývaly už jen Velké Kunčice, Gross Kuntschitz. Dodnes žijí potomci rodiny Hrubišové v této obci s názvem Kunčice pod Ondřejníkem (ten vznikl vytvořením podle polohy pod horou Ondřejník roku 1924).²

3.1 Rodiče Františka Hrubíše

František Hrubiš starší – otec

Otec Františka Hrubíše, František Hrubiš starší (dále jen st.), se narodil 4. října 1873 v domě číslo popisné 14 ve Velkých Kunčicích. (*Obrázek 1*) Narodil se Petru Hrubišovi (1. srpna 1840 – 19. června 1897) a Jenovéř rozené Hrbáčové (8. března 1832 – 27. srpna 1894). Byl nejmladší z pěti dětí a jediný, který přežil až do dospělosti. Ostatní sourozenci zemřeli. Proto hospodářství, které vybudoval, přešlo na něj, jako jediného syna. Od mládí prokazoval značné hudební nadání. Na další studium však nebyla příležitost, jelikož na něj přešla starost o rodinné pozemky. Tehdy se, ještě mladého, Františka Hrubíše st. ujal místní kunčický kněz Josef Brázdil, který mu k dalšímu sebevzdělávání poskytl své knihy, jak světské, tak i náboženské. Pro své studijní zájmy bylo poté Františku Hrubišovi st. přezdíváno sousedy „kunčický kaplan.“ František Hrubiš st. (*Obrázek 2*) byl velice produktivní i jako sedlák. Přestavěl „rakovecký“³ statek, zasahoval všemožnými způsoby do krajiny, například regulací místního potoka a mnoho dalších. Vytvořil tak z tohoto statku velice prosperující zemědělskou usedlost.

Mimo záliby v literatuře, pěstoval v sobě i své hudební nadání. Postupem času se naučil hrát na mnoho hudebních nástrojů, jako např. na housle nebo violoncello. Nadučitel Cyril Remeš měl v úmyslu vytvořit pěvecký sbor při kunčickém kostele, proto jej také naučil hrát

---

¹ Hrubieszów (do roku 1802 Rubieszów) je nejvýchodnější město v Polsku. Leží na řece Huczwa, přítoku Bugu, 5 km odukrajinských hranic. [2024-02-06] Dostupné na internetu: <<https://miasto.hrubieszow.pl/node/415>>

² HOSÁK Ladislav. ŠRÁMEK, Rudolf. *Místní jména na Moravě a ve Slezsku I*, Praha: Academia, 1970, str. 473.

³ Místo, kde se statek nachází, se nazývá „Rakovec“. Pojmenováno podle potoka Rakovec. [2024-01-18] Dostupné na internetu: <<http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/hydrografie/tichavka/>>

na varhany. Po zvládnutí jak praktické, tak i teoretické části hudby byl právě František Hrubíš st. pověřen od roku 1908 nejen formováním, ale později i vedením tohoto pěveckého sboru.⁴

František Hrubíš st. měl velice přísnou a nekompromisní povahu, kterou přenesl i do pěveckého sboru. Vedl jej velice striktně. Ve sboru panovala přísná kázeň. Přesto, nebo spíše právě proto, zaznamenal kunčický pěvecký sbor úspěchy nejen ve svém regionu, ale i v širším okolí. V obci se například vypráví, že když sbor nacvičoval během letních večerů na tzv. dolním konci, na Hrubíšově výměnku, scházeli se lidé z okolí, aby si jej poslechli.⁵

Dochovalo se i několik fotografií tohoto pěveckého sboru z roku 1928. (*Obrázek 3*) Na zmíněné fotografii jsou sourozenci Františka Hrubíše ml.: Jan, Karel, Josef, Petr, Anežka a Marie Hrubíšovi. Uprostřed se nachází otec František Hrubíš st. Na fotografii je zachycena také Tamara Hrubíšová (5 let), dcera Františka Hrubíše ml. Obě jeho dcery, Tamara a Jarmila Hrubíšovy, často jezdily k prarodičům na prázdniny.

Přes všeobecné zdání nebyl František Hrubíš st. příliš konzervativní, co se týče organizace místního farního i ostatního života. S místním ochotnickým spolkem katolické mládeže zvaném Omladina, se podílel na organizaci dožínkových slavností, vánočních a velikonočních svátků, valašských koled, ochotnických představení a mnoha dalších kulturních akcí.⁶

V roce 1940 tento kunčický ochotnický spolek uvedl hru svého bývalého starosty Antonína Pustky s názvem Fojtův zápis. Z rodiny Hrubíšovy na fotografii jsou děti Františka Hrubíše st. Jan Hrubíš a Anežka Hrubíšová. (*Obrázek 4*)

František Hrubíš st. byl velmi aktivní i v dalších oblastech. Mimo své pozemky (*Obrázek 5*) pomáhal obhospodařovat farní les, a také se podílel na zajišťování obnovy interiéru kostela. Podílel se také na výstavbě Lidového domu, ve kterém se později začaly odehrávat také zkoušky divadelníků, ale i onoho pěveckého sboru. Díky této stavbě se ponořil do oblasti družstevního spojení. Spolu s kunčickým občanem Aloisem Blažkem a starostou Antonínem Pustkou založili místní záložnu „*Raiffeisenku*“. V té František Hrubíš st. zastával funkci pokladníka.

---

⁴ ANDRLE, Petr. *Dopis pantátovi Pustkovi*, Kunčice pod Ondřejníkem, 2012, s. 164-165

⁵ Tamtéž, s. 165-167

⁶ Tamtéž, s. 165

Velice důležité období působení Františka Hrubíše st. bylo v době, kdy Bedřich Konařík založil v roce 1909 protialkoholní léčebnu. Jednalo se o jedno z prvních zařízení tohoto druhu v Rakousko-Uhersku. Až do zániku léčebny působil František Hrubíš st. jako její hospodářský správce. Dlouhou dobu také působil jako člen obecní rady ve funkci pokladníka, kde měl na starosti výběr daní. V obecní radě Velkých Kunčic působil také jako úřední osoba, která mohla v zastoupení lékaře prohlásit zemřelou osobu za úředně mrtvou.⁷

Dne 9. června 1896 se František Hrubíš st. ve Frenštátě pod Radhoštěm oženil s Rozálií Káňovou, dcerou Josefa Káně z Trojanovic a Marie Kopelcové z Lichnova. (*Obrázek 6*) Narodilo se jim celkem jedenáct dětí.

Děti:

- František (narozen 16. května 1897 – zemřel 22. února 1967; 69 let)
- Rosalie (narozena 2. října 1899 – zemřela 7. prosince 1979; 80 let)
- Petr (narozen 4. května 1901 – zemřel 12. listopadu 1983; 82 let)
- Stanislav (narozen 5. května 1903 – zemřel 25. srpna 1949; 46 let)
- Josef (narozen 19. května 1905 – zemřel 22. prosince 1936; 31 let)
- Jan (narozen 1. února 1907 – zemřel 24. října 1988; 81 let)
- Jenovéfa (narozena 9. června 1909 – zemřela 11. listopadu 1967; 58 let)
- Anežka (narozena 24. června 1911 – zemřela 25. listopadu 1996; 85 let)
- Marie (narozena 20. března 1913 – zemřela 4. března 2000; 87 let)
- Rudolf (narozen 3. dubna 1915 – zemřel 21. ledna 1916; necelý 1 rok)
- Karel (narozen 14. listopadu 1917 – zemřel 11. února 2012; 95 let)⁸

Po první světové válce prodělal František Hrubíš st. španělskou chřipku. Přestože se z ní nakonec vyléčil, následky této choroby mu zůstaly až do konce života. Zemřel 15. července roku 1945 v 71 letech.⁹

Rozálie Hrubíšová – matka

Rozálie rozená Káňová (*Obrázek 7*) se narodila 2. března 1873 v Trojanovicích. O jejím dětství i mládí se téměř nic nezjistilo. Paní Rozálie Hrubíšová se již od mládí velice zajímala

---

⁷ ANDRLE, Petr., *Dopis pantátovi Pustkovi*, s. 165-166

⁸ URBAN, Karel. *Podplukovník generálního štábu československé armády František Hrubíš (1897-1967)*. Bakalářská práce, vedoucí Koura, Petr. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2022.s. 13

⁹ ANDRLE, Petr., *Dopis pantátovi Pustkovi*, s. 167

o místní historii. Zanedlouho znala nejen většinu zdejších pověstí a bájí, ale také historických událostí. Z tohoto důvodu za ní často jezdíval i místní český spisovatel, novinář a autor historických románových kronik z Valašska Bohumír Strnadel-Četyna (narozen 29. října 1906 v Trojanovicích, zemřel 11. ledna 1974 v Čeladné). Tento spisovatel se zejména zajímal o valašské pověsti a lidové zvyky.¹⁰

Přísnost a kázeň, se kterými měl František Hrubíš st. takový úspěch v profesním životě, se však nepříliš dobře projevíly v jeho osobním životě, především v manželství s Rozálií Hrubíšovou. Jejich manželství nebylo zjevně zcela harmonické. Také častá nepřítomnost a zaneprázdněnost otce mohla způsobit, že nejstarší syn, František Hrubíš ml, si vybudoval větší citovou závislost na matce, což později ovlivnilo některá důležitá rozhodnutí v jeho životě.¹¹

Po smrti manžela (zemřel v roce 1945) se o Rozálii Hrubíšovou staral jeden z jejich synů, Jan Hrubíš, který bydlel v Kunčicích pod Ondřejníkem v čísle 40. (*Obrázek 8, Obrázek 9*) Zemřela 26. ledna 1955 ve věku 81 let.

3.2 Sourozenci Františka Hrubíše

Přestože František Hrubíš ml. odešel brzy z domova, vztahy se svými sourozenci měl dobré, obzvláště s těmi, kteří mu byli věkově nejbližší. Například s bratrem Petrem Hrubíšem (byl mladší o čtyři roky) měl důvěrnější vztahy, o čemž svědčí i některé části dopisů, které psal ze zajateckého tábora.

Rosalie Píchová (rozená Hrubíšová)

Sestra Rosalie Hrubíšová se narodila 2. října 1899. Neměla shodné jméno s matkou, neboť tato se jmenovala Rozálie, kdežto její jméno, i když se vyslovovalo obdobně, se psalo Rosalie. (*Obrázek 10*) V rodině ji oslovovali *Rozka*, což jsem také našel v korespondenci Františka Hrubíše ml. ze zajateckého tábora v Berezovce. Rosalie byla o dva roky mladší než její bratr František Hrubíš ml.

Jediná ze čtyř sester se vdala. Vzala si Jana Píchu z Trojanovic-Bystré a měla s ním sedm dětí, čtyři syny a tři dcery (v pořadí, jak se narodili za sebou): Zdeněk, Ladislav, Miloslav, Jan, Marie, Jindřiška a Růžena. Je zajímavostí, že její nejstarší syn Zdeněk Pícha studoval

---

¹⁰ ANDRLE, Petr., *Dopis pantátovi Pustkovi*, s. 166

¹¹ URBAN, Karel. *Podplukovník generálního štábu československé armády František Hrubíš (1897-1967)*. Bakalářská práce, vedoucí Koura, Petr. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2022. s. 16

na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži jako jeho strýc František Hrubíš ml., ale také „zběhl“ jen ne do války, ale oženil se.

V korespondenci z Berezovky nalezneme části textu, kde se ptá na svou mladší sestru, v jakém je ústavě a ve kterém městě. Patrně se léčila, ale přesnější informace o tom nebyly nenalezeny. Rosalie Píchová zemřela 7. prosince 1979 ve věku 80 let.

Petr Hrubíš

Bratr Petr Hrubíš se narodil 4. května 1901 a byl mladší od Františka Hrubíše ml. o čtyři roky. Petr Hrubíš zdědil po otci hudební nadání, a tak není divu, že jeho profesní dráha se ubírala tímto směrem. Stal se z něj profesionální hudebník. (*Obrázek 12*)

Oženil se s Andělou, rozenou Bělíkovou a měl s ní šest dětí, pět dcer a jednoho syna (v pořadí, jak se narodili za sebou): Anděla, Marie, Ludmila, Drahomíra, Petr a Anna. Žili v městě Příbor. Bratr Petr Hrubíš zemřel 12. listopadu 1983 ve věku 82 let. Je pohřben v Bílovci.

František Hrubíš ml. se o svém bratrovi v dopisech z Berezovky často zmiňoval, zvláště v souvislosti s jeho hudebním nadáním. Petr Hrubíš hrál na housle i na klavír. František Hrubíš ml. apeloval na to, ať stále „pilně cvičí“. Jeden dopisní lístek ze 7. dubna 1917 je určen přímo jemu, kde se zdá, že se ptá na jeho dívku. (*Válečný lístek 6 – 7. dubna 1917*)

Stanislav Hrubíš

Bratr Stanislav Hrubíš se narodil 5. května 1903. Byl mladší od Františka Hrubíše ml. o 6 let. O bratru Stanislavu Hrubíšovi není mnoho informací, téměř žádné. Pouze to, že nebyl ženat a byl vyučen ševcem. Zemřel poměrně mlád, ve 46 letech dne 25. srpna 1949. Pohřeb měl v Kunčicích pod Ondřejníkem.

Josef Hrubíš

Bratr Josef Hrubíš se narodil 19. května 1905. Byl mladší od Františka Hrubíše ml. o osm let. O bratru Josefovi Hrubíšovi také nebylo nalezeno mnoho informací. Měl hudební nadání, a proto se stal varhaníkem. Nebyl ženat a neměl žádné děti. Zemřel velmi mlád ve věku 31 let dne 22. prosince 1936. František Hrubíš ml. v jednom z dopisů z 12. září 1917 ze zajetí o něm píše: „*Joša je, jak se mi zdá, dosti nadaný hudebně. Jen ho ke klavíru přidržujte!*“ V roce 1917 měl bratr Josef Hrubíš dvanáct let.

Jan Hrubíš

Bratr Jan Hrubíš se narodil 1. února 1907. S Františkem Hrubíšem ml. je dělilo deset let. V době, kdy se František Hrubíš ml. přihlásil do rakousko-uherské armády, mu bylo pouhých osm let. V dopisech z války se o něm i dalších mladších sourozencích nezmiňuje, byli ještě malými dětmi. I bratr Jan Hrubíš byl hudebně založen. Hrál na varhany a také zpíval.

Jan Hrubíš se ženíl ve 32 letech (rok 1939) a vzal si za ženu Boženu rozenou Švarcovou, adoptovanou Kadlecovou (narozena 1922), které v době sňatku bylo pouhých sedmnáct let (byla od něj mladší o patnáct let). Museli ji nechat zplnoletit, aby se mohla vdát. (*Obrázek 13*)

Jan Hrubíš měl se svou manželkou deset dětí (z nichž přežilo devět) a měl by možná i více, neboť mezi prvním a druhým dítětem měla Božena Hrubíšová dvojčata, která potratila. To bylo v roce 1945. První syn, který se narodil 29. února 1944, se jmenoval Jan Hrubíš, ale žil pouze tři hodiny a zemřel. Druhý syn, byl Pavel Hrubíš,¹² který se narodil 23. ledna 1947. Další děti: Petr (narozen v roce 1948), Jana (narozena v roce 1949), Iva (narozena v roce 1950), Helena (narozena v roce 1952), Tomáš (narozen v roce 1954), Jiří (narozen v roce 1956), Václav (narozen v roce 1958) a Kristina (narozena v roce 1959).

Vzpomínka mojí matky Hany Urbanové (roz. Hrubíšové) na rodinu Hrubíšovu, na Františka Hrubíše ml. a jeho bratra Jana Hrubíše: *„Když někdy vzpomínal na svého sourozence Františka, vždy o něm mluvil jako o „Franckovi“, takže my vnuci jsme věděli a mluvili také o „strycovi Franckovi“ (i když to nebyl náš strýc, ale strýc našeho otce Pavla). Jan byl můj dědeček, tedy otec mého tatínka Pavla Hrubíše. Já jsem se narodila v roce 1973 a dědečka, kterého jsme oslovovali „staříčku“ jsem znala jako dítě školního věku. Když zemřel 24. října 1988 (rok před „sametovou“ revolucí¹³) ve věku 81 let, měla jsem 15 let. Pamatuji si na něj stále dobře, neboť mi utkvěla v paměti jeho vysoká impozantní autoritativní postava. V době osmdesátých let 20. století, kdy jsem ho znala já, byl velmi činorodý a aktivní ve svém životě. Své hudební nadání stále využíval. Hrával na varhany a zpíval v kostele při mších*

---

¹² Pavel Hrubíš byl otec mojí matky Hany Urbanové. Zemřel 21. prosince 2017.

¹³ Sametová revoluce = bylo období politických změn v Československu mezi 17. listopadem a 29. prosincem 1989. které vedly k pádu komunistického režimu a přeměně politického zřízení na pluralitní demokracii.

či pohřbech v Kunčicích pod Ondřejníkem a také v pohřební síni ve Frenštátě pod Radhoštěm. Zpívala jsem v kostele na kůru a on vedl naši scholu¹⁴.

Kromě toho „staříček“ byl stále pracovitý muž a kde mohl, přiložil ruku k dílu. Například přijel k nám (na „Rakovec“) o senech a hned se chopil vidlí a šel nám pomáhat na pole. Říkalo se o něm, že jej jeho maminka porodila při práci na poli. Při práci také zemřel (v říjnu 1988), dostal infarkt při práci na zahradě při roubování ovocných stromků.“

Jenovéfa Hrubíšová

Sestra Jenovéfa Hrubíšová, oslovována jako „Věfka“ se narodila 9. června 1909. Byla od Františka Hrubíše ml. mladší o dvanáct let. Jenovéfa Hrubíšová byla mentálně postižena, proto zůstala svobodná. Jenovéfa Hrubíšová zemřela 11. listopadu 1967 ve věku 58 let.

Vzpomínka mojí matky Hany Urbanové: „Z tatínkova vyprávění si vzpomínám, že s tetou Věfkou, která s nimi žila (s Františkovým bratrem Janem, jeho ženou a dětmi) se sice chovala zvláště, ale oni jako malé děti to až tak nevnímali, líbilo se jim, že se chová nedospěle, někdy si z ní dělali i legraci.“

Anežka Hrubíšová

Sestra Anežka Hrubíšová se narodila 24. června 1911. S Františkem Hrubíšem ml. je dělil velký věkový rozdíl, čtrnáct let. Když František Hrubíš ml. v roce 1915 vstoupil do armády, Anežce Hrubíšové byly pouhé čtyři roky.

Anežka Hrubíšová byla svobodná, nikdy se nevdala a neměla děti. (Obrázek 15) Stejně jako někteří její sourozenci, měla hudební nadání, které zúročila a naučila se hrát na varhany. Jeden čas také jezdila jako průvodkyně na zájezdy. Dlouhá léta také dělala farní hospodyně a varhanici. Farní hospodyně dělala na několika místech, ve vesnicích Rybí, Fryčovice a Těškovice. Pracovala např. pro pátera Karla Šamárka – faráře ve Fryčovicích. (Obrázek 74)

Vzpomínka mojí matky Hany Urbanové: „Tetu Anežku (tak jsme ji oslovovali já a moji sourozenci, i když nebyla naše pravá teta, ale teta našeho tatínka) jsem znala až do svých 23 let (rok 1996). Jako děti jsme k tetě Anežce jezdili na faru na prázdniny. Já a moje sestra Radka

---

¹⁴ Schola nebo také schola cantorum je pěvecký sbor, který se podílí svým jednohlasým zpěvem na liturgii, zejména při významnějších svátcích. [2024-01-18] LAVIČKOVÁ, Martina. Schola cantorum dříve a dnes. Online. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, Hudební fakulta. 2011. Dostupné z: <<https://is.jamu.cz/th/ig3t3/>>

jsme ve starším školním věku (cca v roce 1983) byly o prázdninách u tety Anežky na faře ve Fryčovicích. Měly jsme ji rády, neboť byla velmi komunikativní, přátelská a vždy nám vyprávěla barvitě zážitky ze svého života. S tetou Anežkou jsem se naposledy setkala na pouti v červenci roku 1996 v Kunčicích pod Ondřejníkem v domě svých rodičů měsíc před svojí svatbou.“ (Obrázek 14)

Svůj život dožila ve Frenštátě pod Radhoštěm v Domově důchodců. Na stáří dostala rakovinu a musela ležet v nemocnici. Anežka Hrubíšová zemřela 25. listopadu 1996 ve věku 85 let.

Marie Hrubíšová

Sestra Marie Hrubíšová se narodila 20. března 1913. Mezi ní a bratrem Františkem Hrubíšem ml. byl již velký věkový rozdíl, celých šestnáct let. Nikdy se nevdala a neměla žádné děti. Marie Hrubíšová v roce 1929 (pravděpodobně 26. listopadu) přišla do Rajhradu do kláštera jen na 14 dní. Poté se vrátila domů učit se hrát na varhany. I ona měla hudební nadání, pěkně zpívala, absolvovala dokonce varhanní školu. Pak v březnu 1930 (měla sedmnáct let) přišla již definitivně do Rajhradu. Vstoupila do řádu – Kongregace těšitelek Božského Srdce Ježíšova, přijala řeholní slib a řádové jméno *Helena*. (Obrázek 17) Také se nějakou dobu učila hrát u Leoše Janáčka a byla na to patřičně hrdá. Jak nám napsala sestra Františka Sebiňová z řádu Kongregace sester Těšitelek z Rajhradu (čerpala ze složky z archivu řádu), sestra Helena si to zapsala i do občanského průkazu. Někdy v 60. letech se dostala Marie Hrubíšová do ústavu sociální péče do Liblína. Od roku 1951 zámecký areál v Liblíně začal sloužit jako ústav sociální péče. V roce 1965 byly v zámeckém parku postaveny dva dřevěné objekty – tzv. Finské domky, které sloužily pro ubytování osmnácti řádových sester i obyvatel zařízení. Řádové sestry zde nejdříve pracovaly jako ošetrovatelský personál, později zde některé pobývaly jako obyvatelé ústavu až do jejich odchodu v roce 1996.¹⁵

Sestra Marie (Helena) Hrubíšová svůj život dožila v Rajhradě u Kongregace sester Těšitelek, kde zemřela 4. března 2000 ve věku 87 let.

Vzpomínka mojí matky Hany Urbanové: *„Já jsem měla to štěstí, že jsem ji poznala osobně. Se svým otcem a manželem jsme ji byli navštívit v Rajhradě cca v roce 1997 (bylo*

---

¹⁵ *Historie*. [2023-07-27] Dostupné na internetu: <<https://www.dsslublin.cz/o-nas/historie/>>

mi 24 let). Teta Helenka, jak jsme jí všichni říkali, byla už v té době upoutána na lůžko, ale stále byla komunikativní a velmi optimistická.“ (Obrázek 16)

Rudolf Hrubíš

Bratr Rudolf Hrubíš se narodil o dva roky později po sestře Marii Hrubíšové 3. dubna 1915. Bohužel žil velmi krátce, necelý jeden rok, zemřel 21. ledna 1916.

Karel Hrubíš

Posledním sourozencem Františka Hrubíše ml. byl bratr Karel Hrubíš, který se narodil 14. listopadu 1917. Dědilo je od sebe dvacet let. Když se Karel Hrubíš narodil, František Hrubíš ml. jej neviděl, neboť v té době byl ve válce. Když byl Karel Hrubíš malé dítě, nebyl příliš zdrav. Přesto se jako jediný ze všech sourozenců dožil nejvyššího věku. Karel Hrubíš měl také značné hudební nadání, věnoval se hře na varhany. (Obrázek 18; Obrázek 20)

Oženil se s Marií, rozenou Blahošovou (narozena dne 21. února 1920) 25. srpna roku 1942 v Bohušovicích. Měli církevní obřad v katolickém kostele v Bohušovicích. (Obrázek 19)

Vzpomínka mojí matky Hany Urbanové: *„Strýce Karla, jak jsem ho já i moji sourozenci oslovovali, jsem znala osobně. Často jezdil do Kunčic pod Ondřejníkem nejen do tamního kostela, ale také k nám na Rakovec.*

Byl to houževnatý člověk, který byl zcela pohlčen varhanní hudbou, dokonce si založil soukromé vzdělávání na hru na varhany. Nechával si říkat pane profesore. Můj starší bratr Pavel u něj tuto „školu“ také absolvoval. Strýc Karel byl také vášnivý řidič, a to opravdu velmi moc. I přes svůj vysoký věk jezdil autem. Zajímavé je to, že ač jezdil hodně divoce, nikdy neměl nehodu. Vlastnil auto značky Škoda 110. Měla jsem tu možnost, kdy mě a moji sestru Radku vezl tímto autem od tety Anežky (jeho sestry) z prázdnin domů. To byl teda zážitek.“

Karel Hrubíš zemřel 11. února 2012 ve věku 95 let a je pohřben na hřbitově v Kunčicích pod Ondřejníkem.

4 Mladá léta

František Hrubíš ml. (dále jen František Hrubíš) se narodil ve Velkých Kunčicích 16. května 1897 jako prvorozené dítě Františka Hrubíše st. a Rozálie Hrubíšové.

O dětství Františka Hrubíše není mnoho informací. Žil se svými rodiči a sourozenci v chalupě ve Velkých Kunčicích (č. p. 14) v části obce nazývané Rakovec podle malého potoka stejnojmenného názvu, který je dodnes v obci. Rakovec je levostranný přítok Tichávky v okresech Frýdek-Místek a Nový Jičín. Pramení na okraji přírodní rezervace Les Na Rozdílne v jižní části katastru obce Kunčice pod Ondřejníkem (dříve název Velké Kunčice).¹⁶ Les na Rozdílne je přírodní rezervace, která se rozprostírá u Rakovce. Jižním směrem od přírodní rezervace je dnes chráněná krajinná oblast Beskydy.¹⁷

Jelikož se František Hrubíš narodil do katolické rodiny, i jeho výchova se ubírala tímto směrem. Jeho otec František Hrubíš st. byl římskokatolického vyznání. Jeho děti byly samozřejmě vedeny k tomu, aby chodily do kostela na mše, kde vždy chlapci ministrovali včetně Františka Hrubíše. Ministrant je chlapec, který pomáhá a slouží knězi při mši v kostele.¹⁸ Z dochovaných fotografií je patrné, že se u rodiny Hrubíšovy dodržovaly také všechny křesťanské svátky, např. fotografie pořízena na svátek Božího těla¹⁹, kde je celá rodina ve svátečním oblečení (*Obrázek 27*). Slavnost Těla a krve Páně (až do Druhého vatikánského koncilu nazývaná slavnost „Božího těla“) se v katolické církvi slaví ve čtvrtek po slavnosti Nejsvětější Trojice. Svátek zavedl v roce 1264 papež Urban IV. Za první Československé republiky byla tradice těchto procesí velmi živá a svátek Božího těla byl i státním svátkem. Vzhledem k povinné výuce náboženství na obecných i měšťanských školách byl i určitým vyvrcholením každého školního roku.²⁰

Rodina Hrubíšova měla statek a s tím se pojilo mnoho práce. Hospodářství činilo devět hektarů. František Hrubíš a jeho sourozenci se podíleli na práci na statku.

---

¹⁶ Rakovec. [2023-12-10] Dostupné na internetu: <<http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/hydrografie/tichavka/>>

¹⁷ Chráněná krajinná oblast Beskydy vznikla v roce 1973. [2023-12-10] Dostupné na internetu: <<https://beskydy.nature.cz/-/chko-beskydy-dnes-slavi-50-let-existence>>

¹⁸ Kdo jsou to ministranti. [2023-12-10] Dostupné na internetu: <<https://mladez.biskupstvi.cz/ministranti/kdo-jsou-to-ministranti/>>

¹⁹ Slavnost Těla a Krve Páně, také známá jako Boží tělo, je katolický svátek, který se slavil a stále slaví u nás. [2023-12-15] Dostupné na internetu: <https://www.christnet.eu/clanky/5534/dnes_je_katolicky_svatek_tela_a_krve_pane.url>

²⁰ MUDRA, Aleš a kolektiv: *V oplatce jsi všecek tajně. Eucharistie v náboženské a vizuální kultuře Českých zemí do roku 1620*. Praha 2017, ISBN: 978-80-7480-016-0

Nejen František Hrubíš, ale i jeho sourozenci podělili po otci hudební nadání. Jak bylo již uvedeno v dřívějších kapitolách, někteří jeho sourozenci se zabývali hudbou i profesionálně, např. bratři Petr a Karel Hrubíšovi.

Z dochovaných fotografií kunčického pěveckého sboru je vidět, že otec Františka Hrubíše svoje děti zapojoval i do aktivní činnosti v tomto sboru. Nejen synové, ale i dcery, jako byla dcera Rosalie, Anežka či Marie Hrubíšovy (později se stala řádovou sestrou jménem Helena), zpívaly ve sboru.

V roce 1915 byl poprvé vyfotografován pěvecký kunčický sbor. V tomto roce se totiž poprvé představil na veřejnosti o křesťanském svátku Božího těla. František Hrubíš také zpíval ve sboru a je také na této fotografii (věk cca 18 let). Nad ním stojí jeho bratr Petr Hrubíš. Jeho otec sedí ve stejné řadě s dirigentskou hůlkou v ruce a s notami. Vedle Františka Hrubíše sedí jeho sestra Rosalie Hrubíšová. *(Obrázek 21)*

Kunčický kostelní sbor jezdíval na výlety na poutní místa. Jedním z těchto míst byl i sv. Hostýn.²¹ Na Hostýn se jezdívalo na poutě. Na Moravě byl starodávným vyhledávaným poutním místem. I kunčický sbor se vydal v červenci roku 1927²² na tuto pouť na sv. Hostýn. Tyto poutě byly slavnostní událostí a jak je vidět z fotografie, účastníci se slavnostně oblékali, např. i do krojů. Na fotografii jsou sourozenci Františka Hrubíše, bratr Jan Hrubíš, sestra Anežka Hrubíšová vedle svého otce Františka Hrubíše st. a sestra Marie Hrubíšová. *(Obrázek 22)*

František Hrubíš, jako i někteří sourozenci, od dětství měl výjimečné hudební nadání, hrál na housle. Již v pěti letech měl vystoupení v místním kostele sv. Máří Magdalény²³ a jeho houslové sólo bylo odměněno potleskem všech přítomných, ačkoliv se v té době v kostelích většinou netleskalo. A tak se stalo, že místní kněz Bedřich Koňarík doporučil jeho otci, aby byl jeho syn poslán na studia do Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži.²⁴

Studiu na arcibiskupském gymnáziu u Františka Hrubíše předcházelo studium na obecné škole. Je zajímavé, že z různých dokumentů, jako byly např. čistopis kvalifikační listiny, služební výkaz či osobní výkaz, se našla několikrát informace, že František Hrubíš studoval

---

²¹ Sv. Hostýn. [2024-01-03] Dostupné na internetu: <https://www.hostyn.cz/historie/historie3_pout_mista.htm>

²² V té době (rok 1927) František studoval v Paříži na Vysoké válečné škole.

²³ Římskokatolický kostel sv. Máří Magdalény stojí v obci Kunčice pod Ondřejníkem dodnes. [2024-01-03] Dostupné na internetu: <<https://www.hrady.cz/kostel-sv-mari-magdaleny-kuncice-pod-ondrejnikem>>

²⁴ ANDRLE, Petr a kol., *O lidech v Beskydech I.*, s. 163

na obecní škole pouze tři roky. Což je neobvyklé, neboť v té době se školství v českých zemích řídilo tzv. říšským školským zákonem, vypracovaný ministrem Hasnerem (Hasnerův zákon).²⁵ Základní školství se dělilo na dva stupně: školu obecnou a školu občanskou (měšťanskou). Obecné školy navštěvovaly děti v prvních pěti letech školní docházky (ve věku 6–11 let) a v dalších třech letech děti, které nepokračovaly ve studiu na školách občanských nebo středních. Nešlo bohužel zjistit, zda byla pravda, že František Hrubíš studoval jen tři roky na obecné škole či to je pouze chyba, která se vždy přepisovala do dokumentů.

4.1 Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži

František Hrubíš na arcibiskupský knížecí chlapecký seminář v Kroměříži nastoupil ve školním roce 1909/1910 (měl dvanáct let). (*Obrázek 23*) Z archivu kroměřížského gymnázia je zde v katalogu uvedeno rodiště Velké Kunčice. K roku 1909 nejsou k dispozici žádné konkrétní prameny v archivu, protože seminář ještě neměl právo veřejnosti, tzn. nedisponoval právem maturitní zkoušky. Není znám písemný tištěný pramen se seznamem žáků třídy I. (prima).²⁶ To, že František Hrubíš nastoupil v roce 1909 na gymnázium do Kroměříže, je ale doloženo i v nalezených listinách, jako např. služební výkazy či čistopisy kvalifikační listiny apod. z Vojenského ústředního archivu v Praze.

Jméno Františka Hrubíše je doloženo poprvé ve školním roce 1910/1911 (v archivu arcibiskupského gymnázia), kdy je uveden jako žák třídy II/A (v ročníku v této době byly obvykle dvě třídy). V tomto roce začíná přístavba školy traktu A. Chlapci studovali v mírně stísněných podmínkách stavby. Ředitelem školy byl Dr. Josef Bena, ale faktickou výkonnou moc měl jeho zástupce a pozdější ředitel P. Bonifác Segeřa.²⁷

Františka Hrubíše vyučovali pravděpodobně tito učitelé:

- ředitel školy Josef Bena učil přírodopis
- Bonifác Segeřa vyučoval obávanou latinu a řečtinu
- Karel Polzer fungoval jako prefekt a učitel náboženství, učil zejména německy mluvící chlapce
- PhDr. Jan Blažek, latina, řečtina

---

²⁵ KASPER, Tomáš. KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. Pedagogika. 2008, s. 97-98

²⁶ Archiv Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži

²⁷ Tamtéž

- PhDr. Antonín Breitenbach, dějepis, zeměpis, němčina, pozdější slavný historik a archivář zámecké knihovny
- PhDr. Josef Dosoudil – byl třídním učitelem Františka Hrubíše, kněz, dějepis a zeměpis v II. třídě, také latina
- Zeno Jockl, kněz, matematika, fyzika, tělocvik, měl Františka Hrubíše z matematiky a fyziky
- Josef Haselmann – kněz, učil češtině a náboženství
- Alois Beňa – slavný kroměřížský rodák a sokol, jeden z mála nekněží, tzv. suplent, učil druhou skupinu tělocvik ve II. Ročníku. Je možné, že měl na starosti i Františka Hrubíše.²⁸

Třída II. A vypadala dispozičně v této době trochu jinak než dnešní výukové jednotky. Tvořilo ji celkem 45 žáků pod jedním třídním učitelem, respektive z českých žáků byla vytvořena jedna velká skupina. Jak se zapisovalo do třídních knih nelze zjistit, žádná se nezachovala. Na výuku byli rozdělováni do menších skupin, některé přednášky poslouchali ve velkých přednáškových halách. Spíše to místy připomínalo dnešní vysokoškolské studium. V ročníku čeští žáci tvořili většinu, doplňovala je tzv. B skupina deseti německých žáků.

František Hrubíš na tomto gymnáziu studoval mimo jiné také hru na housle, varhany, dirigování a zpěv. Velké slovo měla v semináři i ve škole hudba. Hudba a divadlo tvořily také největší podíl ve volnočasových aktivitách.

Výuka hudby patřila k výchovně-pastoračnímu programu školy od jejího samého počátku. Studenti se proto zpěvu a hudbě věnovali jak v rámci výuky, tak i ve volném čase. Fungovalo zde i divadlo. Škola měla svůj pěvecký sbor, který měl za povinnost zpívat při bohoslužbách v kostele sv. Mořice, při školních mších, křížových cestách a dalších církevních svátcích. Hru na housle vyučoval profesor hudební školy E. Herot.

Z přímých spolužáků Františka Hrubíše lze uvést například Karla Supa²⁹, pozdějšího učitele, významného malíře a grafika (narozen 27. ledna 1897, Velká nad Veličkou – zemřel 20. března 1973, Velká nad Veličkou).³⁰ Dále např. Bohumil Kittrich, pozdější kněz a učitel na arcibiskupském semináři a gymnáziu.

²⁸ Archiv Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži

²⁹ Encyklopedie města Kroměříže. *Karel Sup*. [2023-12-15] Dostupné na internetu: <<https://www.enkm.cz/karel-sup>>

³⁰ *Karel Sup*. [2023-12-15] Dostupné na internetu: <<https://www.osobnostihodoninska.cz/osobnost/karel-sup.html>>

Z archivu Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži byly nalezeny následující informace o studiu Františka Hrubíše:

- školní rok 1911/1912, doložen jako žák III. A třídy
- školní rok 1912/1913, doložen jako žák IV. třídy, mizí označení na skupinu A čeští a B němečtí žáci. Stále třídní učitel PhDr. Josef Dosoudil.
- školní rok 1913/1914, doložen jako žák V. třídy
- školní rok 1914/1915, doložen jako žák VI. třídy
- Ve školním roce 1915/1916 není František Hrubíš veden jako žák VII. třídy. Je zajímavé, že v tomto roce odchází z jeho třídy téměř polovina studentů, což lze vysvětlit např. povolávacími rozkazy na světová válčiště.

Co se týče úbytku žáků, ten měl v této době několik dalších příčin. Jednak nemoc, přibližně dva až čtyři studenti ročně odcházeli kvůli vážným zdravotním potížím, které se obvykle souhrnně uváděly pod označením chrlení krve³¹. Častá byla také blednička³². Další důvody byly např. rodinné, často smrt živitele. Někdy student využil bohaté možnosti nadací a na škole zůstal – přes rozšířený názor, že to byla škola jen pro chudé, to nebyla pravda. Vždy se v semináři vybíralo školné, a to od všech! Pokud na to rodina neměla a nebylo možno čerpat z nějaké nadace, student diskrétně studium ukončil. A také např. změna školy ze studijních (neprospěch studenta) či osobních důvodů.³³

Třída Františka Hrubíše (*Obrázek 24*) vykazuje úbytek až ve vyšším ročníku – v kvintě a septimě. Fotografie ze školního roku 1914/1915 (sexta): 26 studentů – František Hrubíš (osmnáct let) na fotografii je označen v kroužku. Jeho spolužák Karel Sup by měl být sedící hoch v první řadě, a to první zleva.

Na školních fotografiích jsou vidět chlapi většinou v klerikách. Co se týče kleriky, studenti museli být v plně předepsané uniformě včetně kolárku a museli ji nosit i o prázdninách! Mělo to ukazovat na jejich budoucí kněžský stav, na škole to byla malá slavnost, když ji obdrželi, a hlavně je to mělo uchránit od světských svodů. Na dochovaných fotografiích

³¹ Tuberkulóza – příznaky, prevence a léčba. Chrlení krve = vykašlávání krve je nejtypičtějším příznakem tuberkulózy. [2023-11-20] Dostupné na internetu: <<https://www.lekarna.cz/clanek/tuberkuloza-priznaky-prevence-a-lecba/>>

³² V předválečné i válečné době, tj. cca od roku 1905 do roku 1918 se opakovaně objevují případy tzv. bledničky. Byla tak nazývána forma anemie, která pravděpodobně vznikala z nedostatečného obsahu železa ve stravě. Trpěla jí především dospívající mládež. ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 5. část*, Další typy chorob – s. 7

³³ ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve*, Arcibiskupské gymnázium Kroměříž, 2020, ISBN: 978-80-907172-0-6, 4.část

tříd primy a sekundy chlapci nemají kleriky. Neví se přesně, ale klerika nastupovala až ve vyšším ročníku (možná tercié nebo kvarta) a určitě ji nenosili na konci první republiky, to už byla s nástupem katolické Moderny jiná doba.

O bližším studentském životě v Kroměříži se můžeme dozvědět z knihy Kapitoly z dějin moravské církve autora Libora Ondráčka. Dozvídáme se, jak chlapci trávili v semináři a později také ve škole svůj čas.

František Hrubíš přišel do semináře až ve dvanácti letech (školní rok 1909/1910). V knize se uvádí, že chlapci přicházeli jako desetiletí, výjimečně dvanáctiletí. V semináři vládla přísná disciplína a kázeň, což pro některé chlapce muselo být velmi těžké. Domů se dostali je zřídka, pouze na velké svátky a prázdniny.

Na co si v první řadě museli uvyknout, byl naprostý nedostatek soukromí a život ve společenství. Málokterá činnost, ať již školní nebo volnočasová, byla organizována tak, aby měli čas sami pro sebe. Jídlo, četba, modlitba, sport i studium se odehrávalo ve skupinách, ve společenství. Učili se tak spoléhat jeden na druhého, ale také přijímat za jednání druhých určitý díl odpovědnosti. Vlastní soukromí měli jen v kapli, při meditacích nebo modlitbách, při zpovědi. I vycházky do města byly organizované a to tak, že pohyb samotného studenta ve městě byl přísně proti řádu a jako takový byl trestán trestem nejvyšším, vyloučením ze školy.

Stejně tak se dbalo, aby mladí dospívající chlapci nebyli vystavováni zbytečně pokušení opačného pohlaví. Ze vzpomínek bývalých studentů se dozvídáme o „lecjakých klukovinách“, ale o mravních poklescích „chození s děvčaty“ prakticky není nic známo. Konečně, není divu. Ženskému pohlaví byl zakázán přístup do ubytovacích prostor, a to včetně ženských příbuzných. Po městě se chlapci nesměli pohybovat sami. S personálem, především ženským, bylo přísně zakázáno navazovat hovor. Ostatně, těžko si představit tehdejší kroměřížskou slečnu, jak korzuje se studentem arcibiskupského gymnázia v klerice a s tonzурou³⁴ na hlavě. Jednalo se o budoucí kněze, kteří byli takto vedeni prakticky od prvního dne pobytu v semináři.

Z dalších přísných pravidel, kterých se dbalo, byl výběr vhodné literatury či filmového představení. Pokud student četl či přechovával nedovolenou literaturu, byl to jeden

---

³⁴ Tonzura = vyholené místo na temeni hlavy. [2023-12-29] Dostupné na internetu: <<https://www.cojeco.cz/tonzura>>

z nejméně nejzávažnějších přečinů, za který byl vyloučen student ze školy. Co se týkalo např. kouření, chlapci septimy a oktávy kouřit mohli, tresty tedy čekaly na chlapce jen z nižších ročníků.³⁵

Podle dochovaných fotografií je možné si udělat představu, jak to vypadalo uvnitř semináře. Chlapci spali v prostorách kasárensky uzpůsobených, vše velmi strohé. V ložnici jich nocovalo až sedmdesát. (Obrázek 26)

Denní režim v semináři

Denní režim byl velmi přísný a podle dochovaných odkazů a rukopisných poznámek vypadal zřejmě takto:

- Den začínal chovancům semináře v letním období budíčkem v pět hodin, v zimním období o půl šesté.
- Po tiché hygieně odcházeli na ranní pobožnost v kapli školy.
- Po ranní pobožnosti bylo až do půl osmé nařízeno přísné ticho v celé budově semináře. Bylo určeno ke studiu, opakování nebo kontemplaci před celým pracovním dnem.
- V osm hodin seděli žáci v lavicích a byla zahájena výuka. Žáci museli být odpovídajícím způsobem ustrojeni (v klerice).
- Po dopoledním bloku výuky podle stanoveného rozvrhu následoval společný oběd v jídelně neboli v refektáři školy. I zde se dbalo na klid při stolování a personál měl přísné nařízení, aby se jídla dostávalo každému studentu stejně. Přídavky byly podle školního řádu vyloučeny. Z jídelny se nesměl po dobu jídla nikdo vzdalovat, každý student měl povinnost očistit si příbor a vyčkat děkovné závěrečné modlitby.
- Odpoledne obvykle pokračovala výuka do dvou nebo tří hodin.
- Následovala cca hodina tzv. „schůzí zábavného a lehčího obsahu“, ti, kteří se jich nezúčastnili, si měli nalézt vlastní nezávadné zaměstnání. V tři hodiny byl ukončen školní den společným požehnáním.
- Poté měli studenti do pěti odpoledne tzv. osobní volno. Pokud byla středa nebo neděle, odcházeli na společné procházky. Studenti chodili hromadně, buď ve svých výchovných skupinách nebo po třídách, vedeni prefekty. Po ulicích

---

³⁵ ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 4.část*, VI. Život v semináři, s. 9

nesměli chodit sami, jen ve skupině s prefektem nebo žákem vyššího ročníku. "Štrůdly" studentů ze semináře patřily k dobovému koloritu města. Dokonce se chlapcům holila i tonzura – ale nelze říct přesně kdy a jak dlouho se to dělalo. V době, kdy tam studoval František Hrubíš, se to nedělalo, jak je vidět také z dochovaných fotografií.

V osobním volnu se chlapci často věnovali sportu. K dispozici měli vnitřní dvory školy, na kterých mohli za příznivého počasí provozovat skupinové sporty, především házenou, košíkovou nebo v zimě po úpravě dvora na kluziště i hokej. Na hřišti se také pěstovala atletika, střelba na terče i šerm, které byly také součástí výuky tělocviku na škole. Před první a druhou světovou válkou sportovní hry dostávaly vojenský charakter, nezřídka se ve škole konaly i branné hry žactva, dokonce byly hry s polovojenským charakterem nařizovány i zemskou školní radou.³⁶

- Od pěti hodin odpoledne do půl sedmé ustala veškerá volnočasová činnost a chlapci se museli povinně věnovat studiu. Využívali prostory semináře k tomu určené, především tzv. učírny, studovny a čítárny. Opět se studovalo po skupinách za dozoru dohlázele nebo prefekta.
- V půl sedmé následovala večere a po ní opět od půl osmé do devíti večer silentium³⁷ určené pro samostudium. V této době také chlapci plnili svoje duchovní povinnosti.
- V devět hodin večer, po večerní hygieně, se všichni shromáždili v kapli k závěrečné modlitbě dne. Po ní byla večerka a klid v ložnicích.³⁸

Studenti museli o prázdninách nosit odznaky duchovního stavu, tedy kleriku a tonzuru. Nevíme, nakolik se této morálce všichni podřizovali, ale ze soukromých rodinných fotografií Františka Hrubíše je možno vidět, že je na nich bez kleriky i bez tonzury. (*Obrázek 27*)

Zdravotní a hygienické poměry

Zajímavostí je, že v té době ředitelství a učitelé gymnázia si velmi dobře uvědomovali, co může způsobit příliš velká koncentrace chlapců v relativně malém životním prostoru,

---

³⁶ Cílem bylo zlepšit fyzickou a psychickou připravenost chlapců před jejich případným povoláním na frontu. Jednalo se o nařízení č. 1876 ze dne 26. 1. 1915. ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 4.část*, VI. Život v semináři. s. 13

³⁷ Silentium = mlčenlivost zachovávaná v určitých církevních prostorách.

³⁸ ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 4.část*, VI. Život v semináři

a věnovali velký zájem především prevenci. Již při přijímacím řízení byla věnována velká pozornost zdravotnímu stavu studenta, který nebyl přijat bez odpovídajícího lékařského potvrzení. Nesměl trpět žádnou vleklou nebo vážnou chorobou, která by se v průběhu studia mohla zhoršit nebo dokonce mít fatální následky. Jak bylo uváděno výše, škola podněcovala chlapce k udržení dobrého zdravotního stavu pohybem a pobytem na čerstvém vzduchu, a to především pomocí sportu, ať již na zahradách a dvorech semináře, nebo na hřišti v Podzámecké zahradě. Součástí výuky byly středeční a nedělní vycházky, které se konaly za každého počasí. Studenti se jich museli zúčastňovat.

Příčinou úmrtí nejen studentů, ale i učitelů v době Rakouska-Uherska byly např. černý kašel, zápal mozkových blan nebo zápal plic. Z chorob závažných a dlouhodobě těžko léčitelných to byla tuberkulóza. Statistiky z těchto dob nejsou přesné, protože v semináři se v této době ještě nekonaly pravidelné a preventivní lékařské prohlídky. S těmi se začalo až těsně před vypuknutím první světové války. Další velkou hrozbou byly různé epidemie úplavice, chřipky a paratyfu. Mezi studenty se za dobu existence školy vyskytly také dvě sebevraždy, obě způsobené nešťastnou láskou.

V roce 1913 byla vybudována nová budova gymnázia, jejíž součástí byla také nová domácí nemocnice. Tvořila ji ošetrovna s instrumentárnou a místností, kde byly uloženy základní léky. Dále byly vybudovány dva izolační pokoje, každý o sedmi lůžkách. Pro případy epidemií a vysoce nakažlivé choroby sloužily dvě další místnosti v odlehle části budovy, dohromady o pěti lůžkách.

Škola neměla dispozice pro delší léčbu, tím méně nakažlivých chorob, šlo spíše o záměr zabránit okamžitému šíření infekce a poté dopravit nemocné neprodleně do městské nemocnice. Ve školní nemocnici se léčily krátkodobé choroby, chřipky, katary a úrazy. Ošetřovatelky byly řádové sestry sv. Kříže a studenti měli ve školním řádu povinnost naprosté poslušnosti jejich příkazům. Zásluhy o vybudování domácí nemocnice jsou připisovány především kardinálu Bauerovi, z jehož popudu a na jeho náklady byla zbudována.

V roce 1914 se objevily ve městě případy pravých neštovic, a tak byli všichni žáci i profesori vakcinováni. Vedení školy v tomto směru bylo prozíravé. Nejen ohledně vakcinace všech, ale také výše zmiňovaná výstavba jejich domácí nemocnice.³⁹

---

³⁹ ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 5.část, Zdravotní a hygien. poměry v semináři a gymnáziu*, s. 3–7

Velmi přísný režim, nedostatek soukromí, mnoho omezení a nekompromisní pravidla budily averzi. František Hrubíš měl vážné výhrady k poměrům v ústavu, nelíbil se mu tento velmi striktní režim, a navíc se knězem rozhodně stát nechtěl. Únikovou cestu mu poskytla právě probíhající první světová válka, kdy po dovršení osmnácti let raději zvolil vojnu před dokončením semináře.⁴⁰

Z archivních záznamů kroměřížského gymnázia bylo také zjištěno, že František Hrubíš nebyl jedním z příslušníků skupiny absolventů tohoto gymnázia ukončeného maturitou. Školu nedokončil, neboť vstoupil do rakousko-uherské armády. Dle dostupných dokumentů z pozdější doby je známo, že František Hrubíš absolvoval tzv. válečnou maturitu. Jedna dochovaná kvalifikační listina z VHÚ Praha uvádí konkrétní datum 8. prosince 1920. Je zde také uvedeno datum tohoto vysvědčení z 16. prosince 1920.

Tzv. válečná maturita pochází z německého výrazu *Notabitur* (nouzová maturita), *Notreifeprüfung* nebo *Kriegsabitur* (válečná maturita) a označuje zvláštní typ středoškolské maturity, kdy jejím cílem bylo usnadnit zkoušení v dobách neobvyklých podmínek, zejména válečného stavu v zemi. V rakouských zemích, historicky tedy i v českých zemích tento druh maturit byl určen studentům středních škol, kteří chtěli odejít do války jako dobrovolníci.⁴¹

---

⁴⁰ ANDRLE, Petr a kol., *O lidech v Beskydech I.*, s. 163; Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 1

⁴¹ *Notabitur*. [2024-01-16] Dostupné na internetu:<<https://cs.wikipedia.org/wiki/Notabitur>>

5 Začátky vojenské dráhy

V této kapitole je popsána první část vojenské kariéry Františka Hrubíše, od nástupu do rakousko-uherské armády roku 1915 až po návrat z Ruska do vlasti (do Kostelce nad Labem) roku 1921. Zjištěné údaje byly čerpány převážně z Vojenského historického ústavu Praha, Vojenského ústředního archivu Praha a dále také z Národního archivu Praha.

Informace byly získány z kmenových listů, osobních výkazů, almanachu důstojníků, kvalifikačních listin, čístopisu kvalifikačních listin a některých dalších dostupných listin, které nebylo možné přesněji specifikovat. Následnou analýzou všech těchto dostupných dokumentů je sestaven souhrn vojenské činnosti Františka Hrubíše (v příloze: Tabulka – přehled vojenské kariéry Františka Hrubíše), včetně studia týkající se jeho vojenské kariéry.

5.1 Vstup do armády

Vojenská služba Františku Hrubíšovi začala v osmnácti letech, roku 1915. Jako osmnáctiletý se 28. června 1915 přihlásil k odvodu ve Frýdku (Severní Morava). Do rakousko-uherské armády je pak oficiálně zapsán k datu 15. srpna 1915, kde je přihlášen jako jednoroční dobrovolník u býv. pěšího pluku č. 100. Na některé listině je napsáno datum 15. července, ale datum 15. srpna je zaznamenán na více listinách. Z toho lze usoudit, že toto druhé datum je relevantní. František Hrubíš tedy začínal jako vojín v rakousko-uherské armádě. Místo jeho posádky bylo: Piotrkov – Ruské Polsko.⁴²

Jako většina mužů, kteří za první světové války bojovali v jednotkách československých legií, prošel i František Hrubíš výcvikem v rakousko-uherské armádě a zkušenosti jako voják zažil nejprve v jejich řadách.⁴³ František Hrubíš 27. listopadu 1915 byl povýšen na svobodníka a 30. ledna 1916 na desátníka. Od 28. listopadu 1915 do 31. ledna 1916 absolvoval důstojnickou školu v Opavě. Do hodnosti četaře byl následně povýšen 1. března 1916. V tomto období lze nalézt také v některých listinách zevrubný popis jeho služby ve válce. Je zde uvedena doba od 4. dubna do 12. července 1916, kdy byl František Hrubíš v poli. Dokonce od 13. dubna 1916 je napsaná informace, že odešel na italské bojiště, kde byl až do 19. června 1916 a poté odchází na ruské bojiště. Zde je datum 19. června – 12. července 1916.⁴⁴

---

⁴² Čístopis kvalifikační listiny (1915-1935). Vojenský historický ústav – spisy a složky na jméno František Hrubíš (nar. 16.5. 1897)

⁴³ PICHLÍK, Karel; KLÍPA, Bohumír a ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *Českoslovenští legionáři (1914-1920)*. Archiv, sv. 74. Praha: Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0580-1. s. 11

⁴⁴ Dokument Československé vojsko na Rusi, Almanach důstojníků (1918), Kmenový list (1915-1950). Vojenský historický ústav – spisy a složky na jméno František Hrubíš (nar. 16.5 1897)

5.2 Zajetí

František Hrubíš byl zajat v Rusku dne 12. července 1916. Místo zajetí je udáváno Dobrovody u Monasterinkova. Z tohoto místa byl pak odvezen do zajateckého tábora Darnica. Tábor Darnica se nacházel nedaleko Kyjeva a byl jakousi transitní či přestupní stanicí.⁴⁵ První cesta zajatců vedla do tohoto sběrného tábora v Darnici, odkud byli zajatci dále transportováni do zajateckých táborů, které postupně vznikly po celé rozloze carské říše. Poměry v těchto táborech byly tragické, v zimě krutý chlad, nevyhovující hygienické podmínky, které vedly často k epidemiím.⁴⁶ Nejčastěji zmiňovaná epidemie je tyfová⁴⁷, na kterou mnoho zajatců, zejména Maďarů a Poláků umírá.⁴⁸ Strava byla nedostatečná, také byl nedostatek vody, zato dostatek hmyzu a někdy také drsné zacházení ze strany ruských strážů.⁴⁹

Dále byl František Hrubíš v táboře Nizhny Lomov (Penzenská gubernie) a naposled v zajateckém táboře Berezovka v Zabajkalské oblasti. V zajetí pobýval cca jeden rok (do 18. července 1918).

O zajetí Františka Hrubíše byla jeho rodina na Moravě korespondenčně informována rakouskou pobočkou Informační kanceláře společnosti Červeného kříže (Auskunfts-bureau der Österreichischen Gesellschaft vom Roten Kreuze). Registraci a evidenci zajatců vedla Informační kancelář (Post und Auskunfts-bureau), která v táboře Berezovka působila. Tato instituce byla spravována místními zajatci, převážně důstojníky.⁵⁰ O zdravotním stavu Františka Hrubíše, který byl této zprávě součástí, referovala na počátku ledna 1917 sestra Červeného kříže hraběnka Kinská (*Válečný lístek 14 – Dotazovna o zajatých Brno*)

Na výše zmíněném korespondenčním lístku je informace o sestře Červeného kříže hraběnce Kinská. Jde o Norbertinu (Noru) hraběnkou Kinskou z Vchynic a Tetova. Byla to rakouská zdravotní sestra Červeného kříže, původem z českého šlechtického rodu Kinských. V době první světové války v Rusku založila lazaret a působila zde před a během

⁴⁵ VÁCHA, Dalibor. *Bratrstvo: všední a dramatické dny československých legií v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, sv. 2. Praha: EPOCH, 2015. ISBN 978-80-7425-243-3. s. 70

⁴⁶ PICHLÍK, Karel; KLÍPA, Bohumír a ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *Českoslovenští legionáři (1914-1920)*. Archiv, sv. 74. Praha: Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0580-1. s. 55

⁴⁷ Břišní a skvrnitý tyfus v dobách válek byly vážnou hrozbou. Břišní tyfus způsobuje bakterie *Salmonella typhi*. Skvrnitý tyfus je zapříčiněn bakterií *rickettsia*, které přenášejí vši. Šíří se v oblastech se špatnými sanitárními a nedostatečnými hygienickými podmínkami. DOBSON, Mary J. *Nemoci: příběhy nejnebezpečnějších zabijáků historie*. Praha: Slovart, 2009, 255 s. ISBN 978-80-7391-292-5.

⁴⁸ TOMAŠTÍK, Rudolf; JUŘENA, Jan; KRATOCHVÍL, Jiří a PILVOUSEK, Tomáš (ed.). *Rudolf Tomašík: legionář, horák, hraničář, odbojář: deník podplukovníka v.v. Rudolfa Tomašíka*. [Praha]: Československá obec legionářská, 2019. ISBN 978-80-87919-54-5. s. 13

⁴⁹ BENČÍK, Antonín a RICHTER, Karel. *Tragický osud generála Heliadora Píky: portrét československého vojáka a diplomata*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2001. ISBN 80-7278-105-7. s. 22

⁵⁰ ZABLOUDILOVÁ, Jana. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*, s. 180-183

Ruské revoluce. Hraběnka (tehdy sedmadvacetiletá) odcestovala roku 1916 jako sestra Červeného kříže v doprovodu ruského důstojníka na Sibiř, aby poukázala na porušování lidských práv a pokusila se zmírnit utrpení vojáků.⁵¹ (Obrázek 32) Hraběnka Kinská se během svého působení v Rusku setkala s mnoha válečnými zajatci v mnoha zajateckých táborech. Z povahy věci mělo setkání Františka Hrubíše s hraběnkou Kinská z ledna 1917 v Berezovce pravděpodobně jen rutinní charakter.

5.3 Život v zajetí

Jaký byl konkrétně život Františka Hrubíše v zajetí v zajateckém táboře Darnica či Nizhny Lomov nebylo možné zjistit, nedochovaly se žádné jeho záznamy. Ale ze zajateckého tábora Berezovka se dochovala osobní korespondence Františka Hrubíše, ze které je možné částečně interpretovat, jaký byl jeho život v tomto táboře.

Zajateckých táborů v Rusku, jak uvádí Zabloudivová v knize *V ruském zajetí* jich bylo více než 400 (v roce 1917). Jejich rozmístění bylo nerovnoměrné. V evropské části jich bylo více, ale pro menší počty zajatců, v sibiřské oblasti jich bylo méně, ale čítaly větší počty zajatých. Životní podmínky v sibiřské oblasti v těchto táborech byly špatné. Navíc zajatci byli využíváni jako bezplatný zdroj pracovní síly. Buď pracovali v táborech, nebo pro místní zemědělce či místní dílny. Byli nasazováni na těžkou práci v dolech či hutích,⁵² nebo na stavbě murmanské dráhy.⁵³ Protože někteří ze slovanských zajatců byli odborníci, pracovali v továrnách s válečnou výrobou. Jedním z nich byl také např. Josef Balabán (československý důstojník), který pracoval jako strojník, později také v závodě na výrobu šrapnelů jako dílovedoucí.⁵⁴

O podmínkách v zajateckých táborech jsou četná svědectví dalších legionářů, jako například Rudolfa Tomaštika, který ve svém deníku popisuje nehostinné podmínky. „Naše ubikace je opatřena jednoposchodovými pryčnami plným štěnic. Tolik štěnic jsem si nikdy nedovedl ani představit. Bylo jich prostě tolik, že se nevešly do všech spár a trhlin, zadečky měly venku a v rohách jich visely celé hrozny. [...] podlaha betonová, okna rozbitá. Ač je zimní období, spíme na podlaze. Kdo může, sežene pytel a do něho trošku sena.

---

⁵¹ NOVOTNÁ, Šárka *Odvážná komtesa v Rusku pomáhala válečným zajatcům. Čelila nemocem i nebezpečí*. [2022-04-10]. Dostupné na internetu:

<<https://zpravy.tiscali.cz/odvazna-komtesa-v-rusku-pomahala-valecnym-zajatcum-celila-nemocem-i-nebezpeci-322013>>

⁵² ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, svazek 10. Praha: Epocha, 2018. ISBN 978-80-7557-152-6.

⁵³ KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 15

⁵⁴ Tamtéž

Ku přikrytí je plášť bez podšívky, kterou každý cestou do zajetí prodal. Okna jsme „zasklili“ papírem z krabic.“⁵⁵

Jiný ze zajatých vzpomíná na svůj pobyt v Darnici: „Vše, co jsme měli plášť, deky, lžíce, plechové misky, nože, peníze, to vše nám již předtím v táboře hlídači odebrali. Na zemi v písku válelo se sta rezavých a špinavých ešálků. Kdo chtěl jíst, zvedl prostě ešálek ze země, vytřel ho špinavými prsty (k mytí nebylo vody, ani ručníků, ani mýdla), šel ke kotli, kde od ruského kuchaře dostal kousek chleba a trochu polévky. Nikdo nesměl říct ani slovo.“⁵⁶

Jak popisuje také Koura v kapitole Válečným zajatcem knihy „Podplukovník Josef Balabán“ rakouští vojáci bez ohledu na národnost byli často po zajetí důkladně prohledáni a obráni o cenné věci. S prostými vojáky se navíc zacházelo daleko hůře než s důstojníky.⁵⁷

Zajatecký tábor Berezovka, ve kterém byl František Hrubíš nejdéle vězněn, se popisuje jako jeden z „lepších“ v tehdejší Rusku, jak z hlediska vybavení, tak zdravotní péče. Tábor se skládal z 34 dvouposchodových kamenných budov a 257 přízemních domků s kuchyněmi, konírny, divadlem a kostelem. Zdravotní péči poskytovali lékaři, verbovaní z řad zajatců, kteří měli často lepší kvalifikaci než ruští lékaři. Přestože bylo mezi lety 1914-1920 registrováno celkem 1 925 zemřelých mužů, situace v táboře nebyla na celkové poměry v Rusku nejhorší.⁵⁸

Podnebí v zabajkalském regionu rozhodně nebylo pro zajaté vojáky příjemné prostředí k životu. Dnes je sice Bajkal turisticky aktivním místem, avšak nachází se na Sibiři a v zimě může teplota dosahovat velice nízkých hodnot. Většinou samotné jezero Bajkal zamrzá začátkem ledna a led většinou roztaje až počátkem léta.⁵⁹

Koncem února roku 1917 dosáhla teplota v Berezovce -27 °C. Mnozí vojáci si však každodennímu mrazu časem přivykli. (*Válečný lístek 1 – 12 února 1917*) Problémem nebyly jen nízké teploty, ale také ohromné teplotní rozdíly. V polovině března 1917 bylo ráno -27 °C, odpoledne se však teplota vzrostla na -18 °C. Těmto odpoledním teplotám vojáci už posměšně říkali „teplo“ a někteří chodili venku bez rukavic. (*Válečný lístek 3 – 12. březen 1917*)

Rozdíly extrémních teplot byly kromě zimy opačně i v letních měsících. Ke konci května se ranní teplota pohybovala okolo 4 °C, avšak odpoledne téhož dne dosáhla až na 36 °C.

---

⁵⁵ TOMAŠTÍK, Rudolf, JUŘENA, Jan; KRATOCHVÍL, Jiří a PILVOUSEK, Tomáš (ed.). *Rudolf Tomašík: legionář, horák, hraničář, odbojář: deník podplukovníka v.v. Rudolfa Tomašíka*. [Praha]: Československá obec legionářská, 2019. ISBN 978-80-87919-54-5. s. 13

⁵⁶ HORČICA, Ludvík. *PhDr. Kudela Josef: legionář, spisovatel, novinář, bojovník proti nacismu*. Brněnský legionář. Brno: v nakladatelství Šimon Ryšavý vydal OV ČSBS Brno-venkov, 2017. ISBN 978-80-7354-174-3. s. 25

⁵⁷ KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 15

⁵⁸ ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, svazek 10. Praha: Epocha, 2018. ISBN 978-80-7557-152-6. s. 180-183

⁵⁹ *Počasí Lake Baikal*, Meteobox. [2024-07-08]. Dostupné na internetu: <<https://meteobox.cz/rusko/lake-baikal/>>

Avšak za několik dní spadly hodnoty opět až pod bod mrazu. (*Válečný lístek 9 – 22. května 1917*)

Místním vojákům, zajatým převážně z Evropských bojišť, kteří pocházeli hlavně z mírného podnebného prostředí, tyto teplotní extrémy a radikální výkyvy v průběhu celého roku dozajista zdraví neprospívaly a mohli tak snáze podléhat nemocím. Na poměry ostatních ruských zajateckých táborů měla Berezovka obstojnou zdravotnickou péči. Ta však stále nestačila na zdejší podmínky a místní východosibiřské podnebí, které měly nakonec na svědomí životy téměř dvou tisíc zajatců.⁶⁰

Na základě stockholmské konference (1915) a kodaňské konference (1917) bylo ustanoveno, že si zajatí vojáci mohou vytvořit tzv. Podpůrný spolek, pomocí kterého se mohli starat o různé zájmy ostatních zajatců. Přes tyto spolky se mimo jiné také organizovala finanční a materiální pomoc různých vlád nebo dobročinných organizací. Jeden takový spolek byl zřízen v Tientsině v Číně.⁶¹ Od tohoto spolku si František Hrubíš zažádal z Berezovky o půjčku 10 rublů na blíže nespecifikované náklady. Peníze měly minimálně dvouměsíční zpoždění, s velkou pravděpodobností nedorazily vůbec nebo velice pozdě. František Hrubíš pravděpodobně sháněl peníze, kde se dalo. Psal dopisy domů své rodině, od kterých si také žádal menší finanční obnos. Peníze poslané od rodičů z Moravy však několikrát do Ruska dorazily. (*Válečný lístek 8 – 16. května 1917*)

Nejvýraznější ústřední emoci, kterou z korespondence Františka Hrubíše z Ruska domů lze vyčíst, je především stesk po rodině a rodném kraji. Velice často apeluje na svou rodinu, aby mu psala častěji. Hudba jej provázela celý život, a tak i zde se zajímal o hudební pokroky svých sourozenců. Jeho bratr Petr Hrubíš mu byl věkově nejbližší, proto se ve svých dopisech většinou zaměřuje přímo na něj, především na jeho hru na klavír, až jako by se mohlo zdát, že nad ním chce František Hrubíš držet dozor i na dálku. Podává instrukce, jak má cvičit, a která učebnice by mu byla nejvhodnější. (*Válečný lístek 5 – 2. dubna 1917*)

S bratrem Petrem Hrubíšem měl František Hrubíš zřejmě nejdůvěrnější vztah. Minimálně v jednom případě píše přímo jemu, kde po něm chce momentální informace o jisté dívce, se kterou měl pravděpodobně bližší vztah. Vše ale zůstalo formou náznaků a takto příliš osobní informace se Františku Hrubíšovi přes korespondenční lístek nechtělo sdělovat. (*Válečný lístek 6 – 7. dubna 1917*)

---

⁶⁰ ZABLOUDILOVÁ, Jitka. V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918). Traumata války, svazek 10. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-152-6. s. 180-183

⁶¹ Tamtéž

Vazba na rodinu, na domov, na hudbu, na vše, co zůstalo doma, je pochopitelná, neboť František Hrubíš byl velmi mlád, bylo mu v té době pouhých dvacet let a zažíval nejen rodinné odloučení, ale také extrémní psychickou i fyzickou zátěž.

Přes všechny strasti v zajateckém táboře, kulturní a společenský život se i mezi zajatými vojáky v Berezovce relativně úspěšně rozvíjel. Čeští a slovenští vojáci zde založili pěvecký kroužek, jež vedl český voják Jaroslav Bartoník. Tento pěvecký kroužek pořádal pravidelná představení nejen pro místní zajaté vojáky, ale i pro ruské důstojníky a lidi z okolí. Jaroslav Bartoník pocházel z Trojanovic u Frenštátu pod Radhoštěm, jen několik kilometrů od Kunčic pod Ondřejníkem. Byl skladatelem, sbormistrem a učitelem hudby. Do rakouské armády vstoupil již na začátku války, bojoval na východní frontě a později rovněž vstoupil do československých legií. Jaroslav Bartoník zůstal v Rusku ještě až do roku 1920, kde studoval v Irkutsku a Charbinu na vyšším hudebním učilišti. Po návratu do Československa nějaký čas opět učil na hudební škole a dále se úspěšně věnoval své hudební kariéře. Později vstoupil i do politiky.⁶²

František Hrubíš se díky svému vztahu k hudbě k Jaroslavu Bartoníkovi bez váhání přidal. Mimo to byl Jaroslav Bartoník, i přes svůj mladý věk, jako učitel ve svém regionu poměrně známý. Místní hudební sbor byl sestaven z padesáti původních jednorozhodných dobrovolníků. Klavír, na který by František Hrubíš mohl hrát, zde k dispozici nebyl. Pověstinou se proto učil hudební teorii právě od Jaroslava Bartoníka, který ji zde zajatým vojákům přednášel. (*Válečný lístek 1 – 12 února 1917*).

Od konce února 1917 František Hrubíš s pěveckým kroužkem pod vedením Jaroslava Bartoníka pilně nacvičovali na několik koncertů, které se měly příští měsíc hrát pro další zajaté vojáky, rakouské i ruské důstojníky. Na koncertech se hrály například skladby *Utonulá* a *Dívče* (*Válečný lístek 3 – 12. březen 1917*), které náleží k nejznámějším církevním skladbám Pavla Křížkovského.⁶³

Téma hudby se ve válečné korespondenci Františka Hrubíše objevuje velice často. Již od samého počátku jeho zajetí se snažil vykonávat jakoukoliv formu hudební činnosti. Hudba pro něj byla jakousi copingovou strategií, způsobem zvládnání stresového a nebezpečného prostředí.

---

⁶² *Jaroslav Bartoník* narozen 18.3.1890, zemřel 29.6.1964, Biografický slovník, Historický ústav AV ČR [2024-07-08]. Dostupné na internetu: <https://biography.hiu.cas.cz/wiki/BARTON%C3%8DK_Jaroslav_18.3.1890-29.6.1964>

⁶³ *Křížkovský, Pavel*, Český hudební slovník osob a institucí Valašska [2021-12-20]. Dostupné na internetu: <https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&task=record.record_detail&id=6368>

Co je i podstatné zmínit v souvislosti se zajateckými tábory, je skutečnost, že po celou dobu se snažily charitativní a zdravotnické organizace, včetně Červeného kříže, propracovat do zajateckých táborů různých válčících zemí. Nejobtížnější to bylo v Rusku. Organizace, která sehrála významnou roli při pomoci zajatcům, byla YMCA. Byla a stále je nejstarší a největší mládežnickou organizací, která vznikla v Londýně již v roce 1844. YMCA přinášela do zajateckých táborů jak kulturní, vzdělávací i náboženské vyžití. Díky této organizaci byly v táborech budovány čítárny, čajovny, dodávány hudební nástroje, umělecké pomůcky, nemocniční potřeby, zaváděly se také vánoční zvyky atp. Peníze na podporu zajatců dostávala YMCA od vlád různých států.⁶⁴

Dokladů o tom, že českoslovenští legionáři v zajateckých táborech se věnovali nejen hudbě, ale i umění, je celá řada. Za všechny, jeden příklad českého malíře a legionáře Jindřicha Vlčka, který také pobýval jako František Hrubíš v zajateckém táboře Berezovka. Příklad jedné z jeho kreseb (akvarelová technika) zobrazuje interiér ruského venkovského stavení, jak je umělec poznal v době svého pobytu v táboře v roce 1917. Jednoduché vybavení malé prosvětlené místnosti působí velmi útulně. Malíř přizpůsobil tóny barev celkovému dojmu uspořádaného prostoru. U stolu sedí dívka, oděná do místního kroje. Před malým skládacím zrcadlem si pročesává vlasy.⁶⁵

5.4 Vstup do československých legií

Z Berezovky se František Hrubíš 16. ledna 1917 přihlásil k nově se budujícímu československému vojsku (oficiální konec služby Františka Hrubíše u rakouské armády je datován na 31. prosinec 1916). Oficiální přijetí do československého vojska je datováno na 25. ledna 1917. (*Dokument 2*)

Únorová revoluce v roce 1917, kdy v Rusku abdikoval car Mikuláš (březen 1917) a následné dvojvládí Prozatímní vlády a Petrohradského sovětu způsobila v zajateckých táborech zmatek. Díky tomuto uvolněnému ovzduší to zajatým vojákům přinášelo i pozitiva, jako například v některých městech se mohli volně pohybovat. Týkalo se to ovšem jen důstojníků. A vojáci začali věřit v brzký konec války. I František Hrubíš toto zmiňuje v jednom dopisu z 12. listopadu 1917. Protože situace ruské armády po březnové abdikaci cara a odvolání vrchního velitele Nikolaje Nikolajeviče začala být nepřijatelná, Kerenského vláda

---

⁶⁴ YMCA= Young Men's Christian Association (Křesťanské sdružení mladých mužů). V době 1. světové války vysílala YMCA pracovníky na bojiště a do zajateckých táborů, kde pomáhali vojákům překonávat tělesné a duševní útrapy války. [2024-02-09] Dostupné na internetu:<<https://praha.ymca.cz/historie>>

⁶⁵ Obraz Jindřicha Vlčka s názvem *Interiér ruského stavení z roku 1917*. [2024-02-09] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/exhibit/jindrich-vlcek-interier-ruskeho-staveni-1917/>>

obnovila plán na generální ofenzívu ruských vojsk na léto 1917. Měla zmobilizovat ruskou armádu.⁶⁶

Opravdový zlom v přístupu ruských vládních představitelů vůči československým jednotkám přichází až po prvním úspěšném vystoupení Československé střelecké brigády v bitvě u Zborova 2. července 1917. Kerenského prozatímní vláda se rozhodla změnit svou zajateckou politiku, podpořit zajatce, kteří se mohli stát rezervní silou pro dobrovolnická národní vojska. Alexandr Kerenskij osobně navštívil československé dobrovolníky a povolil neomezený nábor do jejich legií. K tomuto kroku donutil ruské politiky vývoj situace ve vlastní armádě, jež opanovala anarchie, dezertérství a celková demoralizace.⁶⁷

František Hrubíš ze zajateckého tábora odjel 21. července 1917 s prvním transportem dobrovolců do záložního praporu v Bobrujsku. Byl zařazen jako pěšák do 1. roty 1. záložního praporu. Je také možné, že zde v Bobrujsku složil přísahu (*Dokument 14*) v uniformě československého dobrovolníka.

Ze záložního praporu byl František Hrubíš zapsán do seznamu mužstva 1. baterie 1. československého divisionu. Tato baterie pak byla přejmenována na 1. československou dělostřeleckou brigádu „Jana Žižky z Trocnova“. U tohoto útvaru si postupně zvyšoval svoji hodnost. Zde byl 10. září 1917 zařazen jako dělostřelec. Nejprve byl povýšen 25. prosince 1917 na střelmistra, dále 1. března 1917 povýšen na mladšího ohňostrůjce a později 1. května 1917 na staršího ohňostrůjce.⁶⁸

Způsob vzniku dělostřeleckých jednotek byl poněkud odlišný od vytváření jednotek střeleckých. Základ jednotky vytvořily ruské oddíly a k nim byli postupně přiřazováni českoslovenští dobrovolníci. Později Rusové měli být odesláni zpět ke svým kmenovým jednotkám.⁶⁹

Nový rok přinesl československým dobrovolcům nové starosti. Jelikož hrozil vpád německých vojsk do centrální Ukrajiny, byla nařízena evakuace legionářských jednotek na východ.⁷⁰ V období od února do března 1918 se František Hrubíš zúčastnil bojů při ústupu legií z Ukrajiny. Německé vojsko neustále ohrožovalo československé dobrovolníky. Ve dnech

---

⁶⁶ ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, svazek 10. Praha: Epocha, 2018. ISBN 978-80-7557-152-6. s. 180-183

⁶⁷ KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 16-17

⁶⁸ Kmenový list (97-128-3305-20/15). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

⁶⁹ KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 18

⁷⁰ KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 20

10. - 12. března 1918 došlo k bitvě, kdy bylo nasazeno poprvé československé dělostřelectvo, a to 3. baterie dělostřelecké brigády. František Hrubíš koncem března byl převelen do 4. baterie dělostřelecké brigády „Jana Žižky z Trocnova“. V té době již československé jednotky opustili ruští důstojníci, včetně velitele dělostřelecké brigády. Jejím velitelem se stal kapitán Jiří Mackevič.⁷¹

Později František Hrubíš absolvoval (19. srpna 1918) dvouměsíční dělostřelecký poddůstojnický kurz kapitána Jiřího Mackeviče na Ukrajině u 1. dělostřelecké brigády „Jana Žižky z Trocnova“. Jako důstojnický čekatel se stal posluchačem dělostřeleckého důstojnického kurzu plukovníka Jerofejeva u 4. baterie 1. dělostřelecké brigády Jana Žižky. Kurz trval cca dva měsíce od 1. července do 18. září 1918.

Dne 12. října 1918 se 4. baterie 1. českosl. děl. brigády přeměnila na 1. těžký dělostřelecký division 1. československé dělostřelecké brigády „Jana Žižky“. A František Hrubíš se stal velitelem čety 2. baterie 1. těžkého divisionu dělostřelecké brigády.

S přibývajícím časem a stupňujícím se tlakem ze strany bolševického vojska narůstala mezi legionáři nespokojenost. Jednotky byly vyčerpané neustálými střety, při kterých musely nést hlavní tíhu bojů a větší podpora ze strany ruských protibolševických sil, nebo dohodových mocností navzdory slibům stále nepřicházela. František Hrubíš se zúčastnil bojů v sibiřské anabázi proti bolševikům u Syzraně (vystoupení v Syzrani - 29. května 1918). Dále také byl součástí Penzenské skupiny, která bojovala u Lipjag, o Samaru, Kinělu. František Hrubíš se zúčastnil také ústupu ze Syzrany a Samary v říjnu – listopadu 1918.⁷²

V kvalifikační listině z listopadu roku 1918 je napsán kvalifikační zápis přímého náčelníka. Je zde podepsán velitel baterie major Choljanij (jméno ovšem není přesné, nelze jej přečíst) a tento zápis je potvrzen velitelem 1. těžkého divisionu podplukovníkem Jerofejevem.⁷³ Níže je doslovně přepsána část klasifikačního zápisu schopností Františka Hrubíše (originál je hůře čitelný):

Osobní výcvik jest výborný

Jako instruktor jest velice schopný, i má velmi dobré theoretické dělostřelecké znalosti

Schopnost ve službě polní jako velitele: energický, spravedlivý, a umí výborně ovládati komandou jak v boji, tak i mimo boje.

jako vojáka: přesně drží službu, jest chrabřý a starostlivý

⁷¹ Tamtéž. s. 21

⁷² Archivní dokument Českosl. vojsko na Rusi. Almanach důstojníků, 1918, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

⁷³ Kvalifikační listina č.5 (22. listopadu 1918), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

Znalost jiných druhů zbraní: pěchoty theoreticky i prakticky

Vystupování ve službě: energický, přísný i přesný

Vystupování mimo službu: bezvadné

Případy konfliktů a provinění ve službě a mimo ni: nikdy nebylo

Povšechný úsudek přímého náčelníka: úplně schopný k zastávání důstojnické služby

Z výše uvedeného zápisu je patrné, že František Hrubíš byl velmi schopný voják s kvalitními vlastnostmi.

V lednu (6. ledna) roku 1919 byl povýšen na praporčíka a pověřen jako I. důstojník u 2. baterie. O pár měsíců později, přesněji 1. května 1919 byl František Hrubíš povýšen na poručíka. Dle rozkazu 1. střel. divize 17. srpna 1919 byl Františku Hrubíšovi udělen československý „Řád M. R. Štefánika SOKOL“ s meči a spojenecké vyznamenání „Kříž sv. Jiří 4. st.“⁷⁴ (Obrázek 30)

Českoslovenští legionáři se ovšem často cítili v boji osamoceni. Situace se ještě více zhoršila po vyhlášení samostatného Československa, neboť jej legionáři vnímali jako splnění hlavního cíle svého snažení a další boje na Sibiři pomalu přestávali považovat za své. Poměry se poněkud uklidnily po stažení čs. jednotek z fronty a jejich pověření obranou magistrály ve střední Sibiři. Československá vláda se musela začít zabývat možnostmi návratu legionářů do vlasti. Jako první začali být do vlasti stahováni invalidé a legionáři vyššího věku.

Legionáři potřebovali spoustu vlaků, aby se dostali z různých západních front na magistrálu. Samotná evakuace také nebyla bez nebezpečí, např. naráželi během cesty na rozebrané koleje partyzány, přestřelky s rudými.⁷⁵ Josef Sajdl uvádí ve své knize dokonce počty vlaků, přes 250 ešelonů⁷⁶ o 10 818 osobních a nákladních vozech. Pak zde ještě bylo 27 ešelonů zdravotnické a evakuační služby.⁷⁷ Jen při těchto počtech si můžeme představit, jak byla náročná celá evakuace všech československých legionářů.

Z dostupných záznamů vojenského archivu byla zjištěna také informace o tom, že František Hrubíš byl v četě obrněného vlaku Orlík.⁷⁸ (Obrázek 31) Orlík byl československý improvizovaný obrněný vlak, součást penzenské skupiny, vyzbrojený 11 kulometry a jedním

⁷⁴ Archivní dokument Českosl. vojsko na Rusi. Almanach důstojníků, 1918, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897); Služební výkaz (z r. 1919) Vojenský historický ústav Praha, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

⁷⁵ VÁCHA, Dalibor. Prokletá magistrála: Čechoslováci na Sibiři v roce 1919. Magnetka, svazek 52. Praha: Epoque, 2019. ISBN 978-80-7557-170-0. s. 20-22

⁷⁶ ešelon = (v rus. prostředí) vojenský vlak, sestava vojsk v boji, za pochodu, přesunu apod. (legionářský slang)

⁷⁷ SAJDL, Josef. Českoslovenští železničáři v sibiřské anabázi. Praha 1924, s. 82-85

⁷⁸ Archivní dokument Českosl. vojsko na Rusi. Almanach důstojníků, 1919, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

dělem v Ufě v červenci 1918. Tento obrněný vlak se stal symbolem československých legií v Rusku.⁷⁹ Jeho strojvůdcem byl František Chramosta, který pocházel z Pecky na Trutnovsku.⁸⁰

Po konečné porážce ruských protibolševických armád na východě nakonec v únoru 1920 uzavřelo Československé vojsko na Rusi se sovětskou vládou příměří a do konce května 1920 poslední čs. jednotky dorazily do Vladivostoku, kde čekaly na odjezd do vlasti.

Pro československou vládu však repatriace ruských legií znamenala neřešitelný problém. Z tichomořského přístavu ve Vladivostoku do republiky vedla pouze krkolomná cesta po moři takřka kolem celého světa. Přemístění více než sedmdesáti tisíc lidí na takovou vzdálenost však bylo vysoce nad poměry nově vzniklého státu a otázka transportu legionářů z Vladivostoku se tak dostala i na jednání versailleské mírové konference v létě 1919. Dlouho přitom nebylo jasné, kdo celou operaci zaplatí a kdo poskytne přepravní kapacity. Nakonec bylo dohodnuto, že polovinu lodní kapacity obstarají Spojené státy americké, třetinu Velká Británie a zbytek obstarají italská, japonská a francouzská plavidla, společně s jedinou československou zaoceánskou lodí Legie.⁸¹

5.5 Bitva u Zborova

Kerenského ofenzívy se během léta 1917 účastnila Československá střelecká brigáda, která se v té době skládala ze tří pluků: pluk Svatého Václava, pluk Jiřího z Poděbrad a pluk Jana Žižky z Trocnova. Československým legionářům se jako jedněm z mála podařilo nepřátelskou obranu prolomit. Celková ofenzíva se však setkala s neúspěchem a legionáři se z dobytých pozic museli později stáhnout.⁸² Tato z vojenského hlediska strategicky nevýznamná bitva se stala známou jako bitva u Zborova (1. – 2. července 1917) a získala ohromný symbolický význam v rámci světového povědomí a české národní historie.⁸³

Při analýze období bitvy u Zborova však nastává konflikt pramenů a literatury. V knize historika Petra Andrleho se v úvodu k osobě Františka Hrubíše objevuje informace, že František Hrubíš bojoval v bitvě u Zborova.⁸⁴ Jak bylo napsáno v kapitole výše, František Hrubíš odjel ze zajateckého tábora 21. července 1917. Tudíž se bitvy u Zborova, která proběhla

---

⁷⁹ *Vznik obrněného vlaku Orlík*. [2024-02-17] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/vznik-obrneneho-vlak-u-orlik/>>

⁸⁰ *Obrněný vlak Orlík byl postrachem Transsibiřské magistrály. Jeho strojvůdce má soukromé muzeum*. [2024-02-17] Dostupné na internetu: <https://www.irozhlaz.cz/veda-technologie/historie/legionari-orlik-transsibirska-magistrala_2006171542_pj>

⁸¹ *Dlouhá cesta, složité začleňování do společnosti. Návrat ruských legií do vlasti*. [2024-01-05] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/dlouha-cesta-slozite-zaclenovani-do-spolecnosti-navrat-ruskych-legii-do-vlasti/>>

⁸² GALANDAUER, Jan. *2. 7. 1917 bitva u Zborova: česká legenda*. Praha: Havran, 2002. Dny, které tvořily české dějiny, sv. 5, s. 29

⁸³ Tamtéž, s. 17, 111, 126

⁸⁴ ANDRLE, Petr a kol. *O lidech v Beskydech*, s. 234

na začátku července, nemohl účastnit. V této době však Berezovku opustil a byl nasazen do bojů na území dnešní Ukrajiny.

Další odchylky nastávají u korespondence Františka Hrubíše z Ruska, která se datuje mezi únorem a květnem 1917 z Berezovky. Po několikaměsíční odmlce se korespondence datuje až 10. října 1917 z neuvedené adresy, pravděpodobně mimo Berezovku. Poté v dopisu z 12. listopadu, odeslaného z Černigovské gubernie (dnes Černihivská oblast na Ukrajině), je apel na to, ať rodiče odepisují dále na Berezovku. Je tudíž možné, že František Hrubíš chtěl vzbudit u rakousko-uherských úřadů dojem, že je pořád zajatcem v Berezovce a nikoliv, že bojuje v legiích, jinak by mohl být prohlášen za dezertéra.

5.6 Jaký byl život v legiích

Ukrajinská městečka a vesnice, které byly vybrány jako posádková sídla československých jednotek, neposkytovaly zvlášť kvalitní ubytování. V mnohých vesnicích se objevovaly nemoci jako tyfus a cholera. Obyčejní vojáci byli ubytováni hromadně v usedlostech a chatách jednotlivých vesnic; „Mužstvo spalo na slámě rozestřené na hliněné podlaze anebo – ponejvíce – na peci, která zaujímala víc než čtvrtinu celého prostoru obývací místnosti.“ Důstojníci měli nárok na samostatné ubytování a obsazovali přednostně lepší domy bohatších vesničanů nebo obchodníků. Toto „společné“ bydlení muselo nutně ovlivnit a ovlivnilo vztahy mezi legionáři a místním obyvatelstvem, hlavně u místních žen a dívek. Vznikala zde krátkodobá „válečná manželství“ nebo vztahy na jednu noc. Jak např. také popsal Karel Fibich ve své knize *Povstalci*: „Část hochů se rozbíhá po vesnici za zálety. Je tu mnoho pěkných děvčat.“⁸⁵ Legionáři pořádali taneční večírky, nebo si také vytvořili svůj vlastní divadelní soubor, se kterým jezdívali po ruských městech a vesnicích a hráli zde místním lidem, díky čemuž byli velice populární. Paní Jarmila Filipová vzpomínala: „*Otec si přivezl spousty not, kde si dělal poznámky v ruštině...*“ Není divu, že přitahovali pozornost místních dívek. František Hrubíš uměl velmi dobře nejen německy, ale hlavně rusky. Spousta legionářů si také vzala za manželky místní Rusky. Jarmila Filipová dále vzpomínala: „*Otec se tam zamiloval do jedné dívky, Káťa se jmenovala. Jednoho dne je ale náhle odsunuli a otec se nestihl rozloučit, tak pověřil nějakého jiného vojáka, který tam ještě byl, aby doručil jeho fotku, kde bylo zezadu napsané azbukou krásné povídání.*“ František Hrubíš se pravděpodobně se zmiňovanou ruskou dívkou již nikdy neseťkal. Bohužel i tyto vztahy mezi legionáři a místními dívkami měly své záporné. Zásadním zápornem bylo velké rozšíření pohlavních chorob. Pro sexuální osvětu

---

⁸⁵ FIBICH, Karel. *Povstalci. Díl IV., Bajkal – Vladivostok: podle vlastních deníků, původních dopisů a poznámek bratří F. Čecha a Matěje Nižnanského z roku 1919.* IV. vydání. V Praze: Za svobodu spol. s r.o., 1936. s. 233.

v legiích byly typické výzvy lékařů k opatrnosti nebo úplnému vyhýbání se (placenému) sexuálnímu styku s místními ženami.⁸⁶

Co se týká dalších nemocí, byly to nejen velmi závažná onemocnění typu cholery či tyfu, ale velmi častá byla nachlazení, tedy respirační onemocnění, která se vlivem špatného ubytování, oblečení nebo pobytu ve vlhkém a studeném prostředí šířila. Její léčba byla obtížná. Stejně to bylo také u revmatismu. Zdravotní problémy způsobovalo také stravování. Vojáci trpěli průjmy. Šířily se také kožní choroby, také zmiňovaná cholera či tyfus.⁸⁷ Tyfem se nakazil i František Hrubíš.

5.7 Návrat do vlasti z Ruska

Po následných událostech Říjnové revoluce byl František Hrubíš jako ostatní legionáři donucen odejít z Ruska Transsibiřskou magistrálou směrem na východ do Vladivostoku. Cesta nebyla jednoduchá a František Hrubíš onemocněl vzhledem ke špatným podmínkám při cestě 28. září 1919 skvrnitým tyfem.⁸⁸ Byl hospitalizován v československé nemocnici v Irkutsku,⁸⁹ město nacházejícím se v jihovýchodní Sibíři na řece Angaře zhruba 70 km od jejího výtoku z Bajkalského jezera, u ústí řeky Irkut, které bylo zároveň stanicí na Transsibiřské magistrále.

Když se téměř o tři měsíce později uzdravil (uzdravení se datuje 13. prosince 1919⁹⁰), převzal zpět svou funkci a pokračoval se zbytkem svého pluku v cestě na východ do Vladivostoku.

Od 18. března 1920 byl František Hrubíš jmenován coby poručík u III. baterie 1. těžké dělostřelecké divize jako I. důstojník.⁹¹

Z Vladivostoku byli legionáři následně převáženi americkými loděmi do Evropy. Ke značnému urychlení evakuace přispěly na konci dubna dvě velké americké lodi *America* a *President Grant*, které evakuovaly 5 836, respektive 4 612 vojáků a důstojníků včetně štábu čs. vojska na Rusi v čele s velitelem vojska generálem Janem Syrovým a již i jednotky

---

⁸⁶ VÁCHA, Dalibor. *Život v legiích, Českoslovenští dobrovolci na Rusi 1914-1918*. Disertační práce, Vedoucí práce Jiroušek Bohumil. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Historický ústav Filozofické fakulty, České Budějovice 2011. s. 214

⁸⁷ VÁCHA, Dalibor. *Bratrstvo: všední a dramatické dny československých legií v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, sv. 2. Praha: Epoque, 2015. ISBN 978-80-7425-243-3. s. 227-229

⁸⁸ Skvrnitý tyfus je infekční onemocnění, které je zapříčiněno pleomorfní bakterií rickettsia. Bakterie se chovají jako nitrobuněční parazité, vnikají do buněk těla a poškozují je. Příznaky zahrnují horečku, zimnice, třesavku a kožní vyrážku, která se kromě dlaní a obličejů může rozšířit téměř na celý povrch těla. [2024-03-16] Dostupné na internetu: <<https://knihovna.lf2.cuni.cz/skvrnity-tyfus>>

⁸⁹ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Osobní výkaz pro aktivní důstojníky legionáře (1920). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Osobní výkaz pro aktivní důstojníky legionáře (1920). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

2. čs. divize. Odjezdem generála Jana Syrového evakuace československých vojsk vyvrcholila, problémy vojenského rázu byly již vyřešeny a řešily se jen případné komplikace rázu technického.⁹² Podařilo se také získat z Národního archivu v Praze v osobní složce Františka Hrubíše fotografii, na které je zachycen generál Jan Syrový spolu se svými kolegy včetně Františka Hrubíše (*Obrázek 39*). Bohužel se nepodařilo zjistit datum ani místo pořízení této fotografie.

Ve Vladivostoku 23. dubna 1920 nastoupil František Hrubíš s dalšími legionáři na loď Amerika I. (*Obrázek 28*) a vydali se přes Japonsko, poté kolem Indie a Suezským průplavem do Středozemního moře do Terstu. Cílem plavby byl italský přístav Terst, kam tato loď doplula 5. června 1920.⁹³ Tato cesta do vlasti byla velmi náročná, když si jen uvědomíme rozsah cesty lodí a jak dlouho trval tento transport. Cesta lodí Amerika I. trvala téměř dva měsíce, přesně 1 měsíc a 22 dní a délku plavby v kilometrech můžeme odhadnout cca 28 000 km. Pro představu: v porovnání s leteckou přepravou trasa z Vladivostoku do Terstu by trvala dnes cca 10 hodin (letecká vzdálenost je cca 8 350 km). Je obdivuhodné, jak tito legionáři museli ještě po útrapách války absolvovat, tak vyčerpávající a úmornou cestu. (*Dokument 18*)

Z Terstu František Hrubíš a další legionáři pokračovali vlakem do Brandýsa nad Labem, kam dorazili 15. června 1920, kde byli rozděleni a přiděleni do různých kasáren. Jeho samotného přiřadili do kasáren do Kostelce nad Labem.⁹⁴

Z kroniky města Kostelec nad Labem se dozvídáme, že část transportu legionářů byla zde skutečně dopravena. Je zde popsáno, že první část transportu byla dle záznamů 31. května 1920. Legionáři byli na kosteleckém nádraží oficiálně uvítáni. A jak dále uvádí kronika: „hudbou pana Lokaje doprovázení průvodem přes město do kasáren. Hudba zahrála pak ještě několik skladeb před kasárny na náměstí. Po slavnostním to uvítání uspořádán čestný večer.“⁹⁵

Kostelecká kronika se v dalším roce 1921 zmiňuje o legionářích znovu, a to v souvislosti s darováním. V knize se uvádí přesné částky, které legionáři darovali na místní odbor péči o dítě, na knihy pro chudé žáky obecné školy a na knihy pro chudé žáky měšťanské školy atd.⁹⁶

Po příjezdu do vlasti (rok 1920) byli legionáři rozmístěni do posádek po celé republice. V armádě nového státu zůstali sloužit zejména důstojníci a poddůstojníci včetně Františka

---

⁹² Film „čs. legie v Rusku – Vladivostok, loď Amerika, loď President Grant (šot č. 1326)“ [2024-03-20] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/exhibit/film-cs-legie-v-rusku-vladivostok-lod-america-lod-president-grant-sot-c-1326/>>

⁹³ Tamtéž

⁹⁴ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020. s. 1-2

⁹⁵ Kronika města Kostelec nad Labem. [2023-01-08] Dostupné na internetu: <<https://www.kostelecnadlabem.cz/1%2Dkronika%2D1824%2D1938/d-6568/p1=9761>>

⁹⁶ Kronika města Kostelec nad Labem. [2023-01-08] Dostupné na internetu: <<https://www.kostelecnadlabem.cz/1%2Dkronika%2D1824%2D1938/d-6568/p1=9761>>

Hrubiše. Ostatní se potýkali s návratem do společnosti. Pro mnohé legionáře, z nichž někteří byli ze své vlasti vytrženi více než šest let, byla integrace velmi těžká.⁹⁷

František Hrubíš byl jmenován 22. června 1920 nadporučíkem a následně 3. října 1921 byl jako I. důstojník zařazen do 2. baterie československého hrubého dělostřeleckého pluku č. 101.⁹⁸

František Hrubíš v Kostelci nad Labem se 26. února 1921 zavázal reversem jako důstojník z povolání. O několik měsíců později 23. června 1921 mu byl udělen československý válečný kříž (*Obrázek 30*) a diplom. Vyznamenání bylo udělované vojákům československých revolučních vojsk za osobní statečnost před nepřítelem a jiné záslužné bojové činy. Na začátku listopadu 1921 byl jmenován kapitánem (1. listopadu). Po novém roce, 2. ledna 1922 absolvoval čtyřměsíční kurz pro důstojníky dělostřelectva při střelecké škole v Olomouci dle rozkazu velitele 1. pěší divize. Z tohoto kurzu se zachovalo vysvědčení, kde mimo jiné je také zapsáno slovní hodnocení velitele školy a také posudek velitele učiliště. (*Dokument 1*). Po úspěšném ukončení tohoto kurzu byl 28. dubna 1922 přidělen jako první důstojník k dělostřelecké baterii.⁹⁹

---

⁹⁷ *Dlouhá cesta, složitě začleňování do společnosti. Návrat ruských legií do vlasti.* [2024-01-05] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/dlouha-cesta-slozite-zaclenovani-do-spolecnosti-navrat-ruskych-legii-do-vlasti/>>

⁹⁸ Kvalifikační listina (1915-1935), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

⁹⁹ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Kvalifikační listina (1925-1938). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

6 Rodinný i profesní život

6.1 Manželka Anna a její rodina

Město Kostelec nad Labem se pro Františka Hrubíše stalo druhým domovem. Převážně díky tomu, že se zde seznámil s tehdy devatenáctiletou Annou Novou, se kterou se v roce 1922 oženil.

Anna Nová se narodila jako poslední dítě 23. září 1903 do rodiny Václava a Marty Nových. Otec se jmenoval Václav Nový (narozen v roce 1868, zemřel v roce 1947) a pocházel z vesnice Záryby u Kostelce nad Labem.¹⁰⁰ Byl obchodník s textilem. Měl bratra Josefa, který byl pekařem v Kostelci. Rodiče Václava a Josefa pocházeli ze Záryb. Otec Josef Nový byl rolník a manželka se jmenovala Anna rozená Málková.¹⁰¹

Václav Nový si za manželku vzal Martu rozenou Rychnovskou (narozena 4. května 1871). Její rodina pocházela z Postoloprč č. 46 (u Loun)¹⁰². Její otec Václav Rychnovský byl obuvník, její matka se jmenovala Josefa rozená Murerová. Měli pět dětí (dvě dcery a tři syny): Martu, Marii (zemřela v roce 1944), Josefa (také zemřel v roce 1944), Roberta a Johanna. Z dochovaných informací z rodinného archivu bylo zjištěno, že bratr Josef Nový byl poštovní úředník a bratr Johann Nový odešel někam do světa. Václav a Marta Noví bydleli v Kostelci nad Labem. Maminka Anny, Marta Nová, byla dámskou krejčovou. Rodina Nových bydlela v domě na náměstí a zároveň Annina maminka tam měla krejčovství. Sama ho vybudovala a šila pro dcery a manželky sedláků v celém širokém Polabí. Marta Nová musela být velice šikovná, zaměstnávala mnoho švadlen. Její manžel měl obchod s látkami, což bylo velmi užitečné. Vždy v neděli nastříhala látky (stříhy) a připravila práci pro všechny dělnice na celý následující týden.¹⁰³

Dokonce svoji prvorozenou dceru Marii Novou dala na výchovu své sestře Marii Holečkové (ta měla sice svou vlastní dceru, ale zemřela jako malá) do Postoloprč. Není ovšem doloženo, z jakého důvodu dala svoji dceru na výchovu. Důvod byl pravděpodobně ten, aby mohla podnikat. Tato prvorozená dcera jménem Maria (narodila se 1893), které se říkalo „Mitzi“, se pak dostala s odsunem do Německa do Lichtenfelsu.¹⁰⁴ Postoloprty (Postelberg) patřily do Sudet. Zda se dostala do Německa ze své vlastní vůle nebo shodou okolností,

---

¹⁰⁰ Obec Záryby. [2024-03-05] Dostupné na internetu: <<https://www.zaryby.cz/>>

¹⁰¹ Matrika narozených (obcí venkovských) VI. 1868-1980. Státní oblastní archiv Praha. [2024-03-06] Dostupné na internetu: <<https://ebadatelna.soapraha.cz/d/6939/1>>

¹⁰² Výpis z matriční knihy Kostelec nad Labem, sv. V.

¹⁰³ Tamtéž

¹⁰⁴ Lichtenfels je město v Bavorsku. [2024-03-05] Dostupné na internetu: <<https://www.lichtenfels.de/>>

kteře doprovázely odsun Němců z Československa, není známo. Z dostupných zdrojů vyplývá, že jako svobodná přibližně v roce 1980 ve městě Lichtenfels zemřela. V poznámkách Jarmily Filipové bylo nalezeno jméno Marie Nová napsané jako Maria Nowy. Je zřejmě možné, že se nechala přejmenovat, aby její jméno neznělo česky. Další bližší a podložené informace se nepodařilo zjistit.

Anna Nová měla tři sourozence, zmíněná Maria Nová byla nejstarší a o celých deset let starší než Anna, která byla nejmladší. Dalšími sourozenci byli Josef a Miroslav Noví. Josef Nový se narodil 1895 a zemřel roku 1950. Byl dvakrát ženatý, první manželka se jmenovala za svobodna Barešová (křestní jméno se nepodařilo zjistit). Měli spolu dceru Milenu. Jeho druhá manželka se jmenovala Růžena Jiroušková provdaná Formanová. Bratr Miroslav Nový, který byl od Anny starší o tři roky (narozen 1. března 1899) byl svobodný. Zemřel v 71 letech (14. září 1970) tragickou smrtí, byl sražen automobilem v Kostelci nad Labem.¹⁰⁵

Co bylo s firmou Marty Nové po válce, není bohužel známo, asi zanikla s odchodem majitelky. Marta Nová dle získaného výpisu matričního úřadu v Kostelci nad Labem z matriky z knihy úmrtí zemřela v 74 letech 24. září roku 1945 na arteriosclerosis¹⁰⁶.

Jarmila Filipová měla svou babičku velice ráda. Je známo že svými výtěžky během války podporovala rodinu své dcery. Také když se Anna Nová vdala, dostala s sebou do nové domácnosti pomocnici Karlu, která ji od útlého dětství vychovala. A následně pak vychovala Tamaru i Jarmilu (dcery Františka Hrubíše). Obě na Karlu ve stáří velice vzpomínaly.

O Annině životě v dětství a mládí nejsou téměř žádné informace. Jen to, jak je již výše zmíněno, že ji vychovala pomocnice Karla, o které se ale nic dalšího nepodařilo zjistit.¹⁰⁷

V devatenácti letech, 1. června roku 1922, se Anna Nová vdala za Františka Hrubíše. Z matričního záznamu narození dcery Tamary pořízeného z archivu matriky z Kostelce nad Labem je napsaná poznámka, že svatební obřad jejich rodičů proběhl mimo Kostelec nad Labem. Je zde uveden kostel sv. Mikuláše v Praze 1. Nepodařilo se však dohledat záznam v archivu v matričních knihách oddavek z toho roku. Byla nalezena jen informace týkající se ohlášek. V knize svatebních ohlášek¹⁰⁸ města Kostelce nad Labem jsou zapsány informace o vypsání ohlášek Františka Hrubíše a Anny Růženy Nové. „*Vyvěšeno na úřední desce správy politické v Brandýse n. L. od 16. do 27.V.1922, městského úřadu v Kostelci n. L.*

---

¹⁰⁵ Soukromý archiv rodiny Filipových

¹⁰⁶ Ateroskleróza (též arterioskleróza – latinsky arteriosclerosis) je kornatění tepen, vzniká v důsledku ukládání tukových látek do stěny tepny.

¹⁰⁷ Soukromý archiv rodiny Filipových

¹⁰⁸ Svatební ohlášky jsou oficiální informací o zamýšleném sňatku pro místní společenství věřících. Kromě toho ohlášky představují jeden ze způsobů zjišťování u snoubenců, zda neexistují překážky uzavření jejich sňatku. [2024-03-22] Dostupné na internetu: <<https://www.vira.cz/otazky/ohlasky-co-to-znamenata.html>>

od 18. do 28.V.1922. *Žádná překážka nehlášena*¹⁰⁹ Necelý rok po svatbě, 20. května 1923, se jim narodila první dcera Tamara Marta.¹¹⁰

6.2 Manželství s Františkem Hrubíšem

Manželství Anny Hrubíšové s Františkem Hrubíšem, vojákem z povolání, nebylo rozhodně jednoduché. Po narození první dcery Tamary 11. července 1923 na přelomu let 1923 a 1924 strávil František Hrubíš sedm měsíců studiem na Dělostřelecké ekvitační škole v Litoměřicích, a tak jeho manželka zůstala sama s malou dcerou v Kostelci.¹¹¹

Lehké dělostřelectvo mělo školy nejen v Litoměřicích, ale také Josefově, Opavě a Košicích.¹¹² Hlavní škola bylo Dělostřelecké učiliště se sídlem v Olomouci. Do roku 1926 stáli v čele školy francouzští důstojníci.¹¹³ V červenci roku 1926 byl František Hrubíš povýšen na štábního kapitána.

Aby byl voják povýšen, bylo také zapotřebí vždy posudek velitele daného vojáka a také hodnocení kvalifikační komise. Velitelem Františka Hrubíše (velitel 1. děl. polní brigády) byl v té době plukovník Jan Netík. (*Obrázek 38*) Kromě bodového hodnocení vzdělání, způsobilosti k výkonu hodnosti, ale také celkového chování, je zde také stručné vylíčení povahy daného vojáka. František Hrubíš je zde hodnocen jako energický, iniciativní s přímou povahou. (*Dokument 4*)

6.3 Studium na válečné škole v Paříži

V roce 1927 byl František Hrubíš poslán na studia na Vysokou školu válečnou v Paříži (Ecole supre de Guerre). Z dochovaných záznamů z Vojenského ústředního archivu v Praze je doloženo, že František Hrubíš nastoupil na válečnou školu v Paříži od 1. října 1927 a ukončil ji 30. září 1929. Toto přesné datum se nalézá na reversní listině. (*Dokument 10*) Studium tedy trvalo dva roky. O rok výše s ním studoval také Heliodor Píka, se kterým se zde spřátelil. O Heliodoru Píkovi je známo, že na Vysoké škole válečné v Paříži studoval od října 1926

---

¹⁰⁹ Matrika sňatků 2/6 1813–13/11 1922 - Kniha ohlášek. Státní oblastní archiv Praha – Chodov – Brandýs nad Labem – OÚ 01. Dostupné na internetu: <<https://ebadatelna.soapraha.cz/d/10487/1>>

¹¹⁰ Matriční úřad Kostelec n. L.- matrika narozených Kostelec nad Labem sv. XI., roč. 1923, str. 170, č. post. 33

¹¹¹ Čistopis kvalifikační listiny (1915-1935), Kvalifikační listina, část I. (1915-1935), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹¹² JANOŠEK, Jiří.: *Československé dělostřelectvo 1918–1939*. Praha: Corona, 2007. 196 s. ISBN 978-80-86116-34-1.

¹¹³ AUGUSTIN, Jan. *Historie a vývoj vojenského školství na našem území od roku 1918 po současnost*. Vedoucí Řehoř, Antonín. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Skupina managementu a ekonomiky, 2015. Dostupné na internetu: <<http://hdl.handle.net/10563/32266>>

do srpna 1928. Prvního srpna mu byl udělen diplom důstojníka generálního štábu. A již v září nastoupil službu na zemském vojenském velitelství v Praze.¹¹⁴

Kromě Heliodora Píky na této elitní vysoké škole studovali další Češi, jako byli major A. Kratochvíl a kapitán R. Burlandra.¹¹⁵ Spolu s Františkem Hrubíšem v ročníku studovali také dva Češi. Byli to kapitán Monzer a velitel Trutnovský. Jména těchto důstojníků se nacházejí na ročence (křestní jména nejsou zde napsaná), která byla nalezena v Národním archivu v Praze v osobní složce Františka Hrubíše. Tato ročenka byla přímo ve vlastnictví Františka Hrubíše, neboť na první stránce je jeho vlastnoruční podpis. (*Obrázek 37*)

O tom, jak byla tato škola prestižní a mezinárodní, je vidět i na dochované ročence, kde jsou zobrazeni studenti daného ročníku. Počet absolventů tohoto ročníku byl 105, z nichž dva absolventi jsou zde in memoriam. Poručík Mazier a poručík Lambert Daverdoing (oba francouzští důstojníci), kteří zahynuli v letadle při plnění služebních povinností v květnu během výcviku v letectvu. U každého jména je popsána hodnost a stát, odkud pochází. V ročníku Františka Hrubíše byli studující z Polska, Švýcarska, Holandska, Finska, Portugalska, Řecka, Belgie, Estonska, Srbska a Rumunska. Také i z velmi vzdálených států, jako Japonsko nebo i Amerika, jak severní – Spojené státy americké, tak i jižní, jako byla např. Chile či Paraguaye.

Studium na této škole nebylo jednoduché. Kniha Benčíka a Richtera dává jasný obraz o tom, jak vypadalo studium. Jen již samotné přijetí na tuto školu nebylo snadné. Bylo nejprve potřeba složit písemné zkoušky u zemského vojenského velitelství v Praze. O přijetí na Vysokou školu válečnou v Paříži se vždy ucházelo několik stovek důstojníků. Ministerstvo národní obrany z nich vybíralo pouze v řádech jednotlivců. První věc, kterou musel důstojník po příjezdu do Paříže udělat, bylo se ohlásit československému vojenskému atašé v jeho úřadovně na Avenue Charles Flequet 15, který je po celou dobu jejich dvouletého studia přebíral do své péče. Mimo ubytování jim zajistil také výplatu služného (*Dokument 11*) a všechny ostatní náležitosti, na které měli nárok. Studium začínalo 1. listopadu v impozantní budově École Supérieure de Guerre. Během následujících dvou let probíhala výuka všemožných vojenských oborů. Přednášela se všeobecná taktika i taktika druhů vojsk vyšších jednotek, použití hlavních druhů zbraní, taktiky a operačního umění, otázek velení, štábní práce a zpravodajská činnost. S teorií se současně probírala i praxe nácvičku střelby, ovládání

---

¹¹⁴ AUGUSTIN, Jan. *Historie a vývoj vojenského školství na našem území od roku 1918 po současnost*. Vedoucí Řehoř, Antonín. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Skupina managementu a ekonomiky, 2015. Dostupné na internetu: <<http://hdl.handle.net/10563/32266>>

¹¹⁵ BENČÍK, Antonín., RICHTER, Karel. *Tragický osud generála Heliodora Píky: portrét československého vojáka a diplomata*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2001. ISBN 80-7278-105-7

motorových vozidel, nebo jízda na koni. Kromě vojenských oborů se přednášela také filozofie, ekonomika i politika ve vztahu k obraně státu, politický i hospodářský zeměpis, matematika, studovalo se mezinárodní i vnitřní právo, teorie organizace a mobilizace armády, nebo chemická a bakteriologická válka. Přednášeli tu jedni z nejlepších vědců a techniků, operátorů, vyšších důstojníků a generálů francouzské armády té doby.¹¹⁶

Během studia na této škole museli studenti absolvovat různé praxe=*zkušene*. František Hrubíš jich absolvoval během studií několik. Uchovala se různá potvrzení, vysvědčení z kurzů. *Zkušene* se vykonávaly nejčastěji v učilištích, např. učiliště pro jezdeckvo v Pardubicích (od 15. do 27. listopadu 1926), učiliště pro pěší vojsko (čtyřtýdenní kurz od 7. března do 2. dubna 1927), učiliště pro automobilové vojsko (automobilový kurz od 7. června do 2. července 1927) a učiliště pro dělostřelectvo v Olomouci (plynový kurz od 3. do 22. ledna 1927).¹¹⁷

O přátelství Františka Hrubíše s Heliodorem Píkou svědčí také i jedna dostupná fotografie, kde jsou společně vyfoceni manželé Anna a František Hrubíšovi (vpravo) a manželé Píkovi (vlevo Heliodor Píka a Marta rozená Sehnalová – vzali se v roce 1921) v Paříži v roce 1927. (*Obrázek 33*) Z této fotografie je možné usuzovat, že Františka Hrubíše během studií navštěvovala jeho manželka Anna Hrubíšová. František Hrubíš zůstal v kontaktu i po ukončení školy s Heliodorem Píkou a často se, se svými rodinami, chodili navštěvovat.¹¹⁸

6.4 Pokračování vojenské dráhy ve třicátých letech

Vojenská kariéra Františka Hrubíše postupovala dále i ve třicátých letech. Na konci září 1929 byl přemístěn k 6. divizi do Brna.¹¹⁹ Šestá divize patřila mezi vyšší organizační vojenské jednotky, které působily v rámci 5. sboru druhého sledu čtvrté armády. Šestá divize měla podpůrnou roli a měla zasáhnout v případě prolomení hlavní obranné linie. Obranný úsek čtvrté armády v roce 1938 měřil přibližně 300 km a sahal od Vyššího Brodu v jižních Čechách až po Devín u Bratislavy.¹²⁰ Velitelem 6. divize byl brigádní generál František Tallavania¹²¹,

---

¹¹⁶ BENČÍK, Antonín., RICHTER, Karel. Tragický osud generála Heliodora Píky: portrét československého vojáka a diplomata. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2001. ISBN 80-7278-105-7, s. 29

¹¹⁷ Kvalifikační listiny (1925-1938). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)

¹¹⁸ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 2

¹¹⁹ Kvalifikační listiny (1925-1938). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)

¹²⁰ XXX. Mikulovské sympozium. Hranice na jižní Moravě a její obrana od doby římské. Moravský zemský archiv v Brně 2008, s. 321–326

¹²¹ Brigádní generál František Tallavania narozen 24. května 1894, zemřel 3. ledna 1981

jehož velící stanoviště se nacházelo v Pohořelicích u Brna. Velitel 5. sboru byl divizní generál Alois Eliáš¹²², jehož velící stanoviště se nacházelo v Kloboukách u Brna.¹²³

František Hrubíš byl 30. října 1929 přemístěn k 6. dělostřeleckému pluku. Byl ustanoven přednostou 1., 3. a 4. oddělení 6. divize. Před Vánocemi, 21. prosince 1929 (s účinností od 18. prosince 1929) byl František Hrubíš povýšen do hodnosti majora. Dle záznamů kmenového listu je zde u této události poznamenáno zařazení ve služební kategorii důstojníků absolvování vojenské akademie.¹²⁴

V dalším roce vojenská kariéra Františka Hrubíše postoupila výše. Dne 13. února 1930 byl jmenován majorem generálního štábu.¹²⁵ V Brně pobýval tedy od 1. října 1929 až do 1. ledna 1931 již také se svou rodinou. Bydleli ve dvoupokojovém bytě. František Hrubíš do této doby nebydlel trvale se svou rodinou. Od července 1923 až do září 1929 žil od své rodiny, manželky a dcery, odloučeně. Manželka Anna Hrubíšová se svou prvorozenou dcerou Tamarou za ním přijela do Brna. Nějakou dobu také žili v Olomouci od 1. ledna 1931 až do 31. října 1932.¹²⁶ V té době se Františku Hrubíšovi narodila druhá dcera Jarmila. Dcera Jarmila Marie Hrubíšová se narodila 8. října 1931 v Brně a zde byla také pokřtěná.¹²⁷

Na konci roku 1930 byl František Hrubíš přemístěn k dělostřeleckému učilišti v Olomouci jako učitel taktiky na školách a kursech. Ještě před přemístěním na dělostřelecké učiliště dostal František Hrubíš od velitele 6. divize generála Čenka Panznera pochvalné uznání za jeho „...vynikající, vzorně svědomité a úspěšné konání služby ve funkci přednosty 4. a 3. oddělení 6. divize...“¹²⁸

Dělostřelecké učiliště mělo sídlo v Olomouci. Kromě dělostřeleckého učiliště v Olomouci, byly i další školy pro důstojníky v záloze, např. pro lehké dělostřelectvo v Litoměřicích nebo v Opavě či Domažlicích.¹²⁹

Z doby, kdy František Hrubíš vyučoval na dělostřeleckém učilišti, se dochoval jeho výměr o zvýšení služného: roční výměra z 23 400 Kč na 25 800 Kč (tedy o 2 400 korun více). Františkův měsíční plat tedy činil 2 500 Kč. Ve výměru je zvýšení také penzijního

---

¹²² Divizní generál Alois Eliáš narozen 29. září 1890, zemřel 19. června 1942

¹²³ HAMÁK, Bedřich. VONDROVSKÝ, Ivo. *Mobilizovaná československá armáda 1938*. 2., dopl. a opr. vyd. Dvůr Králové nad Labem: Fortprint, 2011. Pevnosti: architektura militaris, sv. 32, ISBN 978-80-86011-43-1. s. 128–152

¹²⁴ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)

¹²⁵ Čistopis kvalifikační listiny (1915-1935). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)

¹²⁶ Osobní list (1934). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)

¹²⁷ Kmenový list (97-128-3305-20/15). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)

¹²⁸ Výpis z div. rozkazu čís.2/31 velitele 6. divise, Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹²⁹ JANOUŠEK, Jiří. *Československé dělostřelectvo 1918–1939*. Praha: Corona, 2007. 196 s. ISBN 978-80-86116-34-1

ročního příspěvku z 1 404 Kč na 1 548 Kč.¹³⁰ Je možné si tedy udělat patrnou představu o služebním platu učitelů-vojáků v té době. Průměrná měsíční mzda v Československu v roce 1930 činila 789 Kč. Tehdejší učitelé měli jako zástupci státu u mladé generace vysoký společenský kredit a byli také náležitě ohodnoceni. Nejnižší plat, a sice 1 842 Kč, pobíral odborný učitel z východních Čech, odborný učitel v Praze měl 2 169 Kč měsíčně, jiný odborný učitel z východních Čech si přišel na 2 649 Kč. Pro představu o cenách potravin v roce 1928 následující údaje: kilogram chleba stál 3,40 Kč, kilogram brambor 0,85 Kč, kilogram zadního hovězího 14,60 Kč, kilogram másla 25,75 Kč, litr mléka 1,95 Kč, jedno vejce 0,85 Kč a litr desetistupňového piva 2,90 Kč.¹³¹

Od 2. ledna 1931 až do 1. listopadu 1932 byl řádným učitelem na dělostřeleckém učilišti. Na konci svého působení v učilišti dostal pochvalné uznání¹³² (*Dokument 3*) od velitele dělostřeleckého učiliště brigádního generála Bohuslava Všetického.¹³³ Z tohoto pochvalného výpisu lze zjistit, jaký byl František Hrubíš nejen jako učitel, ale také jako člověk. Uznání jeho odborných schopností i vedení při plynových kurzech, ale i pro své osobní vlastnosti se těšil úctě svých představených i samotných žáků. Byl hodnocen jako člověk s výtečnou kvalifikací a jako velmi schopný učitel taktiky na velitelském kurze. František Hrubíš je charakterizován jako osoba přímé, veselé, ale poněkud citlivé povahy, jako společenský, energický, iniciativní a inteligentní člověk a pohotový řečník.¹³⁴

Ještě před ukončením učiteléské činnosti byl František Hrubíš na konci října 1932 přidělen k ministerstvu národní obrany do hlavního štábu ke 4. oddělení. Na konci listopadu 1932 byl přemístěn do Prahy k ministerstvu národní obrany (MNO) jako referent 4. oddělení hl. štábu. Rodina Františka Hrubíše čítající již tři členy se také přestěhovala za ním do Prahy. Praha skýtala Františku Hrubíšovi další možnosti v kariérovém růstu. Svou „učitelskou profesi“

---

¹³⁰ Výměr o zvýšení služného č. 2029/1932, Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹³¹ *Století statistiky. Sladký život prvorepublikových úředníků* [2024-02-27] Dostupné na internetu: <<https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/sladky-zivot-prvorepublikovych-uredniku>>

¹³² Dokument *Pochvalné uznání* od velitele dělostřeleckého učiliště brig. gen. Bohuslava Všetického Františku Hrubíšovi za jeho práci učitele (rok 1932). Kmenové listy (1925-1938). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹³³ Divizní generál Ing. Bohuslav Dimitrij Všeticka byl československý generál, legionář, a čelný představitel Obrany národa. V letech 1. světové války sloužil jako důstojník v československých legiích v Rusku; v letech 1919 až 1920 vykonával jako plukovník funkci náčelníka štábu československého vojska na Rusi; v ČSR zastával od roku 1920 velitelské funkce u dělostřelectva. V letech 1932 až 1937 byl zemským velitelem dělostřelectva v Brně. FRYŠČOK, Miloslav Alexej. *Bohuslav Všeticka, zapomenutý generál. Brněnský legionář*. Brno: Š. Ryšavý, 2001. ISBN 80-86137-53-8.

¹³⁴ Čistopis kvalifikační listiny (1931), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

hodnotně využíval. Velitel kurzu pro důstojníky zdravotnictva z povolání generál MUDr. Rudolf Pelikán¹³⁵ ohodnotil jeho učitelskou činnost jako výtečnou.¹³⁶

František Hrubíš vykonal ve dnech 4. – 8. září 1934 zkoušku na podplukovníka generálního štábu před komisí, jíž předsedal náčelník hlavního štábu. S účinností od 1. ledna 1935 byl František Hrubíš povýšen na podplukovníka generálního štábu. (*Obrázek 34*) pracoval jako referent 4. odd. hlavního štábu, dále byl přednostou zvláštní skupiny hl. štábu 1. oddělení. Měl funkci přednosta rozpočtové a ubytovací skupiny hl. štábu 1. oddělení. Tuto pozici vykonával od 1. ledna 1936 až do 30. května 1936. Od 1. června 1936 byl následně František Hrubíš přednostou 6. oddělení II. (dělostřeleckého a zbrojního) odboru ministerstva národní obrany. V letech 1937 a 1938 byl náčelníkem 4. a 6. oddělení zvláštních bojových prostředků se specializací na chemickou válku.¹³⁷ Zde mohl uplatnit své znalosti, které se naučil během svých studií na Vysoké škole válečné v Paříži, kde se právě chemická a biologická válka vyučovala.¹³⁸

Františku Hrubíšovi se jako podplukovníkovi gen. štábu zvýšil také plat (=výslužné), který činil již 32 272 Kč ročně. Dále také dostával výchovné na své dvě dcery, Tamaru a Jarmilu, které činilo 3 000 Kč a přírůstek k zaopatřovacím platům na rok 813,60 Kč. V té době již František Hrubíš žil se svou rodinou ve dvoupokojovém bytě v Praze Bubenči v ulici Na Piavě.¹³⁹

V úspěšné kariéře pokračoval František Hrubíš i jako podplukovník. Nadřízení Františka Hrubíše, přednosta II. odboru (dělostřeleckého a zbrojního) generál Jan Netík (*Obrázek 38*) a zástupce přednosta II. odboru (dělostřeleckého a zbrojního) generál Josef Mrázek¹⁴⁰ jej oceňovali především za jeho intelektuální vlastnosti, byl neobyčejně nadaný, pružný, rychle se rozhodující a logicky uvažující. Cenili také jeho široké znalosti ve všech vojenských oborech, především díky vysokému vojenskému vzdělání, které v průběhu života absolvoval. Byl charakterizován jako horlivě pracující, zvláště v chemickém oboru. Vždy chodil velmi upraven. Generál Netík jej spolu s generálem Mrázkem navrhl na přednostu oddělení. (*Dokument 16*)

---

¹³⁵ Malečský rodák MUDr. Rudolf Pelikán, generál zdravotnictva. [2024-03-02] Dostupné na internetu: <<https://www.malec.cz/malecky-rodak-mudr-rudolf-pelikan-general-zdravotnictva>>

¹³⁶ Kurz pro důstojníky zdravotnictva z povolání, č.j. 192 Dův. 1935, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹³⁷ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Kvalifikační listina (1925-1938). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹³⁸ BENČÍK, Antonín. RICHTER, Karel. *Tragický osud generála Heliodora Píky: portrét československého vojáka a diplomata*, s. 29

¹³⁹ Kmenový list (97-128-3305-20/15). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁴⁰ Kvalifikační listina (1937). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

Navzdory svému pracovnímu vytížení si František Hrubíš našel čas i na své záliby a koníčky. Věnoval se turistice, jízda na koni a plavání. Obzvláště se věnoval chemickému oboru, ve kterém se dále vzdělával.¹⁴¹ Na koni jezdil František Hrubíš velmi rád. (*Obrázek 35*) Každé ráno mu vojenský sluha přiváděl koně, na kterém odjížděl na ministerstvo národní obrany do Dejvic, což bylo také praktické, protože v té době zde ještě nejezdily tramvaje ani zde nebyl přístup přes Prašný most. Jezdil proto na koni přes trať na Vítězné náměstí a poté na ministerstvo národní obrany.¹⁴²

V době byl František Hrubíš velice osobně i společensky činný. Měl rád tanec. S manželkou společně chodili tančit do vináren. Také si udržoval fyzickou kondici, především sportem. Každý letní den po příchodu z práce na ministerstvu hrával tenis na bývalých vojenských kurtech v Dejvicích.¹⁴³

Během 30. let se František Hrubíš těšil relativně pevnému zdraví. Pouze v březnu 1930 prodělal katarální zánět plic. V roce 1935 měl pouze pět dní angínu a v následujícím roce zánět zubní okostice.¹⁴⁴

František Hrubíš ovládal plynule tři jazyky, němčinu, ruštinu a francouzštinu slovem i písmem. To mu bylo prospěšné v mnoha zahraničních cestách, na které byl ministerstvem národní obrany vyslán do Ruska a Jugoslávie.¹⁴⁵

S delegací generálního štábu byl na několik měsíců poslán na zkušenou do Moskvy k sovětské armádě, mimo jiné také kvůli uzavírání smlouvy o vojenské pomoci.¹⁴⁶ (*Dokument 15*) Kvůli eskalaci politické situace v Evropě ve 30. letech byla 16. května 1935 v Praze podepsána mezi Československem a Sovětským svazem smlouva o vzájemné pomoci. Československo-sovětská smlouva nebyla nakonec uplatněna nejen z důvodu absence společné hranice a kategorického odmítnutí Polska a Rumunska o vojenském přístupu pro sovětská vojska, ale především z důvodu, že obsahovala specifikum, že vzájemná vojenská pomoc bude uplatněna pouze v situaci, když napadené zemi bude poskytnuta pomoc ze strany Francie. Tato podmínka byla paradoxně vnesena do smlouvy ze strany československé diplomacie, která se tímto způsobem chtěla pojistit proti účasti Československa v případných ruských

---

¹⁴¹ Kvalifikační listina (1937). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁴² Interview s Jarmilou Filipovou, s. 2

¹⁴³ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 7-8

¹⁴⁴ Výpis ze soupisu nemocných gázistů (1930), Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)

¹⁴⁵ Žádosti MNO o vydání pasu pro Františka Hrubíše za účelem jeho služební cesty do Ruska a Jugoslávie (1935, 1936), Národní Archiv Praha, 3. odd., Fond: Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna – 1931-1940, Karton: 6790, Signatura: H4009/17

¹⁴⁶ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 2

konfliktech v Asii.¹⁴⁷ K tomu, jaká byla přesná role Františka Hrubíše v moskevské delegaci generálního štábu nejsou další zdroje dostupné.

Hrozba války byla nablízku, proto František Hrubíš v rámci příprav na válku trénoval s rodinou dvakrát týdně s plynovými maskami. Když pak byla 23. září 1938 vyhlášena mobilizace, odvezl svou rodinu mimo Prahu do Kostelce nad Labem, do rodiště jeho manželky Anny Hrubíšové.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ Ověřená kopie spojenecké smlouvy mezi ČSR a SSSR z 16. května 1935, Národní archiv [2022-05-10]. Dostupné na internetu: <<https://www.nacr.cz/wp-content/uploads/2021/02/labyrint-1935-Spojenecka-smlouva.pdf>>

¹⁴⁸ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 7-8

7 Události po Mnichovu

Ke dni 31. října 1938 František Hrubíš odešel na vlastní žádost do výslužby a nastoupil zaměstnání v pobočce firmy Chema v Praze (adresa Na Poříčí 25) jako vedoucí exportu.¹⁴⁹ V této funkci byl až do vypuknutí války několikrát na pracovních cestách v zahraničí. (*Dokument 6, Dokument 8*)

Na začátku června 1939 se František Hrubíš rozhodl pro odbojovou činnost. Navštívil podplukovníka generálního štábu Václava Kropáčka,¹⁵⁰ přednostu vojenského kabinetu ministra národní obrany, aby se přihlásil k dispozici pro odbojovou činnost. S podplukovníkem Kropáčkem se radil, vzhledem ke svým obchodním cestám do ciziny u firmy Chema, o tom, co se za dané situace od něj jakožto od důstojníka očekává. Podplukovník Kropáček mu odpověděl, že má být k dispozici ilegálnímu vedení pro odboj, které zamýšlí jednotlivce organizovat, avšak spustit akci až v kritickém okamžiku očekávané války. Zdůraznil, že v budoucí válce se bude klást důraz hlavně na účast důstojníků v domácím odboji, vzhledem k tomu, že v zahraničí je malá možnost vytvoření četnějších vojenských jednotek pro nedostatek zdrojů mužstva. Dodal, že do ciziny budou posíláni jen ti, kterým hrozí doma německé pronásledování pro podezření z ilegální činnosti atp. Spolu se tedy dohodli, že jej podplukovník Kropáček vezme do evidence a že se z cest do ciziny před vypuknutí války vrátí, což se nakonec nestalo.¹⁵¹

František Hrubíš si legální cestou opatřil pas na cestu do Francie: firma Chema zaslala žádost na Zemský úřad do Prahy o povolení nového pasu pro Františka Hrubíše, aby mohl vycestovat, stejně jako během předchozích zahraničních pracovních cest. (*Dokument 6*) V srpnu 1939 František Hrubíš přijel za rodinou na Rakovec do Kunčic pod Ondřejníkem, kde byly jeho děti na prázdninách. Jen se s nimi rozloučil a odjel.¹⁵²

---

¹⁴⁹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁵⁰ Člen odboje, blízký spolupracovník gen. Eliáše. V roce 1943 popraven v Drážďanech. *Václav Kropáček*. Vojenský historický ústav Praha [2024-04-08] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/vaclav-kropacek-1898-1943/>>

¹⁵¹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁵² Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3

8 Pobyt ve Francii

Podle paní Jarmily Filipové neměl její otec, František Hrubíš, předválečný francouzský režim příliš v lásce. Ve Francii sice studoval (na Vysoké škole válečné v Paříži) a Francie byla do roku 1938 nejbližší spojenec Československa, avšak náhlá mnichovská zrada jej zřejmě zasáhla. František Hrubíš však předpokládal, že v nastalé situaci nebude před německým pronásledováním v bezpečí on ani jeho rodina.¹⁵³ Okolo 25. srpna 1939 na obchodní cestě v Paříži onemocněl, a proto po vypuknutí války počátkem září se do Protektorátu nevrátil. Z různých indicií by se dalo usuzovat, že svůj návrat domů v nejbližší době ani neplánoval. Chtěl být evidentně mimo dosah německých úřadů. Avšak zda tuto pracovní cestu plánoval jako poslední nebo jej skutečně postihla na konci srpna nemoc a tím i začátek války, nelze z dostupných zdrojů s jistotou určit.¹⁵⁴

V prosinci 1939 František Hrubíš reagoval na výzvu důstojníků československého vojenského vedení v Paříži. Aktivní vojenskou službu v československých jednotkách ve Francii nemusel nastoupit, jelikož byl již přihlášen u podplukovníka Kropáčka. Přesto souhlasil se svým vstupem do československých vojenských jednotek ve Francii s podmínkou, že mu toto vedení umožní přestěhovat rodinu z Prahy do Jugoslávie a odtud do Francie.¹⁵⁵ Za tímto účelem si vyjednal s vedoucím pobočky firmy Chema v Jugoslávii, Ing. Karlem Čáslavským,¹⁵⁶ vzájemnou výměnu své pracovní pozice ve městě Nevers ve Francii a Čáslavského pozice v Jugoslávii. Doufal tak, že by měl jako vedoucí pobočky v Jugoslávii větší šanci na přesun rodiny z Prahy do Jugoslávie. K výjezdu z Prahy do Jugoslávie bylo zapotřebí potvrzení československého vedení v Paříži. Výměna se však neuskutečnila pro záporný postoj československých vojenských úřadů v Paříži. Plukovník generálního štábu Kudláček¹⁵⁷ ze štábu tohoto vedení mu však počátkem ledna 1940 oznámil, že mu vedení souhlas odepřelo.¹⁵⁸ Zamítavý postoj měl údajně přijít přímo od generála Jana Sergeje Ingra (narozen v roce 1894, zemřel v roce 1954), pozdějšího ministra národní obrany londýnské exilové vlády. Není zcela jisté, co přesně mezi oběma důstojníky proběhlo. Sám František Hrubíš píše o neshodách. Podle vyprávění paní Jarmily Filipové se měli oba

---

¹⁵³ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3

¹⁵⁴ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁵⁵ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3

¹⁵⁶ Karel Čáslavský, čestné prohlášení 6. 3. 1958, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁵⁷ *Čeněk Kudláček*. Vojenský historický ústav Praha [2024-04-08] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/cenek-kudlacek/>>

¹⁵⁸ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

muži velice ostře pohádat, což bylo nakonec hlavním důvodem proč František Hrubíš nevstoupil do aktivního vojenského odboje ve Francii.¹⁵⁹ Na místo toho od září 1939 nastoupil ve Francii se souhlasem československých úřadů v Paříži do sesterské firmy Siamec, s. a. Nevers jako tzv. affecté spécial¹⁶⁰.

Po německém průlomu Maginotovy linie 15. června 1940 ustoupil František Hrubíš spolu s celou československou skupinou firmy Chema do okolí Tarbes.¹⁶¹

8.1 Nevers

Z pobytu ve Francii bylo nalezeno u příbuzných zesnulé paní Jarmily Filipové několik alb s fotografiemi a stručnými popisky. František Hrubíš pobýval ve Francii v městě Nevers¹⁶² v letech 1939–1940. Na presenčním lístku Františka Hrubíše vydaného v Paříži na konzulátě je uvedena i přesná adresa pobytu v Nevers. (*Dokument 8*) Z dochovaných fotografií můžeme nahlédnout, jak a kde bydlel v tomto období. Na fotografiích je František Hrubíš ve svém bytě. Je vyfotografován u klavíru, z čehož lze usuzovat, že nezapomínal na svůj koníček, kterým byla hudba. (*Obrázek 42*)

Ve Francii byl František Hrubíš činný nejen pracovně, ale i společensky. Navštěvoval i další Čechy, kteří působili v rámci firmy Chema jako například Ing. Miloš Škrabal nebo dokonce sám spolujitel Ing. František Sigmund ze známé rodiny Sigmundů. (*Obrázek 43*, *Obrázek 44*)

Nelze se divit, že do Francie se sjížděli tito odborníci, neboť rodina Sigmundů vlastnila moderní výrobní závod, který se zaměřoval na výzkum, výrobu a prodej prostředků na ochranu proti bojovým plynům a prostředků protiletdecké ochrany. Výroba se specializovala na filtrační zařízení a dýchací filtry do plynových masek. V roce 1935 rodina Sigmundů založila v Lutíně nový podnik s názvem Chema.¹⁶³

Již v roce 1868 Ludvík Sigmund (otec Františka a Jana Sigmundových) založil v Lutíně pumpařskou firmu. Začal s výrobou dřevěných stojanových pump a vodovodů. Firma se rychle rozvíjela a najímala první pracovníky. Od otce pak přebrali firmu oba jeho synové Jan a František Sigmundovi v roce 1894. V roce 1922 si zaregistrovali ochranné známky „SIGMA“ a „Neptunův trojzubec“. O rok později do firmy byl zaveden elektrický pohon strojů

---

¹⁵⁹ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3; Přihláška do Svazu protifašistických bojovníků, její dotazníkové dodatky a další dokumentace, Praha 1945 a Kostelec nad Labem, 1957. Národní archiv Praha, Oddělení fondů nestátní provenience a archivních sbírek, 6. oddělení, fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš.

¹⁶⁰ Překlad: speciálně přidělený

¹⁶¹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁶² Město Nevers leží v západním Burgundsku. Je jižně cca 250 km vzdáleno od Paříže.

¹⁶³ *Historie*. [2024-01-14] Dostupné na internetu: <<https://www.sigmagroup.cz/historie/>>

a dílny vybaveny moderní obráběcí technikou. V roce 1924 byla otevřena i filiální prodejna firmy v Praze. Ale jako mnoho jiných úspěšných českých firem v té době stihl je nelehký osud. Během druhé světové války, zejména po popravě ředitele a spolumajitele jednoho ze synů Ing. Jana Sigmunda nacisty v roce 1942, byl podnik v Lutíně konfiskován Německou říší a ve vysoké míře přebudován na výrobu zbrojních součástí pro tanky, ponorky, letadla a automobily. A další ranou osudu byl rok 1945, kdy tato firma byla znárodněna a transformována na národní podnik SIGMA PUMPY.¹⁶⁴

Ve Francii František Hrubíš navštívil (17. června 1940) kapitána Karla Černého poblíž Bordeaux. (*Obrázek 45, Obrázek 46*) Karel Černý¹⁶⁵ byl voják, který ve Francii vstoupil v dubnu 1940 do 1. čsl. pěšího pluku, kde byl jmenován 2. pobočníkem plukovníka pěchoty Jana Kratochvíla. (*Obrázek 50*) Po napadení Francie se zúčastnil obranných bojů u městečka Gien. Po porážce Francie byl spolu s celou jednotkou evakuován do Velké Británie. Zde působil v rámci 1. čs. smíšené brigády u Čety obrany proti letadlům. Po třech letech pobytu ve Velké Británii odjíždí jako nadporučík československé vojenské mise do Sovětského svazu, kde je jmenován náčelníkem mise brigádního generála Heliadora Píky, kde působil od 10. listopadu 1943 až do konce února 1946. Účast Karla Černého v misi generála Heliadora Píky byla velmi negativně hodnocena stávajícím režimem a jeho rodiče byli zatčeni a uvězněni v internačním táboře ve Svatobořicích na Moravě. Jeho tři děti (Miroslav, František a Zdeněk) před transportem do Německa zachránili příbuzní Lukešovi. Za svoji činnost v armádě byl Karel Černý povýšen až do hodnosti majora, vyznamenán řadou medailí za chrabrost. Po zatčení a popravě generála Heliadora Píky odchází Karel Černý do Německa.¹⁶⁶

8.2 Práce ve firmě Siamec

Firma Siamec byla francouzsko-českou společností, která vyráběla protichemické ochranné prostředky. František Hrubíš zde pracoval jako vedoucí exportu. (*Obrázek 54*)

Dochovaly se unikátní fotografie z výroby firmy Siamec, kde ve výrobních halách pracují převážně ženy. (*Obrázek 51, Obrázek 52*) František Hrubíš je také zachycen na jedné fotografii, kde pravděpodobně dohlíží na zaměstnance ve firemní laboratoři. (*Obrázek 53*)

Zajímavou osobností, se kterou se ve Francii František Hrubíš setkával v souvislosti se závodem Siamec, byl Ing. Miloš Škrabal. Inženýr Škrabal jako nadaný odborník (v té době měl 33 let) byl vyslán 30. července 1939 do Francie k průmyslové činnosti v zájmu výrobního

---

¹⁶⁴ *Sigma Group. Historie.* [2024-01-14] Dostupné na internetu: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sigma_Group>

¹⁶⁵ Karel Černý - narozen 27. prosince 1914, zemřel 5. dubna 1991

¹⁶⁶ ČERNÁ, Marie. *Čest Lišovskému rodákovi Karlu Černému.* Lišovský zpravodaj [online]. MÚ Lišov, 2/2020. s. 27

programu Sigmy.¹⁶⁷ Ve skutečnosti šlo o objednávku pro armádu – postavit „na zelené louce“ továrnu, která měla za úkol zavést výrobu pláštěnek proti bojovým chemickým látkám. Jako vedoucí skupiny pracovníků zajistil do konce roku 1939 rozběhnutí výroby v závodu Siamec v Nevers.¹⁶⁸

Jméno inženýra Miloše Škrabala (narozen 18. července 1906, zemřel 23. září 2008) bylo spojeno s firmou Sigmund. Díky hrozbě válečného konfliktu firma Sigmund – Pumpy Lutín vybuďovala sesterský závod Chema a.s., který se zaměřil na výrobu ochranných prostředků proti chemickým zbraním. Miloš Škrabal se stal v roce 1935 jeho prvním zaměstnancem, později i místoředitelem. V té době úzce spolupracoval s Vojenským technickým ústavem, Ředitelstvím opevňovacích prací u generální štábu. Zároveň podal mnoho vynálezů a patentů, týkajících se zejména dopadů použití biologických a chemických látek, které zaváděl do výroby, kontroloval, zkoušel a předváděl. (Obrázek 47)

8.3 Život Františka Hrubíše ve vesnici Pouyastruc

Po kapitulaci Francie František Hrubíš uprchl do Vichistické Francie.¹⁶⁹ Z tohoto období bylo nalezeno několik fotografií, kde je zachyceno prostředí i místo, kde František Hrubíš pobýval. Bydlel v departementu Hautes-Pyrénées nedaleko města Tarbes¹⁷⁰ ve vesnici jménem Pouyastruc. Na jedné z fotografií je zachycen dům, kde František Hrubíš v létě roku 1941 bydlel. (Obrázek 56) Tento dům popisuje jako děkanství. Jedná se o stavbu z hlíny a oblázků s dřevěnou galerií, vlysy a cihlovými rámy místní řemeslné výroby a taškovou střechou, která je charakteristická pro místní architekturu. Na aktuálních webových stránkách vesnice Pouyastruc, která v současnosti stále existuje, je tento dům popsán jako *Presbyterium*. (Obrázek 55) Tento dům byl postaven v roce 1869 architektem panem Galym. V roce 2007 byl restaurován podle plánů architekta M. Dufaureta.¹⁷¹

V době roku 1941 byl v Pouyastruc děkanem Villary. Děkan Villary se objevuje na několika fotografiích s Františkem Hrubíšem. (Obrázek 69) Od září 1941 do března 1942 František Hrubíš bydlel na château Baseilhac. František Hrubíš se o tomto domě píše jako o zámku. (Obrázek 57) Z dostupných informací z webových stránek vesnice Pouyastruc je tento dům popisován jako dům Baseilhac. Tato rezidence pochází z konce 16. století;

---

¹⁶⁷ Miloš Škrabal [2024-01-14] Dostupné na internetu: <<https://docplayer.cz/18076689-Univerzita-palackeho-v-olomouci-pedagogicka-fakulta-ustav-pedagogiky-a-socialnich-studii.html>>

¹⁶⁸ *Zeptejme se našich předků* Zajímavé osobnosti na Hranicku. [2024-01-14] Dostupné na internetu: <[https://www.regionhranicko.cz/dokumenty/publikace/publikace__osobnosti__web\(23\).pdf](https://www.regionhranicko.cz/dokumenty/publikace/publikace__osobnosti__web(23).pdf)>

¹⁶⁹ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 4

¹⁷⁰ Tarbes – hlavní město regionu Okcitanie horních Pyrenejí. [2024-01-14] Dostupné na internetu: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>

¹⁷¹ Histoire & patrimoine. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>

od té doby zůstal v rodině Baseilhac, která čítá mezi své předky několik chirurgů včetně slavného „bratra Côme“¹⁷² (Obrázek 65) Fotografie zámku je z webových stránek vesnice, ale rok zde není uveden. Lze vidět, že palma, která je na této fotografii, je také na fotografii, kde pod ní stojí František Hrubíš. (Obrázek 58)

Celá další řada dochovaných fotografií nám ukazují nejen prostředí, ve kterém František Hrubíš bydlel, ale také s kým se stýkal a co dělal. Jelikož pocházel z vesnice, práce na zámecké zahradě mu nebyla cizí. Na několika fotografiích lze vidět, jak například pěstuje dýně. I samotný nápis u fotografie „*Má zahrada*“ je vypovídající, že práce na zahradě mu byla relaxem. (Obrázek 63)

Za svého pobytu ve Francii si František Hrubíš našel čas k návštěvě Lurd. Z této návštěvy se také dochovalo několik fotografií. (Obrázek 68) Lurdy byly pro věřícího člověka, jako byl František Hrubíš, jistě důležitým poutním místem k návštěvě. Lurdy (francouzsky Lourdes) je jihofrancouzské město, které se nachází v podhůří Pyrenejí v departementu Hautes-Pyrénées. V roce 1858 zde došlo k mariánskému zjevení mladé dívky Bernadettě Soubirousové, a brzy poté se Lurdy staly jedním z nejdůležitějších římskokatolických poutních míst světa.¹⁷³

Za svého pobytu ve Francii František Hrubíš také navštívil i hory Pyreneje, místo zvané Cirque de Gavarnie. (Obrázek 71) Jedná se o horské údolí ledovcového původu, které se nachází se na francouzské straně Pyrenejí v katastru obce Gavarnie. Půlkruhový skalní amfiteátr, který má obvod okolo šesti kilometrů.¹⁷⁴

---

¹⁷² Histoire & patrimoine. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>

¹⁷³ Lourdes, France. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.britannica.com/place/Lourdes>>

¹⁷⁴ Cirque de Gavarnie. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.guide-toulouse-pyrenees.com/en/do-it-your-way/sport/article-explore-the-cirque-de-gavarnie-a-natural-wonder-of-the-hautes-pyrenees-117.html>>

9 Zatčení

Po vstupu SSSR do války se rozhodl dostat zpět do vlasti. Jednak měl obavy, že dojde k obsazení Vichistické Francie, a také že zapojení Sovětského svazu bude znamenat rychlý obrat ve válce, což se naneštěstí nepotvrdilo. Nakonec se také rozhodl, že dostojí svým závazkům u podplukovníka Václava Kropáčka. Václav Kropáček byl však zatčen Gestapem již v prosinci 1939. Jako ideální záminkou k návratu mu posloužila výzva německého vedení firmy Chema, aby zaměstnanci mimo hranice znovu nastoupili na svá místa u firmy Chema v Lutíně u Olomouce. František Hrubíš se přihlásil k návratu a odjel s ostatními příslušníky československé skupiny do Paříže.¹⁷⁵

Když 13. března přijel František Hrubíš do Paříže, byl zatčen gestapem a uvězněn v La Santé¹⁷⁶. Po převozu do Brna byl vyšetřován v devizové záležitosti spolumajitele Firmy Siamec – Nevers Ing. Františka Sigmunda. Německé vyšetřující orgány v Brně Františku Hrubíšovi po převozu z Paříže do Brna sdělily, že nese spoluvinu na tom, že bývalý spolumajitel firmy Chema – Lutín a Sigmund Pumpy (současně spolumajitel firmy Siamec v Nevers), František Sigmund, zadržel ve Francii v létě 1939 platbu za masky a filtry, prodané firmou Chema do Francie, čímž poškodil protektorátní pokladnu. Poněvadž František Hrubíš nebyl zúčastněn finančních záležitostí Františka Sigmunda a o věci takové nic nevěděl, bylo od dalšího vyšetřování v této věci upuštěno; zato byl následně vyšetřován za svou domnělou příslušnost k československým vojenským jednotkám ve Francii s odůvodněním, že jeho jméno bylo uvedeno v seznamech československých jednotek ve Francii, ukořistěných Němci v La Charité-sur-Loire¹⁷⁷. To se jeví spíše jako reálná příčina zatčení, především díky jeho dobrovolné prezentaci u československých odvodů ve Francii a tím odmítnutí zařazení do německého pracovního procesu.¹⁷⁸

František Hrubíš se hájil tím, že celou dobu byl zaměstnán u firmy Siamec v Nevers. Tato obhajoba byla ověřována přímo na místě v továrně v Nevers, kde bylo potvrzeno, že až do 15. června 1940 působil v továrně jako vedoucí kontroly. Když i druhé vyšetřování nikam nevedlo, byl František Hrubíš vyšetřován pro své působení v československých legiích

---

¹⁷⁵ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁷⁶ La Santé – věznice v Paříži

¹⁷⁷ La Charité-sur-Loire je francouzské město.

¹⁷⁸ Část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945. Národní archiv Praha, fond Sbirka písemností osobní povahy, karta č. 4. František Hrubíš; 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126363>>

a byl dotazován na důvody svého vstupu do legií. Přes negativní výsledky obou předchozích obvinění mu bylo nakonec sděleno, že „jako legionář je stejně nepřitelem Němců.“¹⁷⁹

Z rodinných legend byla zaznamenána teorie, že František Hrubíš do Paříže odjel, aby se nechal zatknout záměrně. Gestapo si mělo údajně zjistit, kde ve Vichistické Francii přebývá a mělo ho vydírat, že pokud se jim okamžitě nevydá, jeho rodina doma v protektorátu bude nést následky. Jednalo se o dostatečný důvod, aby opustil dosavadní relativně bezpečné útočiště a odcestoval do centra okupovaného území. Žádné reálné podklady pro tuto teorii nejsou k dispozici. Sám František Hrubíš se nikde o dalším větším nátlaku, který by jej přinutil se vrátit zpět, nezmiňuje. Jeho dcera Jarmila Filipová přesný důvod jeho rozhodnutí pro návrat neznala.

Zajímavostí však je, že odjeli pouze ti čeští zaměstnanci firmy Chema, kteří v Protektorátu nechali své rodiny. Svobodní muži zůstali ve Francii.¹⁸⁰

Důvody k rozhodnutí o návratu Františka Hrubíše do vlasti se z několika zdrojů různí. V roce 1949 s ním bylo vedeno kárné řízení, které bylo ukončeno 31. března 1949 slovy, že „[...] nevstoupil do zahraniční armády, naopak pokusil se o návrat do Protektorátu. Důvody nesouvisely s domácí odbojovou činností.“¹⁸¹ Je tedy pravděpodobné, že zde mohla mimo jiné působit i jistá forma nátlaku, ať přímá či nepřímá. K návratu do Protektorátu převážily více důvody osobní než odbojářské. Vzhledem k tomu, že o dva měsíce později proběhla Operace Anthropoid (27. květen 1942), je možné, že by se situace pro něj mohla vyvíjet mnohem hůře. Navíc v září 1942 uskutečnilo gestapo tzv. Akci E (Aktion Emigranten). V rámci této akce docházelo k hromadnému zatýkání rodinných příslušníků politiků a vojáků působících v exilu. Jednalo se především o manželky a děti starší sedmnácti let.¹⁸² To, že byl František Hrubíš zatčen v březnu 1942 pravděpodobně nepřímo ochránilo i jeho rodinu v Protektorátu.

V Paříži byl František Hrubíš držen do 15. dubna 1942. V té době bylo dceři Tamaře již devatenáct let a dceři Jarmile pouze jedenáct let. Z Paříže byl následně deportován do Trevíru v Německu, kde byl držen do 28. dubna. Z Trevíru jej poté přemístili do Brna. Proč byl přesunut právě do Brna se nikde neuvádí. Gestapo zpočátku chtělo, aby s nimi spolupracoval dobrovolně, proto byl do začátku září držen pouze v samovazbě.¹⁸³

---

¹⁷⁹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav Praha, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁸⁰ Tamtéž

¹⁸¹ Archiv bezpečnostních složek – fond: 302, archivní číslo: 302-240-2

¹⁸² ŠVARCOVÁ, Jana. *Databáze vězňů z internačního tábora Svatobořice 1942-1945*. Památník Terežín. [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/svatiborice>>

¹⁸³ Dokumentace MNO (1958), Vojenský historický ústav Praha

Po několika měsících věznění v Brně na Orlí ulici (Gestapo využívalo již existující věznice policejního ředitelství na Orlí ulici č. 30 a věznici na Cejlu č. 71.¹⁸⁴) byl František Hrubíš někdy na přelomu srpna a září předvolán do vězeňské kanceláře, kde mu byl příslušníkem SS předložen k podpisu tzv. Schutzhaftbefehl¹⁸⁵ s údajem, že se na něj jako na živel nepřátelský říší, uvaluje ochranná vazba. Počátkem září 1942 byl transportován do koncentračního tábora Dachau. Odtud byl koncem září téhož roku odeslán s pracovním transportem do koncentračního tábora Neuengamme, ale při zdravotní revizi transportu v Buchenwaldu byl z něho kvůli špatnému zdravotnímu stavu vyřazen a ponechán v tomto táboře.¹⁸⁶

9.1 Koncentrační tábor

Do koncentračního tábora Dachau dorazil František Hrubíš 5. září 1942, kde mu bylo přiděleno vězeňské číslo 35861, a byl umístěn do vězeňského Bloku 15. V Dachau však zůstal jen krátce, protože o necelé dva týdny později, 19. září 1942, byl transportován do koncentračního tábora Buchenwald (*Obrázek 70*), kde zůstal až do dubna 1945.¹⁸⁷

Buchenwald

Koncentrační tábor Buchenwald stal jedním ze synonym nacistických zločinů. V roce 1937 nechala SS vybudovat koncentrační tábor na kopci Ettersberg jen několik kilometrů od Výmaru, slavného města německého klasicismu.¹⁸⁸

V polovině roku 1943 začaly narůstat transporty vězňů z tzv. Protektorátu Čechy a Morava do koncentračního tábora Buchenwald. Do té doby nehráli Češi jako skupina vězňů v táboře na kopci Ettersberg významnou roli. První z nich přišli v roce 1943 z Osvětimi. Přímo z okupovaného Československa začal transport 510 vězňů z Plzně 22. července 1943. Poté, co byl odboj po atentátu na Reinharda Heydricha v roce 1942 masivním terorem potlačen, začal v roce 1944 v Československu znovu nabývat na síle. V reakci na to se zpřísnila protipatření a počet Čechů vězněných v Buchenwaldu vzrostl z přibližně 600 v polovině roku

---

¹⁸⁴ ADAMEC, Václav. *Referát II A brněnského Gestapa 1939–1943*. (Magisterská diplomová práce). Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Černý, Ph.D. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Historický ústav. Brno 2012.

¹⁸⁵ „Zatčení vydané gestapem bez soudního jednání nebo právního základu pro rozsudek, s uvězněním v koncentračním táboře bez časového omezení.“ Zdroj: *Schutzhaftbefehl*. Frankfurt 1933–1945.de. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.frankfurt1933-1945.de/index/begriffe/erlaeuterung/817/schutzhaftbefehl>>

¹⁸⁶ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

¹⁸⁷ 1.1.6.7 Documents with names from HORWATH, Maria [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/10664872>>

¹⁸⁸ *Chronology*. Buchenwald Memorial. [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.buchenwald.de/en/geschichte/chronologie>>

1943 na téměř 5 000 v říjnu 1944. Ze všech koncentračních táborů měl Buchenwald na počátku roku 1945 nejvyšší počet českých vězňů.¹⁸⁹

Protože Protektorát Čechy a Morava byl považován za území anektované Německem, kladly SS velký důraz na vydávání barevně odlišných odznaků. Více než osmdesát procent Čechů bylo klasifikováno jako političtí vězni, a proto museli nosit červený trojúhelník. Dále zde byly skupiny dříve odsouzených osob (zelený trojúhelník), tzv. asociálové (černý), několik Svědků Jehovových (fialový), emigrantů (modrý) a homosexuálů (růžový) a také malé skupiny českých Židů a Romů. Z přibližně 7 800 Čechů vězněných v Buchenwaldu během války jich 733 zemřelo.¹⁹⁰

V srpnu 1945 sovětské okupační síly přeměnily bývalý německý koncentrační tábor na vlastní formu koncentračního tábora, kde byli z velké části internováni místní funkcionáři NSDAP¹⁹¹, mladí lidé a další jednotlivci odsouzení za spolupráci s NSDAP. V padesátých letech zde NDR¹⁹² vybuodovala největší památník koncentračního tábora v Německu a v roce 1990 byl celý Buchenwald přebudován na památník.¹⁹³

Kamenolom

Týrání bylo v celém táboře na denním pořádku, ale jedno pracovní místo bylo považováno za hotové peklo na zemi: kamenolom. Právě zde musela většina vězňů strávit několik prvních týdnů. Včetně toho zde pracovalo mnoho pracovních oddílů. V prvních měsících existence tábora zde byly ještě dva lomy, z nichž jeden SS brzy uzavřeli kvůli jeho nedostatečné produktivitě. Navíc vápenec vytěžený v druhém lomu nemohl být prodáván výmarským stavebním firmám, jak se původně plánovalo, ale hodil se pouze asi jako šterk, pro podklady cest a silnic nebo pro základy budov na samotném Ettersbergu. Zájem SS o efektivitu lomu byl proto minimální. Až do začátku válečných let zde nebyly uvedeny do provozu žádné stroje, ale veškeré práce se nechávaly provádět výhradně pomocí fyzické síly vězňů, jako těžba kamene, nakládání a odvoz skládkových vozů a přeprava kamene do tábora. Bývalý československý vězeň Jaroslav Bartl vzpomíná, že dozor v lomu se někdy skládal z ostatních vězňů, mnozí z nich nosili červený trojúhelník politických vězňů. Přesto jejich

---

¹⁸⁹ STEIN, Harry. *Buchenwald Concentration Camp 1937–1945, A Guide to the Permanent Historical Exhibition*. Editace: Gedenkstätte Buchewald. s. 160

¹⁹⁰ Tamtéž

¹⁹¹ NSDAP - Národně socialistická německá dělnická strana

¹⁹² NDR - Německá demokratická republika

¹⁹³ *Chronology*. Buchenwald Memorial. [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.buchenwald.de/en/geschichte/chronologie>>

brutalita vůči spoluvězňům byla velmi častá. Lom byl také jedním z oblíbených míst SS pro zabíjení vězňů "střelbou při pokusu o útěk."¹⁹⁴

Podle dokumentace koncentračního tábora Buchenwald František Hrubíš si s sebou přivezl následující předměty: klobouk, pár bot, pár punčoch, zimní kabát, sukni, spodní prádlo, košili, kalhoty a ručník. Po příjezdu do tábora prošel přijímacím řízením v dezinfekčním středisku, kde jako nově příchozí dostal své vězeňské číslo 8764 a byl kategorizován jako „politický Čech“. Jako celá řada dalších vězňů byl zpočátku ubytován v nedalekém bloku 45,¹⁹⁵ tzv. tranzitním bloku. Byli zde převážně političtí vězni, ale pobývali zde příslušníci téměř všech skupin vězňů.¹⁹⁶

František Hrubíš byl přidělen k tzv. „Lagerstufe I“ (táborová úroveň I).¹⁹⁷ Podle výnosu Heinricha Himmlera z roku 1941 bylo nařízeno, aby byly stávající koncentrační tábory rozděleny do různých táborových úrovní za účelem kategorizace podmínek zadržení a pracovních podmínek. Jednotlivé úrovně byly kategorizovány následovně: Úroveň I: Pro všechny vězně v ochranné vazbě s nízkým počtem inkriminovaného a naprosto schopné zlepšení, a také pro speciální případy a samovazby, tábory: Dachau, Sachsenhausen a Auschwitz I (poslední přichází v úvahu také částečně pro úroveň II). Úroveň II: Pro přísněji inkriminované vězně, kteří jsou stále schopni vzdělání a zlepšení, tábory: Buchenwald, Flossenbürg, Neuengamme a Auschwitz II. Úroveň III: Pro přísnější inkriminované vězně, zejména osoby odsouzené za trestný čin a asociální chovanci, tj. chovanci sotva schopní vzdělávání, tábor: Mauthausen. Uvěznění v táboře Mauthausen, kategorizované jako úroveň III, v podstatě znamenalo rozsudek k „vyhlazení skrze práci“ v místním lomu.¹⁹⁸ Františku Hrubíšovi byl tedy přidělen nejnižší stupeň věznění.

Nejsou k dispozici přímé údaje o tom, jakou práci František Hrubíš na počátku vykonával. Po několika měsících, 23. března 1943, mu zde v koncentračním táboře byla přidělena práce

---

¹⁹⁴ STEIN, Harry. *Buchenwald Concentration Camp 1937–1945, A Guide to the Permanent Historical Exhibition*. Editace: Gedenkstätte Buchenwald. s. 118-119

¹⁹⁵ 1.1.5.1 Part IV, 01.09.1942 - 30.11.1942 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/5281161>>, 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126360>> <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126361>>

¹⁹⁶ *Gedenksteine (Ehemaliger Block 45)* Gedenkstätte Buchenwald [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.buchenwald.de/geschichte/historischer-ort/gedenkstaette/diverse-gedenksteine-block-45>>

¹⁹⁷ 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126361>>

¹⁹⁸ *Glossary of Terms and Abbreviations*. Holocaust Survivors and Victims Resource Center. Washington, DC. s. 155-156 [2024-06-08] Dostupné na: <https://www.jewishgen.org/infofiles/Holocaust_Glossary.pdf>

písaře kamenolomu.¹⁹⁹ Neexistují žádné oficiální záznamy o pracovním komandu. Nicméně existuje poznámka na jeho peněžní kartě, která fungovala jako účet, že pohyb na účtu provedl kamenolom 13. června 1944, takže zde pravděpodobně musel pracovat.²⁰⁰ O jeho činnosti v táboře, a především práci písaře se dochovalo několik svědectví. O své práci v táboře píše sám František Hrubíš v dodatcích k jeho přihlášce do Svazu protifašistických bojovníků. Samotný dodatek k přihlášce je třeba brát s rezervou. Dotazník měl evidentně sloužit jako jistá obhajoba k tomu, aby byl vůbec přijat. Je zde náznak jistého patosu, na druhou stranu je nutné si uvědomit, že list byl psán v roce 1957 a vzhledem k jeho situaci v té době je to zcela pochopitelné. Píše o tom, že se jako písař v kamenolomu snažil o to, aby byly, v rámci možností, co nejvíce zmírněny tamní kruté podmínky. Dělal věci navzdory táborovému vedení a snažil se dosazovat Čechy na lehčí práce.²⁰¹ Zmiňuje se konkrétně jen o Češích. Vzhledem k tehdejší politické situaci je pochopitelné, že se zde o svých stycích s Francouzi nezmiňuje.

V souvislosti s touto situací je nejdůležitějším pramenem dopis, který krátce po válce sepsal francouzský generál Jean Ganeval, rovněž v té době vězněný v Buchenwaldu. Ten v tomto dopisu ve své podstatě činy Františka Hrubíše potvrzuje a odvolává se i na další svědky, kterým zachránil život:

„Já podepsaný generál GANEVAL, representant hlavního franc. velitele v Německu, potvrzuji: Byl deportován gestapem do Německa, koncentračního tábora Buchenwald, v lednu 1944, byl jsem přidělen od svého příchodu těžkému pracovnímu oddílu, kamenolomu. Byl jsem nucen pracovat celý den venku, sotva oblečen v plné zimě, a ve velmi špatném zdravotním stavu.

Francouzi byli tehdy málo početní, roztroušeni po táboře, a v nemožnosti se seskupit, vydáni tyranské autoritě nejenom SS, nýbrž i táborového vedení. Naštěstí deportovaní Češi, jsoucí již dlouho v táboře, měli obsazeno několik míst ve vnitřní administrativě tábora. Mezi nimi pplk. Fr. Hrubíš, písař kamenolomu, úspěšně pečoval o všechny Francouze. Nejen, že mi dal často chleba a jiné požitaviny, když jsem obzvláště trpěl podvýživou, nýbrž v okamžiku, když jsem byl absolutně na konci své fyzické odolnosti a kdy mi nezbývalo než se vzdát, nenajdu-li pomoci, pplk. Hrubíš dosáhl toho, že mi byla přidělena značně lehčí práce pod střechou, což mi dovolilo, abych se dal trochu do pořádku. Toho dne mi doslovně zachránil život.

¹⁹⁹ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3; část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945, Národní archiv Praha, fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš.

²⁰⁰ 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126356>>

²⁰¹ Dotazníkové dodatky k přihlášce do Svazu protifašistických bojovníků (František Hrubíš 1957), Národní archiv Praha. Fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4

Musím dodat dvě věci: Francouzi byli velmi málo oblíbení v táboře a pomoc, kterou našli u cizinců, byla výjimečná. Nutno říci, že tato nebyla bez nebezpečí a pplk. Hrubíš mohl své jednání draze zaplatit. Potom (nutno říci, že) tato obzvláště účinná pomoc nebyla jediným případem; pečoval o všechny Francouze a všichni k němu cítí nekonečnou vděčnost; docílil u mnohých zabránit (jejich) odeslání na zvláště nebezpečné transporty. Mohu se pro něj dovolat četných svědectví: cituji pouze p. Julienu Cain, administrátora Národní knihovny, plukovníka Doucet a benediktinského opata z Belloc.

Mohu dosvědčit, že dlužím živo pplk. Hrubíšovi. Soudím také, že Francie má vůči němu svůj dluh.

Ganeval. ²⁰²

Jedná se o jediný přepis dopisu, který byl součástí rozsáhlejší korespondence generála Ganevala a Františka Hrubíše.²⁰³ Význam tohoto dopisu je v tom, že je jediným přímým svědectvím konkrétní činnosti Františka Hrubíše a dokládá jeho zásluhy ve funkci písaře Buchenwaldského kamenolomu. Od počátku roku 1944 byli mezi skupinami politických vězňů z třiceti různých zemí nejpočetnější právě Francouzi.²⁰⁴ Podle Ganevalových slov lze soudit, že František Hrubíš byl jedním z mála, který nejméně oblíbeným Francouzům v Buchenwaldu poskytl pomocnou ruku v těžkých časech s riskem vlastního života. Tato iniciativa a vděk generála Ganevala, který zmiňuje jako dluh Francie vůči Františku Hrubíšovi, se s největší pravděpodobností vztahuje k pozdější skutečnosti, že byl právě Francouzi navržen do hodnosti generála francouzské armády a Řád čestné legie.²⁰⁵

Jean Ganeval

Jean Ganeval se narodil 24. prosince 1894 v Brestu, jeho otec brigádní generál padl v roce 1915 během nezdařené invaze v Gallipoli. V roce 1914 byl přijat na elitní francouzskou školu, École spéciale militaire de Saint-Cyr, jejímiž absolventy byli například Philippe Pétain nebo Charles de Gaulle. S brzkým vypuknutím Velké války však studium přerušil a přihlásil se do armády jako dobrovolník. Během první světové války dosáhl hodnosti kapitána a byl vyznamenán válečným křížem 1914-1918 a Řádem čestné legie. Začátek roku 1940 strávil ve Finsku v rámci francouzské vojenské mise. Po podepsání Moskevské mírové smlouvy

---

²⁰² Předklad dopisu francouzského generála Ganevala. Národní archiv Praha. Fond Sbirka písemností osobní povahy, karton č. 4, Příloha 3.a, František Hrubíš.

²⁰³ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 5

²⁰⁴ STEIN, Harry. *Buchenwald Concentration Camp 1937–1945, A Guide to the Permanent Historical Exhibition*. Editace: Gedenkstätte Buchewald. s. 160

²⁰⁵ URBAN, Karel. *Podplukovník generálního štábu československé armády František Hrubíš (1897-1967)*. Bakalářská práce, vedoucí Koura, Petr. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2022. s. 34, ANDRLE, Petr a kol. *O lidech v Beskydech*, s. 234-235

se vrátil do Francie. Po porážce Francie se zapojil do francouzského hnutí odporu. V říjnu 1943 byl v Lyonu zatčen a později deportován do koncentračního tábora Buchenwald. Zde se setkal s Františkem Hrubíšem. Na dobu strávenou v Buchenwaldu vzpomíná právě z onoho dopisu výše. Na konci války byl povýšen na brigádního generála a obdržel válečný kříž 1939-1945 a medaili za odboj. Brzy po válce se vrátil do aktivní služby a působil v Berlíně jako zástupce velitele francouzské okupační armády v Německu. Na začátku října 1946 se stal vojenským guvernérem Berlína. Přestože strávil dva kruté roky v Buchenwaldu projevil značnou toleranci k Němcům a po válce věnoval značné úsilí při obnově Berlína, později však také blokoval některé akce, které měli bojovat proti antisemitismu. V padesátých letech se stává podporovatelem Charlese de Gaulla, avšak později na začátku šedesátých let se kvůli nesouhlasu s de Gaullovou politikou v Alžírsku stahuje do ústraní. Zemřel 12. ledna 1981 v Paříži.²⁰⁶

Život v táboře

Jaký byl každodenní život Františka Hrubíše v Buchenwaldu nevíme. Ovšem z mnoha jiných svědectví, např. Jiřího Beneše (synovec prezidenta Edvarda Beneše), který v lednu 1943 byl znovu zatčen a do konce války vězněn v koncentračních táborech Osvětim, Buchenwald a Dora. Své zážitky z táborů zachytil v knize „V německém zajetí“, ze které byly i použity informace při norimberském procesu. Popisuje nacistické hrůzy, které se děly v táborech i o osudech Čechů v nich. Jiří Beneš byl sice jen týden v Buchenwaldu, neboť byl pak přidělen do transportu „Dora“. Dora byla tajná podzemní továrna ve středním Německu pod horou Kohnstein v pohoří Harz. Vyráběly se v ní rakety V-2 a motory letounů Messerschmidt 262.²⁰⁷

To, že Jiří Beneš strávil v Buchenwaldu pouhý týden, jeho pohled na místní do určité míry zkresluje. Beneš popisuje, že když se dostali do Buchenwaldu, zdálo se jim, že tady je to mnohem lepší než jinde. S porovnáním s táborem Auschwitz, kde lidé spali na slámě, mučení bylo na denním pořádku, vězni trpěli nedostatkem jídla atd. V Buchenwaldu byla knihovna pro vězně, i nemocnice. Bloky i jídlo se mu zdály lepší, každý vězeň měl svou postel. Ale i tak si brzy povšiml některých temných stránek stran tábora: „Byl tam pokusnický dům, kde zdravým vězňům byly infikovány nejhorší nemoci jako králíkům nebo morčatům v pokusné stanici.“²⁰⁸ Do tohoto pokusného bloku byli německým lékařům dodáváni i politici

²⁰⁶ *Ganeval Jean, Ancien sénateur de la Seine.* Sénat.fr. [2022-05-10]. Dostupné na internetu: <http://www.senat.fr/senateur/ganeval_jean000753.html>

²⁰⁷ *Koncentrační tábor Mittelbau-Dora.* [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.szm.cz/udalost/158/koncentracni-tabor-mittelbau-dora.html>>

²⁰⁸ BENEŠ, Jiří. *V německém zajetí: svědectví o Osvětimi, Buchenwaldu, Dachau a Doře.* Praha: naše vojsko, 2019. ISBN 978-80-206-1806-1. s. 168

vězni, kteří sloužili k pokusným účelům, jako např. byli uměle nakaženi skvrnitým tyfem a jinými nemocemi, aby pak zkoušeli účinnost nových léků, účinnost preventivního očkování atd.

Od Jiřího Beneše se lze také dozvědět, že se některým Čechům podařilo v Buchenwaldu zůstat a pracovat nejen například ve skladišti oděvů nebo v zahradnictví, ale především částečně také ve správě lágru. Hlavní správa byla samozřejmě v rukou Němců. Češi zde měli mnoho správních funkcí a čeština tam byla hodně slyšet.²⁰⁹ Tím, že František Hrubíš dostal práci písaře kamenolomu, můžeme konstatovat, že měl jednu ze správních funkcí jako i jiní Češi, jak uvádí Beneš ve své knize. A díky této práci měl obrovské štěstí.

Český novinář a spisovatel Jan Hajšman strávil v koncentračním táboře Buchenwald dlouhých šest let (od roku 1939 až do jara roku 1945). Ve své knize „V drápech bestie“ s podtitulem „Vzpomínky na Buchenwald“ popisuje život v lágru s celou krutostí nacistické „bestie“ a také zde popisuje totální nenávisť vůči Židům. Vězni museli tvrdě pracovat, v lomu, stavět silnice, museli také rozšiřovat tábor – stavět nové budovy atp.²¹⁰

Rodina mohla Františku Hrubíšovi psát do Buchenwaldu jednou měsíčně. Dopisy musely být vždy psané německy a v rozsahu jedné strany. Jednou měsíčně také mohli posílat balíky s jídlem, většinou se pekla vánočka nebo podobná jídla. Ovšem od ledna 1945 byla veškerá komunikace s rodinou přerušena.²¹¹

Z Buchenwaldu existují podrobné lékařské záznamy, které poskytují informace o dlouhodobém zdravotním stavu Františka Hrubíše. Karta z vězeňského lazaretu poskytuje informace o tom, jak v roce 1919 prodělal tyfus, v roce 1930 zápal plic a anginu pectoris²¹² v roce 1938. Jeho spodní chrup sestával částečně z protézy. Od února do dubna 1943 byl hospitalizován v samotném Buchenwaldu kvůli flegmóně v pravém stehně²¹³ a v dubnu 1944 byl léčen kvůli zánětu pohrudnice.²¹⁴

Během svého věznění v Buchenwaldu se František Hrubíš seznámil v táboře s několika spoluvězni, kteří po válce zaujali pozice ve významnějších komunistických funkcích a organizacích. Jednalo se především o JUDr. Pavla Anzenbachera, kladenského právníka a plaského patriota, pozdějšího ministerského úředníka na ministerstvu financí, a Františka

---

²⁰⁹ BENEŠ, Jiří. V německém zajetí: svědectví o Osvětimi, Buchenwaldu, Dachau a Doře. s. 168

²¹⁰ HAJŠMAN Jan. *V drápech bestie: vzpomínky na Buchenwald*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-299-0

²¹¹ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 4

²¹² onemocnění koronárních tepen, které zásobují srdce okysličenou krví

²¹³ neohraničený bakteriální zánět šířící se měkkými tkáněmi, zvaný také celulitis

²¹⁴ 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16 – May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126359>>

Zvonaře, pozdějšího funkcionáře Svazu protifašistických bojovníků v okrese Kladno. Tito muži se později z vděku k Františku Hrubišovi zasloužili o směřování jeho poválečné kariéry a ulehčení dopadů režimu po únoru 1948 na něj a jeho rodinu.²¹⁵

Pavel Anzenbacher

Rodák z Plas a výtvarník JUDr. Pavel Anzenbacher se narodil 26. června 1901 v rodině sládka Josefa Anzenbachera a zemřel 8. května 1987. Vzdělání absolvoval nejprve v Plasích, později studoval gymnáziích v Praze a Plzni. Po střední škole vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, kde v roce 1926 získal doktorát z obojího práva. Založil si vlastní advokátní kancelář v Kladně, která byla velice úspěšná.²¹⁶ V soudních sporech zastupoval především kladenské komunisty.²¹⁷

Pavel Anzenbacher byl od mládí levicově zaměřený člověk. Byl rovněž velmi kulturně založený. Před druhou světovou válkou se angažoval v Kladně v tzv. Levé frontě, která pořádala různé kulturní a propagační akce. Díky tomu se poznal s řadou významných levicových osobností té doby: Janem Werichem, Vítězslavem Nezvalem nebo Juliem Fučíkem.

Kvůli své politické orientaci byl jako politický vězeň od 15. června 1939 deportován do koncentračního tábora Dachau.²¹⁸ Kromě Dachau si prošel i koncentračními tábory Mauthausen a nakonec Buchenwald. V Buchenwaldu byl nakonec osvobozen americkou armádou.²¹⁹

Po válce působil v Poldině huti, poté ve Spojených ocelárnách Kladno, odtud byl přeložen na ministerstvo stavebnictví. Poslední profesní léta strávil v úřednické funkci na ministerstvu financí. I jeho komunistická příslušnost jej nechránila před perzekucí v 50. letech. V roce 1953 byl obviněn ze sabotáže měnové reformy. Ze své pozice na ministerstvu byl nucen odejít, avšak později mu bylo umožněno se na ministerstvo vrátit, jen do jiného resortu. V roce 1961 odešel do penze.²²⁰

---

²¹⁵ Místopřisežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897), Prohlášení JUDr. Pavla Anzenbachera v posudku Svazu protifašistických bojovníků, 21. únor 1958, Vojenský historický ústav Praha.

²¹⁶ Vlastivědný sborník, čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska. Číslo 4/2019 ročník XXIX, Vydává M & G v Mariánské Týnici. ISSN 1801-0032, s. 9 [2024-04-10] Dostupné na internetu: <https://www.marianskatynice.cz/e_download.php?file=data/editor/124cs_4.pdf&original=Nov%C3%BD%20VLSB%204_2019_k%20tisku19122019.pdf>

²¹⁷ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 6

²¹⁸ Paul Anzenbacher, Databáze českých vězňů v koncentračním táboře Buchenwald 1937–1945. Památník Terezín. [2024-04-10] Dostupné na internetu: <<https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/bu-anzenbacher-paul>>

²¹⁹ Vlastivědný sborník, čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska. Číslo 4/2019 ročník XXIX, s. 9

²²⁰ Tamtéž, s. 9-10

Kromě svých kulturních činností vynikal Anzenbacher i jako výtvarník – tužkou, pastelem, uhlem či jinými výtvarnými technikami zachycoval především panoramata měst a krajin. Zvláště ve svém rodném Plasku se stal oblíbeným výtvarníkem.²²¹

9.2 Útěk z pochodu smrti a návrat domů

S postupem amerických vojsk přivezly jednotky SS tisíce vězňů ze západních táborů zpět do Buchenwaldu. Počátkem dubna 1945 se v hlavním Buchenwaldském táboře nacházelo více než 47 000 vězňů. Od 7. dubna 1945 začali jednotky SS vyklízet hlavní tábor. V následujících dnech bylo 28 000 vězňů převezeno po železnici nebo donuceno jít pěšky do koncentračních táborů Dachau a Flossenbürg nebo do Terezínského ghetta. Současně začalo vyklízení východních táborů. Pochody a týdenní železniční transporty pravděpodobně nepřežilo více než 10 000 vězňů. Zemřeli cestou vyčerpáním nebo byli zastřeleni eskortujícími strážemi. Jednotky SS je vraždili někdy i před zraky veřejnosti. Někteří vězni byli osvobozeni až na konci války v květnu.²²²

V dubnu 1945 byl do pochodu smrti zařazen i František Hrubíš. Z evakuačního transportu se mu však podařilo uprchnout. Když jeho skupina v noci někdy před 13. dubnem 1945²²³ nocovala poblíž nějakého lesa, potají vyšplhal na strom a tam přečkal, až transport ráno odešel. Zde se užitečně projevil jeho vojenský výcvik a orientace v krajině. Vydal se na západ, a nakonec se dostal k Američanům, kteří jej podrobili výslechu. Když zjistili, že má Vysokou školu válečnou v Paříži, tak jej předali francouzské armádě.²²⁴

Po setkání s Francouzi zůstal František Hrubíš v Jeně, městě na řece Sále v Durynsku.²²⁵ Jistý mladík (jeho jméno se nepodařilo zjistit), který v té době „chodil“ s Tamarou Hrubíšovou (dcerou Františka Hrubíše), se nabídl, že půjde do Německa Františka Hrubíše najít. Pravděpodobně odjel do Německa v nákladním automobilu a Františka Hrubíše v Jeně skutečně našel a přivezl ho zpátky.²²⁶ Domů se František Hrubíš vrátil 26. května 1945.²²⁷

---

²²¹ Vlastivědný sborník, čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska. Číslo 4/2019 ročník XXIX, s. 10

²²² *Death Marches*. Buchenwald Memorial. [2024-04-10] Dostupné na internetu: <<https://www.buchenwald.de/en/geschichte/chronologie/konzentrationslager/todesmaersche>>

²²³ Dokumentace MNO (1958), Vojenský historický ústav Praha

²²⁴ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 4

²²⁵ František Hrubíš – část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945, Národní archiv Praha. Fond Sbíрка písemností osobní povahy, karton č. 4

²²⁶ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 4

²²⁷ František Hrubíš – část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945, Národní archiv Praha. Fond Sbíрка písemností osobní povahy, karton č. 4

Poslední důkaz, že byl František Hrubíš stále v Buchenwaldu, lze nalézt na jeho peněžní kartě, protože zde došlo k dalšímu pohybu na účtu 24. března 1945. Avšak na zadní straně jeho karty s osobními věcmi můžeme nalézt, že si znovu vyzvedl své osobní věci 12. května 1945.²²⁸ To je důkaz, že se vrátil po evakuaci zpět do Buchenwaldu. Tímto je buchenwaldská dokumentace ukončena.

---

²²⁸ 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126362>>

10 Život po válce

Německou okupaci přečkala rodina Františka Hrubíše naštěstí bez větší újmy. Bydleli v jednom čtyřpokojovém bytě v Praze-Bubenči, tř. Albína Bráfy č. 22 (rok 1946).²²⁹ V bytě se objevily štěnice, tak jej museli opustit a vyhledat byt nový.²³⁰ Během okupace však přišli o většinu majetku a veškeré finance byly vyčerpány.²³¹ František Hrubíš i s rodinou se přestěhoval do bytu v Praze-Bubenči na Uralském náměstí (rok 1946).²³² Jeho vojenské zaopatřovací platy byly snižené ročně na: výslužné 18 206 Kčs²³³, drah. přídavek 3 900 Kčs, zvláštní přídavek 1800 Kčs a přídavek 900 Kčs na jedno dítě. V roce 1946 již starší dcera Tamara Hrubíšová byla již dospělá, ale Jarmila Hrubíšová, které bylo ještě patnáct let, František Hrubíš ještě dostával zmíněný přídavek.²³⁴

Těsně po válce pravidelně přicházel k Hrubíšovým styčný francouzský důstojník a přinášel Františku Hrubíšovi dopisy od generála Ganevala. Důstojník vždy čekal na odpověď a poté odnesl dopis zpět.²³⁵ Francouzi, pravděpodobně z iniciativy generála Ganevala, nabídli Františku Hrubíšovi hodnost generála francouzské armády a navrhli ho na nejvyšší státní vyznamenání Francie, Řád čestné legie. Podmínkou této pocty však bylo, že se už nesmí vrátit do Československa a jeho rodinu přestěhují za ním. Toto však bylo pro něj nepřijatelné a nabídku odmítl.²³⁶ Byl velice závislý na rodině v Beskydech, na sourozencích, na rodičích, na rodném prostředí.²³⁷ Další tentokrát definitivní rozloučení, vzhledem k létům odloučení, které od začátku války zažíval, bylo pro něj nakonec nepřijatelné. Tyto důvody ještě zesílily po 15. červenci 1945, kdy zemřel jeho otec. Matka, kterou velice miloval, tak zůstala sama. František Hrubíš se snažil jezdit co nejčastěji na Moravu za svou rodinou. Jeho koníčkem byla turistika a z některých nalezených fotografií je vidět, že měl velmi rád přírodu, neboť často chodil na různé procházky či výšlapy do beskydské přírody. Rád chodíval se svými sourozenci. Na jedné z dochovaných fotografií, která je z roku 1946, je František Hrubíš (49 let) zachycen

---

²²⁹ Dokument o změnách bydliště (1950), Národní archiv Praha, 3. odd., Fond Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva. Signatura František

²³⁰ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 4

²³¹ Část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945, Národní archiv Praha. Fond Sbirka písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš.

²³² Dokument o změnách bydliště (1950), Národní archiv Praha, 3. odd., Fond Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva. Signatura František

²³³ Měna po válce 1945 byla opět koruna československá (zkratka Kčs).

²³⁴ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Vojenský historický ústav Praha, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

²³⁵ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 5

²³⁶ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 5; ANDRLE, P a kol. *O lidech v Beskydech*, s. 234-235

²³⁷ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 5

na jednom z výletů na Staré Hamry spolu se svým bratrem Karlem Hrubíšem (29 let), sestrou Anežkou Hrubíšovou (35 let) a knězem Karlem Šamárkem. (Obrázek 72)

10.1 Členství ve straně

Kontroverzní kapitolou v životě Františka Hrubíše je bezpochyby jeho poválečné členství v KSČ. Jakožto voják nebyl do této doby politicky činný.²³⁸ O svém politickém přesvědčení se do té doby nikde veřejně nevyjadřoval. Žádné sklony ke konkrétnímu politickému směru nejevil. Konkrétní podrobnosti o jeho členství samotném jsou minimální. Vzhledem k povoláním, které po válce vykonával je členství ve straně téměř jisté, avšak jedinou přímou zmínku lze nalézt pouze z vlastních slov Františka Hrubíše. V žádosti o získání osvědčení o účasti národního boje za osvobození zde František Hrubíš uvádí, že vstoupil dne 1. června 1945 do KSČ.²³⁹ Lustrace členské evidence skončila negativním výsledkem. Nebyly nalezeny dokumenty, které by členství v KSČ dokládaly.²⁴⁰ V této souvislosti je potřeba upozornit na skutečnost, že kartotéka vznikala po několik desetiletí na základě hlášení nižších stranických složek KSČ a není úplná. V případě negativního výsledku šetření tedy nelze členství ve straně potvrdit, ani vyloučit.

10.2 Krátké zaměstnání v Poldi

Po válce byl krátce zaměstnán v Poldi Kladno v oddělení exportu.²⁴¹ Zaměstnání mu pravděpodobně pomohl zajistit JUDr. Pavel Anzenbacher, který po válce v Poldi také krátce pracoval.²⁴² Poldi Kladno se po osvobození vzpamatovávala pomalu. Zahájení plynulého provozu ztěžoval nedostatek pracovních sil. Válka zpřetrhala obchodní vazby a narušila obchodní síť. Bylo tedy nutné obnovit obchodní síť a vývoz. V průběhu srpna a září 1945 byl již obnoven vývoz do zahraničí.²⁴³ František Hrubíš tak mohl zde uplatnit především své jazykové znalosti.

Znárodňovací dekrety²⁴⁴, podepsané 24. října 1945, předznamenalý vývoj a směr, kterým se ubírala Poldi Kladno. Dnem znárodnění se Poldina huť se stává součástí nově

---

²³⁸ Posudek policejního ředitelství v Praze, 30. 5. 1939, Národní Archiv Praha, 3. odd., Fond: Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna – 1931-1940, Karton: 6790, Signatura: H4009/17

²³⁹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

²⁴⁰ Lustrace členské evidence KSČ, 3.odd. Národní archiv v Praze

²⁴¹ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 6

²⁴² Vlastivědný sborník, čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska. Číslo 4/2019 ročník XXIX, s. 9

²⁴³ 100 let oceli Poldi. Praha: Práce, 1989

²⁴⁴ Dekret č. 100/1945 Sb. Dekret presidenta republiky o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků

vytvořeného národního podniku „Spojené ocelárny.“²⁴⁵ Není ovšem známo přesné časové rozmezí, v jakém František Hrubíš v Poldi pracoval.

10.3 Přelom 40. a 50. let

Na přelomu 40. a 50. let situace v zemi nebyla nijak příznivá. Komunistická strana Československa se po únoru 1948 soustředila na upevnění získané moci. Nekompromisně a dogmaticky prosazovala své (a sovětské) zájmy a v duchu hesla „Kdo nejde s námi, jde proti nám“ vytvořila klima sice nevyhlášené, ale fakticky prováděné občanské války se širokým třídně nenávisným aspektem. K tomu používala jak stranického aparátu, tak svých kádrů v bezpečnosti, které posléze využila při konstrukci politických procesů. Jejich cílem bylo nejen zkompromitovat politiky nekomunistických stran, některé diplomaty, důstojníky čs. armády, představitele církví a kultury, mimořádné sportovce a podobně, ale podřízení si společnosti jako celku.²⁴⁶

František Hrubíš byl, spolu se všemi ostatními bývalými důstojníky, vystěhován z Prahy, a jemu a jeho rodině byl přiřazen domovní byt v Mníšku pod Brdy. Jeho manželka v tu dobu zdědila dům po rodičích v Kostelci nad Labem, kde však bydleli nájemníci a trvalo rok, než František Hrubíš dokázal přesvědčit národní výbor, aby se tam mohli nastěhovat. Bydleli v Husově ulici č. 93.²⁴⁷

Na začátku roku 1948 byl Františku Hrubíšovi upraven branný poměr, avšak okamžitě poté byl opět přeložen do výslužby. V červenci 1948 mu byla odňata vojenská hodnost na návrh odvolací komise se souhlasem vlády. (Podle § 6 odstavce 5 Zákona č. 72/1946 Sb.²⁴⁸ a podle § 33 Zákona č. 57/1947 Sb. O odnětí vojenské hodnosti řízením správním. Podle těchto zákonů mu odnětí hodnosti musela schválit samotná vláda.²⁴⁹) Jaké byly přesné důvody se dále nepíše. Následně byl přeložen jako do počtu mužstva jako vojín v záloze. Do zálohy byl přeložen,

---

²⁴⁵ KOVAŘÍK, Jiří. *Proměny: z historie kladenských hutí*. Kladno: Poldi SONP, 1982.

²⁴⁶ KALOUS, Jan. *Politické procesy v Československu po únoru 1948 – jejich příprava a charakter*. [2024-03-27] Dostupné na internetu: <<https://www.muzeum20stoleti.cz/politicke-procesy-v-ceskoslovensku-po-unoru-1948-jejich-priprava-a-charakter/>>

²⁴⁷ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 5; Žádost o vystavení osvědčení o účasti na národním boji za osvobození (1958), Vojenský historický ústav Praha, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

²⁴⁸ „Ministr národní obrany může zbavit vojenskou osobu vojenské hodnosti podle § 33 zákona č. 154/1923 Sb. ve znění novelisovaném (vyhláška ministra národní obrany č. 65/1935 Sb.), jsou-li pro takové opatření zvláštní důvody, zejména porušila-li vojenská osoba v době okupace hrubě své povinnosti národní a občanské.“ *Zákon č. 72/1946 Sb. § 6 odstavec 5* Zákony pro lidi. Sbirka zákonů. [2024-06-10] Dostupné na internetu: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-72>>

²⁴⁹ *Vyhláška Ministra národní obrany č. 57/1947 Sb.* e-Sbirka 2024-06-10] Dostupné na internetu: <<https://www.e-sbirka.cz/sb/1947/57/0000-00-00?zalozka=text>>

jelikož v roce 1947 již dovršil věku 50 let. Na konci roku 1948 byl z branné moci propuštěn úplně.²⁵⁰

10.4 Politické procesy

Z období 50. let je o životě Františka Hrubíše nejméně pramenů. Je nutné poznamenat několik podstatných skutečností. Podle Archivu bezpečnostních složek v Praze byly evidenční karty a svazky Františka Hrubíše v 50. letech zrušeny. Žádná jiná dokumentace týkající se následujících událostí nebyla nalezena. Následující události tedy nelze oficiálně potvrdit.

Podle dostupných informací František Hrubíš využil opět kontaktů svých přátel spoluvězňů z Buchenwaldu a dostal poměrně významnou funkci sekčního šéfa na ministerstvu zahraničního obchodu v Praze. Jeho nadřízenými byli dva náměstci ministra, Evžen Löbl a Rudolf Margolius.

V rámci protizidovské politiky Sovětského svazu začal na konci roku 1952 velký proces s tehdy již bývalým generálním tajemníkem Ústředního výboru KSČ Rudolfem Slánským a dalšími třinácti spoluobžalovanými osobami. (Známý též po názvem Proces s vedením protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským.) Jednalo se o vykonstruovaný politický proces, vykonaný na nátlak Sovětského svazu. Mezi obžalovanými se nacházeli také právě Evžen Löbl a Rudolf Margolius.²⁵¹ Rudolf Margolius dostal trest smrti v procesu s Rudolfem Slánským v roce 1952.²⁵² Proces s Rudolfem Slánským byl jednak protizidovský proces a jednak proces v rámci stalinistické doktríny hledání vnitřního nepřítele, do které byli tehdy nuceni i českoslovenští komunisté.²⁵³

František Hrubíš byl údajně neoficiálně vyzván, aby svědčil proti Rudolfu Margoliov, jakožto svému přímému nadřízenému. František Hrubíš měl odmítnout a dostal okamžitou výpověď ze své pozice.²⁵⁴ To, že byl František Hrubíš Margoliov podřízený, mohlo vést k tomu, aby byl zařazen mezi ty, kteří byli obviněni z velezrady, špionáže, sabotáže a z organizování

---

²⁵⁰ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Vojenský historický ústav Praha, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

²⁵¹ PERNES, Jirí., FOITZIK, Jan. Politické procesy v Československu po roce 1945 a "Případ Slánský": sborník příspěvků ze stejnojmenné konference, pořádané ve dnech 14. - 16. dubna 2003 v Praze. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2005, s. 38

²⁵² BURSÍK, Tomáš. a PAŽOUT, Jaroslav. (ed.). *Revize politických procesů a rehabilitace jejich obětí v komunistickém Československu: mezinárodní, vnitropolitické, právní a společenské aspekty*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2021. ISBN 978-80-7516-006-5. s.214

²⁵³ *O procesech a rehabilitacích I: Zpráva "Pillerovy komise" o politických procesech a rehabilitacích v Československu v letech 1949 až 1968*. Autor úvodu Miroslav ŠÍŠKA. Knižovna zajímavostí. Praha: Florenc, 1990. ISBN (Brož.). s. 26-27

²⁵⁴ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 6

židovského spiknutí. Paní Jarmila Filipová se domnívala, že jej tenkrát zachránilo hlavně to, že nebyl Žid.²⁵⁵ To mohlo být jedním z možných faktorů. Druhým činitelem mohlo být také to, že to nebyl člověk s komunistickou minulostí, protože všichni souzení v procesu se Slánským byli dlouholetí komunisté. Je možné se domnívat, že mohli napomocť i jeho přátelé ve straně a celá záležitost se promlčela. Na rozdíl od svých kolegů dopadl překvapivě dobře, protože ho přeložili pouze na místo referenta na ministerstvo spotřebního průmyslu (Na Pořiči č. 145) a nebyl umístěn do dělnické profese, jak by se dalo očekávat. Během práce referenta nebydlel se svou rodinou, ale v bytě u známého.²⁵⁶

František Hrubíš pracoval jako úředník na ministerstvu spotřebního průmyslu minimálně do roku 1957.²⁵⁷ Z doby, kdy působil na tomto ministerstvu, se zachovalo několik kusů nábytku, které měl ve své kanceláři na ministerstvu. Tento nábytek je dodnes ve vlastnictví rodiny Hrubíšovy, konkrétně synovce Františka Hrubíše, Ing. Václava Hrubíše. (Obrázek 75)

Není zcela jisté, co se tehdy během procesů se Slánským pro Františka Hrubíše přesně odehrálo. Jisté je, že nepříjemné následky nedlouho po jeho výpovědi čekaly také na jeho rodinu. Paní Jarmila Filipová vzpomínala na toto období takto: *„Mě to postihlo taky, protože mě vyhodili ze školy a z práce a musela jsem do tří měsíců nastoupit do nějaké fabriky, a jestli si do té doby nenajdu místo, tak mě dají do pracovního tábora. Vždy jsem si vypsalala z telefonního seznamu adresy fabrik jako Karlín, Vysočany, Libeň... Matka mi namazala chleba a chodila jsem od rána po fabrikách, ale nikde mě nechtěli, protože otec byl „napůl zrádce“. Když zbývalo asi 14 dní, tak mi sehnal místo otec přes nějakého známého, který dělal hlavního inženýra v jedné fabrice, v Libni v keramičce.“*²⁵⁸

---

²⁵⁵ Tamtéž

²⁵⁶ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 6

²⁵⁷ Žádost o vydání osvědčení č.j.1710/57, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

²⁵⁸ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 6

11 Život Františka Hrubíše v důchodu

Z dochovaných fotografií i rodinných informací je známo, že František Hrubíš jezdíval na Moravu velmi často. K rodnému kraji, a zvláště k obci Kunčice pod Ondřejníkem měl stále vřelý vztah. Na Moravu za svou rodinou jezdíval František Hrubíš i se svou ženou a dětmi, Tamarou a Jarmilou. Manželka Anna Hrubíšová však nejezdila ráda za jeho rodinou. Naopak dcery, Tamara a Jarmila, velmi rády jezdily do Beskyd. Jarmila Filipová ve svých vyprávěních vždy velmi ráda vzpomínala na dobu prožitou v Kunčicích pod Ondřejníkem. I ve svém pokročilém věku občas zajela do Kunčic na setkání se svými bratrance a sestřenicemi, o čemž dokládá i jedna z fotografií pořízených v roce 2016. Paní Jarmila Filipová měla v té době 85 let a je na ní se svou sestřenicí Ivou Hvižd'ovou (rozenou Hrubíšovou). Jednalo se o rodinné setkání v cukrárně ve Frenštátě pod Radhoštěm. *(Obrázek 73)*

František Hrubíš rád chodíval na procházky přírodou se svou typickou vycházkovou holí i v důchodovém věku, procházel se po loukách v Kunčicích pod Ondřejníkem. Navštěvoval svou sestru Rosalii Píčovou. *(Obrázek 11)*

Když bylo Františku Hrubíšovi šedesát let (rok 1957), odešel do penze. V důchodovém věku chtěl dožít v rodných Kunčicích pod Ondřejníkem. Aby měli na další finanční výdaje a potřeby, spojil příjemné s užitečným a šel pracovat jako účetní do JZD v obci Trojanovice a bydlel ve Frenštátě pod Radhoštěm.²⁵⁹ Žil zde však přibližně rok, protože jeho žena v Kunčicích pod Ondřejníkem nechtěla zůstat. Z rodinných vyprávění vyplývá, že manželka Anna Hrubíšová na svého muže Františka Hrubíše žárlila, především na jeho oblíbenost a popularitu v rodině. A proto i kvůli těmto sporům se vrátili zpátky do Kostelce nad Labem do domu, kde bydleli dříve.

Jedna z posledních dochovaných fotografií z Moravy nám ukazuje Františka Hrubíše (62 let) se svou manželkou, kdy se již pak vrací zpět do Čech. Fotografie byla pořízena 3. září 1965 na faře ve Fryčovicích, kde jsou manželé Hrubíšovi zachyceni společně s páterem Karlem Šamárkem, farářem ve Fryčovicích. *(Obrázek 74)*

V roce 1958 si podal František Hrubíš žádost o vydání osvědčení, že byl československý politický vězeň. *(Dokument 9)* S dosvědčováním mu pomohli opět jeho přátelé z Buchenwaldu, především JUDr. Pavel Anzenbacher nebo JUDr. Josef May.²⁶⁰ O jeho pobytu ve Francii

---

²⁵⁹ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 7

²⁶⁰ Rodák z Chrudimi, narozen 17. února 1892, vězněn v Buchenwaldu. Josef May. MemArc [2024-06-11] Dostupné na internetu: <<https://memorial-archives.international/entities/show/55e22d12c5606877b636942d>>

dosvědčovali např. Josef Radocha a Václav Eliáš. To souviselo s tím, že si v tu dobu pravděpodobně na popud Františka Zvonaře, funkcionáře Svazu protifašistických bojovníků (dále jen SPB) a známého z koncentračního tábora, podal přihlášku do Svazu protifašistických bojovníků. Žádost i osvědčení byly Františku Hrubišovi uznány v červenci 1958.²⁶¹ Podle přihlášek se do této organizace hlásil již dříve, v roce 1945. V tento rok však ještě do svazu nevstoupil.²⁶² Co jej vedlo se přihlásit právě do této organizace, se nepodařilo zjistit. Je pravděpodobné, že jej zde možná vedla zkušenost z Buchenwaldu, nebo se po předchozích událostech snažil tehdejší režim nějakým způsobem usmířit. Na druhou stranu se mohlo jednat o čistý pragmatismus a jen využil svého předchozího kontaktu s Františkem Zvonařem. SPB nemá dobrou pověst, protože se jednalo o jednu z opěrných organizací tehdejšího režimu. O práci Františka Hrubíše ve svazu nejsou k dispozici další informace. O náznacích jeho činnosti se lze dozvědět pouze z přihlášky do této organizace, kde se zmiňuje, že by chtěl uplatnit své vojenské, a především hudební zkušenosti, zvláště zpěv.²⁶³ Jiné informace nebyly již nalezeny. Zde působil pravděpodobně do roku 1961.²⁶⁴

Poté již František Hrubiš nikde nepracoval a svůj zbývající čas trávil doma v Kostelci nad Labem na zahradě. Podle výpisu z matriční knihy úmrtí města Brandýs nad Labem František Hrubiš zemřel 24. února 1967 v 16.50 hod. v nemocnici v Brandýse nad Labem. Příčina úmrtí je popsána a potvrzena lékařem dr. Bambasem jako záhat' srdeční,²⁶⁵ což je již starý nepoužívaný výraz pro infarkt myokardu.²⁶⁶ V květnu roku 1967 by oslavil 70 let.

Zajímavostí je, že byla nalezena informace v časopise Hlas revoluce, týdeníku Českého svazu bojovníků za svobodu z 3. března 1967, v odstavci o úmrtích, že zemřel František Hrubiš, avšak s chybným datem 25. února.²⁶⁷

Kde je František Hrubiš pochován, se nepodařilo dohledat. Z nepřesných informací a dohadů, že byl František Hrubiš rozptýlen na hřbitově v Praze Liboc-Vokovicích, se toto nepotvrdilo. Správa tohoto hřbitova nenalezla ani záznam o jeho rozptýlení. Mylná informace o jeho rozptýlu v Liboci je pravděpodobně daná tím, že zde byly rozptýleny ostatky jeho manželky Anny Hrubišové (dne 14. července 1982).²⁶⁸ I přes oslovení pohřební služby

---

²⁶¹ Žádost o vydání osvědčení č.j.1710/57 (1958); prohlášení k žádosti, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubiš (nar. 16. 5. 1897)

²⁶² Část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945. Národní archiv Praha. Fond Sbirka písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubiš.

²⁶³ Tamtéž

²⁶⁴ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 7

²⁶⁵ Záhat' srdeční=infarkt myokardu. [2024-02-29] Dostupné na internetu: <https://www.wikiskripta.eu/w/Infarkt_myokardu>

²⁶⁶ Výpis z matriky úmrtí – František Hrubiš (p.č.63), Městský úřad Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Odbor vnitřní správy/oddělení matrika

²⁶⁷ *Hlas revoluce*, Týdeník Českého svazu bojovníků za svobodu, 1967, ISSN 0231-8164 [2023-12-05]. Dostupné na internetu: <<https://ndk.cz/view/uuid:f10cfde0-c9e7-468f-b1a5-4e07a1363d29?page=uuid:51422650-680e-11e7-9f81-005056820560>>

²⁶⁸ Zjištěno z počítačových záznamů o rozptýlu – Hřbitovy a pohřební služby hl. m. Prahy

Hřbitovy a pohřební služby hl. m. Prahy a jejich snahu vyhledat záznam o pohřbení, byl neúspěšný. Je možné pouze spekulovat, že byl rozptýlen někde jinde a neoficiálně.

12 Závěrem

Cílem této diplomové práce bylo, abych co nejrelevantněji sepsal biografii o mém předkovi podplukovníku Františku Hrubišovi. Prozkoumat jeho život a co nejpřesněji zasadit do kontextu doby, ve které žil.

Mládí a nezkušenost Františka Hrubíše (ale i společenské okolnosti v té době) jej přivedly na bojiště první světové války, kde prožil ve svých osmnácti letech i první zajetí. V Rusku, kde se dostal jako jednoroční dobrovolník s rakousko-uherskou armádou, se stal legionářem a vstoupil do nově formujícího se československého vojska. Jako mladý člověk od osmnácti let prožil těžkých pět let v Rusku. Bylo to období, kdy musel bojovat, překonávat fyzické i psychické strádání, nedostatek jídla, hygieny, nemocí, a především odtržení od rodiny, od vlasti. Projít následnou strastiplnou cestu transsibiřskou magistrálou až do Vladivostoku a také velmi úmornou cestu lodí přes kus světa až do své vlasti.

František Hrubíš během své prvorepublikové kariéry byl velice úspěšný a oblíbený. Stejně jako u všech ostatních to nemělo dlouhého trvání. Hrozba druhé světové války, „útěk“ do Francie, zatčení gestapem v Paříži, odvoz do koncentračního tábora a děsivý život v něm, následný útěk z pochodu smrti a návrat domů se podepsal na jeho životě. I přes všechny tyto těžké události, přes které prošel, nedošel zaslouženého klidu, především díky poúnorovým událostem roku 1948.

Jako nejdůležitější faktor v životě Františka Hrubíše, který měl značný dopad na rozhodování v jeho životě, byla rodina a rodné prostředí. Proto jsem se v této diplomové práci snažil o její podrobnější přiblížení. Zásadní vliv rodiny vidím především ve dvou milnicích života Františka Hrubíše. Jednak rozhodnutí k návratu do Protektorátu, které vedlo k jeho deportaci do koncentračního tábora. A druhé rozhodnutí nepřijmout pocty a hodnost, kterou mu nabídla Francie, jelikož nechtěl opustit svou starou a nemocnou matku.

Život Františka Hrubíše po válce je poznamenán vstupem do komunistické strany a působením v komunistických organizacích. Otázkou je, zda František Hrubíš, podobně jako značná část lidí v té době, se nechal unést vizí spravedlivé společnosti rovných lidí a přihlásil se do KSČ, která tuto utopickou představu budoucího uspořádání mezilidských vztahů falešně slibovala. Zda také vnímal selhání velkých demokratických mocností a nastal tak u něj příklon k Sovětskému svazu a komunismu,²⁶⁹ zvláště po událostech Mnichova, a především po letech

---

²⁶⁹ PAŽOUT, Jaroslav (ed.). *Komunističtí intelektuálové a proměna jejich vztahu ke KSČ (1945-1989)*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2013. ISBN 978-80-87211-93-9.

strávených v Dachau a Buchenwaldu, jsem z žádných dostupných zdrojů nezjistil. Uvedené datum vstupu do strany (1. června 1945) je velice zvláštní vzhledem k tomu, že to bylo jen několik dní poté, co se vrátil domů. Je možné se domnívat, že do KSČ mohl vstoupit i později, avšak v dotazníku uvedl toto datum, aby při posuzování vypadal „lépe.“ Druhou možností je, že datum odpovídá. Vzhledem k jeho poválečné kariéře by tato skutečnost mohla být výsledkem nějaké dohody, kterou mohl dojednat s budoucími komunistickými představiteli během jejich věznění v Buchenwaldu, jako byli například Pavel Anzenbacher nebo František Zvonař.

Působení Františka Hrubíše ve zmiňovaných organizacích je možné vnímat jako shodu náhod. Návrat do Kostelce nad Labem nebyl plánovaný a jeho přihláška do SPB vypadá více jako pragmatické využití dřívějšího apelu starého přítele. Z jeho celkového života po válce vyplývá určitá rezignace. Do konce 30. let lze u něj pozorovat velikou horlivost a zásadovost, v kariérním i rodinném životě. Můžeme usuzovat, že dlouhodobé odloučení od rodiny (a především německé zajetí) jej mohlo částečně v této horlivosti a zásadovosti zlomit. Je například zcela možné, že jako pisář v Buchenwaldském kamenolomu musel i přes svou snahu a proti své vůli udělat mnoho kompromisů. Funkce, které po válce zastával, i když poměrně vysoké, byly zařizovány z iniciativy jeho přátel. Nabízí se protiargument, že mohl odmítnout. Zde však jsou patrné určité indicie, že jeho „politika appeasementu“ vůči režimu měla za účel to, aby se mu už po všech strastech dostalo klidu, zvláště když měl rodinu, o kterou se musel postarat. Přesto je obdivuhodné, že i v této době se dokázal vzepřít, když něco šlo zcela proti jeho morálním zásadám. Podstatné je na tom to, že jako člověk záměrně neškodil a neubližoval.

Je důležité si připomínat osudy lidí, kteří si prošli 20. stoletím (a často bohužel v očích veřejnosti zapomenutých lidí) jako byl například Bohuslav Všetička,²⁷⁰ Vojtěch Luža, Josef Kudela, Josef Balabán a spousta dalších. Mimo hrdinů našeho národa, kteří aktivně bojovali, je důležité si připomínat i osudy lidí, kteří si také prošli tragédiemi 20. století, ale jejich odboj byl často skrytý, pasivní. I takové osudy je třeba znát, byť jen kvůli poučení z jejich chyb nebo pochopení situace, ve které se nacházeli. Doba, ve které všichni tito lidé žili, byla infikována nejhoršími událostmi v lidské společnosti, dvěma světovými válkami, holokaustem, který byl ukázkou lidské zrůdnosti, obrovského utrpení, ponižování a nedůstojnosti, únorovým pučem

---

²⁷⁰ FRYŠČOK, Miloslav Alexej. *Bohuslav Všetička, zapomenutý generál. Brněnský legionář*. Brno: Š. Ryšavý, 2001. ISBN 80-86137-53-8.

a nástupem tvrdé komunistické moci. Všem těmto lidem, kteří prošli takovým obdobím lidských dějin, patří obdiv a uznání.

Obrazová příloha – seznam

Fotografie zveřejněné v této práci jsou ve většině případu ze soukromých sbírek rodiny Hrubíšovy. U dalších zveřejněných fotografií jsou vždy na konci uvedené zdroje.

Obrázek 1 - František Hrubíš st. (nebylo možné zjistit rok)

Obrázek 2 - "Rakovecký" statek (Kunčice pod Ondřejníkem č.14) – rodný dům Františka Hrubíše

Obrázek 3 - kunčický chrámový sbor, rok 1928 - Na fotografii první zleva v kroužku je bratr Františka Hrubíše Jan, vedle něj bratr Karel a Josef a Petr Hrubíšovi. Uprostřed otec František Hrubíš st. a vedle sestry Františka Hrubíše Anežky. Dole sestry Marie a vedle sedící Tamara Hrubíšová (5 let, dcera Františka, a tedy vnučka Františka st.). Jak Tamara, tak i Jarmila jezdily k prarodičům na prázdniny.

Obrázek 4 - Rok 1940, kdy kunčický ochotnický spolek, který uvedl hru svého bývalého starosty Antonína Pustky s názvem Fojtův zápis. Z rodiny Hrubíšovy na fotografii jsou děti Františka Hrubíše st. Jan Hrubíš a Anežka Hrubíšová (označeni v kroužku).

Obrázek 5 - Otec František Hrubíš st. před svým výměnkem č.p. 25 s vnučkou Tamarou (dcera Františka Hrubíše) – rok 1929

Obrázek 6 - V Březince (pojmenované podle lesíka, ve kterém rostly převážně břízy) – František a Rozálie Hrubíšovi (nebylo možné zjistit rok)

Obrázek 7 - Rozálie Hrubíšová (rozená Káňová) – matka Františka Hrubíše ml., 70 let (cca rok 1950)

Obrázek 8 - na fotografii je maminka Františka Hrubíše (sedí, v šátku). Zleva je jeho bratr Jan Hrubíš, nad ním stojí sestra Anežka Hrubíšová, vedle Jana Hrubíše stojí jeho syn Pavel Hrubíš. (cca rok 1950)

Obrázek 9 - Kunčice pod Ondřejníkem č.40 – před domem Jana a Boženy Hrubíšových zleva stojí: Božena Hrubíšová (30 let), manželka Jana Hrubíše (46 let) stojící vedle ní, Karel Hrubíš (Janův bratr, 36 let), před Janem stojí v šátku jeho maminka Rozálie (80 let), vedle ní syn Petr Hrubíš (52 let), vedle jeho manželky Anděly Hrubíšové se synem Petrem. Děti: zleva – starší dívka Anděla (říkali jí Aťka), dcera Petra Hrubíše, Jana, dcera Jana Hrubíše, Pavel, Petr a Iva, děti Jana Hrubíše. (cca rok 1953)

Obrázek 10 - Rosalie Hrubíšová 16 let (rok 1915)

Obrázek 11 - Petr Hrubíš 24 let (rok 1924), bratr Františka Hrubíše.

Obrázek 12 - František Hrubíš (61 let) se svou sestrou Rosalií Píchovou roz. Hrubíšovou v Kunčicích pod Ondřejníkem (rok 1958)

Obrázek 13 - Svatební fotografie z roku 1939: Jan Hrubíš (32 let) s Boženou Kadlecovou (17 let) před domem v Kunčicích pod Ondřejníkem č. 40

Obrázek 14 - V Kunčicích p. O. na „Rakovci“. Anežka Hrubíšová vpravo na fotografii – 85 let. Zleva syn Pavel Hrubíš ml. od jejího synovce Pavla Hrubíše, vedle něj sedí kamarád (21. července 1996)

Obrázek 15 - Anežka Hrubíšová 65 let (rok 1976), sestra Františka Hrubíše

Obrázek 16 - Marie (Helena) Hrubíšová v 87. letech již upoutána na lůžko (r.2000)

Obrázek 17 - Marie Hrubíšová již jako řádová sestra Helena v řeholním rouchu (cca rok 1957-60), sestra Františka Hrubíše

Obrázek 18 - svatba Karla Hrubíše a Marie Blahošové (rok 1942)

Obrázek 19 - Karel Hrubíš 16 let (1933), bratr Františka Hrubíše

Obrázek 20 - Karel Hrubíš 18 let (1935)

Obrázek 21 - rok 1915 pěvecký kunčický sbor (v tomto roce se poprvé představil na veřejnosti o křesťanském svátku Božího těla). František Hrubíš (cca 18 let) na fotografii označen v kroužku. Nad ním stojí bratr Petr Hrubíš. Jeho otec sedí ve stejné řadě s dirigentskou hůlkou v ruce a s notami a vedle něj sedí páter Augustýn Koňářík. Vedle Františka sedí jeho sestra Rosalie Hrubíšová.

Obrázek 22 - kunčický kostelní sbor z roku 1927 (červenec) na sv. Hostýně. Na fotografii nahoře je Františkův bratr Jan Hrubíš, pod ním zleva sestra Anežka Hrubíšová vedle svého otce Františka Hrubíše st. a pod ní stojí další sestra Marie Hrubíšová.

Obrázek 23 - František Hrubíš asi jako dvanáctiletý (rok 1909)

Obrázek 24 - František Hrubíš (cca 17 let) jako student (školní rok 1914–1915)

Obrázek 25 - Jak to vypadalo uvnitř – arcibiskupské gymnázium v Kroměříži

Obrázek 26 - arcibiskupský seminář Kroměříž

Obrázek 27 - rodina Františka Hrubíše st. (svátek Božího těla (26.5.1915) Zleva: Stanislav Hrubíš (12 let), sedící paní nešlo zjistit, na ní sedící holčička je Marie (2 roky), vedle stojící Anežka (4 roky), Rozálie Hrubíšová (Františkova maminka 42 let), Rudolf (novorozenec, 1 měsíc), Jenovéfa (6 let), František Hrubíš st. (42 let), Josef Hrubíš (10 let), Jan Hrubíš (8 let). Nad nimi stojí zprava: Petr Hrubíš (14 let), František Hrubíš (18 let, označen v kroužku) a Rosalie Hrubíšová (16 let).

Obrázek 28 - Fotografie lodi Amerika I. s legionáři (František Hrubíš byl na této lodi) na palubě směr Terst - rok 1920. Zdroj: Wikipedie [2024-03-08] Dostupné na internetu: <<https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Cs.Legie.Lod.S.S.America.gif>>

Obrázek 29 - František Hrubíš legionář – fotografie z Ruska (cca rok 1917)

Obrázek 30 - československý „Řád M. R. Štefánika SOKOL“ s meči, spojenecké vyznamenání „Kříž sv. Jiří 4.st.“

Obrázek 32 - hraběnka Norbertina Kinská jako sestra červeného kříže r. 1916. Zdroj: Wikipedie <https://cs.wikipedia.org/wiki/Norbertina_Kinsk%C3%A1>

Obrázek 31 - Obrněný vlak československých legií Orlík na Sibiřské magistrále (u Irkutsku). Zdroj: PICHLÍK, Karel; KLÍPA, Bohumír a ZABLOUDILOVÁ, Jitka. Českoslovenští legionáři (1914-1920).

Obrázek 33 - manželé František a Anna Hrubišovi (vpravo) a manželé Heliodor a Marta Píkovi v Paříži (vlevo) v Paříži v roce 1927.

Obrázek 34 - František Hrubiš (38 let) v hodnosti podplukovníka z r. 1935

Obrázek 35 - František Hrubiš na koni (rok nebylo možné zjistit)

Obrázek 36 - František Hrubiš v roce 1931 (v té době vyučoval na dělostřeleckém učilišti v Olomouci, je možné, že tato fotografie je odtud)

Obrázek 37 - Ročenka studujících důstojníků Vysoké válečné školy v Paříži – František Hrubiš (na detailu 32 let) rok 1929

Obrázek 38 – Generál Jan Netík (Zdroj: K. Kavera: Dějiny dělostřeleckého pluku 1 Jana Žižky z Trocnova v ruské revoluci a ve vlasti, 1937)

Obrázek 39 - Generál Jan Syrový a jeho kolegové (František Hrubiš stojí druhý zprava; nebylo možné zjistit, z jakého roku byla pořízena fotografie)

Obrázek 40 - město Nevers ve Francii (1939)

Obrázek 41 - František Hrubiš ve svém bytě v Nevers (1939, Francie)

Obrázek 42 - František Hrubiš v bytě u Ing. Škrabala v Nevers ve Francii (září 1939)

Obrázek 44 - setkání na zahradě, vila Ing. Františka Sigmunda (rok 1940)

Obrázek 43 - setkání na zahradě, vila Ing. Františka Sigmunda (rok 1940)

Obrázek 45 - zastávka u kpt. Černého (17.6.1940)

Obrázek 46 - zastávka u kpt. Černého poblíž Bordeaux (17.6.1940)

Obrázek 47 - „Hoši od Sigmundů“ (rok 1940)

Obrázek 48 - Ing. Miloš Škrabal (rok 2007)

Obrázek 49 - Rodinná fotografie z Prahy (cca rok 1936). Jarmilka Hrubišová (5 let) si vede svého strýce Petra Hrubíše (hudebního skladatele - 35 let) mladšího bratra jejího otce Františka. Tehdy měl varhanní koncert v Emauzích, ještě předtím, než byly poničeny při náletech na Prahu. Vzadu Rozálie a František Hrubišovi (Jarmilini prarodiče).

Obrázek 50 - Poručík pěchoty Karel Černý v srpnu 1937. Zdroj: Wikipedie <https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_%C4%8Cern%C3%BD_%28voj%C3%A1k%29>

Obrázek 51 - výrobní firma Siamec, kde je zřejmé, že v této hale zde pracovaly převážně ženy. (fotografie cca roku 1939-1940)

Obrázek 52 - výrobní firma Siamec (fotografie cca z roku 1939-1940)

Obrázek 53 - František Hrubíš zachycen na fotografii stojící za zaměstnancem, který prohlíží něco v mikroskopu. Firma měla zřejmě laboratoř. (fotografie cca z roku 1939-1940)

Obrázek 54 - František 42 let (fotografie cca z roku 1939)

Obrázek 55 - vesnice Pouyastruc u Tarbes., Dům děkanství, kde bydlel František Hrubíš (Francie – léto 1941)

Obrázek 56 - Bývalé děkanství – budova byla zrestaurována v roce 2007. Zdroj:

<<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>

Obrázek 57 - zámek Baseilhac, kde také bydlel František Hrubíš (rok 1941)

Obrázek 58 - František Hrubíš v zahradě zámku Baseilhac

Obrázek 59 - František Hrubíš u zahrady zámku Baseilhac (rok 1941)

Obrázek 60 - František Hrubíš v okně zámku Baseilhac

Obrázek 61 - zámek Baseilhac v dálce (rok 1941)

Obrázek 62 - v zámecké zahradě – František Hrubíš zahradničí (rok 1941)

Obrázek 63 - zámek Baseilhac. Zdroj: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>

Obrázek 64 - František Hrubíš (zprava) v Lurdech (cca v letech 1941–42)

Obrázek 64 - František Hrubíš (zprava) v Lurdech (cca v letech 1941–42)

Obrázek 65 - František Hrubíš na obou fotografiích s děkanem Villary (rok cca 1941)

Obrázek 66 - Koncentrační tábor Buchenwald. Zdroj: Wikimedia Commons, Category: Buchenwald concentration camp

Obrázek 67 - Francouzské Pyreneje – Cirque de Gavarnie – František vlevo (rok 1941–42)

Obrázek 68 - Na fotografii z roku 1946, je František Hrubíš (49 let) zde spolu s bratrem Karlem (29 let), sestrou Anežkou (35 let) a kunčickým knězem páterem Karlem Šamárkem.

Obrázek 69 - Jedna z posledních fotografií – Anna Hrubíšová (62 let, roz. Nová), manželka uprostřed stojícího Františka Hrubíše (68 let), vpravo je páter Karel Šamárek, farář ve Fryčovicích. Foceno 3. září 1965 na faře ve Fryčovicích.

Obrázek 70 - Jarmila Filipová (rozená Hrubíšová) ve věku 85. let se svou sestřenicí Ivou Hvižd'ovou (rozenou Hrubíšovou) – rodinné setkání v cukrárně ve Frenštátě pod Radhoštěm (7. července 2016).

Obrázek 71 - Nábytek, který měl František Hrubíš ve své kanceláři na ministerstvu. Dodnes je v soukromém vlastnictví Františkova synovce Ing. Václava Hrubíše.

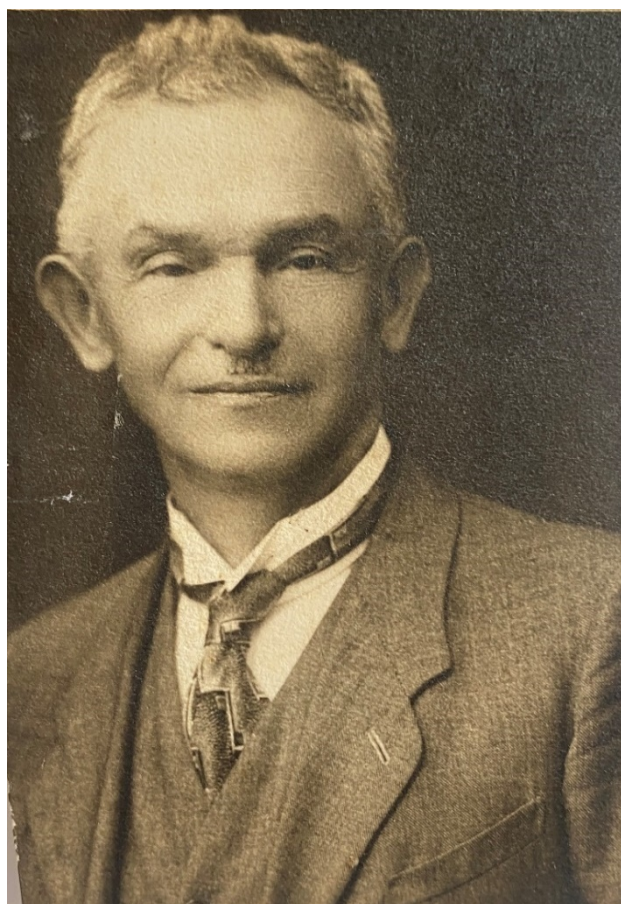
Obrázek 72 - František Hrubíš na nějaké oslavě (podrobnější informace nejsou, předpokládáme, že zde je již František Hrubíš cca ve věku 69 let, jedna z posledních fotografií)

Obrazová příloha - fotografie

Obrázek 1 - "Rakovecký" statek (Kunčice pod Ondřejníkem č.14) – rodný dům Františka Hrubíše

Obrázek 2 - František Hrubíš st. (nebylo možné zjistit rok)

Obrázek 3 - kunčický chrámový sbor, rok 1928 - Na fotografii první zleva v kroužku je bratr Františka Hrubíše Jan, vedle něj bratr Karel a Josef a Petr Hrubíšovi. Uprostřed otec František Hrubíš st. a vedle sestry Františka Hrubíše Anežka. Dole sestra Marie a vedle sedící Tamara Hrubíšová (5 let, dcera Františka, a tedy vnučka Františka st.). Jak Tamara, tak i Jarmila jezdily k prarodičům na prázdniny.

Obrázek 4 - Rok 1940, kdy kunčický ochotnický spolek, který uvedl hru svého bývalého starosty Antonína Pustky s názvem Fojtův zápis. Z rodiny Hrubíšovy na fotografii jsou děti Františka Hrubíše st. Jan Hrubíš a Anežka Hrubíšová (označeni v kroužku).

Obrázek 5 - Otec František Hrubíš st. před svým výměnkem č.p. 25 s vnučkou Tamarou (dcera Františka Hrubíše) – rok 1929

Obrázek 6 - V Březince (pojmenované podle lesíka, ve kterém rostly převážně břízy) – František a Rozálie Hrubíšovi (nebylo možné zjistit rok)

Obrázek 7 - Rozálie Hrubíšová (rozená Káňová)
– matka Františka Hrubíše ml., 70 let (cca rok 1950)

Obrázek 8 - na fotografii je maminka Františka Hrubíše (sedí, v šátku). Zleva je jeho bratr Jan Hrubíš, nad ním stojí sestra Anežka Hrubíšová, vedle Jana Hrubíše stojí jeho syn Pavel Hrubíš. (cca rok 1950)

Obrázek 9 - Kunčice pod Ondřejníkem č.40 – před domem Jana a Boženy Hrubíšových zleva stojí: Božena Hrubíšová (30 let), manželka Jana Hrubíše (46 let) stojící vedle ní, Karel Hrubíš (Janův bratr, 36 let), před Janem stojí v šátku jeho maminka Rozálie (80 let), vedle ní syn Petr Hrubíš (52 let), vedle jeho manželka Anděla Hrubíšová se synem Petrem. Děti: zleva – starší dívka Anděla (říkali jí Aťka), dcera Petra Hrubíše, Jana, dcera Jana Hrubíše, Pavel, Petr a Iva, děti Jana Hrubíše. (cca rok 1953)

Obrázek 10 – Rosalie Hrubíšová 16 let (rok 1915)

Obrázek 11 – František Hrubíš (61 let) se svou sestrou Rosalíí Píčovou roz. Hrubíšovou v Kunčicích pod Ondřejníkem (rok 1958)

Obrázek 13 - Svatební fotografie z roku 1939: Jan Hrubíš (32 let) s Boženu Kadlecovou (17 let) před domem v Kunčicích pod Ondřejníkem č. 40

Obrázek 12 – Petr Hrubíš 24 let (rok 1924), bratr Františka Hrubíše.

Obrázek 15 - Anežka Hrubíšová 65 let (rok 1976), sestra Františka Hrubíše

Obrázek 14 - V Kunčicích p. O. na „Rakovci“. Anežka Hrubíšová vpravo na fotografii – 85 let. Zleva syn Pavel Hrubíš ml. od jejího synovce Pavla Hrubíše, vedle něj sedí kamarád (21. července 1996)

Obrázek 17 – Marie Hrubíšová již jako řádová sestra Helena v řeholním rouchu (cca rok 1957-60), sestra Františka Hrubíše

Obrázek 16 - Marie (Helena) Hrubíšová v 87. letech již upoutána na lůžko (r.2000)

Obrázek 18 - Karel Hrubíš 16 let (1933), bratr Františka Hrubíše

Obrázek 19 - svatba Karla Hrubíše a Marie Blahošové (rok 1942)

Obrázek 20 - Karel Hrubíš 18 let (1935)

Obrázek 21 - rok 1915 pěvecký kunčický sbor (v tomto roce se poprvé představil na veřejnosti o křesťanském svátku Božího těla). František Hrubíš (cca 18 let) na fotografii označen v kroužku. Nad ním stojí bratr Petr Hrubíš. Jeho otec sedí ve stejné řadě s dirigentskou hůlkou v ruce a s notami a vedle něj sedí páter Augustýn Koňářík. Vedle Františka sedí jeho sestra Rosalie Hrubíšová.

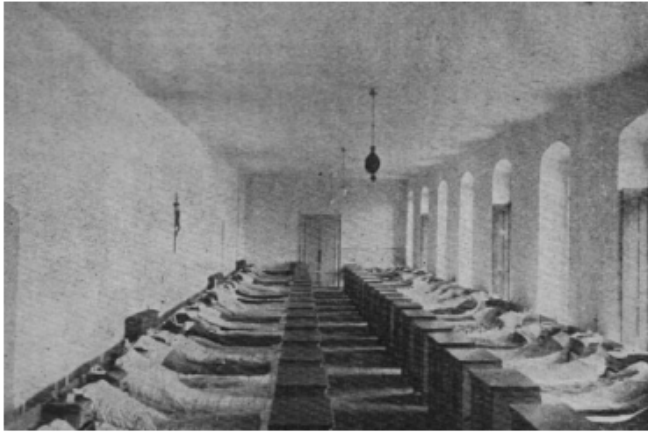
Obrázek 22 - kunčický kostelní sbor z roku 1927 (červenec) na sv. Hostýně. Na fotografii nahoře je Františkův bratr Jan Hrubíš, pod ním zleva sestra Anežka Hrubíšová vedle svého otce Františka Hrubíše st. a pod ní stojí další sestra Marie Hrubíšová.

Obrázek 23 - František Hrubíš asi jako dvanáctiletý (rok 1909)

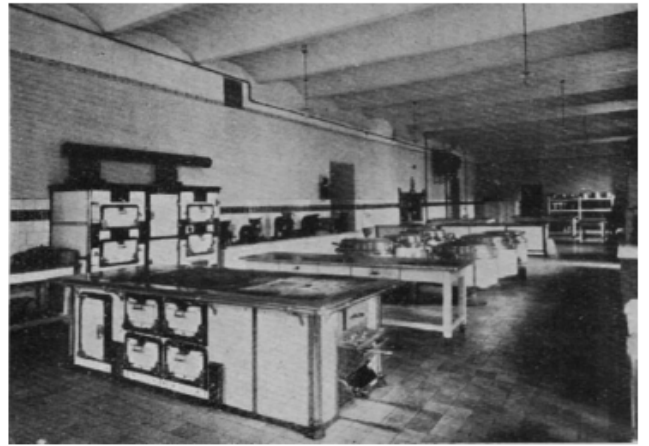
Obrázek 24 - František Hrubíš (cca 17 let) jako student (školní rok 1914–1915)

Ložnice

Studovna

Kuchyně

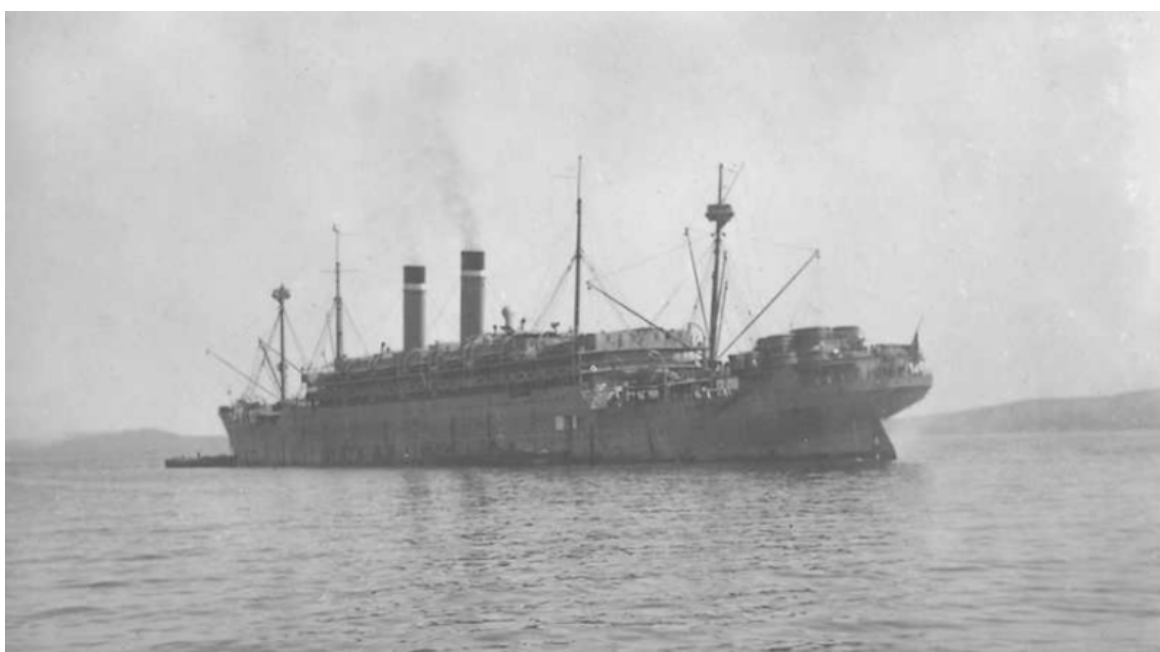
Obrázek 26 – Jak to vypadalo uvnitř – arcibiskupské gymnázium v Kroměříži

Obrázek 25 - arcibiskupský seminář Kroměříž

Obrázek 27 - rodina Františka Hrubíše st. (svátek Božího těla (26.5.1915) Zleva: Stanislav Hrubíš (12 let), sedící paní nešlo zjistit, na ní sedící holčička je Marie (2 roky), vedle stojící Anežka (4 roky), Rozálie Hrubíšová (Františkova maminka 42 let), Rudolf (novorozenec, 1 měsíc), Jenovéfa (6 let), František Hrubíš st. (42 let), Josef Hrubíš (10 let), Jan Hrubíš (8 let). Nad nimi stojí zprava: Petr Hrubíš (14 let), František Hrubíš (18 let, označen v kroužku) a Rosalie Hrubíšová (16 let).

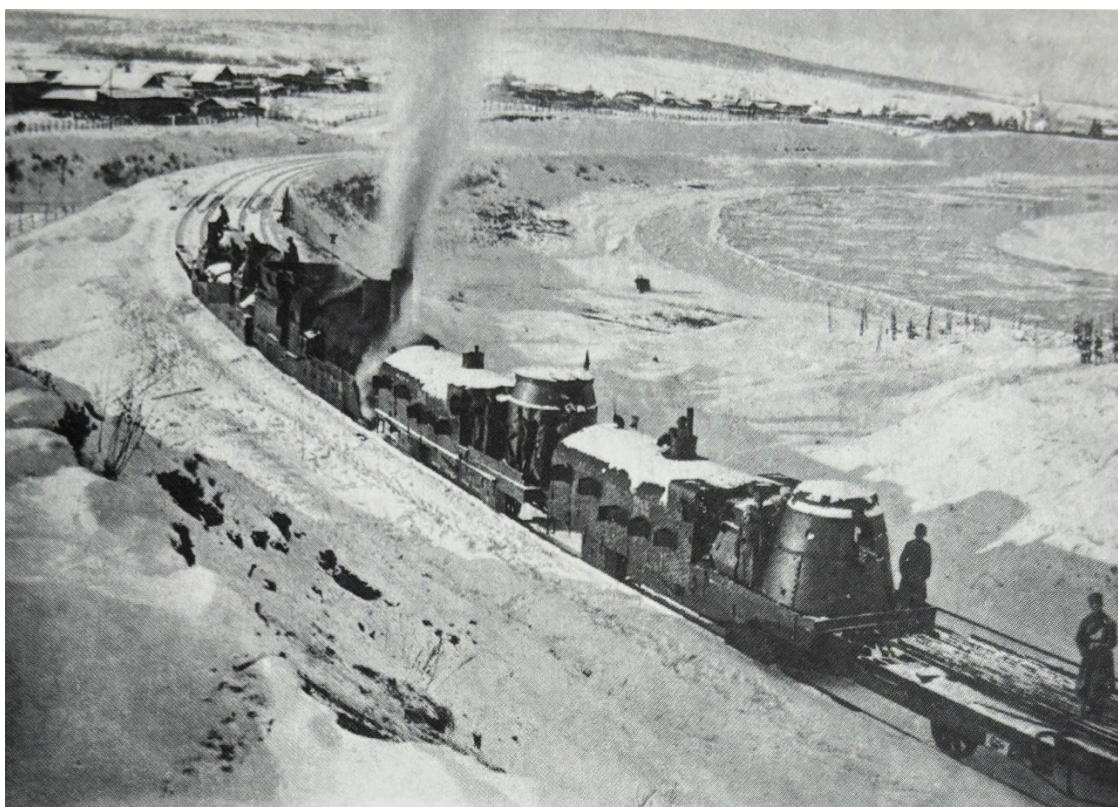
Obrázek 28 – Fotografie lodi Amerika I. s legionáři (František Hrubíš byl na této lodi) na palubě směr Terst – rok 1920. Zdroj: Wikipedie [2024-03-08] Dostupné na internetu: <<https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Cs.Legie.Lod.S.S.America.gif>>

Obrázek 29 – František Hrubíš legionář (označen v kroužku) – fotografie z Ruska (cca rok 1917)

Obrázek 30 - československý „Řád M. R. Štefánika SOKOL“ s meči, spojenecké vyznamenání „Kříž sv. Jiří 4.st.“ a československý válečný kříž. Všechna tato vyznamenání dostal František Hrubíš.

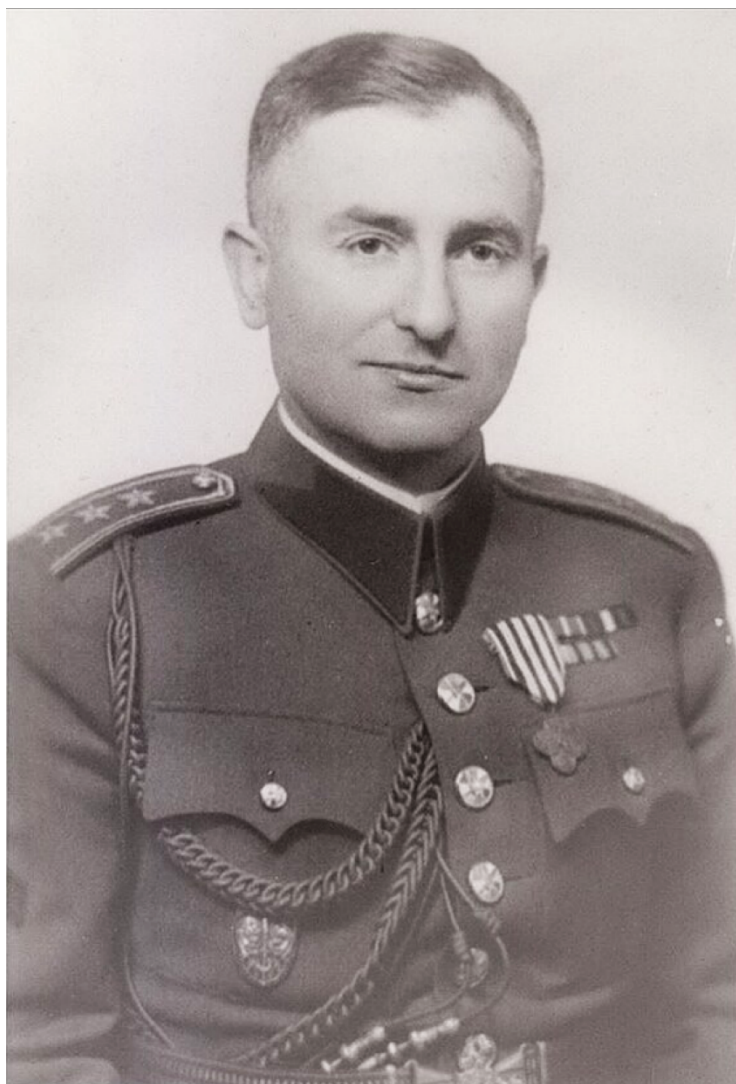
Obrázek 31 - Obrněný vlak československých legií Orlík na Sibiřské magistrále (u Irkutsku). Zdroj: PICHLÍK, Karel; KLÍPA, Bohumír a ZABLOUDILOVÁ, Jitka. Českoslovenští legionáři (1914-1920).

Obrázek 32 - hraběnka Norbertina Kinská jako sestra červeného kříže r. 1916. Zdroj: Wikipedie <https://cs.wikipedia.org/wiki/Norbertina_Kinsk%C3%A1>

Obrázek 33 – manželé František a Anna Hrubíšovi (vpravo) a manželé Heliodor a Marta Píkovi v Paříži (vlevo) v Paříži v roce 1927.

Obrázek 34 - František Hrubíš (38 let) v hodnosti podplukovníka z r. 1935

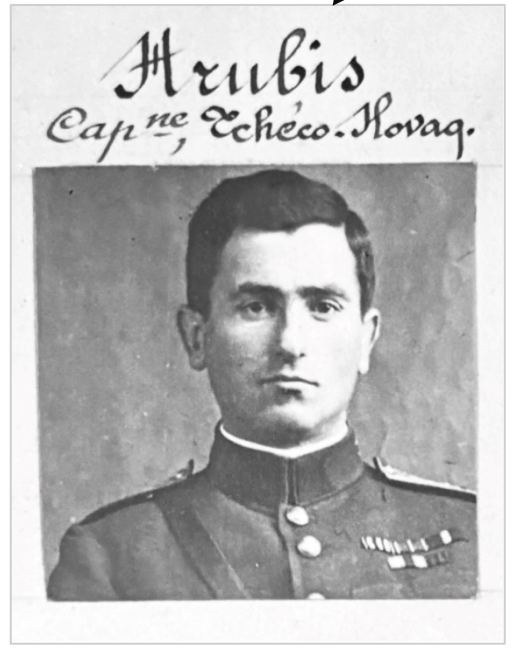
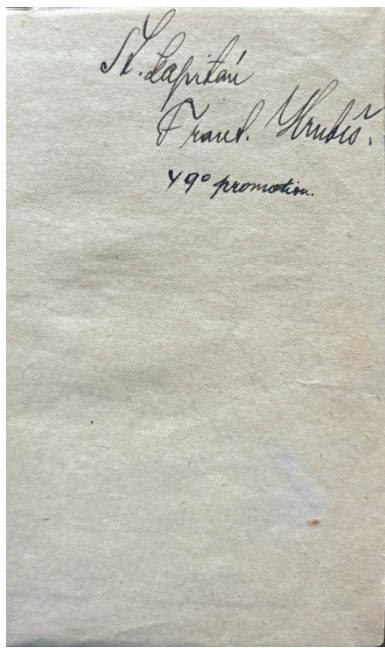
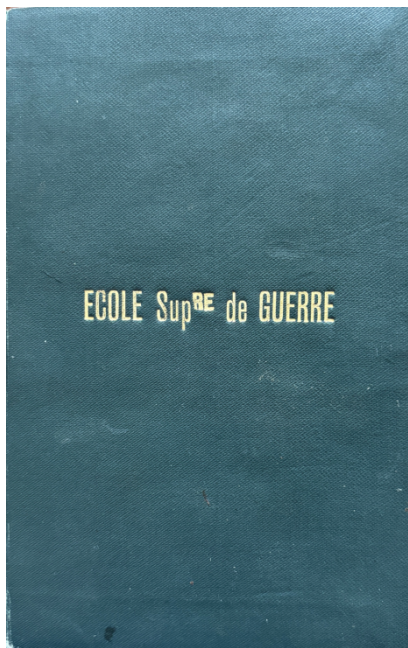

Obrázek 35 – František Hrubíš na koni (rok nebylo možné zjistit)

Obrázek 36 – František Hrubíš (označen v kroužku) v roce 1931 (v té době vyučoval na dělostřeleckém učilišti v Olomouci, je možné, že tato fotografie je odtud)

Obrázek 37 – Ročenka studujících důstojníků Vysoké válečné školy v Paříži – František Hrubis (na detailu 32 let) rok 1929

Obrázek 38 – Generál Jan Netík (Zdroj: K. Kavera: Dějiny dělostřeleckého pluku 1 Jana Žižky z Trocnova v ruské revoluci a ve vlasti, 1937)

Obrázek 39 – Generál Jan Syrový a jeho kolegové (František Hrubíš stojí druhý zprava; nebylo možné zjistit, z jakého roku byla pořízena fotografie)

Obrázek 40 - město Nevers ve Francii (1939)

Obrázek 41 - František Hrubíš ve svém bytě v Nevers (1939, Francie)

Obrázek 42 – František Hrubíš v bytě u Ing. Škrabala v Nevers ve Francii (září 1939)

Obrázek 44 – setkání na zahradě, vila Ing. Františka Sigmunda (rok 1940)

Obrázek 43 - setkání na zahradě, vila Ing. Františka Sigmunda (rok 1940)

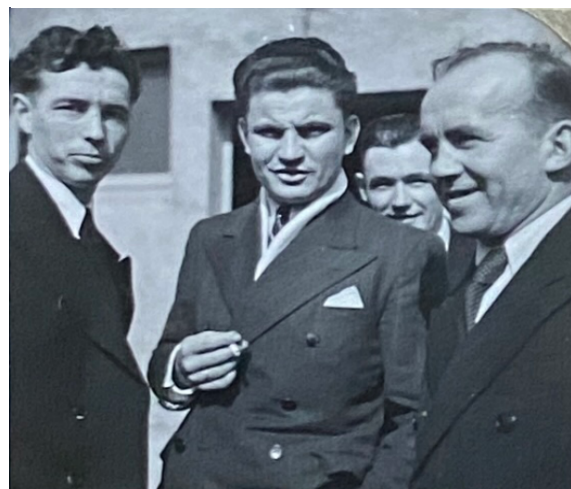
Obrázek 46 - zastávka u kpt. Černého poblíž Bordeaux (17.6.1940)

Obrázek 45 - zastávka u kpt. Černého (17.6.1940)

Obrázek 47 - Ing. Miloš Škrabal (rok 2007)

Obrázek 48 - „Hoši od Sigmundů“ (rok 1940)

Obrázek 49 - Rodinná fotografie z Prahy (cca rok 1936). Jarmilka Hrubšová (5 let) si vede svého strýce Petra Hrubše (hudebního skladatele - 35 let) mladšího bratra jejího otce Františka. Tehdy měl varhanní koncert v Emauzích, ještě předtím, než byly poničeny při náletech na Prahu. Vzadu Rozálie a František Hrubšovi (Jarmilini prarodiče).

Obrázek 50- Poručík pěchoty Karel Černý v srpnu 1937. Zdroj: Wikipedie
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_%C4%8Cern%C3%BD_%28voj%C3%A1k%29>

Obrázek 52 - výrobní firma Siamec, kde je zřejmé, že v této hale zde pracovaly převážně ženy. (fotografie cca roku 1939-1940)

Obrázek 51 - výrobní firma Siamec (fotografie cca z roku 1939-1940)

Obrázek 53 - František Hrubíš zachycen na fotografii stojící za zaměstnancem, který prohlíží něco v mikroskopu. Firma měla zřejmě laboratoř. (fotografie cca z roku 1939-1940)

Obrázek 54 - František 42 let (fotografie cca z roku 1939)

Obrázek 56 – vesnice Pouyastruc u Tarbes., Dům děkanství, kde bydlel František Hrubíš (Francie – léto 1941)

Obrázek 55 - Bývalé děkanství – budova byla zrestaurována v roce 2007. Zdroj: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>

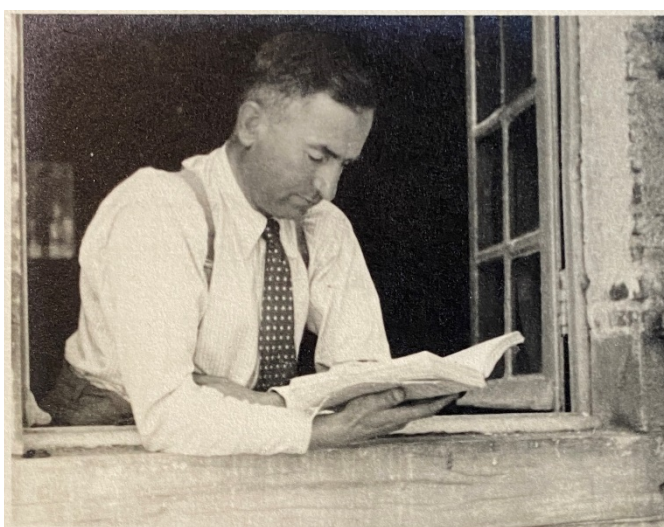
Obrázek 57 - zámek Baseilhac, kde také bydlel František Hrubíš (rok 1941)

Obrázek 58 - František Hrubíš v zahradě zámku Baseilhac

Obrázek 59 – František Hrubíš u zahrady zámku Baseilhac (rok 1941)

Obrázek 62 - František Hrubíš v okně zámku Baseilhac

Obrázek 63 - v zámecké zahradě – František Hrubíš zahradničí (rok 1941)

Obrázek 64 – zámek Baseilhac v dálce (rok 1941)

Obrázek 65 – zámek Baseilhac. Zdroj: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>

Obrázek 69 - František Hrubíš na obou fotografiích s děkanem Villary (rok cca 1941)

Obrázek 68 - František Hrubíš (zprava) v Lurdech (cca v letech 1941–42)

Obrázek 74 - Jedna z posledních fotografií – Anna Hrubíšová (62 let, roz. Nová) manželka, uprostřed stojí František Hrubíš (68 let), vpravo je pater Karel Šamárek, farář ve Fryčovicích. Foceno 3. září 1965 na faře ve Fryčovicích.

Obrázek 73 - Jarmila Filipová (rozená Hrubíšová) ve věku 85. let se svou sestřenicí Ivou Hvižďovou (rozenou Hrubíšovou) – rodinné setkání v cukrárně ve Frenštátě pod Radhoštěm (7. července 2016).

Obrázek 75 - Nábytek, který měl František Hrubíš ve své kanceláři na ministerstvu. Dodnes je v soukromém vlastnictví Františkova synovce Ing. Václava Hrubíše.

Obrázek 76 - František Hrubíš na nějaké oslavě (podrobnější informace nejsou, předpokládáme, že zde je již František Hrubíš cca ve věku 69 let, jedna z posledních fotografií)

Obrazová dokumentace – seznam

Dokument 1 - Františkovo vysvědčení z dělostřeleckého učiliště v Olomouci (rok 1922)

Dokument 2 - potvrzení MNO Kancelář českosl. legií Evidenční úřad (z roku 1920) -
František Hrubíš legionář vstoupil do čs. legií 25. ledna 1917.

Dokument 3 - Rok 1926 – čistopis kvalifikační listiny – hodnocení a souhlas k povýšení
Františka Hrubíše. Podpis Jana Netíka

Dokument 4 - Pochvalné uznání od velitele dělostřeleckého učiliště brig. gen. Bohuslava
Všetičky Františku Hrubíšovi za jeho práci učitele (rok 1932)

Dokument 5 - vyplnění dokladu k vydání nového pasu Františka Hrubíše (rok 1938)

Dokument 6 - žádost závodu CHEMA Lutín o povolení nového pasu pro Františka Hrubíše
(rok 1938)

Dokument 7 - dopis F. Sigmunda Františkovi Hrubíšovi do Pyrenejí (Francie) – rok 1940

Dokument 8 - presenční lístek Františka Hrubíše vydaný v Paříži na konzulátě (rok 1939)

Dokument 9 - žádost Františka Hrubíše o vydání osvědčení (rok 1958)

Dokument 10 - Revers – závazek Františka Hrubíše k činné službě na 6 let za dobu strávenou
na válečné škole v Paříži (uvedené rozmezí studia: od 1.10.1927 do 30.9.1929) – rok 1927

Dokument 11 - vystavení listiny týkající se služného (=platu) Františka Hrubíše (rok 1927)

Dokument 12 - originál doporučení pro Františka Hrubíše (1928-1929)

Dokument 13 - Pochvalný dopis – František Hrubíš – válečná škola (rok 1927-1928)

Dokument 14 - Přísaha československého vojska v Rusku z roku 1917 [2024-03-20]

Dostupné na internetu: <<https://acr.army.cz/scripts/detail.php?id=6766>>

Dokument 15 - Žádost MNO o vydání pasu pro Františka Hrubíše za účelem jeho služební
cesty do Ruska (rok 1936)

Dokument 16 - část kvalifikační listiny Františka Hrubíše (rok 1937) s podpisem jeho
nadřízeného generála Jana Netíka

Dokument 17 - Mapový přehled vojenské anabáze Františka Hrubíše v Rusku (červeně
označená a podtržená místa, která souvisí s Františkem Hrubíšem). Na mapě také zobrazena
avyznačena žlutě transsibiřská magistrála a modře označena cesta Františka Hrubíše do vlasti
lodí Amerika I. (období od roku 1915 – 1920)

Dokument 18 - Zobrazení časové osy – života Františka Hrubíše od dne jeho narození až po
jeho smrt. Jsou zde zobrazeny nejdůležitější momenty jeho života, jak osobní, tak profesní,
coby vojáka a jeho vojenské kariéry v kontextu dějinných událostí.

Obrazová příloha – dokumenty

Čs. dělostřelecké učiliště v Olomouci.
Sítalecká škola.

11 4 22

Vysvědčení.

Kapitán HRUBIŠ FRANTIŠEK

prokázal z jednotlivých předmětů tento prospěch:

1.	Sítalecký předpis	15
2.	Dělostřelecký materiál	15
3.	Taktika	14
4.	Balistika	15
5.	Průzkum a pozorování	14
6.	Topografie	15
7.	Jízda na koni	11
8.	Nauka o postrojích	16
6.	Hipologie	11
10.	Způsobilost jako instruktor	16
11.	Způsobilost jako velitel baterie	17
12.	Celkový prospěch	15
13.	Ocenění schopnosti ve střelbě a všeobecný posudek velitele školy <i>má velmi dobré znalosti všech předmětů a povinná jich v praxi velmi dobře, porovňuje spíše, než klidně, rozhoduje se rychle; má velmi dobré voj. schopnosti, vynáší se velmi dobře v dít. manévru, dost. dobrý jezdec, velmi dobrý svícitel, má velmi dobré všeobecní vědomí, je schůdk baterie velmi dobře schopný</i>	
14.	Posudek velitele učiliště <i>Jg. velitele baterie velmi schopný svým všeobecným vzděláním, svým teoretickým a praktickým znalostem; velmi klidný a rozhodný, dost. dobrý jezdec.</i>	

Velitel dělostřeleckého učiliště
plk. D. Lannes.

V Olomouci dne 10. srpna 1922.

Velitel sítalecké školy
pplt. František Šabata

Šabata

Stupnice klasifikace.

0—4	nedostatečně
5—7	sotva dostatečně
8—10	dostatečně
11—13	dobře
14—16	velmi dobře
17—20	výborně

Dokument 1 - Františkovo vysvědčení z dělostřeleckého učiliště v Olomouci (rok 1922)

R1 *Opis!*

Ministerstvo Národní Obrany, kancelář Československých legií.
Evidenční úřad.

Císlo *26821*

Kolku prosto podle §u 16 zákon.
ze dne 24. července 1919 č. 462
sb. z. a n.

ČISTOPIS.
KONCEPT.

Potvrzení,

ze (jméno a příjmení) HRUBIŠ František, 34518

vojenská hodnost a poslední voj. těleso: nadpor. I. tž. div. n. b.

narozený dne: 16.V.1897 v Vel. Kunčice okres Místek země Morava

příslušný do átto okresu átto země átto

jest ve smyslu §u 2. zákona ze dne 24. července 1919 č. 462 sb. z. a n. a článku 5.
vládního nařízení ze dne 4/3 1920 č. 151 sb. z. a n.

legionářem.

Do československé armády legionářské přihlásil se dne (slovy) 25 ledna 1917
měsíce (slovy) července
roku (slovy) devatenáct set
~~Do armády spojenecké vstoupil~~ sedmáct

Z ~~čsl. legionářského vojska~~ byl ~~rádně propuštěn~~
Do ~~neaktivity~~ byl přeložen, demobilisován dne (slovy) patnáctého
měsíce (slovy) června
Na území čsl. republiky z Ruska se vrátil (pouze pro ty, kteří se vrátili po 31. prosinci 1919 z Ruska) roku (slovy) devatenáct set
dvacet

Jest dosud ve vojenské činné službě.

Jeho služba legionářská počítá se mu do dne (slovy) konce června
roku (slovy) devatenáct set dvacet takže celkem obnáší (slovy) šest roků
měsíců (slovy) šest kalendářních.

Toto potvrzení jest dokladem pro nabytí všech práv, vyhrazených legionářům zákonem ze dne 23. V. 1919 č. 282 sb. z. a n. a ze dne 24. VII. 1919 č. 462 sb. z. a n.

V Praze, dne 17. listopadu 1920.

Vlastnoruční podpis majetníka:

František Hrubíš

Nehodící se budiž škrtnuto.

M. V. T. m. t. odd.

Podpis přednosty Evidenčního úřadu:

Jan Kottus

*Oficiálně 10/11.23 na základě upřes.
kom. ob. leg. vedle 10/11.23 č. 94100.
Praha*

Dokument 2 - potvrzení MNO Kancelář českosl. legií Evidenční úřad (z roku 1920) - František Hrubíš legionář vstoupil do čs. legií 25. ledna 1917.

CHEMA AKC. SPOL.
PRO STUDIUM, VÝROBU A PRODEJ PROSTŘEDKŮ
K OBRANĚ PROTI PLYNŮM
OLOMOUC - LUTÍN
TOVÁRNA A KANCELÁŘE V LUTÍNĚ
Adresa pro dopisy: Olomouc 5, pošt. příhr. 15.

Státnice: Olomouc hlavní nádraží.
Telegramy: CHEMA SPOL. OLOMOUC
Telefon: Olomouc 378 - Telefon: Praha 40.000.
Běžný účet v Anglo-ceskoslovenské a Portugalské obchodní bance, říšské v Olomouci.

KANCELÁŘE: PRAHA II, POŠT. PŘÍHR. 15.

PRAHA, dne 18./11.1938.

Rf
Uveďte losové toto znění ve Váši odpovědi.

Zemský úřad,
odd. cestovních pasů

v Praze.

Váš dopis ze dne

Povolení nového pasu do všech evropských států.

Vyhovorem aut. pasu
Prosíme, abyste povolili pro našeho exportního ředitele, pana Františka Hrubíše opětovné cesty do ciziny a návrat. Žádáme zdvořile, abyste neuváděli žádné určité místo k přestupu hranic, neboť vzhledem ke své funkci musí své cestovní dispozice přizpůsobit podle toho, kam jej povinnost volá.

Děkujeme předem a poručíme se

domovsko ke příslušin
Velké Krušice pod Radhoštem
naroz. 16.5.1897

v dokonale účtš
CHEMA
AKCIOVÁ SPOLUČNOST
Lutín a Olomouc
Obchodní banka, PRAHA II, POŠT. PŘÍHR. 15.

Čj.: 23.000/4166 zprav. 1938.
Z vojenského hládkáka není úmitek.
19. XI. 1938 Z rozkazu
maj. Karel B. Borborka

Zemský úřad Praze.
Dáno dne 19. XI. 1938
C. 16. 228/ z p. 1938
odděl. 20.

Dokument 6 - žádost závodu CHEMA Lutín o povolení nového pasu pro Františka Hrubíše (rok 1938)

měno a příjmení *František Hrubíš*
zaměstnání *ředitel a podnikatel v.o.v.*
rok, den a měsíc narození *16.5.1897*
rodiště *Velké Krušice* polit. okres *Hrádek*
příslušnost *»* polit. okres *»*
bydliště *Praha - Bubeneč čp. 531*
náboženství *řím. katol.* stav *ženatý*
rodiče *František a Rosalba pol. Krušice*
manžel-ka *Anna*

Nový cest. pas. Prodi. a rozš.
Platí k cestě do *svět ov. plátek*
a zpět
na dobu do *26.5.1939 devět*
účel a cíl cesty *obchodní*

Popis osoby:
muže ženy
oblíček *plavý*
barva očí *modrá*
barva vlasů *prošedivší*
zvl. znam.

Spolucestující:
J m ě n o Poměr Doba a místo narození
Společnost s r. o. Praha čp. 10378
19.11.34 přípojeno

Vyhотовeno na základě:
Cestovní pas čís. *z Vel. Krušice č. 10 p. 20.4.1922*
Domovský list (potvrzení o domov. přístus.) *z Vel. Krušice č. 10 p. 20.4.1922*
Křestní (rodný) list *z r. 1897 p. 16.5.1897 p. 16.5.1897*
Oddací list
Příhláška bytová *z Bubeneč p. 23.11.34 dle r. 18. ústavu č. 33*
Osvědčení berní správy v *Pr. 1. pl.*
Vojenské doklady:
Ročník odvodu *vojenská knížka*
osvědčení dopl. okr. vet. v *Loos. pas. pol. V. Praha čp. 103 p. 23.11.34 přípojeno*
hodnota a branný poměr *přidělen u*
prostředník
demobr. legit. (osvědčení) *Loos. pas. pol. č. 1166 p. 19.11.34 přípojeno*
propouštěcí list *Barbora*

Dokument 5 - vyplnění dokladu k vydání nového pasu Františka Hrubíše (rok 1938)

Dopisy F. Sigmunda členům skupiny v Pyrenejích.

Příl. III/3

7. října 1940.

Milý pane Procházka:-

Obdržel jsem Vaše dopisy ze dne 13. a 14. září. Byly z části vyřizeny mými předchozími telegramy a pod. Jsem rád, že se vše dostatečně opravilo. Chci připsat spátky a děti vše do pořádku. Váš však, případně pana Hrubíše, po svolení autorit dnes vami disponujícími bych rád umístil v Portugalsku nebo ve Španělsku. Přičemž poznamenávám, že by se jednalo čistě o svolení úřadu. Nechci žádné dobrodružství. Jste vážným významným podnikem. Jsem rád, že se mi podařilo vše určitě do této míry. Brocím Vás všechny znovu, abyste měli trpělivost. Výkazy finanční nedošly. Telegrafoval jsem Vám též mašiny, které jste ocenili vysoko, mohou mít hodnotu skoro půl milionu. Znovu upozorňuji, že jest nutno změnit správní radu pana Nyona, pana Biffarda nutno rovněž vyměnit. Ovšem Robert má obavu, aby nebyl poškozen a hlavně, aby určitě peníze mohly eventuelně být zabezpečeny Madamě R. Také se Robertovi jedná o formu, na kterou však z mé strany nekladu váhu, jelikož pan Biffard byl již dávno odsouzen k vystoupení. Ze peněz nebyl zaknihován, což jest v každém případě zaříditi.

Milý pane Hrubíš:-

Obdržel jsem Vás dopis ze dne 23. IX. a 6. září. Jeden z nich mne velmi potěšil, t.j. viděl jsem Vaši aktivitu a hlavně linii, kterou ve všech sledujete. Na druhé straně považuji za absolutně nutné Vás říci toto. V dnešních poměrech je možno držeti jenom jedinou linii, a t.j. linii toho, který jest dnes zvolen šéfem ekipy. Na druhé straně v podniku jest jediné držeti linii pana Kurky. Všechny ostatní linie byly by škodlivé. Všechno co děláme, děláme s povolením autorit, a veškeré jednání za Vás vede se také v tomto směru. Než vrátíme se k Vaším pozitivním návrhům, které mne těší. Myslíím však, že by bylo dobré najítí naší ústave ve stavebních hmotách, stavebních konstrukcích a neb všech podobných. Dále myslím, že Jan bude mítí později hodně strojů k dispozici, které bychom mohli užitečně upotřebiti. K Vaším podnětům i Vaším dopisům vrátím se s obšírnějšími poznámkami v několika dnech. Zapomněl jsem podotknouti k dřívějším instrukcím, že doporučuji správní radu uspornou t.j. nejvýše 3 až 4 členy. Podívejte se do stanov. Musíme šetřití na neproduktivních výdajích. Vzhledem k plné moci, kterou jsem odevzdal doporučuji panu Kurkovi, aby vstoupil do správní rady a ostatní členy podle svého uvážení buďte ponech. Hlavní věc však se musí vyměnití Nyon.

Dokument 7 - dopis F. Sigmunda Františkovi Hrubíšovi do Pyrenejí (Francie) – rok 1940

227/120 7/8.
Paříž

Konsulát Republiky Československé v
Consulat de la République Tchécoslovaque à
Odvodní (presentační) komise :
Conseil de révision :

Odvodní (presentační) listek č 855 342
Feuille de révision N°

1	Den odvodu (presentace) Jour de révision	17. 12. 39.
2	Jméno a příjmení, hod a br. poměr Nom, prénom, grade, sit. mil.	HRUBIŠ František PLK. gšt. v.v.
3	Den, rok a místo (okres) narození Jour, année, lieu, département de naissance	16/V 1897 Kunčice pod Ondřejníkem Místek
4	Domovská příslušnost, místo, okres, země Lieu, département, pays indigène	čto
5	Bydliště Domicile	Nevers 12 rue des Fourterelles /Nidvre/
6	Materská řeč Langue maternelle	česká
7	Ženat, svobodn Marié, célibataire Počet dětí Nombre des enfants	Ženat 2 děti nezaop. v Praze
8	Náboženství Religion	ř.k.
9	Povolání Profession	soukr. úředník
10	Zvláštní voj. výcvik a druh zbraně Origine militaire	generální štáb
11	Výška těla v cm Hauteur en cm	178
12	Délka chodidla v cm Longueur des pieds en cm	27
13	Lékařská klasifikace a odvodní rozhodnutí Classification médicale. Décision du Conseil de révision	řaděn -
14	Poznámka Observations	

Obrátte!
T.s.v.p.!

Prezidenta odvodní komise :
Président du Conseil de révision :
S. Macek

Dokument 8 - presenční lístek Františka Hrubíše vydaný v Paříži na konzulátě (rok 1939)

K věci: Viz vloženou žádost s příl. 17154/VHÚ.-1958. a připojenými doklady.

Podatel žádá o vydání osvědčení podle § 8 zák. čís. 235/1946 Sb. z titulu:
čs. politického vězně

od 19 do 19

Byl výkonným letem od 19 do 19, kde

Byl parašutistou v týlu nepříteli od 19 do 19, kde

Byl v zajetí od 10 do 19, kde

Zatčen dne 13. 3. 1942, důvod podezření ze zahr. odboje

Vězněn od 13. 3. 1942 do 13. 4. 1945, kde Paříž, Brno, Dachau, Buchenwald

Straněn nebezpečně onemocněl dne 19, čím se stal invalidou, trvale neschop.

Padl - zemřel - popraven - nezvěstný - den 19, místo:

Sloužil v německé - maďarské armádě od 19 do 19 - dobrovolně - z přinucení atd.

Návrh: uznává se doba od 13. 3. 1942 do 13. 4. 1945 jako čs. politickému vězni pro pasivní odbojovou činnost.

Podle předložených dokladů - prohlášení svědků a vlastních údajů byl jmenovaný zaměstnán u Fy. Chem. Praha-Porčí 25 jako vedoucí of. exportu. V srpnu 1939 byl na obchodní cestě v Paříži, kde onemocněl a při vypuknutí války se již do vlasti nevrátil a nastoupil místo u sešterské firmy Blamec s.a. Nevers vs. Francii. Po vstupu SSSR do války rozhodl se vrátit do vlasti, když přijel do Paříže byl dne 13. 3. 1942 zatčen a po převozu do Brna vyšetřován nejprve v děvisové záležitosti pro luma ředitele Fy. Blamec - Nevers Ing. Fr. Sigurda, potom pro podezření ze zahr. armáde a konečně jako bývalý legionář. Vězněn byl do 13. 4. 1945, kdy se mu podařilo uprchnouti z evakuačního transportu.

Jest čs. státním příslušníkem.

Nebude-li námitek ze strany ministerstva vnitra, navrhuje se, aby jmenovanému bylo vydáno osvědčení podle § 8, zák. 235/46 Sb. se započítatelnou dobou jak výše uvedeno.

Ministerstvo vnitra se žádá o vyjádření.

Fosudek ministerstva národní bezpečnosti:

Dokument 9 - žádost Františka Hrubíše o vydání osvědčení (rok 1958)

49° P r o m o t i o n

Capitaine Commandant H r u b i š /Artillerie/

Officier intelligent et travailleur, montrant du bon sens et de la méthode. A du sens tactique. Bons résultats en première année .

Za správnost opisu :

V Praze dne 2.února 1929.

Ministerstvo Národní Obrany.
Hl.št./5.oddělení /škol.a výcvik./.

Plk. BASL v.r.

Za správnost :

Zástupce velitele válečné školy
plukovník gštbu František Hrabčík.

plk. gšt. Hrabčík

Dokument 12 - originál doporučení pro Františka Hrubíše (1928-1929)

Překlad:

VYSOKÁ ŠKOLA VOJENSKÁ

Y.LC

12/12/3

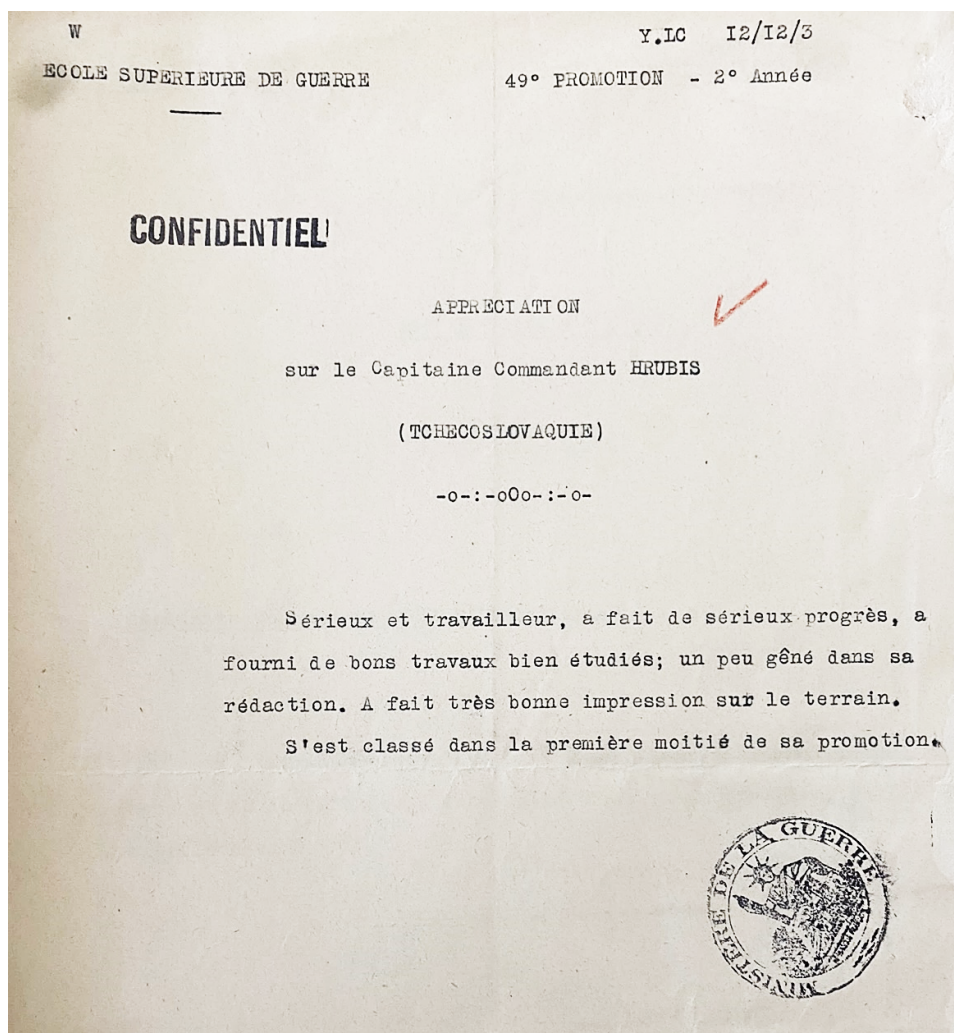
49° ročník – 2° rok

DŮVĚRNÉ

DOPORUČENÍ
pro kapitána velitele HRUBISE
(ČESKOSLOVENSKO)

Seriózní a pracovitý, dělal vážné pokroky, produkoval dobré, dobře nastudované práce, trochu rozpačitý v psaní. V terénu udělal velmi dobrý dojem. Zařazen do horní poloviny třídy.

Razítka Ministerstvo války

Dokument 13 - Pochvalný dopis – František Hrubíš – válečná škola (rok 1927-1928)

Překlad:

Rok 1927–1928	DŮVĚRNÉ!
49° ročník kapitán velitel HRUBIŠ (Dělostřelectvo)	
Inteligentní a pracovitý důstojník se zdravým rozumem a metodami. Taktický smysl. Dobré výsledky v prvním roce.	
Za správnost opisu: V Praze dne 2. února 1929 Ministerstvo národní obrany Hl. št. / 5. oddělení / škol. a výcvik. / Plk. BASL v.r.	
Za správnost: Zástupce velitele válečné školy Plukovník gštbu František Hrabčík	

Přísaha československého vojska v Rusku z roku 1917

"My, českoslovenští vojáci prvního národního revolučního vojska za hranicemi vlasti, rozvázavše navždy náš smluvní poměr s Habsburky i monarchií Rakousko-Uherskou, pamětlivi těch velkých a dosud nepomstěných křivd, jež byly na nás po staletí páhány, drahému svému národu a vůdci zahraničního revolučního hnutí, Československé národní radě s prof. Masarykem v čele; přísaháme:

Ve jménu naší cti lidské i národní, ve jménu všeho toho, co je nám lidem i jako Čechům a Slovákům nejvýš svato, v plném souhlase s naším svědomím, budeme bojovati společně s našimi spojenci do poslední kapky krve proti všem našim nepřátelům tak dlouho, dokud nedobudeme úplné svobody svému národu československému, dokud naše země české i slovenské nebudou sloučeny v samostatný a nezávislý stát československý, dokud národ náš v našich zemích nebude plným hospodářem a pánem svého osudu.

Slavnostně se zavazujeme, že nikdy a nikde, nehledíce na nijaká nebezpečí, bez strachu i bez pochybností, s plným vědomím a svědomím od tohoto nejvyššího cíle našeho boje za nijakých podmínek neustoupíme, ale jako věrní a čestní bojovníci, nesouc ve své krvi dědictví našich slavných dějin i vždy pamětliví nezapomenutelných hrdinských činů našich mučedníkův i vůdců, Jana Husa i Jana Žižky z Trocnova, slibujeme býti jich důstojni, bojovati za pravdu a práva naše, nikdy z boje neutíkat, nijakému nebezpečí se nevyhýbati, rozkazů náčelníků svých poslouchati, naše prapory a odznaky ctíti, nepřítel o milost nikdy a za nijakých okolností neprositi a se zbraní v ruce nikdy se nevzdati, bratr bratra milovati a v nebezpečí do konce chrániti, smrti se nelekati, za svobodu národa i vlasti své vše, i život položit.

Bez jakéhokoliv nátlaku, svobodně rozhodnutí, tak chceme i budeme konati!

Tak nám velí naše čest i věrnost k našemu lidu i domovině

Dokument 14 - Přísaha československého vojska v Rusku z roku 1917 [2024-03-20] Dostupné na internetu: <<https://acr.army.cz/scripts/detail.php?id=6766>>

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

Presidiální odbor.
Čj. 4931-pres./1.odděl. 1936.

PRAHA, 30. července 1936.

Věc: HRUBIŠ Frant. pplk. gšt., služební cesta do Ruska - vyhotovení cest. pasu.

Odpověď k čj.:

Přílohy: 2 fotografie, 1 cest. pas.

Policejní ředitelství,
pasové oddělení,

P r a h a .

Ministerstvo národní obrany vysílá na služební cestu do Ruska podplukovníka generálního štábu Františka H r u b i š e a žádá proto o laskavé vyhotovení cestovního pasu pro jmenovaného důstojníka s platností na dobu 5 let pro všechny státy evropské vyjma Maďarska. Starý cestovní pas č. 405/1927 se vrací ku zrušení. Jeho osobní data a popis zůstávají nezměněny. Potřebné podobenky jsou přiloženy.

Z a m i n i s t r a :

Miloslav Kertouš

Dokument 15 - Žádost MNO o vydání pasu pro Františka Hrubíše za účelem jeho služební cesty do Ruska (rok 1936)

IV. Velitelská schopnost (u důstojníků zbraní a služeb, kteří nejsou na velitelských místech, schopnost k praktickému vykonávání služby):	V celku je:
11. Schopnost k výchově a výcviku podřízených: <i>velmi dobře výsledky ve výchově a výcviku podřízených.</i>	vynikající,
12. Schopnost k vedení podřízené jednotky (schopnost ke konání funkce, která odpovídá hodnosti):	~~velmi dobrá,~~
<i>jakho přednosty I/6. odd. velmi zprůsobilý, při bojích a velmi vytrvalý, svým korektním vystupováním budí u podřízených náležitý zájem a přikázaný příkaz nikdy neshledá</i>	~~dobrá,~~
13. Jaký je letec (jen u letectva), jaký je jezdec (jen u důst. hipických zbraní):	vyhovující,
14. Uputřebitelnost:	~~nevyhovující~~
<i>svou energii a neúnavnou práci hodí se velmi dobře jako přednosta chem. odd. Je si plně vědom svých povinností a dovedností a je v práci neúnavný.</i>	
15. Způsobilost k velení nejbližší vyšší jednotce nebo k zastávání nejbližší vyšší funkce: <i>hodí se velmi dobře jako přednosta odd. a jsem přesvědčen, že později bude i na vyšších místech velmi zprůsobilý.</i>	
V. Doplnovací údaje: <i>Bylo pověřeno z části poručeničkou popisu přednosty 1. odd. hl. štáb, kde byl dotyčný sesazen jako přednost rozp. a ředitel. skup.</i>	
VI. Stupeň kvalifikace: výtečná — ~~velmi dobrá~~ — ~~dobrá~~ — ~~vyhovující~~ — ~~nevyhovující~~ .	
Podpisy popisujícího orgánu: <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div data-bbox="325 1301 587 1469"> <p style="text-align: center;">Přednost II. odboru (děl. a zbroj.):</p> <p style="text-align: center;"><i>Gen Netika</i></p> </div> <div data-bbox="708 1256 1110 1447"> <p style="text-align: center;"><i>7. Brno, 18. ledna 1937</i></p> <p style="text-align: center;">Zástupce přednosty II. odboru (děl. a zbroj.):</p> <p style="text-align: center;"><i>gen J. Šmíd</i></p> </div> </div>	

Dokument 16 - část kvalifikační listiny Františka Hrubíše (rok 1937) s podpisem jeho nadřízeného generála Jana Netíka

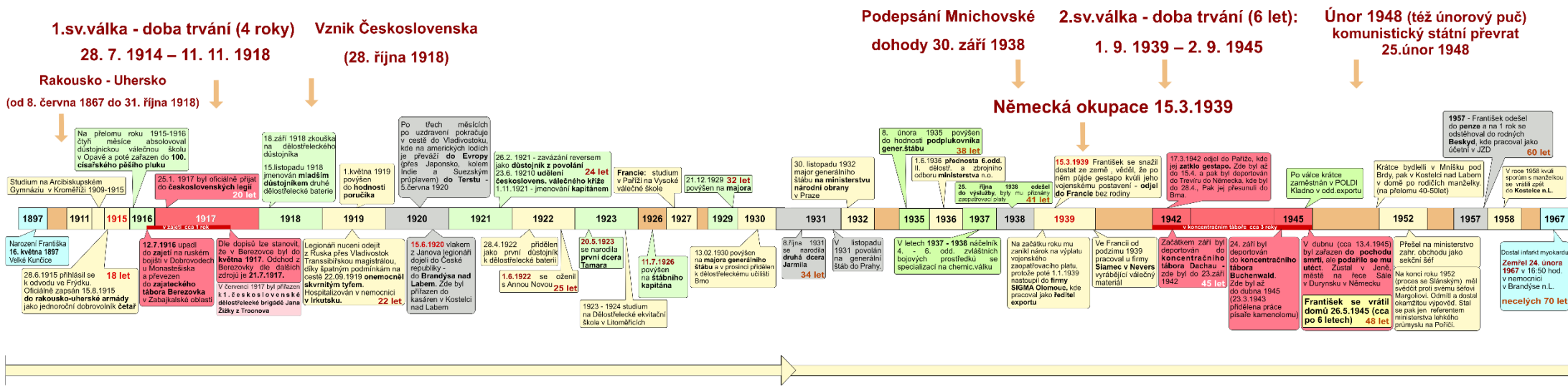

CESTA DO VLASTI LODÍ AMERIKA I.

Transsibiřská magistrála
(délka magistrály 9 288 km)

Dokument 17 - Mapový přehled vojenské anabáze Františka Hrubíše v Rusku (červeně označená a podtržená místa, která souvisí s Františkem Hrubíšem). Na mapě také zobrazena a vyznačena žlutě transsibiřská magistrála a modře označena cesta Františka Hrubíše do vlasti lodí Amerika I. (období od roku 1915 – 1920)

ČASOVÁ OSA - život Františka Hrubíše: 16.5.1897 - 24.2.1967

Dokument 18 - Zobrazení časové osy – života Františka Hrubíše od dne jeho narození až po jeho smrt. Jsou zde zobrazeny nejdůležitější momenty jeho života, jak osobní, tak profesní, coby vojáka a jeho vojenské kariéry v kontextu dějinných událostí.

Tabulka – přehled vojenské kariéry Františka Hrubíše

rok	datum	hodnost	popis	místo
1915	28. června 1915	přihlásil se k odvodu	rakousko-uherská armáda	Frydek (Severní Morava)
	15. srpna 1915	jednoroční dobrovolník	rakousko-uherská armáda pěší pluk č. 100	Piotrkov – Ruské Polsko
	27. listopadu 1915	povýšen na svobodníka		
	od 28. listopadu 1915 do 31. ledna 1916		absolvoval důstojnickou školu v Opavě	
1916	30. ledna 1916	povýšen na desátníka		
	1. března 1916	hodnost četaře		
	12. července 1916		zajat	Dobrovody u Monasterinkova
			v zajetí	
1917	16. ledna 1917		přihlásil se do čsl. vojska (oficiální přijetí 25. ledna 1917)	Berezovka v Zabajkalské oblasti
	21. července 1917	pěšák	1. rota 1. záložního praporu	Bobjursko
	10. září 1917	dělostřelec	1. československá dělostřelecká brigáda „Jana Žižky z Trocnova“	
	25. prosince 1917	střelmistra		
	1. března 1917	mladší ohňostrůjce	převeden do 4. baterie dělostřelecké brigády „Jana Žižky z Trocnova“	

	1. května 1917	starší ohňostrůjce		
1918	19. srpna 1918		absolvoval dvouměsíční dělostřelecký poddůstojnický kurz kapitána Jiřího Mackeviče	Ukrajina
	od 1. července do 18. září 1918	důstojnický čekatel	dělostřeleckého důstojnického kurzu plukovníka Jerofejeva u 4. baterie 1. dělostřelecké brigády Jana Žižky	
	12. října 1918		4. baterie 1. českosl. děl. brigády přeměnila na 1. těžký dělostřelecký division 1. československé dělostřelecké brigády „Jana Žižky“	
		velitelem čety	2. baterie 1. těžkého divisionu dělostřelecké brigády	
1919	6. ledna 1919	povýšen na praporčíka	a pověřen jako I. důstojník u 2. baterie	Rusko
	1. května 1919	povýšen na poručíka		
	17. srpna 1919		udělen československý „Řád M. R. Štefánika „SOKOL“ s mečí a spojenecké vyznamenání „Kříž sv. Jiří 4.st.“	
1920	18. března 1920		jako I. důstojník zařazen u 3. baterie 1. těžké dělostřelecké divize	
	22. června 1920	povýšen na nadporučíka		
1921	3. října 1921		jako I. důstojník zařazen do 2. baterie československého hrubého dělostřeleckého pluku č. 101	Kostelec nad Labem
	26. února 1921		zavázal se reversem jako důstojník z povolání	
	23. června 1921		udělen československý válečný kříž a diplom	
	1. listopadu 1921	jmenován kapitánem		

1922	2. ledna 1922		absolvoval 4měsíční kurz pro důstojníky dělostřelectva při střelecké škole v Olomouci	Olomouc
	28. dubna 1922		přidělen jako první důstojník k dělostřelecké baterii	
1923-1924	přelom roku 1923–1924		sedm měsíců studia na Dělostřelecké ekvitační škole	Litoměřice
1926	11. července 1926	povýšen na štábního kapitána		
	15. – 27. listopadu 1926		zkušená na učilišti pro jezdecko v Pardubicích	Pardubice
1927-1929	1. října 1927–30. září 1929		studium na Vysoké škole válečné v Paříži (Ecole supre de Guerre)	Paříž (Francie)
	3. ledna – 22. ledna 1927		plynový kurz na učilišti pro dělostřelectvo v Olomouci	Olomouc
	7. března - 2. dubna 1927		4týdenní kurz na učilišti pro pěší vojsko	
	7. června - 2. července 1927		automobilový kurz na učilišti pro automobilové vojsko	
	30. září 1929		přemístěn k 6. divizi	Brno
	30. října 1929		ustanoven přednostou 1., 3. a 4. oddělení 6. divize	

	21. prosince 1929 (s účinností od 18. prosince 1929)	povýšen do hodnosti majora		
1930	13. února 1930	jmenován majorem generálního štábu		
	31. prosince 1930		přemístěn k dělostřeleckému učilišti v Olomouci jako učitel taktiky na školách a kursech	
1931-1932	2. ledna 1931 až 1. listopadu 1932		řádným učitelem na dělostřeleckém učilišti	Olomouc
	konec října 1932		přidělen k ministerstvu národní obrany do hlavního štábu ke 4. oddělení	
	konec listopadu 1932	referent 4. oddělení hl. štábu	přemístěn k ministerstvu národní obrany	
1934	4. – 8. září 1934		vykonal zkoušku na podplukovníka generálního štábu před komisí	
1935	1. ledna 1935	povýšen na podplukovníka generálního štábu		Praha
1936	1. ledna 1936–30. května 1936	přednosta rozpočtové a ubytovací skupiny hl. štábu 1. oddělení	ministerstvo národní obrany (MNO)	
	1. června 1936	přednosta 6. oddělení II. (dělostřeleckého a zbrojního) odboru MNO		

1937-1938	přelom roku 1937-1938	náčelníkem 4. a 6. oddělení zvláštních bojových prostředků se specializací na chemickou válku		
1938	25. října 1938 odešel do výslužby			
1939-1942	podzim 1939	vedoucí exportu	od československého velitelství v Paříži tzv. zvláštní přidělení u firmy SIAMEC v Nevers vyrábějící válečný materiál	Nevers (Francie)
	17. března 1942		zatčen gestapem v Paříži	Paříž (Francie)
1945	24. září–8. duben 1945		koncentrační tábor Buchenwald a útěk z pochodu smrti 8. dubna	Buchenwald (Německo)
	8. dubna - 26. května 1945		po útěku pobýval v Jeně	Jena (Německo)
<p>Po válce se již František Hrubíš k armádě nevrátil. V podstatě rok 1938 je rokem, kdy skončil vojenskou kariéru. Následné události (v tabulce označeny barvou) až do konce války mu už neumožnily pokračovat ve své vojenské kariéře. Tím definitivně ukončil svoji kariéru v armádě. Jeho vojenská kariéra trvala od roku 1915 až do roku 1938 (tedy 23 let) od jeho 18 let do 41 let.</p>				

Poznámkový aparát

Zde je přehled odkazů na literaturu a prameny, ze kterých jsem čerpal.

Rodina Hrubíšova

- ¹ Hrubieszów (do roku 1802 Rubieszów) je nejvýchodnější město v Polsku. Leží na řece Huczwa, přítoku Bugu, 5 km od ukrajinských hranic. [2024-02-06] Dostupné na internetu: <<https://miasto.hrubieszow.pl/node/415>>
- ² HOSÁK Ladislav. ŠRÁMEK, Rudolf. *Místní jména na Moravě a ve Slezsku I*, Praha: Academia, 1970, str. 473.
- ³ Místo, kde se statek nachází, se nazývá „Rakovec“. Pojmenováno podle potoka Rakovec. [2024-01-18] Dostupné na internetu: <<http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/hydrografie/tichavka/>>
- ⁴ ANDRLE, Petr. *Dopis pantátovi Pustkovi, Kunčice pod Ondřejníkem*, 2012, s. 164-165
- ⁵ Tamtéž, s. 165-167
- ⁶ Tamtéž, s. 165
- ⁷ ANDRLE, Petr., *Dopis pantátovi Pustkovi*, s. 165-166
- ⁸ URBAN, Karel. *Podplukovník generálního štábu československé armády František Hrubíš (1897-1967)*. Bakalářská práce, vedoucí Koura, Petr. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2022.s. 13
- ⁹ ANDRLE, Petr., *Dopis pantátovi Pustkovi*, s. 167
- ¹⁰ ANDRLE, Petr., *Dopis pantátovi Pustkovi*, s. 166
- ¹¹ URBAN, Karel. *Podplukovník generálního štábu československé armády František Hrubíš (1897-1967)*. Bakalářská práce, vedoucí Koura, Petr. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2022. s. 16
- ¹² Pavel Hrubíš byl otec mojí matky Hany Urbanové. Zemřel 21. prosince 2017.
- ¹³ Sametová revoluce = bylo období politických změn v Československu mezi 17. listopadem a 29. prosincem 1989. které vedly k pádu komunistického režimu a přeměně politického zřízení na pluralitní demokracii.
- ¹⁴ Schola nebo také schola cantorum je pěvecký sbor, který se podílí svým jednohlasým zpěvem na liturgii, zejména při významnějších svátcích. [2024-01-18] LAVIČKOVÁ, Martina. *Schola cantorum dříve a dnes*. Online. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova

akademie múzických umění, Hudební fakulta. 2011. Dostupné na internetu:

<<https://is.jamu.cz/th/ig3t3/>>

- 15 *Historie*. [2023-07-27] Dostupné na internetu: <<https://www.dssliblin.cz/onas/historie/>>

Mladá léta

- 16 Rakovec. [2023-12-10] Dostupné na internetu: <<http://moravske-karpaty.cz/prirodnipomery/hydrografie/tichavka/>>
- 17 Chráněná krajinná oblast Beskydy vznikla v roce 1973. [2023-12-10] Dostupné na internetu: <<https://beskydy.nature.cz/-/chko-beskydy-dnes-slavi-50-let-existence>>
- 18 Kdo jsou to ministranti. [2023-12-10] Dostupné na internetu: <<https://mladez.biskupstvi.cz/ministranti/kdo-jsou-to-ministranti/>>
- 19 Slavnost Těla a Krve Páně, také známá jako Boží tělo, je katolický svátek, který se slavil a stále slaví u nás. [2023-12-15] Dostupné na internetu: <https://www.christnet.eu/clanky/5534/dnes_je_katolicky_svatek_tela_a_krve_pane.url>
- 20 MUDRA, Aleš a kolektiv: *V oplatce jsi všecek tajně. Eucharistie v náboženské a vizuální kultuře Českých zemí do roku 1620*. Praha 2017, ISBN: 978-80-7480-016-0
- 21 Sv. Hostýn. [2024-01-03] Dostupné na internetu: <https://www.hostyn.cz/historie/historie3_pout_mista.htm>
- 22 V té době (rok 1927) František studoval v Paříži na Vysoké válečné škole.
- 23 Římskokatolický kostel sv. Máří Magdalény stojí v obci Kunčice pod Ondřejníkem dodnes. [2024-01-03] Dostupné na internetu: <<https://www.hrady.cz/kostel-sv-mari-magdaleny-kuncice-pod-ondrejnikem>>
- 24 ANDRLE, Petr a kol., *O lidech v Beskydech I.*, s. 163
- 25 KASPER, Tomáš. KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. Pedagogika. 2008, s. 97- 98
- 26 Archiv Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži
- 27 Tamtéž
- 28 Archiv Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži
- 29 Encyklopedie města Kroměříže. Karel Sup. [2023-12-15] Dostupné na internetu: <<https://www.enkm.cz/karel-sup>>

- ³⁰ *Karel Sup.* [2023-12-15] Dostupné na internetu:
<<https://www.osobnostihodoninska.cz/osobnost/karel-sup.html>>
- ³¹ *Tuberkulóza – příznaky, prevence a léčba.* Chrlení krve = vykašlávání krve je nejtypičtějším příznakem tuberkulózy. [2023-11-20] Dostupné na internetu:
<<https://www.lekarna.cz/clanek/tuberkuloza-priznaky-prevence-a-lecba/>>
- ³² V předválečné i válečné době, tj. cca od roku 1905 do roku 1918 se opakovaně objevují případy tzv. bledničky. Byla tak nazývána forma anemie, která pravděpodobně vznikala z nedostatečného obsahu železa ve stravě. Trpěla jí především dospívající mládež. ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 5.část, Další typy chorob* – s. 7
- ³³ ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve*, Arcibiskupské gymnázium Kroměříž, 2020, ISBN: 978-80-907172-0-6, 4.část
- ³⁴ Tonzura = vyholené místo na temeni hlavy. [2023-12-29] Dostupné na internetu:
<<https://www.cojeco.cz/tonzura>>
- ³⁵ ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 4.část, VI. Život v semináři*, s. 9
- ³⁶ Cílem bylo zlepšit fyzickou a psychickou připravenost chlapců před jejich případným povoláním na frontu. Jednalo se o nařízení č. 1876 ze dne 26. 1. 1915. ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 4.část, VI. Život v semináři*. s. 13
- ³⁷ Silentium = mlčenlivost zachovávána v určitých církevních prostorách.
- ³⁸ ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 4.část, VI. Život v semináři*
- ³⁹ ONDRÁČEK, Libor. *Kapitoly z dějin moravské církve 5.část, Zdravotní a hygien.* poměry v semináři a gymnáziu, s. 3–7
- ⁴⁰ ANDRLE, Petr a kol., *O lidech v Beskydech I.*, s. 163; Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 1
- ⁴¹ Notabitur. [2024-01-16] Dostupné na internetu:<<https://cs.wikipedia.org/wiki/Notabitur>>

Začátky vojenské kariéry

- ⁴² Čistopis kvalifikační listiny (1915-1935). Vojenský historický ústav – spisy a složky na jméno František Hrubíš (nar. 16.5 1897)

- 43 PICHLÍK, Karel; KLÍPA, Bohumír a ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *Českoslovenští legionáři (1914-1920)*. Archiv, sv. 74. Praha: Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0580-1. s. 11
- 44 Dokument Československé vojsko na Rusi, Almanach důstojníků (1918), Kmenový list (1915-1950). Vojenský historický ústav – spisy a složky na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- 45 VÁCHA, Dalibor. *Bratrstvo: všední a dramatické dny československých legií v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, sv. 2. Praha: Epoque, 2015. ISBN 978-80-7425-243-3. s. 70
- 46 PICHLÍK, Karel; KLÍPA, Bohumír a ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *Českoslovenští legionáři (1914-1920)*. Archiv, sv. 74. Praha: Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0580-1. s. 55
- 47 Břišní a skvrnitý tyfus v dobách válek byly vážnou hrozbou. Břišní tyfus způsobuje bakterie Salmonella typhi. Skvrnitý tyfus je zapříčiněn bakterií rickettsia, které přenášejí vši. Šíří se v oblastech se špatnými sanitárními a nedostatečnými hygienickými podmínkami. DOBSON, Mary J. *Nemoci: příběhy nejnebezpečnějších zabijáků historie*. Praha: Slovart, 2009, 255 s. ISBN 978-80-7391-292-5.
- 48 TOMAŠTÍK, Rudolf, JUŘENA, Jan; KRATOCHVÍL, Jiří a PILVOUSEK, Tomáš (ed.). *Rudolf Tomaščík: legionář, horák, hraničář, odbojář: deník podplukovníka v.v. Rudolfa Tomaščíka*. [Praha]: Československá obec legionářská, 2019. ISBN 978-80-87919-54-5. s. 13
- 49 BENČÍK, Antonín a RICHTER, Karel. *Tragický osud generála Heliodora Píky: portrét československého vojáka a diplomata*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2001. ISBN 80-7278-105-7. s. 22
- 50 ZABLOUDILOVÁ, Jana. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*, s. 180-183
- 51 NOVOTNÁ, Šárka *Odvážná komtesa v Rusku pomáhala válečným zajatcům. Čelila nemocem i nebezpečí*. [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <<https://zpravy.tiscali.cz/odvazna-komtesa-v-rusku-pomahala-valecnym-zajatcum-celila-nemocem-i-nebezpeci-322013>>
- 52 ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, svazek 10. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-152-6.

- 53 KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 15
- 54 Tamtéž
- 55 TOMAŠTÍK, Rudolf, JUŘENA, Jan; KRATOCHVÍL, Jiří a PILVOUSEK, Tomáš (ed.). *Rudolf Tomaščík: legionář, horák, hraničář, odbojář: deník podplukovníka v.v. Rudolfa Tomaščíka*. [Praha]: Československá obec legionářská, 2019. ISBN 978-80-87919-54-5. s. 13
- 56 HORČICA, Ludvík. *PhDr. Kudela Josef: legionář, spisovatel, novinář, bojovník proti nacismu*. Brněnský legionář. Brno: v nakladatelství Šimon Ryšavý vydal OV ČSBS Brno-venkov, 2017. ISBN 978-80-7354-174-3. s. 25
- 57 KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 15
- 58 ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, svazek 10. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-152-6. s. 180-183
- 59 *Počasi Lake Baikal*, Meteobox. [2024-07-08]. Dostupné na internetu: <https://meteobox.cz/rusko/lake-baikal/>
- 60 ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, svazek 10. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-152-6. s. 180-183
- 61 Tamtéž
- 62 *Jaroslav Bartoník* narozen 18.3.1890, zemřel 29.6.1964, Biografický slovník, Historický ústav AV ČR [2024-07-08]. Dostupné na internetu: https://biography.hiu.cas.cz/wiki/BARTON%C3%8DK_Jaroslav_18.3.1890-29.6.1964
- 63 *Křížkovský, Pavel*, Český hudební slovník osob a institucí Valašska [2021-12-20]. Dostupné na internetu: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6368
- 64 YMCA= Young Men's Christian Association (Křesťanské sdružení mladých mužů). V době 1. světové války vysílala YMCA pracovníky na bojiště a do zajateckých táborů, kde pomáhali vojákům překonávat tělesné a duševní útrapy války. [2024-02-09] Dostupné na internetu: <https://praha.ymca.cz/historie>

- ⁶⁵ Obraz Jindřicha Vlčka s názvem *Interiér ruského stavení z roku 1917*. [2024-02-09] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/exhibit/jindrich-vlcek-interier-ruskeho-staveni-1917/>>.
- ⁶⁶ ZABLOUDILOVÁ, Jitka. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, svazek 10. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-152-6. s. 180-183
- ⁶⁷ KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 16-17
- ⁶⁸ Kmenový list (97-128-3305-20/15). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ⁶⁹ KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 18
- ⁷⁰ KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X. s. 20
- ⁷¹ Tamtéž. s. 21
- ⁷² Archivní dokument Českosl. vojsko na Rusi. Almanach důstojníků, 1918, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ⁷³ Kvalifikační listina č.5 (22. listopadu 1918), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ⁷⁴ Archivní dokument Českosl. vojsko na Rusi. Almanach důstojníků, 1918, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897); Služební výkaz (z r. 1919) Vojenský historický ústav Praha, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ⁷⁵ VÁCHA, Dalibor. *Prokletá magistrála: Čechoslováci na Sibiři v roce 1919*. Magnetka, svazek 52. Praha: Epoque, 2019. ISBN 978-80-7557-170-0. s. 20-22
- ⁷⁶ ešelon = (v rus. prostředí) vojenský vlak, sestava vojsk v boji, za pochodu, přesunu apod. (legionářský slang)
- ⁷⁷ SAJDL, Josef. *Českoslovenští železničáři v sibiřské anabázi*. Praha 1924, s. 82-85
- ⁷⁸ Archivní dokument Českosl. vojsko na Rusi. Almanach důstojníků, 1918, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ⁷⁹ *Vznik obrněného vlaku Orlik*. [2024-02-17] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/vznik-obrneneho-vlak-u-orlik/>>
- ⁸⁰ *Obrněný vlak Orlik byl postrachem Transsibiřské magistrály. Jeho strojívedce má soukromé muzeum*. [2024-02-17] Dostupné na internetu:

<https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/legionari-orlik-transsibirska-magistrala_2006171542_pj>

- ⁸¹ *Dlouhá cesta, složité začleňování do společnosti. Návrat ruských legií do vlasti.* [2024-01-05] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/dlouha-cesta-slozite-zaclenovani-do-spolecnosti-navrat-ruskych-legii-do-vlasti/>>
- ⁸² GALANDAUER, Jan. *2. 7. 1917 bitva u Zborova: česká legenda.* Praha: Havran, 2002. Dny, které tvořily české dějiny, sv. 5, s. 29
- ⁸³ Tamtéž, s. 17, 111, 126
- ⁸⁴ ANDRLE, Petr a kol. *O lidech v Beskydech*, s. 234
- ⁸⁵ FIBICH, Karel. *Povstalci. Díl IV., Bajkal – Vladivostok: podle vlastních deníků, původních dopisů a poznámek bratrů F. Čecha a Matěje Nižnanského z roku 1919.* IV. vydání. V Praze: Za svobodu spol. s r.o., 1936. s. 233.
- ⁸⁶ VÁCHA, Dalibor. *Život v legiích, Českoslovenští dobrovolci na Rusi 1914-1918.* Disertační práce, Vedoucí práce Jiroušek Bohumil. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Historický ústav Filozofické fakulty, České Budějovice 2011. s. 214
- ⁸⁷ VÁCHA, Dalibor. *Bratrstvo: všední a dramatické dny československých legií v Rusku (1914-1918).* Traumata války, sv. 2. Praha: EPOCH, 2015. ISBN 978-80-7425-243-3. s. 227-229
- ⁸⁸ Skvrnitý tyfus je infekční onemocnění, které je zapříčiněno pleomorfní bakterií rickettsia. Bakterie se chovají jako nitrobuněční parazité, vnikají do buněk těla a poškozují je. Příznaky zahrnují horečku, zimnice, třesavku a kožní vyrážku, která se kromě dlaní a obličeje může rozšířit téměř na celý povrch těla. [2024-03-16] Dostupné na internetu:<<https://knihovna.lf2.cuni.cz/skvrnity-tyfus>>
- ⁸⁹ Kmenový list (97-128-3305-20/15); Osobní výkaz pro aktivní důstojníky legionáře (1920). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ⁹⁰ Tamtéž
- ⁹¹ Kmenový list (97-128-3305-20/15); Osobní výkaz pro aktivní důstojníky legionáře (1920). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ⁹² *Film „čs. legie v Rusku – Vladivostok, loď America, loď President Grant (šot č. 1326)“* [2024-03-20] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/exhibit/film-cs-legie-v-rusku-vladivostok-lod-america-lod-president-grant-sot-c-1326/>>
- ⁹³ Tamtéž

- ⁹⁴ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020. s. 1-2
- ⁹⁵ Kronika města Kostelec nad Labem. [2023-01-08] Dostupné na internetu: <<https://www.kostececnadlabem.cz/1%2Dkronika%2D1824%2D1938/d-6568/p1=9761>>
- ⁹⁶ Kronika města Kostelec nad Labem. [2023-01-08] Dostupné na internetu: <<https://www.kostececnadlabem.cz/1%2Dkronika%2D1824%2D1938/d-6568/p1=9761>>
- ⁹⁷ *Dlouhá cesta, složitě začleňování do společnosti. Návrat ruských legií do vlasti.* [2024-01-05] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/dlouha-cesta-slozite-zaclenovani-do-spolecnosti-navrat-ruskych-legii-do-vlasti/>>
- ⁹⁸ Kvalifikační listina (1915-1935), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ⁹⁹ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Kvalifikační listina (1925-1938). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)

Rodinný i profesní život

- ¹⁰⁰ Obec Záryby. [2024-03-05] Dostupné na internetu:< <https://www.zaryby.cz/>>
- ¹⁰¹ Matrika narozených (obcí venkovských) VI. 1868-1980. Státní oblastní archiv Praha. [2024-03-06] Dostupné na internetu: <<https://ebadatelna.soapraha.cz/d/6939/1>>
- ¹⁰² Výpis z matriční knihy Kostelec nad Labem, sv. V.
- ¹⁰³ Tamtéž
- ¹⁰⁴ Liechtenfels je město v Bavorsku. [2024-03-05] Dostupné na internetu: <<https://www.lichtenfels.de/>>
- ¹⁰⁵ Soukromý archiv rodiny Filipových
- ¹⁰⁶ Ateroskleróza (též arterioskleróza – latinsky arteriosclerosis) je kornatění tepen, vzniká v důsledku ukládání tukových látek do stěny tepny.
- ¹⁰⁷ Soukromý archiv rodiny Filipových
- ¹⁰⁸ Svatební ohlášky jsou oficiální informací o zamýšleném sňatku pro místní společenství věřících. Kromě toho ohlášky představují jeden ze způsobů zjišťování u snoubenců, zda neexistují překážky uzavření jejich sňatku. [2024-03-22] Dostupné na internetu: <<https://www.vira.cz/otazky/ohlasky-co-to-znamená.html>>

- ¹⁰⁹ Matrika sňatků 2/6 1813–13/11 1922 - Kniha ohlášek. Státní oblastní archiv Praha – Chodov – Brandýs nad Labem – OÚ 01, Dostupné na internetu: <<https://ebadatelna.soapraha.cz/d/10487/1>>
- ¹¹⁰ Matriční úřad Kostelec n. L.- matrika narozených Kostelec nad Labem sv. XI., roč. 1923, str. 170, č. post. 33
- ¹¹¹ Čistopis kvalifikační listiny (1915-1935), Kvalifikační listina, část I. (1915-1935), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹¹² JANOUŠEK, Jiří.: *Československé dělostřelectvo 1918–1939*. Praha: Corona, 2007. 196 s. ISBN 978-80-86116-34-1.
- ¹¹³ AUGUSTIN, Jan. *Historie a vývoj vojenského školství na našem území od roku 1918 po současnost*. Vedoucí Řehoř, Antonín. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Skupina managementu a ekonomiky, 2015. Dostupné na internetu: <<http://hdl.handle.net/10563/32266>>
- ¹¹⁴ AUGUSTIN, Jan. *Historie a vývoj vojenského školství na našem území od roku 1918 po současnost*. Vedoucí Řehoř, Antonín. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Skupina managementu a ekonomiky, 2015. Dostupné na internetu: <<http://hdl.handle.net/10563/32266>>
- ¹¹⁵ BENČÍK, Antonín., RICHTER, Karel. *Tragický osud generála Heliodora Píky: portrét československého vojáka a diplomata*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2001. ISBN 80-7278-105-7
- ¹¹⁶ BENČÍK, Antonín., RICHTER, Karel. *Tragický osud generála Heliodora Píky: portrét československého vojáka a diplomata*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2001. ISBN 80-7278-105-7, s. 29
- ¹¹⁷ Kvalifikační listiny (1925-1938). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16. 5. 1897)
- ¹¹⁸ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 2
- ¹¹⁹ Kvalifikační listiny (1925-1938). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)
- ¹²⁰ XXX. Mikulovské sympozium. Hranice na jižní Moravě a její obrana od doby římské. Moravský zemský archiv v Brně. 2008, s. 321–326
- ¹²¹ Brigádní generál František Tallavania narozen 24. května 1894, zemřel 3. ledna 1981

- ¹²² Divizní generál Alois Eliáš narozen 29. září 1890, zemřel 19. června 1942
- ¹²³ HAMÁK, Bedřich., VONDROVSKÝ, Ivo. *Mobilizovaná československá armáda 1938*. 2., dopl. a opr. vyd. Dvůr Králové nad Labem: Fortprint, 2011. Pevnosti: architektura militaris, sv. 32, ISBN 978-80-86011-43-1. s. 128–152
- ¹²⁴ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)
- ¹²⁵ Čistopis kvalifikační listiny (1915-1935). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16. 5. 1897)
- ¹²⁶ Osobní list (1934). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)
- ¹²⁷ Kmenový list (97-128-3305-20/15). Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16. 5. 1897)
- ¹²⁸ Výpis z div. rozkazu čí.2/31 velitele 6. divise, Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹²⁹ JANOŮŠEK, Jiří. *Československé dělostřelectvo 1918–1939*. Praha: Corona, 2007. 196 s. ISBN 978-80-86116-34-1
- ¹³⁰ Výměr o zvýšení služného č. 2029/1932, Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹³¹ *Století statistiky. Sladký život prvorepublikových úředníků* [2024-02-27] Dostupné na internetu: <<https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/sladky-zivot-prvorepublikovych-uredniku>>
- ¹³² Dokument *Pochvalné uznání* od velitele dělostřeleckého učiliště brig. gen. Bohuslava Všetického Františku Hrubíšovi za jeho práci učitele (rok 1932). Kmenové listy (1925-1938). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹³³ Divizní generál Ing. Bohuslav Dimitrij Všeticka byl československý generál, legionář, a čelný představitel Obrany národa. V letech 1. světové války sloužil jako důstojník v československých legiích v Rusku; v letech 1919 až 1920 vykonával jako plukovník funkci náčelníka štábu československého vojska na Rusi; v ČSR zastával od roku 1920 velitelské funkce u dělostřelectva. V letech 1932 až 1937 byl zemským velitelem

- dělostřelectva v Brně. FRYŠČOK, Miloslav Alexej. *Bohuslav Všeticka, zapomenutý generál. Brněnský legionář*. Brno: Š. Ryšavý, 2001. ISBN 80-86137-53-8.
- ¹³⁴ Čistopis kvalifikační listiny (1931) Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹³⁵ *Malečský rodák MUDr. Rudolf Pelikán, generál zdravotnictva* [2024-03-02] Dostupné na internetu: <<https://www.malec.cz/malecky-rodak-mudr-rudolf-pelikan-general-zdravotnictva>>
- ¹³⁶ Kurz pro důstojníky zdravotnictva z povolání, č.j. 192 Dův. 1935, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹³⁷ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Kvalifikační listina (1925-1938). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹³⁸ BENČÍK, Antonín. RICHTER, Karel. *Tragický osud generála Heliadora Píky: portrét československého vojáka a diplomata*, s. 29
- ¹³⁹ Kmenový list (97-128-3305-20/15). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁴⁰ Kvalifikační listina (1937). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁴¹ Kvalifikační listina (1937). Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁴² Interview s Jarmilou Filipovou, s. 2
- ¹⁴³ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 7-8
- ¹⁴⁴ Výpis ze soupisu nemocných gázistů (1930), Vojenský historický ústav Praha – složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16.5. 1897)
- ¹⁴⁵ Žádosti MNO o vydání pasu pro Františka Hrubíše za účelem jeho služební cesty do Ruska a Jugoslávie (1935, 1936), Národní Archiv Praha, 3. odd., Fond: Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna – 1931-1940, Karton: 6790, Signatura: H4009/17
- ¹⁴⁶ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 2
- ¹⁴⁷ Ověřená kopie spojenecké smlouvy mezi ČSR a SSSR z 16. května 1935, Národní archiv [2022-05-10]. Dostupné na internetu: <<https://www.nacr.cz/wp-content/uploads/2021/02/labyrint-1935-Spojenecka-smlouva.pdf>>
- ¹⁴⁸ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 7-8

Události po Mnichovu

- ¹⁴⁹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁵⁰ Člen odboje, blízký spolupracovník gen. Eliáše. V roce 1943 popraven v Drážďanech. *Václav Kropáček*. Vojenský historický ústav Praha [2024-04-08] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/vaclav-kropacek-1898-1943/>>
- ¹⁵¹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁵² Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3

Pobyt ve Francii

- ¹⁵³ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3
- ¹⁵⁴ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁵⁵ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3
- ¹⁵⁶ Karel Čáslavský, čestné prohlášení 6. 3. 1958, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁵⁷ *Čeněk Kudláček*. Vojenský historický ústav Praha [2024-04-08] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/cenek-kudlacek/>>
- ¹⁵⁸ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁵⁹ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3; Přihláška do Svazu protifašistických bojovníků, její dotazníkové dodatky a další dokumentace, Praha 1945 a Kostelec nad Labem, 1957. Národní archiv Praha, Oddělení fondů nestátní proveniencce a archivních sbírek, 6. oddělení, fond Sbíрка písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš.
- ¹⁶⁰ překlad: speciálně přidělený
- ¹⁶¹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁶² Město Nevers leží v západním Burgundsku. Je jižně cca 250 km vzdáleno od Paříže.
- ¹⁶³ *Historie*. [2024-01-14] Dostupné na internetu: <<https://www.sigmagroup.cz/historie/>>

- ¹⁶⁴ *Sigma Group. Historie*. [2024-01-14] Dostupné na internetu: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sigma_Group>
- ¹⁶⁵ Karel Černý - narozen 27. prosince 1914, zemřel 5. dubna 1991
- ¹⁶⁶ ČERNÁ, Marie. *Čest Lišovskému rodákovi Karlu Černému*. Lišovský zpravodaj [online]. MÚ Lišov, 2/2020. s. 27
- ¹⁶⁷ *Miloš Škrabal* [2024-01-14] Dostupné na internetu: <<https://docplayer.cz/18076689-Universzita-palackeho-v-olomouci-pedagogicka-fakulta-ustav-pedagogiky-a-socialnich-studii.html>>
- ¹⁶⁸ *Zeptejme se našich předků* Zajímavé osobnosti na Hranicku. [2024-01-14] Dostupné na internetu: <[https://www.regionhranicko.cz/dokumenty/publikace/publikace__osobnosti_web\(23\).pdf](https://www.regionhranicko.cz/dokumenty/publikace/publikace__osobnosti_web(23).pdf)>
- ¹⁶⁹ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 4
- ¹⁷⁰ Tarbes – hlavní město regionu Okcítanie horních Pyrenejí. [2024-01-14] Dostupné na internetu:<<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>
- ¹⁷¹ Histoire & patrimoine. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>
- ¹⁷² Histoire & patrimoine. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>
- ¹⁷³ Lourdes, France. [2024-02-05] Dostupné na internetu:<<https://www.britannica.com/place/Lourdes>>
- ¹⁷⁴ Cirque de Gavarnie. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.guide-toulouse-pyrenees.com/en/do-it-your-way/sport/article-explore-the-cirque-de-gavarnie-a-natural-wonder-of-the-hautes-pyrenees-117.html>>

Zatčení

- ¹⁷⁵ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁷⁶ La Santé – věznice v Paříži
- ¹⁷⁷ La Charité-sur-Loire je francouzské město.
- ¹⁷⁸ Část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945. Národní archiv Praha, fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4. František Hrubíš; 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-

- 03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126363>>
- ¹⁷⁹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁸⁰ Tamtéž
- ¹⁸¹ Archiv bezpečnostních složek – fond: 302, archivní číslo: 302-240-2
- ¹⁸² ŠVARCOVÁ, Jana. *Databáze vězňů z internačního tábora Svatobořice 1942-1945*. Památník Terezín. [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/svatiborice>>
- ¹⁸³ Dokumentace MNO (1958), Vojenský historický ústav Praha
- ¹⁸⁴ ADAMEC, Václav. *Referát II A brněnského Gestapa 1939–1943*. (Magisterská diplomová práce). Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Černý, Ph.D. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Historický ústav. Brno 2012.
- ¹⁸⁵ „Zatčení vydané gestapem bez soudního jednání nebo právního základu pro rozsudek, s uvězněním v koncentračním táboře bez časového omezení.“ *Schutzhaftbefehl*. Frankfurt 1933–1945.de. [2024-02-05] Dostupné na internetu:<<https://www.frankfurt1933-1945.de/index/begriffe/erlaeuterung/817/schutzhaftbefehl>>
- ¹⁸⁶ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ¹⁸⁷ 1.1.6.7 Documents with names from HORWATH, Maria [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/10664872>>
- ¹⁸⁸ *Chronology*. Buchenwald Memorial. [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.buchenwald.de/en/geschichte/chronologie>>
- ¹⁸⁹ STEIN, Harry. *Buchenwald Concentration Camp 1937–1945, A Guide to the Permanent Historical Exhibition*. Editace: Gedenkstätte Buchewald. s. 160
- ¹⁹⁰ Tamtéž
- ¹⁹¹ NSDAP - Národně socialistická německá dělnická strana
- ¹⁹² NDR - Německá demokratická republika
- ¹⁹³ *Chronology*. Buchenwald Memorial. [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.buchenwald.de/en/geschichte/chronologie>>
- ¹⁹⁴ STEIN, Harry. *Buchenwald Concentration Camp 1937–1945, A Guide to the Permanent Historical Exhibition*. Editace: Gedenkstätte Buchewald. s. 118-119

- ¹⁹⁵ 1.1.5.1 Part IV, 01.09.1942 - 30.11.1942 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/5281161>>, 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126360>> <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126361>>
- ¹⁹⁶ *Gedenksteine (Ehemaliger Block 45)* Gedenkstätte Buchenwald [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.buchenwald.de/geschichte/historischer-ort/gedenkstaette/diverse-gedenksteine-block-45>>
- ¹⁹⁷ 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126361>>
- ¹⁹⁸ *Glossary of Terms and Abbreviations*. Holocaust Survivors and Victims Resource Center. Washington, DC. s. 155-156 [2024-06-08] Dostupné na: <https://www.jewishgen.org/infofiles/Holocaust_Glossary.pdf>
- ¹⁹⁹ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 3; část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945, Národní archiv Praha, fond Sbírká písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš.
- ²⁰⁰ 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126356>>
- ²⁰¹ Dotazníkové dodatky k přihlášce do Svazu protifašistických bojovníků (František Hrubíš 1957), Národní archiv Praha. Fond Sbírká písemností osobní povahy, karton č. 4
- ²⁰² Předklad dopisu francouzského generála Ganevala. Národní archiv Praha. Příloha 3.a, Fond Sbírká písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš.
- ²⁰³ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 5
- ²⁰⁴ STEIN, Harry. *Buchenwald Concentration Camp 1937–1945, A Guide to the Permanent Historical Exhibition*. Editace: Gedenkstätte Buchewald. s. 160
- ²⁰⁵ URBAN, Karel. *Podplukovník generálního štábu československé armády František Hrubíš (1897-1967)*. Bakalářská práce, vedoucí Koura, Petr. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2022. s. 34; ANDRLE, Petr a kol. *O lidech v Beskydech*, s. 234-235
- ²⁰⁶ *GANEVAL Jean, Ancien sénateur de la Seine*. Sénat.fr. [2022-05-10]. Dostupné na internetu: <http://www.senat.fr/senateur/ganeval_jean000753.html>

- ²⁰⁷ *Koncentrační tábor Mittelbau-Dora*. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.szm.cz/udalost/158/koncentracni-tabor-mittelbau-dora.html>>
- ²⁰⁸ BENEŠ, Jiří. *V německém zajetí: svědectví o Osvětimi, Buchenwaldu, Dachau a Doře*. s. 168
- ²⁰⁹ BENEŠ, Jiří. *V německém zajetí: svědectví o Osvětimi, Buchenwaldu, Dachau a Doře*. s. 168
- ²¹⁰ HAJŠMAN Jan. *V drápech bestie: vzpomínky na Buchenwald*.
- ²¹¹ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 4
- ²¹² onemocnění koronárních tepen, které zásobují srdce okysličenou krví
- ²¹³ neohraničený bakteriální zánět šířící se měkkými tkáněmi, zvaný také celulitis
- ²¹⁴ 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16 – May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126359>>
- ²¹⁵ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897), Prohlášení JUDr. Pavla Anzenbachera v posudku Svazu protifašistických bojovníků, 21. únor 1958, Vojenský historický ústav Praha.
- ²¹⁶ Vlastivědný sborník, čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska. Číslo 4/2019 ročník XXIX, Vydává M & G v Mariánské Týnici. ISSN 1801-0032. s. 9 [2024-04-10] Dostupné na internetu: <https://www.marianskatynice.cz/e_download.php?file=data/editor/124cs_4.pdf&original=Nov%C3%BD%20VLSB%204_2019_k%20tisku19122019.pdf>
- ²¹⁷ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 6
- ²¹⁸ Paul Anzenbacher, Databáze českých vězňů v koncentračním táboře Buchenwald 1937–1945. Památník Terezín. [2024-04-10] Dostupné na internetu: <<https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/bu-anzenbacher-paul>>
- ²¹⁹ Vlastivědný sborník, čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska. Číslo 4/2019 ročník XXIX, s. 9
- ²²⁰ Tamtéž, s. 9-10
- ²²¹ Vlastivědný sborník, čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska. Číslo 4/2019 ročník XXIX, s. 10
- ²²² Death Marches. Buchenwald Memorial. [2024-04-10] Dostupné na internetu: <<https://www.buchenwald.de/en/geschichte/chronologie/konzentrationslager/todesmarche>>

- 223 Dokumentace MNO (1958), Vojenský historický ústav Praha
- 224 Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 4
- 225 František Hrubíš – část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945, Národní archiv Praha. Fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4
- 226 Interview s Jarmilou Filipovou, s. 4
- 227 František Hrubíš – část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945, Národní archiv Praha. Fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4
- 228 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15]
Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126362>>

Život po válce

- 229 Dokument o změnách bydliště (1950), Národní archiv Praha, 3. odd., Fond: Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, Signatura: František
- 230 Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 4
- 231 Část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945, Národní archiv Praha. Fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš.
- 232 Dokument o změnách bydliště (1950), Národní archiv Praha, 3. odd., Fond: Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva. Signatura: František
- 233 Měna po válce 1945 byla opět koruna československá (zkratka Kčs).
- 234 Kmenový list (97-128-3305-20/15), Vojenský historický ústav Praha, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- 235 Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 5
- 236 Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 5; ANDRLE, Petr a kol. *O lidech v Beskydech*, s. 234-235
- 237 Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 5
- 238 Posudek policejního ředitelství v Praze, 30. 5. 1939, Národní Archiv v Praze, 3. odd., Fond: Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna 1931-1940, Karton: 6790, Signatura: H4009/17

- ²³⁹ Místopřísežné prohlášení (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ²⁴⁰ Lustrace členské evidence KSČ, Národní archiv v Praze, 3.odd.
- ²⁴¹ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 6
- ²⁴² Vlastivědný sborník, čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska. Číslo 4/2019 ročník XXIX, s. 9
- ²⁴³ *100 let ocelí Poldi*. Praha: Práce, 1989
- ²⁴⁴ Dekret č. 100/1945 Sb. Dekret presidenta republiky o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků
- ²⁴⁵ KOVAŘÍK, Jiří. *Proměny: z historie kladenských hutí*. Kladno: Poldi SONP, 1982.
- ²⁴⁶ KALOUS, Jan. *Politické procesy v Československu po únoru 1948 – jejich příprava a charakter*. [2024-03-27] Dostupné na internetu:<<https://www.muzeum20stoleti.cz/politicke-procesy-v-ceskoslovensku-po-unoru-1948-jejich-priprava-a-charakter/>>
- ²⁴⁷ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 5; Žádost o vystavení osvědčení o účasti na národním boji za osvobození (1958), Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ²⁴⁸ „Ministr národní obrany může zbaviti vojenskou osobu vojenské hodnosti podle § 33 zákona č. 154/1923 Sb. ve znění novelisovaném (vyhláška ministra národní obrany č. 65/1935 Sb.), jsou-li pro takové opatření zvláštní důvody, zejména porušila-li vojenská osoba v době okupace hrubě své povinnosti národní a občanské.“ Zákon č. 72/1946 Sb. § 6 odstavec 5 Zákony pro lidi. Sbírka zákonů. [2024-06-10] Dostupné na internetu: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-72>>
- ²⁴⁹ Vyhláška Ministra národní obrany č. 57/1947 Sb. e-Sbírka 2024-06-10] Dostupné na internetu: <<https://www.e-sbirka.cz/sb/1947/57/0000-00-00?zalozka=text>>
- ²⁵⁰ Kmenový list (97-128-3305-20/15), Vojenský historický ústav Praha, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ²⁵¹ PERNES, Jiří., FOITZIK, Jan. *Politické procesy v Československu po roce 1945 a "Případ Slánský": sborník příspěvků ze stejnojmenné konference, pořádané ve dnech 14. - 16. dubna 2003 v Praze*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2005, s. 38
- ²⁵² BURSÍK, Tomáš. a PAŽOUT, Jaroslav. (ed.). *Revize politických procesů a rehabilitace jejich obětí v komunistickém Československu: mezinárodní, vnitropolitické, právní a společenské aspekty*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2021. ISBN 978-80-7516-006-5. s.214

- ²⁵³ *O procesech a rehabilitacích I: Zpráva "Pillerovy komise" o politických procesech a rehabilitacích v Československu v letech 1949 až 1968.* Autor úvodu Miroslav ŠIŠKA. Knihovna zajímavostí. Praha: Florenc, 1990. ISBN (Brož.). s. 26-27
- ²⁵⁴ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 6
- ²⁵⁵ Tamtéž
- ²⁵⁶ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 6
- ²⁵⁷ Žádost o vydání osvědčení č.j.1710/57, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ²⁵⁸ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 6

Život Františka Hrubíše v důchodu

- ²⁵⁹ Interview s Jarmilou Filipovou, s. 7
- ²⁶⁰ Rodák z Chrudimi, narozen 17. února 1892, vězněn v Buchenwaldu. Josef May. MemArc [2024-06-11] Dostupné na internetu: <<https://memorial-archives.international/entities/show/55e22d12c5606877b636942d>>
- ²⁶¹ Žádost o vydání osvědčení č.j.1710/57 (1958); prohlášení k žádosti, Vojenský historický ústav, spisy a složky uložené na jméno František Hrubíš (nar. 16. 5. 1897)
- ²⁶² Část dotazníku (součástí dokumentace Svazu protifašistických bojovníků), 1945. Národní archiv Praha. Fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš.
- ²⁶³ Tamtéž
- ²⁶⁴ Interview s Jarmilou Filipovou, 2020, s. 7
- ²⁶⁵ Záhat' srdeční=infarkt myokardu. [2024-02-29] Dostupné na internetu: <https://www.wikiskripta.eu/w/Infarkt_myokardu>
- ²⁶⁶ Výpis z matriky úmrtí – František Hrubíš (p.č.63), Městský úřad Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Odbor vnitřní správy/oddělení matrika
- ²⁶⁷ *Hlas revoluce*, Týdeník Českého svazu bojovníků za svobodu, 1967, ISSN 0231-8164 [2023-12-05]. Dostupné na internetu: <<https://ndk.cz/view/uuid:f10cfde0-c9e7-468f-b1a5-4e07a1363d29?page=uuid:51422650-680e-11e7-9f81-005056820560>>
- ²⁶⁸ Zjištěno z počítačových záznamů o rozptylu – Hřbitovy a pohřební služby hl. m. Prahy

Závěrem

- ²⁶⁹ PAŽOUT, Jaroslav (ed.). *Komunističtí intelektuálové a proměna jejich vztahu ke KSČ (1945-1989)*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2013. ISBN 978-80-87211-93-9.
- ²⁷⁰ FRYŠČOK, Miloslav Alexej. *Bohuslav Všetická, zapomenutý generál. Brněnský legionář*. Brno: Š. Ryšavý, 2001. ISBN 80-86137-53-8.

Textová příloha - Analýza válečných lístků Františka Hrubíše ze zajateckého tábora

- ²⁷¹ Korespondenční lístek neboli dopisnice je poštovní formulář, který slouží k vyplnění otevřené listovní zásilky. První korespondenční lístky se tak nejdříve zrodily v Rakousku-Uhersku. Byly vydány v roce 1869 (rozměry 122 mm x 85 mm). Dopisnice [2022-05-10]. Dostupné na internetu: <<https://www.sberatelshop.cz/dopisnice-5>>
- ²⁷² K vojenským hodnostem a funkcím Rakousko-uherské armády [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <https://www.svejkmuseum.cz/new/zajimavosti/r_armada_ck.htm>
- ²⁷³ Břišní tyfus; Skvrnitý tyfus [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <<https://knihovna.lf2.cuni.cz/brisni-tyfus>>;<<https://knihovna.lf2.cuni.cz/skvrnity-tyfus>>
- ²⁷⁴ Před sto lety se českoslovenští legionáři vydali z Kyjeva na svou sibiřskou anabázi [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <<https://radiozurnal.rozhlas.cz/pred-sto-lety-se-ceskoslovensti-legionari-vydali-z-kyjeva-na-svou-sibirskou-7181288>>
- ²⁷⁵ *Odvážná komtesa v Rusku pomáhala válečným zajatcům. Čelila nemocem i nebezpečí*. Šárka Novotná. [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <<https://zpravy.tiscali.cz/odvazna-komtesa-v-rusku-pomahala-valecnym-zajatcum-celila-nemocem-i-nebezpeci-322013>>

Textová příloha - Analýza válečných lístků Františka Hrubíše ze zajateckého tábora

Jako textovou přílohu jsem se rozhodl zařadit veškerou korespondenci Františka Hrubíše ze zajateckého tábora z Berezovky. Jedná se o korespondenční válečné lístky Františka Hrubíše, které odesílal z Ruska mezi 12. únorem 1917 a 12. listopadem 1917, dále odpověď z Dotazovny o zajatých v Brně adresovaná Františku Hrubíšovi staršímu (otci) z 10. srpna 1917.

Přepisy byly náročné, neboť některé lístky byly již hůře čitelné, na několika místech jsou neidentifikovatelné skvrny, či rozmazán inkoust.

Dopisní lístky jsou podobné dnešním tzv. korespondenčním poštovním lístkům²⁷¹, kde na jedné straně je předtištěný vzor pro napsání adresních údajů i odesílatele a na druhé straně je prázdné místo pro vlastní písemné sdělení adresátovi.

Poštovní lístky určené pro válečnou korespondenci byly zhotoveny z tvrdšího papíru. Velikost dochovaných lístků je 142 mm x 85 mm. Prostoru pro napsání textu příliš nebylo, proto vidíme zde často přes celou plochu lístku napsán text.

Některé dochované poštovní lístky mají na předtištěné straně znak červeného kříže či jsou bez znaku. Ty, které mají tento znak, mají zde napsáno v němčině tento text: Verlag der osterr. ges vom Roten Kreuze (Vydavatel Východního spolku Červeného kříže) a také i v ruském jazyce: Издатель Восточного общества Красного Креста. Na poštovních lístcích jsou předtištěny texty v několika jazycích, např. francouzsky – Service des prisonniers de Guerre (Služba válečných zajatců); rusky – Кoresпонденция военнопленных (Korespondence válečných zajatců), Открытое письмо (Otevřený dopis), německy – Adresse (adresa), Kriegsgefangener (Válečný zajatec), Beresowka Zabajkalsk (Berezovka Zabajkalsko), Ostsibirien (Východní Sibiř). Na některých lístcích je i tento zajímavý text v německém jazyce Portofrei (zaplacené poštovné) i ruském jazyce Бесплатно (zdarma) a další text v německém jazyce Nachdruck verboten (přetisk je zakázán), i v ruském jazyce Перепечатка воспрещается (přetisk je zakázán). Na jednom z válečných lístků je napsána zajímavá informace ve třech jazycích, německém, ruském a francouzském: Auskunft Stelle und Postamt für Kriegsgefangene, Справочное отделение и почта военнопленных - Н. Березовского гарниз (v překladu: Informační kancelář a pošta pro válečné zajatce).

---

²⁷¹ Korespondenční lístek neboli dopisnice je poštovní formulář, který slouží k vyplnění otevřené listovní zásilky. První korespondenční lístky se tak nejdříve zrodily v Rakousku-Uhersku. Byly vydány v roce 1869 (rozměry 122 mm x 85 mm). Dopisnice [2022-05-10]. Dostupné na internetu: <<https://www.sberatelshop.cz/dopisnice-5>>

V místě adresy odesílatele dostáváme zajímavé informace o Františkovi Hrubišovi, a to zejména číslo roty, ve které byl a také i číslo kasáren, kde pobýval. Texty jsou v německém jazyce: Rotte No. 223 (Rota č.223) a Baracke No. 24 (Kasárna č. 24). Je zde také vždy napsána hodnost jméno odesílatele. U jména Františka Hrubíše jsou zkráceně napsány v němčině tři slova: Einj. Freiw. Zuksf. Po rozklíčování tyto zkratky znamenají: jednoroční dobrovolník četař (Einjährig Freiwilliger Zuksführer)²⁷². Jednoroční dobrovolník znamenalo jednoroční službu. Byla to úleva pro ty, kteří se věnovali vyššímu studiu včetně gymnázia a reálky. Je to obdoba služby vysokoškoláků před (aspiranti) i po 2. sv. válce (absolventi) a jejich příprava na důstojnickou hodnost důstojníka v záloze.

Na dalších jednotlivých stránkách jsou dle datumu sestaveny tyto korespondenční listky. Je vždy zobrazen korespondenční lístek z obou stran, vedle je přepsán text dopisu a vždy přidán výsledný komentář. Tam, kde nebylo možno zjistit, o jaké slovo se jedná díky např. rozmazání inkoustu je vždy zobrazeno pár teček.

Všechny tyto uvedené korespondenční listky jsou ve vlastnictví Tomáše Hrubíše (synovce Františka Hrubíše).

Příklad válečného korespondenčního lístku:

Dopisní lístek 1

Adresa odesílatele je napsána v němčině včetně hodnosti: **Einjährig Freiwilliger Zuksführer** (jednoroční dobrovolník četař) jména: Hrubiš **Franz** (česky František), **Rotte** (rota)

Poštovní razítko: **Irkutsk** - vojen. centr. pr. (můžeme se domnívat, že u prvních dvou jde o zkratku vojenské centrální, třetí zkratka nevíme) č.3

Razítko z **Vídně**: Zensur Abteilung WIEN(cenzurní oddělení)

V ruském jazyce napsáno Rakousko (Австрия)

Kunčice pod Ondřejníkem dříve se psalo: **Velké Kunčice**. Zde je ještě napsáno pro upřesnění u Frenštátu pod Radhoštěm (vesnice Velké Kunčice jsou v těsné blízkosti městečka Frenštát p.R.).

v němčině napsáno Morava (Mähren)

²⁷² K vojenským hodnostem a funkcím Rakousko-uherské armády [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <https://www.svejkmuseum.cz/new/zajimavosti/r_armada_ck.htm>

Válečné lístky – seznam

Válečný lístek 1 – 12 února 1917

Válečný lístek 2 – 26. února 1917

Válečný lístek 3 – 12. březen 1917

Válečný lístek 4 – 1. dubna 1917

Válečný lístek 5 – 2. dubna 1917

Válečný lístek 6 – 7. dubna 1917

Válečný lístek 7 – 23. dubna 1917

Válečný lístek 8 – 16. května 1917

Válečný lístek 9 – 22. května 1917

Válečný lístek 10 – 28. května 1917

Válečný lístek 11- 10. října 1917

Válečný lístek 12 – 2. listopadu 1917

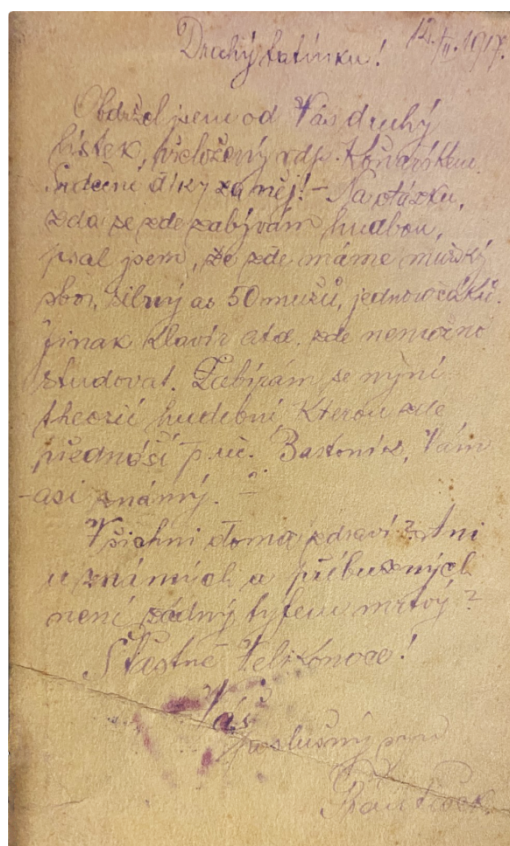
Válečný dopis 13 – 12. listopadu 1917

Válečný lístek 14 – Dotazovna o zajatých Brno

Válečný lístek 1 – 12 února 1917

První korespondenční lístek, který se dochoval, je z **12. února roku 1917**. František Hrubíš, i když je v zajetí, zde píše o tom, že se zabývá hudbou, založili si pěvecký sbor z mužů, kteří stejně jako on jsou jednoroční dobrovolníci (Einjährig Freiwilliger), slangově *jednoročáci*, jak píše. Najdeme zde také jeho obavu z onemocnění, které lidstvo sužovalo v té době. Jednalo se o tyfus. V dobách válek však skvrnitý či břišní tyfus byly vážnou hrozbou.²⁷³

12./II. 1917.

Drahý tatínku!

Obdržel jsem od Vás druhý lístek přeložený ndp. Koňáříkem. Srdečné díky za něj! – Na otázku, zda se zde zabývám hudbou, psal jsem, že zde máme mužský sbor, silný as 50 mužů, jednoročáků. Jinak klavír atd. zde nemožno studovat. Zabývám se nyní teorií hudební, kterou zde přednáší p. uč. Bartoník, Vám asi známý. –

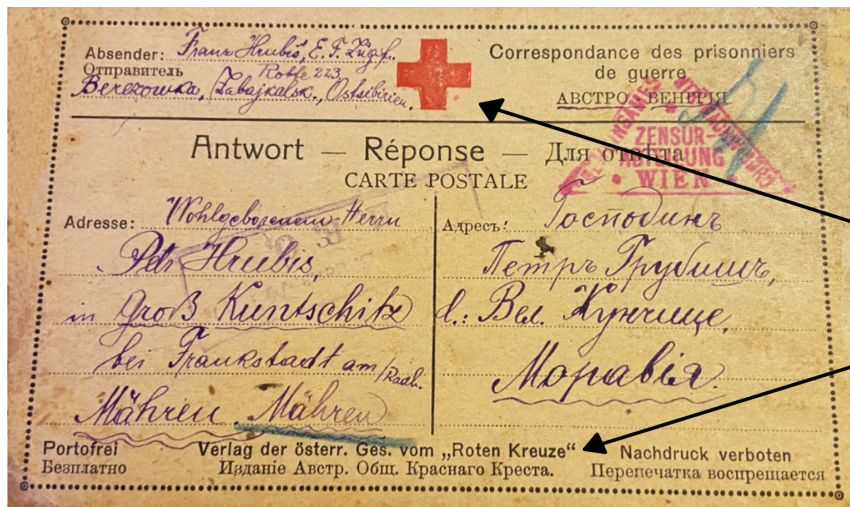
Všichni doma zdraví? Ani u známých a příbuzných není žádný tyfem mrtvý?

Šťastné Velikonoce!

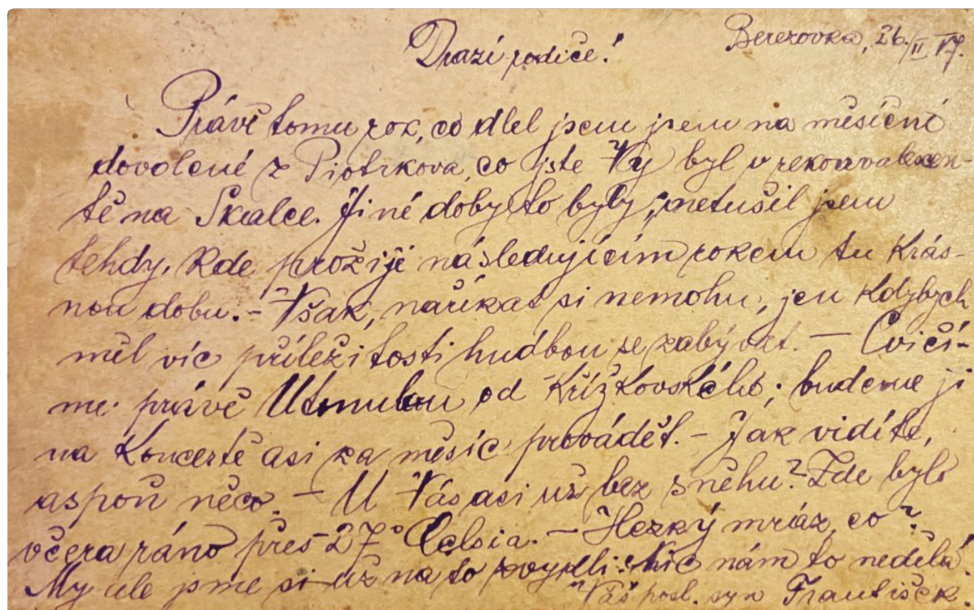
²⁷³ Břišní tyfus; Skvrnitý tyfus [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <<https://knihovna.lf2.cuni.cz/brisni-tyfus>>;<<https://knihovna.lf2.cuni.cz/skvrnity-tyfus>>

Válečný lístek 2 – 26. února 1917

Další korespondenční lístek, který se dochoval, je z **26. února roku 1917**. Je zajímavostí, že je adresován Petrovi Hrubišovi, což byl Františkův bratr. Ale v textu píše *Draží rodiče!*

Tento korespondenční lístek je vydal Červený kříž (v horní části znak Červeného kříže), viz v dolní části tištěný text v německém a ruském jazyce: Vydavatel Východního spolku Červeného kříže.

Berezovka 26./II. 17

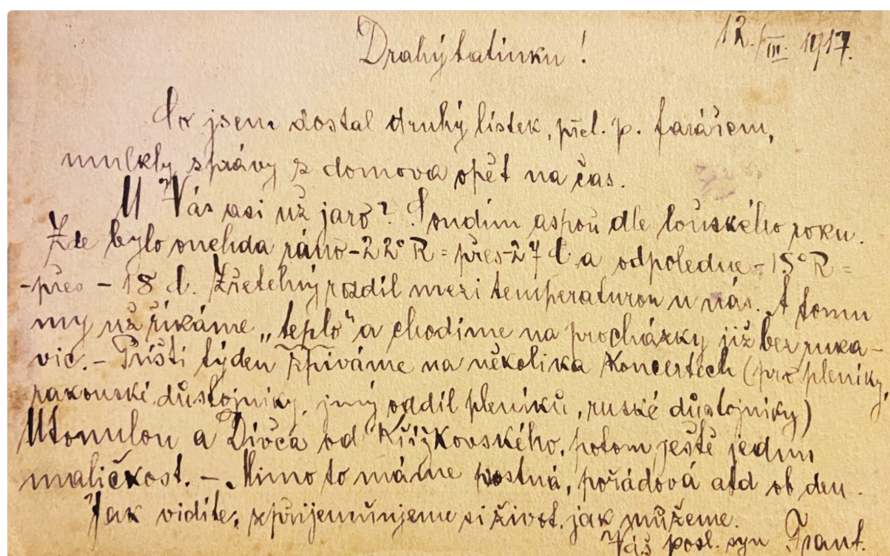
Draží rodiče!

Právě tomu rok, co dlel jsem jsem na měsíční dovolené z Piotrkova, co jste Vy byl v rekonvalescentě na Skalce. Jiné doby to byly, netušil jsem tehdy, kde prožiji následujícím rokem tu krásnou dobu. – Však, naříkat si nemohu, jen kdybych měl víc příležitosti hudbou se zabývat. – Cvičíme právě Utonulou od Křížkovského; budeme ji na koncertě asi za měsíc provádět. – Jak vidíte, aspoň něco. – U vás asi už bez sněhu? Zde bylo včera ráno přes - 27° Celsia. – Hezký mráz, co? My ale jsme si už na to zvykli: Nic nám to nedělá.

Váš posl. syn František

Válečný lístek 3 – 12. březen 1917

Další korespondenční lístek, který se dochoval, je z **12. března roku 1917**. František popisuje, jaké je v místě počasí. Teplotu udává ve dvou stupnicích: v Réaumurově teplotní stupnici, kterou poté převádí na stupnici Celsiovu.

12./III. 1917

Drahý tatínku!

Co jsem dostal druhý lístek, před p. farářem, umlkly zprávy z domova opět na čas.

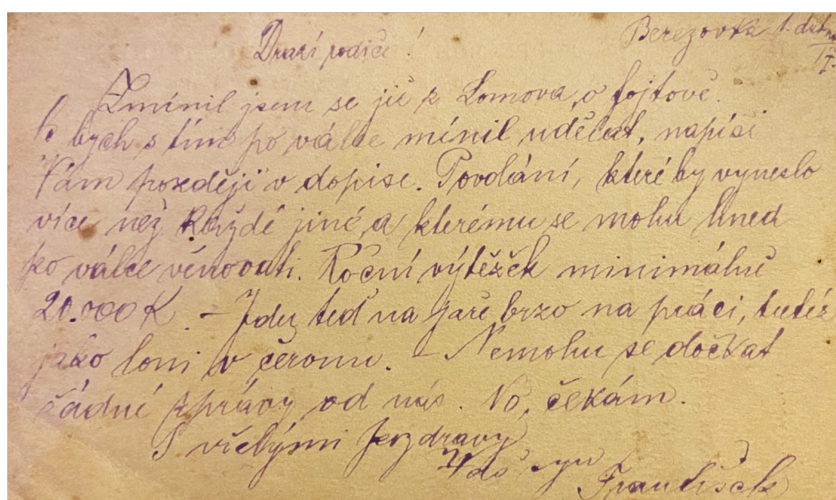
U Vás asi už jaro? Soudím aspoň dle loňského roku. Zde bylo onehda $-22^{\circ}\text{R} = \text{přes } -27^{\circ}\text{C}$ a odpoledne $-15^{\circ}\text{R} = \text{přes } -18^{\circ}\text{C}$. Zřetelný rozdíl mezi teploturou u nás. Tomu my už říkáme „teplo“ a chodíme na procházku již bez rukavic. – Příklad týden zpíváme na několika koncertech (pro pleniky, rakouské důstojníky, jiný oddíl pleniků, ruské důstojníky) Utonulou a Dívče od Křížkovského, potom ještě jednu maličkost. – Mimo to máme prostrná, pořádková atd. ob den.

Jak vidíte, zpřijemňujeme si život, jak můžeme.

Váš posl. syn Frant.

Válečný lístek 4 – 1. dubna 1917

Další korespondenční lístek, který se dochoval, je z **1. dubna roku 1917**. Text je poměrně kratší než předchozí. V posledních větách si nelze nevšimnout toužebného očekávání zpráv z domova.

Berezovka 1. dubna 17.

Drazí rodiče!

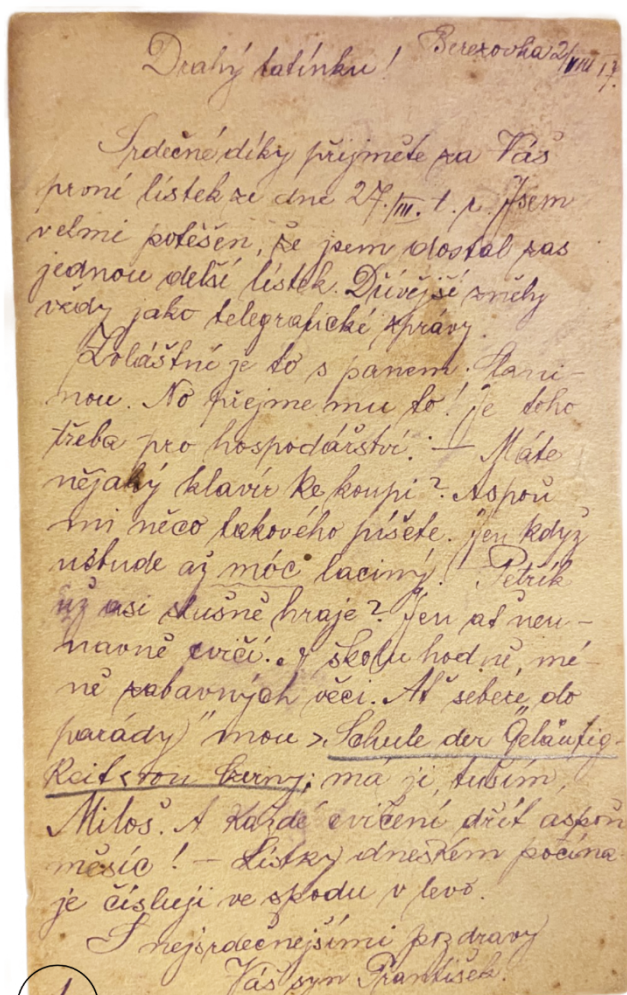
Zmínil jsem se již z domova o fojtově. Co bych s tím po válce mýnil udělat, napiši Vám později v dopise. Povolání, které by vyneslo více než každé jiné, a kterému se mohu hned po válce věnovati. Roční výtěžek minimálně 20.000 K. Jdu teď na jaře brzo na práci, tutěž jako loni v červnu. – Nemohu se dočkat žádné zprávy od nás. No, čekám.

S vřelými pozdravy

Váš syn František

Válečný lístek 5 – 2. dubna 1917

Další korespondenční lístek, který se dochoval, je z **2. dubna roku 1917**. Předchozí lístek je datován 1. dubna, tudíž tyto lístky dělí pouze jeden den. Z textu na lístku usuzujeme, že dostal dopis z domova a ihned odepisoval. V dopise opět zmiňuje svého bratra Petra v souvislosti s cvičením na klavír.

Berezovka 2/IV 17

Drahý tatínku!

Srdečné díky přijmete za Váš první lístek ze dne 27./III, t. r. Jsem velmi potěšen, že jsem dostal zas jednou delší lístek. Dřívější zněly vždy jako telegrafické zprávy. Zvláštní je to s panem Slaninou. No přejme mu to! Je toho třeba pro hospodářství. – Máte nějaký klavír ke koupi? Aspoň mi něco takového píšete. Jen když nebude až móc laciný. – Petřík už asi slušně hraje? Jen ať neunavně cvičí. školu hodně, méně zábavných věcí. Ať sebere „do parády“ mou > Schule der Geläufigkeit < von Czerny; má ji tuším, Miloš. A každé cvičení dříť aspoň měsíc! – Lístky dneškem počínaje čísluji ve spodu vlevo.

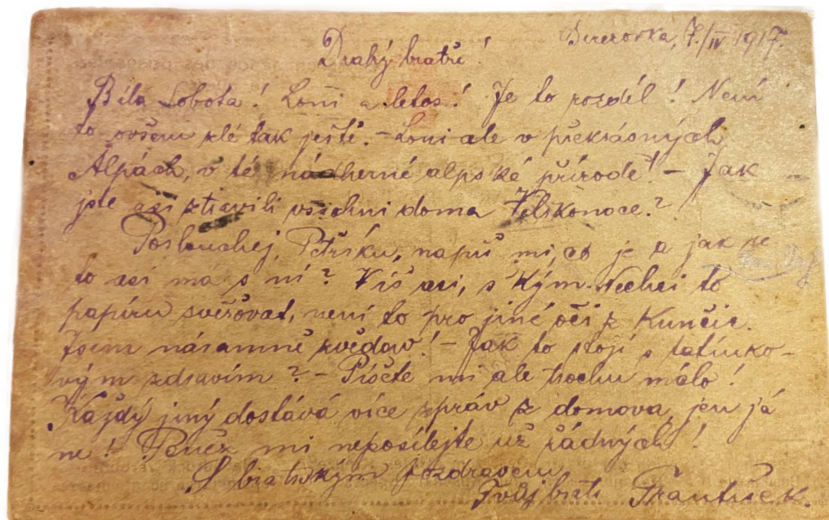
S nejsrdečnějšími pozdravy

Váš syn František.

1. Číslování lístků - 1.

Válečný lístek 6 – 7. dubna 1917

Další korespondenční lístek, který se dochoval, je ze **7. dubna roku 1917**, což je pár dní po odeslání předchozího lístku. Tento lístek je adresován bratrovi Petrovi. Vzpomíná na Velikonoce, ptá se zřejmě na jeho dívku, ale z textu je patrné, že takovéto osobní věci nechce sdělovat. Opět je zde také výtka, že mu jeho rodina píše velmi málo.

Berezovka 7./IV 1917

Drahý bratře!

Bilá Sobota! Loni a letos! Je to rozdíl! Není to ovšem zlé tak ještě. – Loni ale v překrásných Alpách, v té nádherné alpské přírodě! – Jak jste asi ztrávili všichni doma Velikonoce? Poslouchej Petříku, napiš mi, co je a jak se to asi má s ní? Víš asi, s Kým. Nechci to papíru svěřovat, není to pro jiné oči z Kunčic. Jsem náramně zvědav! – Jak to stojí s tatínkovým zdravím? Píšete mi ale trochu málo! Každý jiný dostává více zpráv z domova, jen já ne! Peněz mi neposílejte už žádných!

S bratrským pozdravem

Tvůj bratr František.

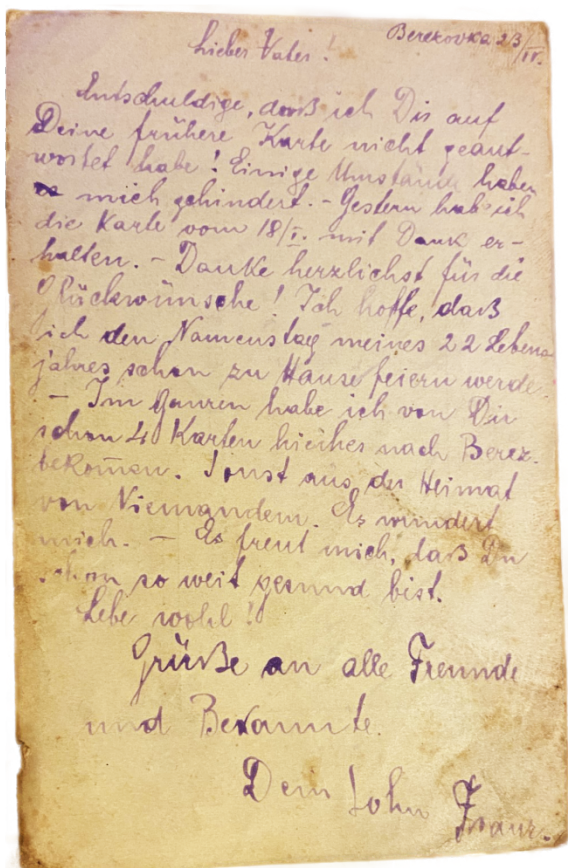
Válečný lístek 7 – 23. dubna 1917

Tento korespondenční lístek, který se dochoval, je z **23. dubna roku 1917** a je zvláštní tím, že je napsán v německém jazyku. Také předtištěná strana lístku je odlišná od předchozích. Předtištěné texty jsou ve čtyřech jazycích: rusky, německy, maďarsky (např. Levelezölap hadifogyok reszéré). Pohlednice pro válečné zajatce) a francouzsky. Adresa odesílatele i adresáta je napsána v německém jazyce. František zde na korespondenčním lístku také píše pod jménem svého otce slovo *Grundbesitzer*, což znamená v překladu vlastník půdy, pozemků. A název vesnice *Groß Kuntschitz* (Velké Kunčice).

František píše svému otci a děkuje za zasláné přání k narozeninám a uvádí datum, kdy přišlo. Jelikož to není moc čitelné, předpokládáme, že se jedná o 18. května (narodil se 16. května 1897). Ale lístek je psán 23. dubna, což nesedí datumově.

Je zde opět patrný stesk po nedostatku dopisů z domova. Zmiňuje se pouze o čtyřech lístcích, které dostal od svého otce. Jinak od ostatní rodiny žádné.

Překlad:

Berezovka 23/IV.

Drahý otče!

Omlouvám se, že jsem Vám neodpověděl na Váš dřívější lístek. Nějaké okolnosti mi v tom zabránily. Včera jsem obdržel lístek s přáním z 18/V. Co nejsrdečněji děkuji za gratulace! Doufám, že jmeniny svých 22. narozenin oslavím už doma. Celkově jsem už od Vás dostal 4 lístky do Berezovky. Jinak z domova od nikoho. Zajímalo by mě to. – Těší mě, že jste již zatím zdravý.

Bud'te zdrav!

Dopis 7

Původní dopis:

Berezovka 23/IV.

Lieber Vater!

Entschuldige, auß ich Dir auf Deine frühere Karte nicht geantwortet habe! Einige Umstände haben mich gehindert. – Gestern habe ich die Karte vom 18/V. mit Dank erhalten. – Danke herzlichst für die Glückwünsche! Ich hoffe, daß ich den Namenstag meines 22 Lebensjahres schon zu Hause feiern werde. – Im ganzen habe ich von Dir schon 4 Karten hierher nach Berez. bekommen. Sonst aus der Heimat von Niemandem. Es wundert mich. – Es freut mich daß Du schon do weit gesund bist

Lebe Wohl!

Válečný lístek 8 – 16. května 1917

Tento korespondenční lístek, který se dochoval, je z **16. května roku 1917**. V tomto dopise oznamuje rodičům, že dostal peníze a také že již dříve žádal o peněžní půjčku (do Tientsina). Vyjadřuje zde také obavy a nejistota, co s ním bude dále.

Berezovka 16./V. 17

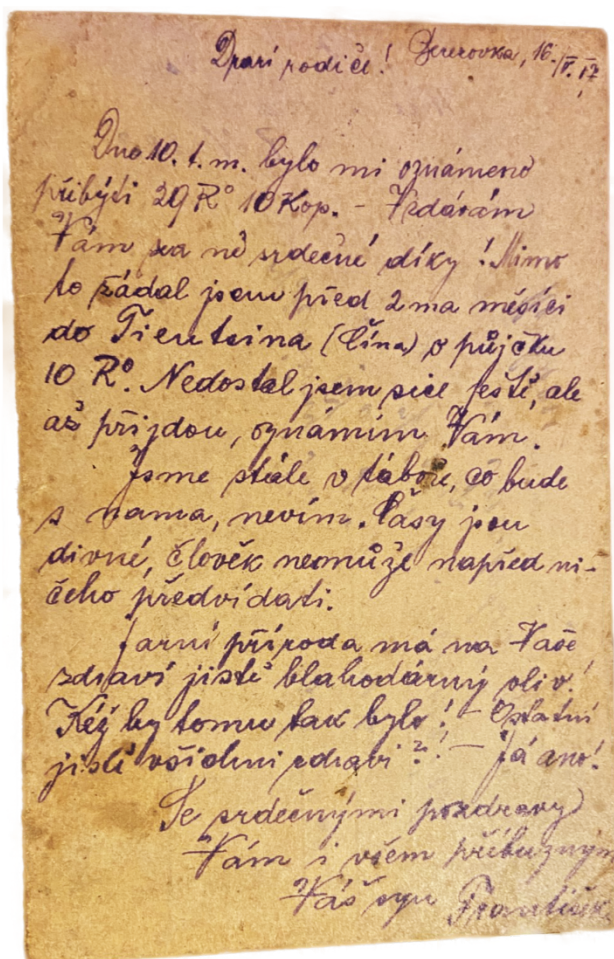
Drazí rodiče!

Dne 10. t. m. bylo mi oznámeno přibýti 29 R° 10 Kop. – Vzdávám Vám za ně srdečné díky! Mimo to žádal jsem před 2ma měsíci do Tientsina (Čína) o půjčku 10 R°. Nedostal jsem sice ještě, ale až přijdou, oznámím Vám. Jsme stále v táboře, co bude s nama, nevím. Časy jsou divné, člověk nemůže napřed ničeho předvídati.

Jarní příroda má na Vaše zdraví jistě blahodárný vliv! Kěž by tomu tak bylo! – Ostatní jistě všichni zdraví?! – Já ano!

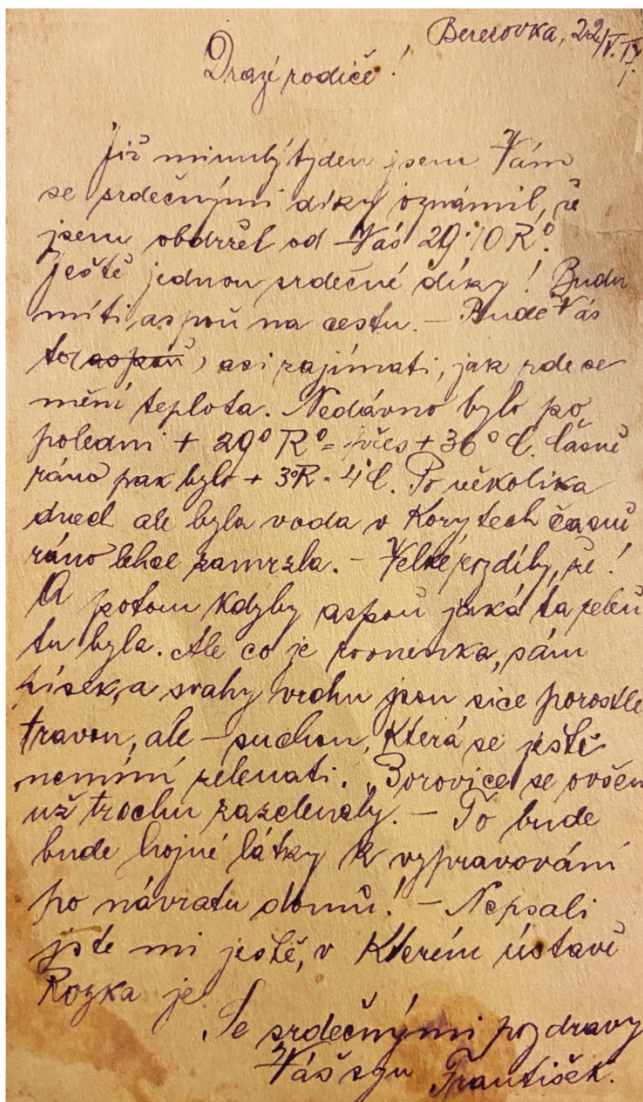
Se srdečnými pozdravy Vám i všem příbuzným

Váš syn František.

Válečný lístek 9 – 22. května 1917

Tento korespondenční lístek, který se dochoval, je z **22. května roku 1917**. V tomto dopise opět děkuje svým rodičům za zaslání peněz a vzápětí oznamuje, že tyto peníze využije na cestu zpět domů. Popisuje rodičům, jaké tam panuje počasí. V závěru píše o tom, jak se již těší domů. Také vyjadřuje obavy o zdraví své mladší sestry Rosalie (Rozky).

Berezovka, 22./V. 17.

Draží rodiče!

Již minulý týden jsem Vám se srdečnými díky oznámil, že jsem obdržel od Vás 29.10R°. Ještě jednou srdečné díky! Budu mít aspoň na cestu. – Bude Vás to asi zajímat, jak zde se mění teplota. Nedávno bylo po poledni +29°R°= přes +36°C. Časně ráno pak bylo +3°R = 4°C. Po několika dnech ale byla voda v korytech časně ráno lehce zamrzla. – Velké rozdily, že! A potom kdyby aspoň jaká ta zeleň tu byla. Ale co je rovnenka, sám písek, a svahy vrchu jsou sice porostlé travou, ale – suchou, která se ještě nemíní zelenati. Borovice se ovšem už trochu zazelenaly. – To bude bude hojně látky k vypravování po návratu domů! – Nepsali jste mi ještě, v kterém ústavě Rozka je.

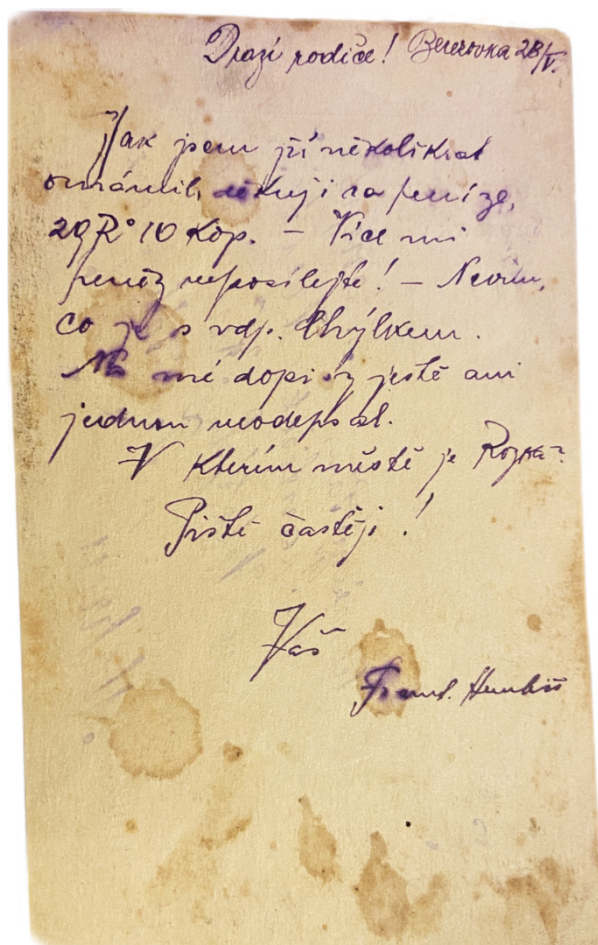
Se srdečnými pozdravy

Váš syn František.

Válečný lístek 10 – 28. května 1917

Tento korespondenční lístek, který se dochoval, je z **28. května**. Rok není uveden, ale dle textu usuzujeme, že se jedná stále o **rok 1917**. Stále se ptá na svou sestru Rosalii (Rozka). Psal také nadporučíku Chýlkovi, který mu ale neodepsal, a proto se ptá rodičů, zda o něm něco neví. A v závěru dopisu opět apeluje, aby mu psali častěji.

Tento dopis je oproti předešlým dopisům velmi krátký.

Berezovka 28/V.

Drazí rodiče!

Jak jsem již několikrát oznámil, děkuji za peníze, 29R° 10 kop. - Více mi peněz neposílejte! Nevíte, co je s ndp. Chýlkem. Na mé dopisy ještě ani jednou neodepsal.

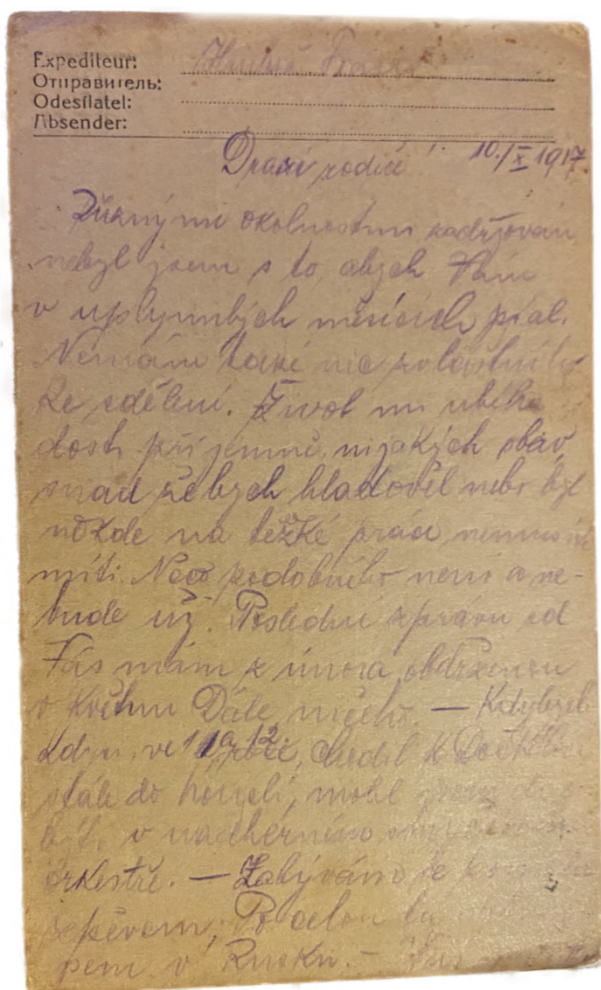
V kterém městě je Rozka?

Pišťe častěji!

Váš Frant. Hrubis

Válečný lístek 11- 10. října 1917

Tento korespondenční lístek, který se dochoval, je z **10. října 1917**. Dle informací z dopisu dedukujeme, že se stávalo, že dopisy z domova do zajateckého tábora nechodily řádně, viz. text: *Poslední zprávu od Vás mám z února, obdrženu v květnu.*

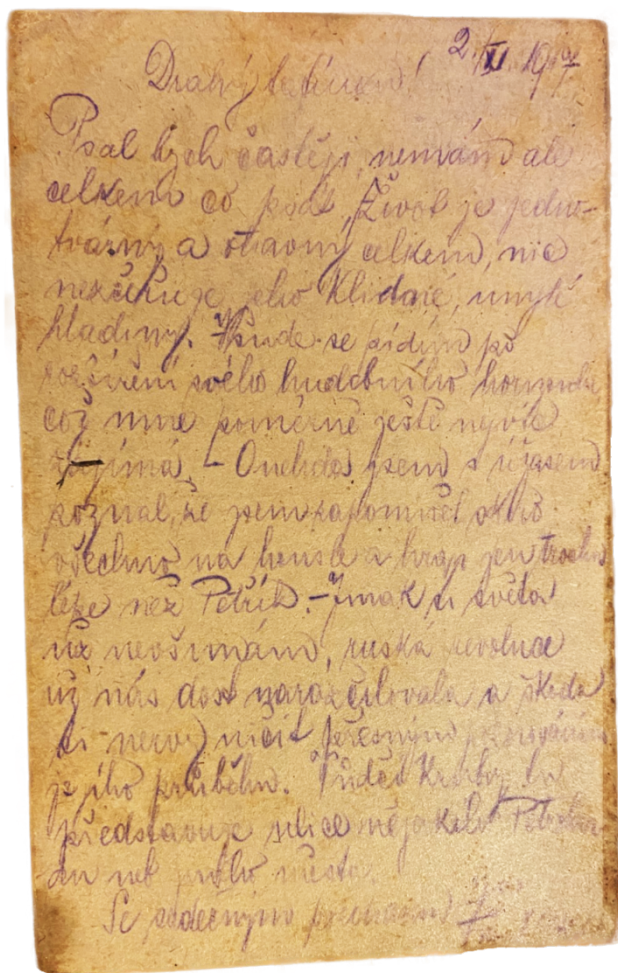
10./X 1917.

Draží rodiče!

Různými okolnostmi zadržován nebyl jsem s to, abych Vám v uplynulých měsících psal. Nemám také nic zvláštního ke sdělení. Život mi ubíhá dosti příjemně, nijakých obav, snad že bych hladověl nebo byl někde na těžké práce, nemusíte mít. Něco podobného není a nebude už. Poslední zprávu od Vás mám z února, obdrženu v květnu. Dále ničeho – Kdybych kdysi ve 11 a 12. roce chodil k Dočkalovi stále do houslí, mohl jsem dnes býti v nádherném smyčcovém orchestře. Zabývám se pomalu i zpěvem. Po celou tu dobu jsem v Rusku – Váš syn F.

Válečný lístek 12 – 2. listopadu 1917

Tento korespondenční lístek, který se dochoval, je z **2. listopadu 1917**. U adresy odesílatele si všimneme, že zde je napsáno Darnica II.A Černigovská gubernije. Darnica byla oblast u Kyjeva, kde se nacházel zajatecký tábor pro rakousko-uherské vojáky a později tu byl i tábor československých legií.²⁷⁴

2./XI. 1917

Drahý tatínku!

Psal bych častěji, nemám ale celkem co psát. Život je jednotvárný a otravný celkem, nic nezčěruje jeho klidné, unylé hladiny. Všude se pídím po rozšíření svého hudebního horizontu, což mne poměrně ještě nejvíc zajímá. – Onehda jsem s úžasem poznal, že jsem zapomněl skoro všechno na housle a hraji jen trochu lépe než Petřík. – Jinak si světa už nevšímám, ruská revoluce už nás dost narozčilovala a škoda si nervy ničit přesným pozorováním jejího průběhu. Vůdčí kruhy tu představuje ulice nějakého Petrohradu neb jiného města.

Se srdečným pozdravem František.

²⁷⁴ Před sto lety se českoslovenští legionáři vydali z Kyjeva na svou sibiřskou anabázi [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <<https://radiozurnal.rozhlas.cz/pred-sto-lety-se-ceskoslovensti-legionari-vydali-z-kyjeva-na-svou-sibirskou-7181288>>

12./ XI. 1917

Drahý tatínku!

Jako by se konečně rozsypal koš, dlouho uzavřený, s korespondenci z domů. Onehda 3 lístky.

Srdečné díky za ně!

Velice mne překvapilo, že krutý osud sklál tak brzy do hrobu pí. Vojtkovou. – Neranila jí snad mrtvice? Kdybych byl doma, byl bych využil svého skromného „talantu“ ku zlepšení hudební oslavy při pohřební ceremonii. Škoda jí! Čest budiž památce její!

Nechci být příliš indiskrétní, ale, upřímně řečeno, domácnost vedla pouze ona. Nyní, kdy brána věčnosti zavřela se na vždy za ní, doléhne veliká starost na bedra p. Vojtka, a zvláště tomu nezvyklým dcerám.

Vyslovil jsem celé rodině soustrast. Nevím, jak to bude přijato, ježto jsem se slečnami loni v březnu rozešel. – Povinnost jsem vykonal.

Na Rozce dle lístku jsem hned poznal, že byla ve světě; sloh i písmo je lepší. Na touto zimu tam šla tedy znova s Val. Halamíkovou. S poslední jsem korespondenci, až na nutnost, jako vůbec se všemi známými, až na p. Konárika vůbec přerušil. Do zajetí mi nedopisovali, „neznali asi adresy.“

Petřík, ať jen pilně cvičí!

Psal jste mi kdysi, že se Vám naskytl lacino klavír ke koupi. Koupil jste jej snad? Petříka bude hra na něj více lákat a bude se pilněji, jakož i mladší bratři, učit. – Joša je, jak se mi zdá, dosti nadaný hudebně. Jen ho ke klavíru přidržujte!

Když už klavír kupujete, tak už dobrý. Starý, jako [...], nebyl by k ničemu! – Těším se na něj, jako se vůbec na všechno těším, až se vrátím.

Všichni se učí, vzdělávají a já tu „zakrňuji.“ Zvláště do hudby jsem „zažrán.“ – Ale uč se, když nemáš na čem! No těšme se, že válečná bouře se utišuje. Zde aspoň věří v brzký mír. Nikdy jsem pověstem mírovým nevěřil, dnes ale už skoro začínám věřit. Co dělají maminka? Necht' se jenom šetřejí i s Vámi! Srdečný pozdrav celé rodině i příbuzným. Váš syn Frant. Hrubíš.

12./XI. 1917. Pište dál na Berezovku! A hodně!

12./ XI. 1917

že na sp. Linářka, vůbec přetrvali.
Do rajeti mi nedopisovali, „nema-
li ani adresy“.
Pěťka, až jím pilně cvičí!
Psal jste mi když, že se tam
nastýtl laicní klavír ke koupi.
Koupil jste jej snad? Pěťka
hude hra na něj více lákat a
hude se jím hraj. jakže i mladá
bratři, učil. - Josa je, jak se mi
poda, dosti nadaný hudební.
Jen ho ke klavíru přidržujte!
Když už klavír koupíte, tak se
dobry. Starý, jak Waldner, nebyl
by k ničemu! - Psim se na
něj, jak se vůbec na všechno
kšim, až se vrátím.

3 strana

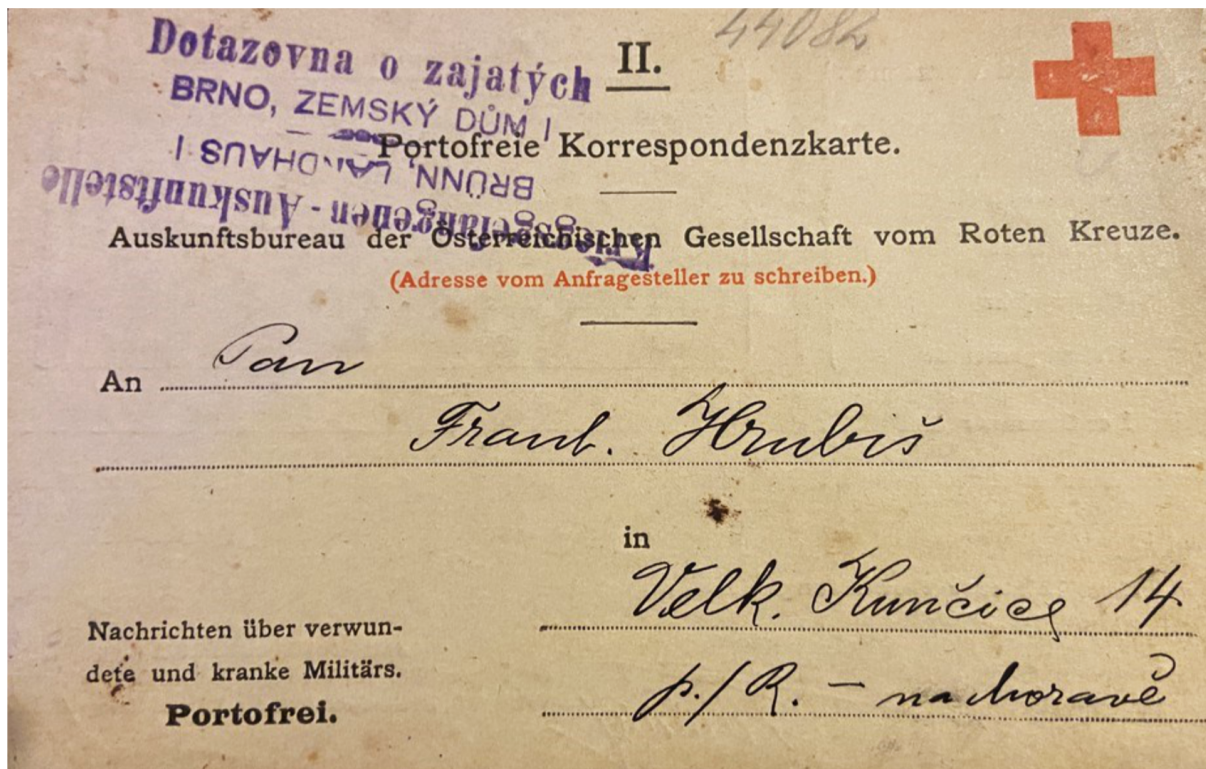
Trichmi se už, vztahují, a
já tu, pakinnij? Zvláste do
hudeby jsem pakran! - Ale
už se, když nemá na pum!
No kšim se, že vácená bouře
se ulisuje. Pdo aspoň, věř! & o.
braký miv. Ki když jsem pověstem
micosým nevěřil, dnes ale už škod
věřinám věřil.
O dělají maminka? Necht
se jenom pěťejí s Tami!
Společný požad cel
rodině i přebutným
Fas syn
Fraul. Hlubis.
12. / XI. 1917.
Přide dát na Bencova! Ahoobij!

4 strana

Válečný lístek 14 – Dotazovna o zajatých Brno

Odpověď z Dotazovny o zajatých Brno, Zemský dům adresovaná Františku Hrubišovi st. z 10. srpna 1917:

P.T.

Odpovídajice na Váš dopis, sdělujeme, že naše zpráva ze dne 4.7. 17 čís. 60/15 byla sepsaná v táboře samém začátkem ledna 1917 sestrou Červ. Kříže hraběnkou Kinskou

Der Genannte (=jmenovaný) podle udání zajatce Frant. Hrubišova

Brno 10. 8. 1917

Na tomto korespondenčním lístku je zmínka o sestře Červeného kříže hraběnce Kinská. Jde o Norbertinu (Noru) hraběnkou Kinskou z Vchynic a Tetova. Byla rakouská zdravotní sestra Červeného kříže, původem z českého šlechtického rodu Kinských. V době první světové války v Rusku založila lazaret a působila zde před a během Ruské revoluce.²⁷⁵

²⁷⁵ Odvážná komtesa v Rusku pomáhala válečným zajatcům. Čelila nemocem i nebezpečí. Šárka Novotná. [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <<https://zpravy.tiscali.cz/odvazna-komtesa-v-rusku-pomahala-valecnym-zajatcum-celila-nemocem-i-nebezpeci-322013>>

Seznam použitých zkratek

č.p. – číslo popisné

čs. – československý

ČSR – Československá republika

dr. – doktor

gšt. – generální štáb

hl. – hlavní

Ing. – inženýr

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

Kč – korun československých

kpt. – kapitán

KSČ – Komunistická strana Československa

ml. – mladší

MNO – Ministerstvo národní obrany

NDR - Německá demokratická republika

NKVD – Narodnyj komissariat vnutrennich děl (Lidový komisariát vnitřních záležitostí)

NSDAP - Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Národně socialistická německá dělnická strana)

odd. – oddělení

OBZ – Obranné zpravodajství

P. – páter

PhDr. – doktor filozofie

pplk. – podplukovník

SPB – Svaz protifašistických bojovníků

SS – Schutzstaffel (Ochranný oddíl)

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

st. – starší

tzv. – tak zvaný

VHÚ – Vojenský historický ústav

v. v. – ve výslužbě

YMCA – Young Men's Christian Association – křesťanské sdružení mladých mužů

Seznam použitých pramenů a literatury

ARCHIVNÍ MATERIÁLY

Archivní fondy Státní okresní archiv Kroměříž

- archiv Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži

Archiv řádu Kongregace sester Těšitelek z Rajhradu

- složka řádové sestry Heleny, civilním jménem Marie Hrubíšová

Arolsen Archives:

- 2.2.2.1 War Time Card File (Registration cards, employees' record books, individual correspondence) [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/72643840>>
(Dopis z ministerstva zahraničí v Praze 27. 8. 1942)
- 1.1.6.7 Documents with names from HORWATH, Maria [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/10664872>>
(Karta s jeho věcmi v Dachau)
- 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126364>>
(Karta s jeho majetkem z Dachau)
- 1.1.6.1 Entry register, prisoner numbers 033902 – 039330 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/130431185>>
(Kniha s čísly vězňů v Dachau)
- 1.1.5.1 Part IV, 01.09.1942 - 30.11.1942 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/5281161>>
(Transportní seznam do Buchenwaldu)
- 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126360>>
(Vězeňská karta Buchenwald)
- 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15] Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126361>>
(Bloková karta jeho bloku v Buchenwaldu)

- 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15]
Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126362>>
(Karta s jeho majetkem v Buchenwaldu)
- 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15]
Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126363>>
(Dotazník vězně)
- 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15]
Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126359>>
(Nemocniční karta vězně)
- 1.1.5.3 Personal file of HRUBIS, FRANTISEK, born on 16-May-1897 [2024-03-15]
Dostupné na internetu: <<https://collections.arolsen-archives.org/en/document/6126356>>
(Peněžní karta)

Národní archiv Praha – Oddělení fondů nestátní provenience a archivních sbírek, 6. oddělení

- fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš, Příloha 3.a, Překlad dopisu francouzského generála Ganevala.
- fond Sběrka písemností osobní povahy, karton č. 4, František Hrubíš, přihláška do Svazu protifašistických bojovníků, její dotazníkové dodatky a další dokumentace, Praha 1945 a Kostelec nad Labem, 1957.

Národní archiv Praha, 3. oddělení

- Fond: Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna – 1931-1940, Karton: 6790, Signatura: H4009/17
- Fond: Ministerstvo vnitra – Londýn, Karton: 329, Signatura: 2-90/13619
- Fond: Policejní ředitelství Praha II. – evidence obyvatelstva, Signatura: František

Odbor vnitřních věcí městského úřadu Kostece nad Labem, Agenda matriky a občanství

- Matriční úřad Kostelec nad Labem – Matrika narozených Kostelec nad Labem sv. XI., roč. 1923, str. 170, č. post. 33
- Matriční úřad Kostelec nad Labem – Matrika zemřelých Kostelec nad Labem sv. V, roč. 1945, str. 31, č. post. 42

Vojenský ústřední archiv v Praze – Vojenský historický ústav Praha

- složky a spisy uložené na jméno František Hrubíš. (nar. 16. 5. 1897)

Archiv bezpečnostních složek

- fond: 300, archivní číslo: 300-43-2
- fond: 302, archivní číslo: 302-70-3
- fond: 302, archivní číslo: 302-70-5
- fond: 302, archivní číslo: 302-70-6
- fond: 302, archivní číslo: 302-240-2

Státní oblastní archiv Praha – Chodov

- E badatelna: Dostupné na internetu:
<<https://ebadatelna.soapraha.cz/pages/SearchMatrikaPage/puvodceId/992?3>>
- Matrika narozených (obcí venkovských) VI. 1868-1980. [2024-03-06] Dostupné na internetu: <<https://ebadatelna.soapraha.cz/d/6939/1>>

Státní oblastní archiv Praha – Chodov – Brandýs nad Labem – OÚ 01

- Matrika sňatků 2/6 1813–13/11 1922 - Kniha ohlášek, Dostupné online:
<<https://ebadatelna.soapraha.cz/d/10487/1>>

Městský úřad Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Odbor vnitřní správy/oddělení matrika

- Výpis z matriky úmrtí – František Hrubíš (p.č.63)

Hřbitovy a pohřební služby hl. m. Prahy, HŘBITOVNÍ SPRÁVA MALVAZINKY-BUBENEČ

- Archiv knih rozptylu

BAKALÁŘSKÉ, DIPLOMOVÉ A DISERTAČNÍ PRÁCE

ADAMEC, V. *Referát II A brněnského Gestapa 1939–1943*. (Magisterská diplomová práce). Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Černý, Ph.D. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Historický ústav. Brno 2012.

AUGUSTIN, J. *Historie a vývoj vojenského školství na našem území od roku 1918 po současnost*. Vedoucí Řehoř, Antonín. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Skupina managementu a ekonomiky, 2015. Dostupné také z: <<http://hdl.handle.net/10563/32266>>

GERHARDOVÁ, R. *Dějiny školství v obci Horní Újezd* [online]. 2013. 75 s., 10 s příl.: vedoucí práce Jitka Plischke. Miloš Škrabal, s. 26. Dostupné na internetu:<<https://docplayer.cz/18076689-Univerzita-palackeho-v-olomouci-pedagogicka-fakulta-ustav-pedagogiky-a-socialnich-studii.html>>

LAVIČKOVÁ, M. *Schola cantorum dříve a dnes*. Online. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, Hudební fakulta. 2011. Dostupné na internetu: <<https://is.jamu.cz/th/ig3t3/>>

URBAN, K. *Podplukovník generálního štábu československé armády František Hrubíš (1897-1967)*. Bakalářská práce, vedoucí Koura, Petr. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2022.

VÁCHA, D. *Život v legiích, Českoslovenští dobrovolci na Rusi 1914-1918*. Disertační práce, Vedoucí práce Jiroušek Bohumil. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Historický ústav Filozofické fakulty, České Budějovice 2011. s. 214

LAVIČKOVÁ, M. *Schola cantorum dříve a dnes*. Online. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, Hudební fakulta. 2011. [2024-01-18] Dostupné z: <<https://is.jamu.cz/th/ig3t3/>>

BIOGRAFIE

BENČÍK, A., RICHTER, K. *Tragický osud generála Heliodora Píky: portrét československého vojáka a diplomata*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2001. ISBN 80-7278-105-7

BENEŠ, J. *V německém zajetí: svědectví o Osvětimi, Buchenwaldu, Dachau, a Doře*. Praha: Naše vojsko, 2019. ISBN 978-80-206-1806-1.

ČERNÝ, V; KOPEČNÝ, P a VAŠEK, F. *Legenda bez legend: životní osudy armádního generála Vojtěcha Borise Luži (1891-1944)*. Brněnský legionář. Brno: Šimon Ryšavý, 2004. ISBN 80-7354-001-0.

FIBICH, K. *Povstalci. Díl IV., Bajkal – Vladivostok: podle vlastních deníků, původních dopisů a poznámek bratří F. Čecha a Matěje Nižnanského z roku 1919*. IV. vydání. V Praze: Za svobodu spol. s r.o., 1936. s. 233.

FRYŠČOK, M. A. *Bohuslav Všetička, zapomenutý generál. Brněnský legionář*. Brno: Š. Ryšavý, 2001. ISBN 80-86137-53-8.

HAIŠMAN, J. *V drápech bestie: vzpomínky na Buchenwald*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-299-0.

HORČICA, L. *PhDr. Kudela Josef: legionář, spisovatel, novinář, bojovník proti nacismu*. Brněnský legionář. Brno: v nakladatelství Šimon Ryšavý vydal OV ČSBS Brno-venkov, 2017. ISBN 978-80-7354-174-3. s. 25

KOURA, P. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. Praha: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X.

DENÍKY, DOKUMENTY

TOMAŠTÍK, R. JUŘENA, J. KRATOCHVÍL, J. a PILVOUSEK, T. (ed.). *Rudolf Tomašík: legionář, horák, hraničář, odbojář: deník podplukovníka v.v. Rudolfa Tomašíka*. [Praha]: Československá obec legionářská, 2019. ISBN 978-80-87919-54-5. s. 13

INTERNETOVÉ ZDROJE

Biografický slovník, Historický ústav AV ČR [2023-02-20]. Dostupné na internetu:<
http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/BARTON%C3%84DK_Jaroslav_18.3.1890-29.6.1964>

Chronology. Buchenwald Memorial. [2024-06-08] Dostupné na internetu:
<<https://www.buchenwald.de/en/geschichte/chronologie>>

Cirque de Gavarnie. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.guide-toulouse-pyrenees.com/en/do-it-your-way/sport/article-explore-the-cirque-de-gavarnie-a-natural-wonder-of-the-hautes-pyrenees-117.html>>

Death Marches. Buchenwald Memorial. [2024-04-10] Dostupné na internetu:
<<https://www.buchenwald.de/en/geschichte/chronologie/konzentrationslager/todesmaersche>>

Dlouhá cesta, složité začleňování do společnosti. Návrat ruských legií do vlasti. [2024-01-05] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/dlouha-cesta-slozite-zaclenovani-do-spolecnosti-navrat-ruskych-legii-do-vlasti/>>

Dnes je katolický svátek Těla a Krve Páně [2023-12-15] Dostupné na internetu:
<https://www.christnet.eu/clanky/5534/dnes_je_katolicky_svatek_tela_a_krve_pane.url>

Film „čs. legie v Rusku – Vladivostok, lod' America, lod' President Grant (šot č. 1326)“
[2024-03-20] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/exhibit/film-cs-legie-v-rusku-vladivostok-lod-america-lod-president-grant-sot-c-1326/>>

Ganeval Jean, Ancien sénateur de la Seine. Sénat.fr. [2022-05-10]. Dostupné na internetu:
<http://www.senat.fr/senateur/ganeval_jean000753.html>

Gedenksteine (Ehemaliger Block 45) Gedenkstätte Buchenwald [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.buchenwald.de/geschichte/historischer-ort/gedenkstaette/diverse-gedenksteine-block-45>>

Glossary of Terms and Abbreviations. Holocaust Survivors and Victims Resource Center. Washington, DC. s. 155-156 [2024-06-08] Dostupné na:
<https://www.jewishgen.org/infofiles/Holocaust_Glossary.pdf>

Historie. [2024-01-14] Dostupné na internetu: <<https://www.sigmagroup.cz/historie/>>

Historie [2024-02-09] Dostupné na internetu:<<https://praha.ymca.cz/historie>>

Historie. [2023-07-27] Dostupné na internetu: <<https://www.dssliblin.cz/o-nas/historie/>>

Histoire & patrimoine. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>

Hlas revoluce, Týdeník Českého svazu bojovníků za svobodu, 1967, ISSN 0231-8164 [2023-12-05]. Dostupné na internetu: <<https://ndk.cz/view/uuid:f10cfde0-c9e7-468f-b1a5-4e07a1363d29?page=uuid:51422650-680e-11e7-9f81-005056820560>>

Hrubieszów. [2024-02-06] Dostupné na internetu: <<https://miasto.hrubieszow.pl/node/415>>

CHKO Beskydy dnes slaví 50 let existence. [2023-12-10] Dostupné na internetu:
<<https://beskydy.nature.cz/-/chko-beskydy-dnes-slavi-50-let-existence>>

Infarkt myokardu. [2024-02-29] Dostupné na internetu:
<https://www.wikiskripta.eu/w/Infarkt_myokardu>

Jaroslav Bartoník narozen 18.3.1890, zemřel 29.6.1964, Biografický slovník, Historický ústav AV ČR [2024-07-08]. Dostupné na internetu:<

https://biography.hiu.cas.cz/wiki/BARTON%C3%8DK_Jaroslav_18.3.1890-29.6.1964>

Jindřich Vlček, Interiér ruského stavení, 1917 [2024-02-09] Dostupné na

internetu:<<https://www.vhu.cz/exhibit/jindrich-vlcek-interier-ruskeho-staveni-1917/>>

Josef May. MemArc [2024-06-11] Dostupné na internetu: <[https://memorial-](https://memorial-archives.international/entities/show/55e22d12c5606877b636942d)

[archives.international/entities/show/55e22d12c5606877b636942d](https://memorial-archives.international/entities/show/55e22d12c5606877b636942d)>

Karel Sup. [2023-12-15] Dostupné na internetu: <<https://www.enkm.cz/karel-sup>>

Karel Sup. [2023-12-15] Dostupné na internetu:

<<https://www.osobnostihodoninska.cz/osobnost/karel-sup.html>>

Kdo jsou to ministranti. [2023-12-10] Dostupné na internetu:

<<https://mladez.biskupstvi.cz/ministranti/kdo-jsou-to-ministranti/>>

Koncentrační tábor Mittelbau-Dora. [2024-02-05] Dostupné na internetu:

<<https://www.szm.cz/udalost/158/koncentracni-tabor-mittelbau-dora.html>>

Kronika města Kostelec nad Labem. [2023-01-08] Dostupné na internetu:

<<https://www.kostelecnadlabem.cz/1%2Dkronika%2D1824%2D1938/d-6568/p1=9761>>

Křížkovský, Pavel, Český hudební slovník osob a institucí Valašska [2021-12-20]. Dostupné na internetu:

<https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6368>

Liechtenfels. [2024-03-05] Dostupné na internetu: <<https://www.lichtenfels.de/>>

Lourdes, France. [2024-02-05] Dostupné na

internetu:<<https://www.britannica.com/place/Lourdes>>

Malečský rodák MUDr. Rudolf Pelikán, generál zdravotnictva [2024-03-02] Dostupné

na internetu:<<https://www.malec.cz/malecky-rodak-mudr-rudolf-pelikan-general-zdravotnictva>>

Miloš Škrabal [2024-01-14] Dostupné na internetu: <<https://docplayer.cz/18076689-Universzita-palackeho-v-olomouci-pedagogicka-fakulta-ustav-pedagogiky-a-socialnich-studii.html>>

NOVOTNÁ, Š. *Odvážná komtesa v Rusku pomáhala válečným zajatcům. Čelila nemocem i nebezpečí.* [2022-04-10]. Dostupné na internetu: <<https://zpravy.tiscali.cz/odvazna-komtesa-v-rusku-pomahala-valecnym-zajatcum-celila-nemocem-i-nebezpeci-322013>>

Notabitur. [2024-01-16] Dostupné na internetu:<<https://cs.wikipedia.org/wiki/Notabitur>>

Obec Záryby. [2024-03-05] Dostupné na internetu:< <https://www.zaryby.cz/>>

Obrněný vlak Orlik byl postrachem Transsibiřské magistrály. Jeho strojvůdce má soukromé muzeum. [2024-02-17] Dostupné na internetu: <https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/legionari-orlik-transsibirska-magistrala_2006171542_pj>

Ohlášky – co to znamená [2024-03-22] Dostupné na internetu: <<https://www.vira.cz/otazky/ohlasky-co-to-znamenam.html>>

Ověřená kopie spojenecké smlouvy mezi ČSR a SSSR z 16. května 1935, Národní archiv [2022-05-10]. Dostupné na internetu: <<https://www.nacr.cz/wp-content/uploads/2021/02/labyrint-1935-Spojenecka-smlouva.pdf>>

Paul Anzenbacher, Databáze českých vězňů v koncentračním táboře Buchenwald 1937–1945. Památník Terezín. [2024-04-10] Dostupné na internetu: <<https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/bu-enzenbacher-paul>>

Počasi Lake Baikal, Meteobox. [2024-07-08]. Dostupné na internetu: <<https://meteobox.cz/rusko/lake-baikal/>>

Schutzhaftbefehl. Frankfurt 1933–1945.de. [2024-02-05] Dostupné na internetu: <<https://www.frankfurt1933-1945.de/index/begriffe/erlaeuterung/817/schutzhaftbefehl>>

Sénat.fr, GANEVAL Jean, Ancien sénateur de la Seine [2022-05-10]. Dostupné na internetu: <http://www.senat.fr/senateur/ganeval_jean000753.html>

Sigma Group. Historie. [2024-01-14] Dostupné na internetu: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sigma_Group>

Skvrnitý tyfus. [2024-03-16] Dostupné na internetu: <<https://knihovna.lf2.cuni.cz/skvrnity-tyfus>>

Století statistiky. Sladký život prvorepublikových úředníků [2024-02-27] Dostupné na internetu: <<https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/sladky-zivot-prvorepublikovych-uredniku>>

Sv. Hostýn. [2024-01-03] Dostupné na internetu: <https://www.hostyn.cz/historie/historie3_pout_mista.htm>

ŠVARCOVÁ, Jana. *Databáze vězňů z internačního tábora Svatobořice 1942-1945*. Památník Terežín. [2024-06-08] Dostupné na internetu: <<https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/svatiborice>>

Tarbes [2024-01-14] Dostupné na internetu: <<https://www.pouyastruc.fr/le-village/histoire-patrimoine>>

Tichávka. [2023-12-10] Dostupné na internetu: <<http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/hydrografie/tichavka/>>

Tonzura. [2023-12-29] Dostupné na internetu: <<https://www.cojeco.cz/tonzura>>

Tuberkulóza – příznaky, prevence a léčba. [2023-11-20] Dostupné na internetu: <<https://www.lekarna.cz/clanek/tuberkuloza-priznaky-prevence-a-lecba/>>

Václav Kropáček. [2024-04-08] Dostupné na internetu: <<https://www.vhu.cz/vaclav-kropacek-1898-1943/>>

Vlastivědný sborník, čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska. Číslo 4/2019 ročník XXIX, Vydává M & G v Mariánské Týnici. ISSN 1801-0032. s. 9 [2024-04-10] Dostupné na internetu:

<https://www.marianskatynice.cz/e_download.php?file=data/editor/124cs_4.pdf&original=Nov%C3%BD%20VLSB%204_2019_k%20tisku19122019.pdf>

Vyhláška Ministra národní obrany č. 57/1947 Sb. e-Sbírka 2024-06-10] Dostupné na internetu: <<https://www.e-sbirka.cz/sb/1947/57/0000-00-00?zalozka=text>>

Vznik obrněného vlaku Orlik. [2024-02-17] Dostupné na internetu:

<<https://www.vhu.cz/vznik-obrneneho-vlak-u-orlik/>>

Zákon č. 72/1946 Sb. § 6 odstavec 5 Zákony pro lidi. Sbírka zákonů. [2024-06-10] Dostupné na internetu: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-72>>

Zeptejme se našich předků Zajímavé osobnosti na Hranicku. [2024-01-14] Dostupné na internetu:

<[https://www.regionhranicko.cz/dokumenty/publikace/publikace__osobnosti_web\(23\).pdf](https://www.regionhranicko.cz/dokumenty/publikace/publikace__osobnosti_web(23).pdf)>

JUBILEJNÍ PUBLIKACE

100 let oceli Poldi. Praha: Práce, 1989.

LITERATURA

DOBSON, M. J. *Nemoci: příběhy nejnebezpečnějších zabijáků historie*. V Praze: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-292-5., s. 36

FIDLER, J. *Generálové legionáři*. Jota – Military, sv. 37. Brno: Books, 1999. ISBN 80-7242-043-7.

HAMÁK, B., VONDROVSKÝ, I. *Mobilizovaná československá armáda 1938*. 2., dopl. a opr. vyd. Dvůr Králové nad Labem: Fortprint, 2011. Pevnosti: architectura militaris, sv. 32, ISBN 978-80-86011-43-1. s. 128–152

HOSÁK L., ŠRÁMEK, R. *Místní jména na Moravě a ve Slezsku I*, Praha: Academia, 1970, str. 473.

KOVAŘÍK, J. *Proměny: z historie kladenských hutí*. Kladno: Poldi SONP, 1982.

MUDRA, A. a kolektiv: *V oplatce jsi všecek tajně. Eucharistie v náboženské a vizuální kultuře Českých zemí do roku 1620*. Praha 2017, ISBN: 978-80-7480-016-0

ONDRÁČEK, L, *Kapitoly z dějin moravské církve*, Arcibiskupské gymnázium Kroměříž, 2020, ISBN: 978-80-907172-0-6, 4.část, VI. Život v semináři, s. 9

ONDRÁČEK, L, *Kapitoly z dějin moravské církve*, Arcibiskupské gymnázium Kroměříž, 2020, ISBN: 978-80-907172-0-6, 5.část, Zdravotní a hygienické poměry v semináři a gymnáziu, s. 3–7

PICHLÍK, K; KLÍPA, B a ZABLOUDILOVÁ, J. *Českoslovenští legionáři (1914-1920)*. Archiv, sv. 74. Praha: Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0580-1.

STEIN, H. *Buchenwald Concentration Camp 1937–1945, A Guide to the Permanent Historical Exhibition*. Editace: Gedenkstätte Buchewald. ISBN 978-3-89244-695-8 s. 118-119, 160

ŠTĚPANÍK, S. (ed.). *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854-1950*. V Kroměříži: Arcibiskupské gymnázium, 1991. ISBN (Brož.).

UCHALOVÁ, E; JAROŠOVÁ, H a ŠEBEK, M. *Česká móda 1918-1939*. Praha: Olympia, 1996. ISBN 80-7033-424-X.

O procesech a rehabilitacích I: Zpráva "Pillerovy komise" o politických procesech a rehabilitacích v Československu v letech 1949 až 1968. Autor úvodu Miroslav ŠIŠKA. Knihovna zajímavostí. Praha: Florenc, 1990. ISBN (Brož.). s. 26-27

LITERATURA FAKTU

GALANDAUER, J. 2. 7. *1917 bitva u Zborova: česká legenda*. Praha: Havran, 2002. Dny, které tvořily české dějiny, sv. 5, ISBN: 80-86515-16-8. s. 17, 29, 111, 126

VÁCHA, D. *Bratrstvo: všední a dramatické dny československých legií v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, sv. 2. Praha: Epoque, 2015. ISBN 978-80-7425-243-3. s. 70

VÁCHA, D. *Prokletá magistrála: Čechoslováci na Sibiři v roce 1919*. Magnetka, svazek 52. Praha: Epoque, 2019. ISBN 978-80-7557-170-0. s. 22

VÁCHA, D. *Ostrovky v bouři: každodenní život československých legií v ruské občanské válce (1918-1920)*. Traumata války, svazek 6. Praha: Nakladatelství Epoque, 2016. ISBN 978-80-7425-288-4.

ZABLOUDILOVÁ, J. *V ruském zajetí: organizace zajatých Čechů a Slováků v Rusku (1914-1918)*. Traumata války, svazek 10. Praha: Epoque, 2018. ISBN 978-80-7557-152-6.

MÍSTOPISY

ANDRLE, P., *Dopis pantátovi Pustkovi*, Kunčice pod Ondřejníkem, 2012, s. 11-12

ČERNÁ, M. *Čest Lišovskému rodákovi Karlu Černému*. Lišovský zpravodaj [online]. MÚ Lišov, 2/2020. s. 27

Regionální osobnosti. 1. vyd. Třebíč: Okresní knihovna, 1995. ISBN 80-85062-01-1.

Zeptejme se našich předků. Mikroregion Hranicko: Hranice, Hranická rozvojová agentura, 2009.

MONOGRAFIE

JANOUSEK, J. *Československé dělostřelectvo 1918–1939*. Praha: Corona, 2007. 196 s. ISBN 978-80-86116-34-1

BURSÍK, T. a PAŽOUT, J. (ed.). *Revize politických procesů a rehabilitace jejich obětí v komunistickém Československu: mezinárodní, vnitropolitické, právní a společenské aspekty*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2021. ISBN 978-80-7516-006-5.

SAJDL, J. *Českoslovenští železničáři v sibiřské anabázi*. Praha 1924, s. 82-85

SBORNÍKY

ANDRLE, P a JANDA, R. *O lidech v Beskydech a o pozoruhodných památkách a přírodních zajímavostech*. Do nitra Askiburgionu, 81., 83., 86. kniha. Čeladná: Okrašlovací spolek Rozhledna, 2015-. ISBN 978-80-905217-9-7. s. 234-235

PAŽOUT, J (ed.). *Komunističtí intelektuálové a proměna jejich vztahu ke KSČ (1945-1989)*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2013. ISBN 978-80-87211-93-9.

PERNES, J., FOITZIK, J. *Politické procesy v Československu po roce 1945 a " Případ Slánský"*: sborník příspěvků ze stejnojmenné konference, pořádané ve dnech 14. - 16. dubna 2003 v Praze. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2005, s. 38

STUDIE

KASPER, T a KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. Pedagogika. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2429-4. s. 96-97